Digitized by Google

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT
619

Merici Casauboni, Is. F.

DE

QUATUOR LINGUIS

Commentationis,

Pars prior:

QUÆ,

De Lingua Hebraica:

ET,

De Lingua Saxonica.

LONDINI,
Typis *J. Flesher*: sumptibus *Ric. Mynne*:
in vico vulgò dicto, Little Britaine:
sub insigne S. *Pauli*. An. D. 1650.

Candido Lectori, S.P.

Quadriennium jam, aut eo amplius est, amice Lector, cùm Londini inter libros agens, & privatas amicorum bibliothecas, varia mecum, quò animum à præsentibus miseriis fortiùs avocarem, quasi in lucem posteà producturus, agitabam. Inter ea erat de ortu sermonis tractatus, satis accuratus: cui comitem de verborum usu, ob argumenti affinitatem, diatribam, adjungere statueram. Jam eò rem perduxeram, ut utrique solâ transcriptione, ut typographo traderentur, opus esset. Ita verò contigit, ut absolutâ diatribæ (quæ minor longè) transcriptione, dum in priore illo tractatu occupatur amanuensis, uterque aliud agere, & quod in manibus erat opus omittere, coacti simus. Actum erat de utroque fortasse, (neque enim is ego sum, qui semel omissa libenter in manus resumam:) nisi bibliopola cui spes facta erat majoris operis & lucri, saltem quod erat transcriptum, nec ab altero sic pendebat, ut seorsim prodire non posset, ut id sibi traderetur in-

ſtitiſſet. Annuente me, prodiit in lucem De verborum uſu Diatriba: *in cujus primo aditu promiſſa de quatuor linguis, Hebraicâ, Græcâ, Latinâ, & Saxonicâ, cujus ὑπόπτωσιν pridem animo conceperam, commentatio.* Τὸν καρδιογνώστην *teſtor non aliter tum credidiſſe me, quin paucis, ſi ſemel aggrederer, ſeptimanis expedire, totámque ultimâ manu impoſitâ publici juris facere facilè poſſem. Erat tum vita in publicâ rerum ἀνομαλοσκοπίᾳ valdè deſultoria; ut non mirum ſit, ſi animus quoque tale quid interdum paſſus eſt. Deerant tum libri, & chartæ deerant, quarum ad iſtud penſum pertexendum uſus erat. ad aliud me contuli, ad quod & animus tum propenſior, de cultu Dei, falſo & vero. Jam priorem partem abſolveram, quam etiam viri quidam ab eruditione ſummi hîc viderunt & legerunt; cùm ecce novus terror, & omnia in Vrbe tumultus plena. Meæ tum res ſic tulerunt, ut relicto quicquid erat librariæ ſupellectilis, cum familiâ rus ad quinquageſimum uſque ab Vrbe lapidem migrandum eſſet: atque ibi tandem in loco (mihi quidem) ſolo, & domo vacuâ ſedes qualiſcunque fixa eſt. Longè tum curæ Muſicæ; & ita facilè mihi perſuadebam,*

debam, quæ me in has latebras TOT ὀπῶν providentia detrusisset, eandem ab alio quovis munere & opere, præterquam curâ valetudinis & familiæ, vacationem, si non & plenam missionem, dedisse. Abiit sic annus unus & alter; ingenio, nescio quam; corpori certè peropportuni, cùm valitudini ante hunc secessum valdè concussæ & afflictæ nunquam melius, quod gratus agnosco, fuerit. Accidit interim ut frequentes ad me perferrentur, notorum, non unius; sed & ignotorum quorundam flagitationes super promissâ de quatuor linguis commentatione. De linguâ præsertim Saxonicâ quid illud esset quod allaturus haberem, non unus, ut narrabant, mirari; causámque cum nobilioribus istis conjungendi, scisciari. Sed & longæ jam inertiæ tædium invaserat: & jam libros aliquos, quod nunquam in isto loco fore speraveram, partémq; chartularum nactus eram. Quia tamen obstinaveram, quod ultimum in manibus habueram, id primùm resumere, & donec absolvissem, aliis omnibus antevertere; in eo animo morigeratus meo, & eâ curâ defunctus, ad promissam illam cõmentationem me converti, ab Hebraicâ, ut par erat, exorsus linguâ. In hoc dum

versor, ab aliis curis, sed præcipuè charissimi & conjunctissimi capitis diuturnâ invaletudine & periculo sæpiùs interpellatus, nihil propiùs factum, quàm ut omnia ista procul à me εἰς Μαργείαν facessere juberem. Et feciſſem, puto, niſi de Saxonitâ linguâ res hæsisset animo, in eoque existimationis non parum intereſſe credidiſſem, ne verba Lectori dediſſe, & futilibus eum (quod abominôr) promiſſis, quibus nullus eſſet fundus, lactare voluiſſe videremur. Abſolutâ igitur primâ quadripartiti penſi parte, ſtatim ad ultimam, linguam Saxonicam, quaſi trajeci; magnâ deinceps conſtantiâ cum aliis moleſtiſſimis curis ac negotiis colluctatus, donec ad umbilicum perduxiſſem. Hæc igitur ratio ξυζυγίας iſtius, quam non ratio, ſed caſus obtulit. Quanquam ſi quod plerique docti volunt, ex Hebraicâ tota ferè vetus lingua Græca fluxit; ex Græcâ autem tota ferè, quod hîc docemus, Anglica vetus: non planè contra rationem fuerit hæc conjunctio. Et ſi quis id agat, haud pauca in Anglicâ linguâ reperiet, quæ ab ipſis immediatè Hebræis, an Græcis accepta ſint, dubium ſit. Sed hæc utcunq; dici poſſint, quia tamen non id à nobis hîc ſpectatum agnoſcimus,

scimus, non eò confugiemus. Fateor ad plures ex præteritis de linguâ Græcâ & Latinâ partibus fructum redire potuisse, in quibus tum alia, tum jactatissima de novis methodis controversia tota pertractatur. Sed hoc ipsum cùm plus sit, quàm quisquam nunc à nobis, qui rerum status, jure potuerit sibi promittere; candidi Lectoris erit si quam ex his utilitatem percipiet, non quod maluisset, importuniùs exposcere; sed quod nos potuimus & præstitimus, æqui bonique consulere. Vale.

ERRATA.

PAg. 24. lin. 12. lege, bat. p. 48. l. 6. expenſ. p. 50. l. 27. qua ꝛc. p. 52. l. 24. videt p. 55. l. 14. tuemus p. 59. l. 24. quales p. 65. l. 2. elegantias p. 66. l. 7. תנוסון ib. l. 8. נרכב p. 74. l. 27. ottentationem p. 75. l. 7. veré p. 78. l. 17. a lap. p. 83. l. 20. ſed in p. 84. l. 22. רחם p. 85. l. 7. cùm τὸν ⊕ p. 88. l. 4. & 6. שכל p. 89. l. 3. שכל p. 111. l. 21. capeſſendum p. 139. l. 21. qua & Gr. ib. l. 22. differret p. 144. l. 7. Anonymi ib. l. 15. editâ p. 148. l. 6. aliiſque p. 158. l. 6. Indicio p. 161. l. 23. quarum ib. l. 16. *religion.* p. 169. l. 10. *vibriſſare* p. 173. l. 22. differunt; p. 174. l. 22. quin p. 176. l. 25. משטר p. 181. l. 11. *hije,* p. 185. l. 11. & 12. κολλάδα ib. l. 13. *σίλεια* vel *πίλειας, ἄαν.* p. 196. l. 16. *τὸ χαμαι* p. 198. l. 24. illud *το,* q. p. 199. l. 6. vos modos ib. l. 27. *javie* p. 202. l. 4. *ſcarce-* ib. l. 13. tritiſſ. p. 203. l. 26. (Gallicé p. 214. l. 4. *ἡμῖν* ib. l. 9. ἐσοπο- p. 219. l. 9. quarumc. p. 222. l. 3. verbi ib. l. 17. verbi s. adverbii ib. l. 23. irritum p. 224. l. 3. *mamma.* p. 227. l. 10. ab uno m. ſcimus p. 230. l. 6. ortæ p. 241. l. 26. fœminam p. 245. l. 9. & 10. *axele* ib. l. 16. *incle* p. 266. l. 23. digiti. Item p. 267. l. 11. legantur p. 270. l. 6. *Crocca cowellet* p. 272. l. 21. & *danſer* p. 282. l. 12. *burler* p. 294. l. 2. *careſſer* p. 337. l. 21. Σαιθ. p. 346. l. 23. nedum p. 359. l. 21. ex κολ. p. 360. l. 4. *thaw* p. 366. l. 3. cum ib. l. 14. indicio p. 375. l. 17. *σκιὰ, σκιάδης* por. ¶ In Noti. p. 19. l. 10. munimentũ, &c.

Cætera, ut in opere tam vario, noſtræ dum excuderentur hæc abſentiæ condonabit æquus Lector.

Videantur etiam Addenda, *&c. p. 407. &c.*

DE LINGUA *HEBRAICA.*

ATque hîc primùm se nobis offert, ut quæ ad linguam Hebraicam non unâ ratione pertineat, celebratissima illa linguarum (ita vulgò vocant, quod facer stylus, *linguæ*, *labii*, *sermonum* confusionem; de quo posteà pluribus:) confusio, quæ turris Babylonicæ conditoribus, justo manifestóque Dei judicio, sed occulto modo inflicta est. Sunt autem multa in hac historiâ, de de quibus inter doctos jam olim, & nunc controvertitur, non minore ferè judiciorum & dubiorum, si singula expendantur, varietate; quàm fuisse illam linguarum ex hâc confusione ortarum varietatem pleriq; sanciunt. Ego quidem certè in iis, quæ Pererius super his pridem commentatus est, libenter acquiesco; nec adhuc vidi, quanquam multi post illum aggressi sunt, qui plura aut certiora afferret.

ferret. Si quis tamen, Græcis & Latinis scriptoribus non contentus, Hebraicos quoque scriptores adhibere velit in consilium, accuratè nuper collegit eorum sententias vir doctissimus, istarum linguarum callentissimus, Johannes Buxtorfius Filius, in eruditâ Diatribâ. Sed studiosos linguarum non pæniteat alios quoque, nonnullos etiam fortasse mihi nec-dum visos, consuluisse : duos certè recentiores, viros doctissimos : Samuelem Bochartum, in *Geographiâ Sacrâ* ; & *Phari Vet. Test.* authorem.

Nos quoque, ne planè simus in nobili hoc argumento asymboli, hoc primum de lectore nobis concedi postulamus ; Quodcunque Sacra Scriptura in hoc de Linguis argumento ita clarè ac dilucidè tradit, ut aliter accipere duri oris aut contentiosi sit hominis ; de eo, quòd communi naturæ aut experientiæ minùs congruat, dubitare aut disputare, impium esse : quod verò ita ambiguè traditum est, ut nihil obstet, quin plures sententiæ proponi possint, per quas nulla vis S. Scripturæ verbis inferatur ; ex pluribus, sine impietatis

pietatis invidiâ cuivis licere, quæ ad naturam rerum & experientiam communè proximè accedat, eam amplecti.

Ex hominum dispersione, & in populos diversos sub diverso regimine divisione; ex diversis legibus, ritibus, & consuetudinibus; ex eorundem inter se populorum commerciis & per bella cladésq; mixtione, magnam volventibus annis & seculis insecuturam per se fuisse linguarum varietatem, ex ipsâ naturæ rerum cognitione & certissimâ, quæ magistra rerum audit, experientiâ, nemini dubium esse potest. Ab orbe condito ad Diluvium per mille sexcentos & quod excurrit annos, unam eandémque ubique viguisse linguam, nescio an satis certò ex ipso sacro Canone probari possit: ego quidem non dubito, ita rem habuisse. Utcunq; enim divina authoritas credendi necessitatem non imponeret, in tantâ tamen hominum longævitate, cùm plerique ad nongentesimum pervenirent annum; & ex hac longævitate, tam pertinace, tam recente rerum omnium à primâ origine memoriâ; credibilius est, sermonem variari non potuisse: ut

alia mittam, in quibus longè alia ratio istorum, qui tum, hominum; ab illis, qui post Diluvium nati sunt. Sanè ne nunc quidem mirum sit, linguam unam, per unam aut alteram ætatem, quanquam multæ interim contingant rerum commutationes, puram illibatámque, (præcipuè si ejusmodi sit populus, cui patrii cura studiúmque sit sermonis,) conservare. Quid autem tot anni ab orbe condito ad Diluvium, in ista tanta longævitate; quàm quod nunc nobis ætas una sit, alteráve? Illorum autem qui post diluvium, aut saltem post turrim Babylonicam vixere cùm non alia ferè ratio, quàm qui nunc sunt hominum fuerit: non aliter potuisse, (sine miraculo:) quin ista varietas tandem aliquando contingeret rectè concludimus.

Jam testatur Sacra Scriptura, cùm una omnium quantum erat hominum ante cœptam ædificationem, lingua esset, immissam tunc *linguæ*, vel *sermonum* confusionem à Deo, quâ coacti à cœptis desistere, alii in alia terrarum loca sparsi sint. Eò autem potissimum spectasse istam structionem, ut ab imminente

minente ex incremento disperſione conſervarentur, aut ſaltem ut immortali aliquo ante diſperſionem opere, famâ ſui nominis apud poſteros viverent ac vigerent; id eſt, à mortalitate, quantum in ipſis, ſe vindicarent, videtur ipſe ſacer Textus innuere. Confuſio autem linguarum, ſive *ſermonum*, quæ multiplex eſſe potuit, qualis illa fuerit, S. Scriptura non docet: ſed id tantùm, talem fuiſſe, ut alii alios non intelligerent. Sunt, qui putent non aliud quàm prioris linguæ oblivionem eſſe inductam, & prioris oblitos in novum variúmque ſermonem ſua ſponte prorupiſſe: quod cùm à naturæ rationibus alienum ſit, nec cum S. Scripturæ verbis (ſi quis ad miraculum confugiat:) ſatis conveniat, nullâ mihi veri ſimilitudine niti videtur. Et aliud, opinor, oblivio; aliud confuſio linguarum. Turbatâ verò mente, & confuſis (ita Deo operante) rerum notionibus, ita contingere potuiſſe, ut, cùm omnes Hebraicè loquerentur, aut Hebraica ſaltèm verba proferrent, invicem tamen non intelligerent, non magis quàm ſi planè diverſis omnes loquuti linguis

essent; non est quod quisquam dubitet.

An id voluerint illi, qui Julio Scaligero sententiam suam probaverunt, nescio; nec quicquam in hoc genere, de certo confusionis modo, rigidè definiendum concesserim: illorum autem sententiam, qui varias tum linguas, plenas & perfectas, ab Hebraicâ diversas, subitò emersisse contendunt, & aliter opinandi libertatem nobis non relinquunt, cur aliorum sententiis præferamus, nulla, quod sciam, tam dubiâ Sacræ Scripturæ authoritate, causa.

Objiciunt tamen viri docti, hanc sententiam repugnare menti Scripturæ, quæ *semper*, ut ipsis visum, *confusionis linguarum* meminit ante dispersionem: ex quo evidenter argui volunt, confusionem linguarum in ipsâ extructione Urbis & turris contigisse. Utinam pressiùs & signatiùs, prout res ipsa merebatur, nobiscum egissent viri docti. In neutro enim nobis satisfaciunt; neque in antecedente Scripturæ testimonio, neque in ista quam inde eliciunt consequentia. Sed de posteriore ipsi viderint, si nos de Scripturâ quod quasi proferunt, aliter rem habere ostendimus.

Bu. Diatr. II. §. 19.

Con-

Confusionis linguarum (si verba ipsa spectemus) nullibi omnino, quod sciam, Sacra Scriptura meminit. Divisionem populorum & gentium *secundum linguam* vel *linguas suas* narrat illa quidem & sæpiùs iterat, Genes. cap. X. Per πρόληψιν utique; ut alia ibi multa: usitatissimam, ut omnes norunt & agnoscunt, sibi figuram. Versu 5. *Ab his divisæ sunt insulæ gentium* (istæ verò gentes non ante extructionem opinor:) *in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam, & familias suas in nationibus suis.* Versu 20. *Hi sunt filii Cham, in cognationibus & linguis & generationibus, terr isque & gentibus suis.* Postremo denique capite, vers: 31. & 32. *Isti sunt filii Sem, secundum cognationes, & linguas; & regiones in gentibus suis. Hæ familiæ Noe, juxta populos & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terrâ post Diluvium.* Nulla hîc *confusionis linguarum* commemoratio: varietatis, pro familiarum, populorum, & nationum diversitate, crebra. Sed hanc varietatem linguarum ante dispersionem vel divisionem populorum contigisse neque dici-

tur exertè, nec ullâ necessariâ consequentiâ colligitur. Ut si dicerem, In regno Sinensi plures esse pro linguarum numero; vel, (Scripturæ φράσει) *secundum linguas suas*, provincias, & regiones; id volens dicere, tot diversas esse linguas, quot sunt provinciæ; tot provincias, quot sunt linguæ. Planius hoc aliquantò fateor; nemo tamen inde rectè colligat istam linguarum diversitatem ante provinciarum divisionem extitisse; cùm multò probabilius sit, linguarum diversitatem ex regionum & regiminum discrimine profluxisse. Cæterùm, *confusio* (ubi de Scripturæ verbis agitur) longè aliud quàm *divisio*. Nam *confusio* in extructione contigit ante dispersionem, de quo nemo dubitat, unde & *Babeli* nomen: *Divisio* linguarum post, an ante, tacente Scripturâ, contigerit, est ipsum τὸ κρινόμενον, quod aliis argumentis probandum. Atque hîc obiter notamus, dictum esse
Gen. X. 25. & 1 Chro. I. 19. *Phaleg*, Genes. X. 25. quod *in diebus ejus*, non, *lingua*; sed, *terra divisa sit*. Mirum autem de linguis ibi, si ita verè res haberet, tacuisse Scripturam, quæ longè notabilior (ex miraculo scil.)

quàm

quàm *terræ*, in quo nihil adeò mirum, divisio. Nam quod contendunt hîc etiam, τὸ לשׁן linguarum quoque divisionem, ídque ex ipsius vi verbi, comprehendere; quô id cogant, præter nudam affirmationem, nihil admodum ab illis proferri video. Verbum לשׁן, inquiunt, usurpat etiam David de linguarum divisione, Psal. LV. v. 10. Fatemur: quanquam longè aliâ (quod diligenter animadverti velim:) quàm de quâ quæritur hîc, notione. Per *linguas* enim, non tam sermonis, quàm animorum & consiliorum divisionem intelligi doctissimi consentiunt interpretes. Sed quicquid hujus sit; ut David de linguis; ita Daniel propheta de regni (quod à *terræ* non multum abest) divisione usurpat; nec minùs, opinor, ille propriè de regno; quàm David de linguâ. De hominum autem in varias terras dispersione verbũ נפץ non לשׁן usurpari, cùm res ipsæ, *hominum dispersio*, & *terrarum divisio*, sint adeò diversæ, nihil mirum; (non magis, quod sciam, quàm concoctionem cibi & distributionem, quæ cognatæ quidem & subordinatæ, non tamen eædem sunt operationes; B.ib. §. 58.

diversis

diversis verbis exprimi:) & quid huc faciat, nisi ad glaucoma (quod absit) objiciendum, non intelligo.

Jam cap. XI. dicitur terra ante Babelis extructionem *labii unius & sermonum eorundem* fuisse. Deum autem descendisse, ut *confunderet ibi linguam eorum, ut non audiret unusquisque linguam proximi sui.* Idcirco autem vocatam esse *Babel*, quia ibi *confusum est labium universæ terræ.* Nihil hîc de *linguarum* (ut quidem *linguas* hîc intelligunt:) *confusione:* nisi si quis id pertendat, *confusionem linguæ*, seu *sermonis* & *labii*; ut hîc sacer habet Textus: & *confusionem*, id est, ut explicant, divisionem linguarum, (ut *lingua* pro dialecto, seu loquendi genere, verbis & idiotismis ab alio diverso sumitur) pro iisdem, idque ex ipsorum verborum propriâ vi, habenda: ut si quis colloquentes aliquos audiat, & dicat eos confuso uti sermone, ut invicem intelligere non possint; de diversis id linguis necessariò intelligendum sit; quod neminem puto dicturum. Ad circumstantias & argumenta, quibus probes, si confugias, hoc jam aliud est;

nec

nec tutum fuerit, quod probabilibus se putat aliquis argumentis & circumstantiis elicere, id Scripturæ simpliciter adscribere. Quod autem roget aliquis fortasse; Quorsum igitur si de ortu plurium deinceps non agitur, ista initio capitis de unicâ in toto priùs orbe linguâ, observatio: respondeo; Ex istâ qualicunque (nobis ignotâ) quam memorat Scriptura *confusione*, dispersionem hominum; ex hominum dispersione, divisionem linguarum (ut nos quidem opinamur) extitisse: ut de plurium linguarum ortu hoc agi capite minimè negemus; sed quæ post, an ante dispersionem sint ortæ; dubium (quantum ad Scripturæ verba) relinqui credamus.

Quod autem addunt iidem, Scripturam dicere populos *dispersos esse* כלשונותם *secundum linguas suas*; aliquid dicerent, si hoc tam verè dicerent, quàm, non animo fallendi, persuasum habeo. Mihi sanè in totâ Sacrâ Scripturâ nihil tale repertum. Nam si hoc volunt, ut velle credibile est, quòd Scriptura dicat, *divisos* esse populos

B. ibid. p. 23. *Sed subtilis magis quàm solida est hæc sententia. Scriptura dicit populos dispersos esse* כלשונותם *secundũ linguas suas.*

populos כלשונותם (quanquam ne id quidem, quod sciam, Scriptura; sed ללשונותם vel : איש ללשונו in quo non leve discrimen :) eò sequi, ut & *dispersos* dicat : vereor ne ratio eos fugerit. Longè enim aliud est (si quid ego intelligo) divisos esse populos *secundum linguas suas :* id est, pro eodem populo habitos, quibus communis esset lingua ; pro diverso autem, qui diversis uterentur : aliud verò, dispersos esse. Dispersio (hominum scilicet) statim à confusione linguarum : divisio (populorum scilicet) aliquo certè, si non longo, pòst tempore, cùm jam dispersi in rempublicam propriis legibus, institutis, moribus, linguâ denique propriâ constantem & ab aliis diversam planè coaluissent. Sanè si id voluisset sacra Scriptura, quod ex illâ colligunt viri docti, mirum, cùm capite XI. de dispersione semel iterúmque meminit, de linguarum divisione vel varietate silere. Neque puto, si *dispersione* & *divisione* idem voluisset, tam constanter observaturam fuisse discrimen verborum נפץ & פרד : quorum hoc, ubi linguarum mentio fit, sæpius adhibetur :

adhibetur: illud autem cap. XI. bis, cum *dispersio*, nec aliud amplius, indicatur.

Jam si quis roget, quid hac dissentiendi vel aliter opinandi libertate consequamur: non parum certè, ut mihi quidem videtur. Hoc primum, ut linguæ Hebraicæ jus suum asseramus, cujus hoc eximium esse credimus, quod sola, Deo Opt. Max. onomatothetâ, &, ut ita dicam, parente jactare se possit: quod verum non fuerit, si tot aliarum linguarum ad Deum ipsum authorem, nullâ interveniente naturæ vice, sit origo referenda. Secundum hoc erit, quòd Hebræam, aliarum matricem, eâdem operâ rectè tuebimur: quod aliter, nisi multa supponantur, non intellectu facile. Postremò id consequemur, ut nostra, plus quàm necesse est, fides, infidelium (quod sanè vel illorum causâ vera charitas suadet:) ludibrio non exponatur. Quanquam enim nihil vetat, eosdem effectus & omnipotentiam Dei & naturam interdum producere; ut puta, vitem vel segetem ante tempus matureſcere, quæ paulò post suo tempore

solâ

solâ naturæ (sic autem vocamus statam & ordinariam Dei potestatem & providentiam:) ope maturanda fuerat: cùm tamen audiunt, qui Sacram Scripturam deridiculo habent, variarum originem linguarum miraculo tribui; id illi ita accipiunt ut plurimùm, quasi sic miraculo tribueretur, ut, absque eo fuisset, nulla insequutura fuisset varietas, sed una eademque ubique terrarum lingua per naturæ ordinem in usu futura fuerit. Sed, an revera non sunt inter nos, qui ita sciscunt; & à mutis animalibus, ovibus, bobus, asinis, & similibus, quid homini naturale sit, argumenta petunt: imò qui provocant ad philosophos, & hujus linguarum varietatis causam penitùs eis ignotam fuisse confidenter pronuntiant? Nostra autem longè alia semper fuit opinio, ut in tractatu *De Sermonis Ortu* pluribus à nobis disputatum est.

Cæterùm cum dicimus hanc linguarum inter homines varietatẽ naturalẽ esse, observo viros quosdam doctos in verbo *naturale* mirificè (nequid dicam gravius) impingere. Utinam, quæ vel Aristoteles, vel Quintilianus, aliique veteres

veteres de verbi istius usu & multiplici notione benè monuerunt, in memoriâ habuissent. Non enim id quisquam (in hoc quidem de diversarum linguarum origine argumento) voluit, quod sciam; certas linguas certis populis aut cœli plagis ita naturales esse, ut proceritatem corporis Germanis antiqui tribuebant, & omnis (opinor) ætas nigredinem Æthiopibus, & si quid aliud, quod ejusdem sit generis: sed naturam miraculo opponimus, ut quemadmodum crescere hominum genus, in varias spargi terras, in diversos coalescere populos, diversis uti moribus & legibus; bellum esse inter populos, pacem rursus: commercia, fœdera; intercedere, violari: colonias mitti: hos ex antiquis sedibus exturbari vi; alios in locum succedere: hæc & similia non esse quod miremur, cùm ita sint homines, & ita ferat natura rerum, ut ista vulgò fiant: ita & linguarum inter homines diversitatem contingere. Hoc aliquis *usum* fortasse malit dicere, quia *natura* certum aliquid & statum promittit; verborum autem & linguarum sive mutatione sive duratione nihil sit incertius:

incertius: quemadmodum & Horatius, ubi de verbis,

Multa renaſcentur, quæ jam cecidere, cadúntque,
Quæ nunc ſunt in honore, vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loquendi.

Atqui etiam iis, quæ uſu conſtant, ſua natura eſt; & hæc ipſa, quâ à naturalibus potiſſimùm differunt, incertitudo, à naturâ rerum communi eſt: ut non ſine cauſa idem Horatius hunc qualemcunque uſum naturæ comparet,

Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas:
Et juvenum ritû florent modò nata, vigéntque.

At longè alia notione in vetere illâ & inter Philoſophos vexatiſſimâ controverſiâ, Εἰ φύσι τὰ ὀνόματα ἢ θέσι; *Verba ſint ex caſu* (*placitóve*, ut alii exprimunt:) *an verò à naturâ*: naturæ vox accipitur. De quo nos alibi prolixè. Ad hanc autem controverſiam pertinet ſubtilis viri, Rabbi Levi Ben Gerſon,

Gerſon, non inſulſa ſanè diſputatio quam ad illam de linguarum varietate cauſam μαλ' ὑποστολιούσως trahunt viri docti.

Hæc noſtra de linguarum confuſione ſententia, in quam nos ſolâ veri ſimilitudine inductos bonâ fide profiteri poſſumus. Nec tamen diffitemur eam tantò magis nobis placere, quantò propiùs ad ea, quæ ſuper hoc argumento b. m. parens Is. Caſaubonus in *Adverſariis* ſuis reliquit, accedere poſteà animadvertimus. Quò meliùs judices, lector, en tibi ipſiſſima ejus verba;

» *De linguarum confuſione.* Repeten-
» tibus aliarum linguarum originem,
» è fonte Hebraico, objicitur Moſes:
» qui videtur dicere, Linguas toto ge-
» nere diverſas repente extitiſſe in Ba-
» bel. Negantur enim ſeſe intellexiſſe:
» & inde volunt, omnes alias linguas
» eſſe ortas in totum ab Hebraicâ di-
» verſas. Nobis aliter videtur: non
» enim tam novas rerum notiones eſſe
» tum inventas, quàm novas veteris
» linguæ ἐξηλίσεις καὶ παρεξηλίσεις: ita ta-
» men, ut & planè nova quædam vo-
» cabula tunc fint excogitata. Hoc eò

» probamus; quia certum est, eos po-
» pulos, qui tum sparsi sunt per varias
» regiones, non in extremas Orbis par-
» tes repentè transiisse, verùm in pro-
» piores veteri patriæ suæ. Itaque ex
» illis sine dubio Assyrii, Syri, fortè &
» Græci, sunt primò nati; deinde ex
» istis alii porrò populi, qui paulatim
» ab ortûs primi loco dilatati sunt ad
» quatuor Orbis cardines: donec pro-
» gressu temporis πᾶσα ἡ οἰκουμένη in-
» colis frequentaretur. Igitur si in
» Babele linguæ in totum diversæ fac-
» essent, necessariò Chaldæi, Assyrii,
» Syri, ἀλλοκότους illas linguas retinuis-
» sent. Atqui contrarium videmus ac-
» cidisse. Est enim verissimum, Lin-
» guas cæteras eò manifestiora & ma-
» gis expressa originis Hebraicæ vesti-
» gia servasse, & nunc servare, quò
» propiùs ab antiquâ & primâ homi-
» num sede abfuerint. Propinquitatem
» hanc duplicem facimus, loci, ac tem-
» poris: nam proximus quisque popu-
» lus genti Hebraicæ, & situs & tem-
» porum ratione, proximè ad illius lin-
» guam accessit. Longinquitas verò,
» & locorum & temporum, alienatio-

» nem

» nem subinde majorem intulit. Cla-
» rum hoc ex comparatione lingua-
» rum Syriacæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Pu-
» nicæ, &c. cum Hebraicâ. Clarissimum
» item, si Græcam linguam diligenter
» spectes. Græci primi in Asiâ habita-
» runt: inde Iones, vel, ut Æschylus
» vocat Hebraicè, Javones in Euro-
» pam trajecerunt. Nos autem obser-
» vamus, in antiquissimis quibusque
» Græcorum scriptoribus, multa voca-
» bula Hebraica, quæ posteà vel desie-
» runt esse in usu, vel admodum sunt
» mutata. Observamus etiam Asiaticos
» Græcos magis ἐβραΐζειν, quàm Euro-
» pæos. Hæc igitur sunt nobis demon-
» stranda.

Hactenus ille. Sed & hoc non pigebit addidisse. Quàm variè sacra hæc de turris Babylonicæ ædificatione & linguarum confusione historia ab Ethnicis in multiplices fabulas detorta fuerit, notatum pluribus. Ab eâdem quoque, ni fallor, origine, quod de Momo suo tradiderunt; quem, cùm Jupiter hominum generi, ut terræ gratificaretur, infensus, de perdendo eo vel fulmine vel illuvionibus secum deliberaret,

ret, narrant interceſſiſſe, non tam ne perderetur, quàm ut aliâ potiùs viâ: Nempe, ut ſatis odiorum & inimicitiarum ſeminibus inter ſe committeretur, ac propriis viribus & manibus rueret. Impia ſunt hæc, ut quæ maximè, & in Deum Opt. Max. cui nihil magis quàm concordia hominum (modò non ad malum) cordi eſt, valdè contumelioſa: ſed quæ tamen ex pravâ & malignâ (quàm maligni autem plerique Ethnici in ſuis de Deo judiciis, alibi peculiari Diatribâ oſtendimus:) verborum interpretatione, quæ in hâc occurrunt hiſtoriâ, traducta eſſe credibile eſt: præcipuè etiam, cum Hebræi Doctores de rixis & cædibus inter operantes ex hac linguarum confuſione ortis multa narrent: ut doctiſſimo Buxtorfio pluribus obſervatum. Non memini alium pleniùs hanc fabulam narrare, quàm facit Euſtathius. Ejus igitur verba lectori hîc apponemus.

Τινὲς δὲ βελὴν Διὸς εἶπον τὸ τὴν γῆν (ὡς καὶ ὁ Ευριπίδης ἐν Ὀρέστῃ μυθολογεῖ) κεφίζαι βαρυμένην τῷ τῶν λαῶν φόρτῳ, καὶ τὴν ἀυλῆς αἴτησιν· ἣ χάειν φασὶ τοὺς Θηβαικοὺς τὰ πρῶτα συνεστήσαλο πόλεμον, καὶ μετ'

μετ' ἐκεῖνον ἀνήγαγεν ὅτι φθορᾷ Τρῶας καὶ Ἕλληνας. Μῶμον φασὶ συμβαλλομένου μὴ κεραυνοῖς ἢ κλαγγαῖς πάντα διαφθεῖρεσθαι, ἀλλ' ἀμεθόδως ἄλλως, καὶ ὑποθεμένου τῆς Θείδος ἀπιθανολογίαν, ἀφ' ἧς ὁ Ἀχιλλεὺς, καὶ θυγατρὸς καλῆς γέννησιν, τῆ Ἑλένης ἁλώσει, δι' ἣν τὰ κατὰ Τροίαν ἐγένοντο, πεσόντων πολλῶν· καὶ δι' Ἀχιλλέα, τὰ μὲν πολεμούντα· τὰ δὲ μηνίοντα.

Hæc erant quæ de linguæ, seu sermonis illâ primævi, quam narrat sacra Scriptura, confusione, & inde ortâ tandem linguarum varietate sive divisione, ut Hebraicæ suum jus, & nobis nostram in dubiis sacræ Scripturæ locis & sententiis libertatem assereremus, præmittenda duximus. Per hæc planior jam nobis ad ipsam, & quæ de ipsâ, de dignitate præcipuè (à qua orsuri sumus) nobis dicenda, via.

HEBRÆÆ linguæ (ut ordiamur inde) dignitatem per multa multi capita diduxere; ut antiquitatem, fœcunditatem (ut quæ omnium aliarum parens:) aliáque: sed nihil majus, quàm quòd ab ipso sit authore Deo, qui πρω-

πολλὴν illam cum aliis non unius generis habitibus & dotibus inseverit, ad quas post nati non nisi longo usu & diuturnâ consuetudine pervenere. Nec Ille tantùm, conditor illius ac plasmator, (ut ita dicam) Deus illis inseverit, sed quam sacro suo ore dignatus sit; sacris legibus ac sacrosanctæ doctrinæ destinaverit. Quæ quidem quò sunt ipsa per se majora, & admirationem habent majorem: tantò magis elaborandum nobis est, ut inter præruptas & præcipites utrinque tum cachinnonum, tum credulorum sententias, quod solidâ ac clarâ veritate nititur, aut ad eam saltem proximè accedit, assequamur.

Deum Hebraicæ, aut ullius omninò linguæ immediatum authorem esse, non omnes agnoscunt: quorum sententiæ, quòd ab aliis expositæ sint, & argumenta fusè confutata, à nobis omittentur. Ejus inter alios sententiæ fuit & Gregorius Nyssæ Episcopus; quem quia aliis intactum reperio, operæ erit in rationes ejus, quibus præcipuè innititur, inquirere. Leviora sunt ista,

* Greg. Nyss. contra Eunom. l. XII.

* Ὁ ἐκ Θεοῦ λόγος, Θεὸς ὤν, &c. & aliud

esse

esse φαχλικὴν δύναμιν, aliud ipsa opera, ut scamnum, aratrum, &c. cùm nemo nisi vœcors inde colligat, Deum authorem esse linguæ Hebraicæ, quia Θεῦ λόγῳ in Sacrâ Scripturâ memoratur; aut verò facultatem ab effectu vel operibus (quæ distinctio in Adami posteris locum habet) nequeat distinguere. At multa, inquit, in quacunque linguâ ἀκριβῶ καὶ ἀπρεπῆ, quorum inventorem Deum facere parum abest à blasphemiâ. Jam ista, *Sartago, simila, lagena*, & similia, tam vilia, tam vulgaria verba à Deo ipso quasi conditore profecta esse, quàm Deo indignum est? Φλυαρία ταῦτα καὶ μαλαιότης Ἰουδαϊκὴ, παμπόλυ τῆς τῶν χειρόνων μεγαλοφυΐας ἐκπεπλωκυῖα, τὸ οἰεσθαι μέγαν καὶ ὕψιστον, καὶ ὑπὲρ πᾶν ὄνομά τε καὶ νόημα θεὸν, τινα γραμματιστὴν τὰς τριάδας τῶν ὀνομάτων θεσμοθετοῦντα καθῆσθαι. i. e. *Futilitas hæc & vanitas est Judaica, à Christianæ doctrinæ sublimitate & excellentia multum defecta & deflexa, Deum credere, Magnum illum & Excelsum; qui supra omne nomen, supra omnem animi cogitationem,—— talem, velut aliquem de trivio Grammatistam, verborum impositiones subtiliter excogitantem sedere, &c.*

De

De Deo Moſes, initio Geneſeos: *Dixítque Deus, Fiat lux,* &c. *appellavítque lucem, diem: & tenebras, noctem,* &c. *Vocavítque Deus firmamentum,* &c. Iterúmque, *Et vocavit Deus aridam, terram,* &c. Hæc Eunomius, ut & ex recentioribus quidam non contemnendi interpretes, ita planè, ut ſcripta ſunt, quaſi à Deo ipſo, etiam ante Adamum conditum, quaſi prolata aut concepta eſſent iſta paucula, intelligebant. Excipit autem Gregorius, Ἐπῆλθε καταπαύζειν τοιάδε τινὰ ῥήματα ἢ Θεὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ῥαψωδῆσαι, οὐκ οἶδ' ἢ διεμένης ἢ διὰ τῆς τοιούτων φωνῶν σημασίας, οὐκ οἶδα πῶς ὅτι μὴ καταγέλαστον ἅμα καὶ βλάσφημον τὸ τοιοῦτον οἴεσθαι.

Totâ fateor illâ Eunomii diſputatione & argumentatione nihil væſanius; qui, cùm de verbis Græcis omnis eſſet controverſia, quia Deus ipſe rebus ante hominem conditum nomina indidiſſet, inde de verborum æternâ quadam & immutabili naturâ mirè philoſophabatur, & impiis ſuis dogmatibus accommodabat; & ſi quis aliter ſentiret, ut læſæ divinæ Majeſtatis reum, & divinæ providentiæ oppugnatorem

quaſi

quasi ἐπ' ἀυλοφάσῃ deprehensum, atheis & Epicuræis, verbis quàm poterat atrocissimis accensebat. Hîc, piè ac graviter Nyssenus opponit, Dei Opt. Max. non in eo consistere Majestatem, ut verba fabricet, & nomina rebus imponat, qui tantis operibus (quæ pluribus ibi ab illo, non uno loco, commemorantur) infinitæ suæ tum sapientiæ tum potentiæ documenta ediderit. Sed rationes, quibus literalem illam verborum Mosis interpretationem Nyssenus impugnat, & totum illum personati Dei in superioribus verbis mimum & χλεασμὸν, probare non possum, nec periculo carere censeo. Non satis perspexisse mihi videntur interdum viri graves, quantum impietati sinum panderent, dum de rebus abstrusis differentes, & de Deo ex humano more & sermone loquentes, festivi & ingenioси esse affectant. Ut altiora fidei nostræ mysteria omittam, quæ vel modestissimis (nisi fides & pietas contineat, quod & agnoscit Apostolus:) σκάλην γέλωτα movere statim sunt idonea: nulla res magis Epicurum & ejus sectatores ad negandam Dei providentiam induxit,

quàm

quàm quòd, quoquó se verteret homo petulans, & qui ex ingenio suo Deum metiretur, tam multa absurda & ridicula doctrinam illam continere judicaret. Nec sanè deerant multa, quæ cum plausu (ut sunt ad risum & impietatem proni multi:) à plerisque exciperentur. Qualia illa in Cicerone: *Vos Dei Majestatem deducitis usque ad apum formicarúmque perfectionem, ut etiam inter Deos Myrmecides aliquis minutorum opusculorum fabricator, fuisse videatur.* Et eodem libro, *Etiámne hoc affirmare potes, Luculle, esse aliquam vim, cum prudentia & consilio scilicet, quæ finxerit, vel, ut tuo verbo utar, fabricata sit hominem? qualis ista fabrica est? ubi adhibita est? quando? cur? quomodo?* Et alibi; *Quibus enim oculis intueri potuit vester Plato, Fabricam illã tanti operis, quâ constrúi à Deo atque ædificari mundum facit? Quæ molitio? quæ ferramenta? qui vectes? quæ machinæ? qui ministri tanti operis fuerunt?* Et ibidem rursùs: *Sive enim ipse mundus Deus est, quid potest esse minùs quietum, quàm nullo puncto temporis intermisso versari circum axem cœli admirabili*

mirabili celeritate? Nisi quietum autem, nihil beatum est. Sive in ipso mundo Deus inest aliquis, qui regat, qui gubernet, qui cursus astrorum, mutationes temporum, rerum vicissitudines, ordinémque conservet, terras & maria contemplans, hominum commoda vitásque tueatur: ne ille est implicatus molestis negotiis & operosis.

Quasi verò Deus author alicujus linguæ dici non possit, aut cogitari; quin necesse sit infelicis alicujus grammaticuli, literulis & apicibus suis assidentis, personam illi affingi? Aut tanta fatuitas in quenquam possit cadere, qui bonâ fide credat, dixisse Deum, *Fiat lux, & facta est*; & cætera, quæ maximè miramur, solo verbi sui imperio condidisse? Aut, si qualiscunq; operum subtilitas indigna Deo est, major sit in verborum varietate & orationis partibus subtilitas, quàm quæ in auditûs aut visûs organis (si singula, quæ ad istorum sensuum perfectionem spectant, accuratè & anatomicè expendantur) & naturali constructione conspicitur? Cujus tamen tantæ ac tam variæ subtilitatis accurata consideratio tantum abest,

ut

ut viros doctissimos à summi Opificis agnitione averterit, ut etiam Ethnicos ad prædicandam Dei Opt. Max. tum potentiam tum bonitatem excitaverit.

Jam quòd verba parùm honesta (qualia in omnibus linguis aliqua) objicit Nyssenus; non eò jam digrediar, ut Stoicorum cum Epicuræis de verborum rerúmve turpitudine liti (super quâ doctissima Ciceronis extat epistola) me interponam. Hoc tantùm dicam, si aliqua sit in verbis vera & ipsis inhærens turpitudo; quantò magis in rebus, quarum verba nihil aliud quàm signa sunt & symbola? Quò tandem ista processura, nemo non videt; nec minùs, si cogitasset, abominaturus Nyssenus ipse, sat scio, quàm quivis alius. Sed hic intempestivi, ubi de Deo agitur, risûs ut plurimum fructus est. Cæterùm facetias suas & elegantias, quibus simplicitatem nostram illudit Gregorius, ex Plutarcho eum mutuatum esse non ausim affirmare. Simillima sanè in Plutarcho, Περὶ τῶ μὴ χρᾶν, &c. ubi de conceptis oraculorum formulis differit, non uno loco memini legere.

Sed ut ad verba Mosis redeamus; quod

quod ait ille, *Vocavit Deus*, &c. non displicet Merceri sententia, per προλῆψιν ista dici, quòd ita posteà post hominem conditum nuncupata sint. Sed quod addit Mercerus, si Deus ipse indidisset illa nomina, sine piaculo mutari aut alia usurpari non potuisse; non satis assequor; nisi omnia, quæ Deus instituit, perpetui juris esse sanciantur. Quod si est, ne ceremoniæ quidem legales, quarum Deus author, abrogandæ fuerunt: quod ad nugas illas Eunomianas, (quas meritò Nyssenus exagitat) nimis accedere videtur. Nos igitur illorum sententiam amplectimur, qui docent, quæcunque Adam recèns creatus loquutus est, quæcunque rebus imposuit sive verba sive nomina, ad Deum authorem referenda esse, qui Adamum docuerit, aut potiùs inspiraverit. Nam per naturæ alioquin leges non alia Adami recèns creati ratio, quàm hominis, qui ab omni hominum consortio à primâ usque infantiâ seclusus fuerit: qualem mutum necessariò extiturum alibi docuimus. Quare vel eo nomine lingua Hebraica ab auctore suo, meritò sancta audit. Cæterùm

rùm cùm Adamus nomina rebus imponeret, pauca illum nova (si tamen ulla:) simplicia verba procudisse, sed vel communia levi inflexione propria fecisse, vel plura jungendo composuisse, res ipsa loquitur: quanquam hodiè multorum rationem ignorari, tam multis deperditis aut ignoratis radicibus, necesse est.

Proxima linguæ Hebraicæ dignitas, Antiquitas, & eorum, quibus illa vernacula fuit, authoritas & reverentia. Nam si non sine ratione dixit emunctissimæ naris & judicii vir Quintilianus, verba vetusta majestatem quandam cum voluptate conjunctam afferre orationi: quanta sit illius linguæ majestas, quæ alia non agnoscit incunabula, non alios natales, quàm quos mundus ipse; imò, si Rabbinis fides, non tam mundo æqualis, quàm inter mundi causas numeranda? Ita enim illi vulgò loqui solent, hanc esse linguam, in qua *creatus sit mundus*. Jam si manuscriptus codex (ut annosas quercus & exesos senio lapides, multorum quondam populorum numina, omittam:) si manuscriptus, inquam, codex, cujus fugientes

literæ

literæ & cætera ſpecies multorum præ ſe ferat ſeculorum antiquitatem : ſi veteres urbium templorúmq; ruinæ, quorum nobilitata veteribus hiſtoriis fata caſúſve fuerint; ſi alia denique paris vetuſtatis monumenta ſolent animos ſpectantium (multorum certè, nec de fæce) proprio neſcio quo jucunditatis & admirationis ſenſu percellere : quomodo affici illos par eſt, qui Hebraica loquentes, aut audientes, ſimul ita ſecum reputabunt, hos ſonos, hæc vocabula, naſcenti quondam mundo præluſiſſe; in hos modos, in hæc verba, ſua quondam ora finxiſſe; his aures eorum perſonuiſſe, qui tanta ſeculorum ſerie vetuſtiores ſunt illis, quos priſci Ethnici ob antiquitatem in numina ſacraverunt : qui tum vivebant, cùm Mundus adhuc infans eſſet : quos præſentia ſua, quos alloquio, quos tot miraculis Deus dignatus eſt : à quibus Orbi ſalus univerſo, & in omnem poſteritatem tranſmiſſa virtutum exempla ?

Cæterùm de linguæ Hebraicæ à jactis mundi fundamentis antiquitate receptiſſima jam olim hodiéque inter omnes ferè linguarũ peritos opinio eſt, tantis

tantis rerum ipsarum nixa fundamentis, ut de eo dubitare, non aliud meritò videri possit, quàm τὰ ἀκίνητα κινεῖν. Scimus tamen non defuisse olim hodiéque, qui aliter statuere & adstruere conati sunt: ut Goropii Becani insanissimum inceptum missum faciam, cujus inter seria meminisse, aut aliam rationem habere, quàm eorum, quæ ad lusum jocúmque, aut ad irritæ & infructuosæ subtilitatis admirationem apparantur, sobrii vix hominis crediderim. Quæ verò de linguâ Chaldaicâ, Syriacâve, sed & Canaaniticâ, à non uno opposita sunt, quia à pluribus accuratè tractata & refutata sunt, libenter & illa prætermittimus. Hæc igitur quorsùm? dicat aliquis fortasse. Planè, ut ad novam viri docti, & celebris inter recentiores Geographos Italiæ & Germaniæ accuratâ descriptione, nominis, de primævâ linguâ opinionem, de quâ silent alii, expendendam, aditum mihi faciam. Is est autem Philippus Cluverius, qui in *Germaniæ Antiquæ* descriptione de primævâ linguâ ita statuit, eam cum Paradiso terrestri planè intercidisse, & hodiè penitùs ignorari.

Argu-

Argumentum huic suæ sententiæ adducit unicum; sed quod multorum instar, si tam verum, quàm speciosum, censeri possit. Ita enim ille contendit, verborum numerum vel ad millia posse colligi, quæ plerisque aut multis saltem linguis sint communia. Unde autem ista communitas, nisi ex communi linguâ matrice, primævâ scilicet illâ, quæcunque fuerit? Ista autem tam multa, tam multis linguis communia, cùm minimè sint Hebraica, aut Hebraicæ originis; eò fieri, ut lingua Hebraica cæterarum matrix esse non possit. Agnoscimus nos huic inesse pondus argumento. Quid igitur supereſt, quàm ut testes audiantur; & de mille, saltem centum, quando tanta res agitur ab hoc uno pendens argumento, proferantur? Ego certè ita expectabam. Sed tantum abest, ut id præstiterit Cluverius, quod expectabamus; ut pro centum vix decem talium verborum numerum expleat, quæ pluribus linguis sint communia: ex illis autem decem, vix unum sit aut alterum, quod originem, si quis idoneus arbiter, præ se non ferat Hebraicam.

Sed hoc ante omnia monendum, quanquam pauca sunt, quæ nobis hîc exhibet Cluverius, tamen in his paucis nonnulla esse, quæ planè sunt ἀναγκαιότατα. Non enim sufficit, ut, quæ pluribus linguis cognatis sunt communia, proferantur: quales jam olim Græca & Latina; hodiè, Gallica, Hispanica, & Italica; quibus addunt alii Walachianam; quæ maxima ex parte ex Latino fluxerunt idiomate, & unius ejusdémque linguæ multiplex ex proprio populorum & locorum genio corruptio & depravatio potiùs, quàm diversæ simpliciter linguæ meritò dici possint. Multa quoque in Germanicam ex Latina, ex longo commercio & aliâ necessitudine, illata: quod ita factum esse tantum abest ut mirari quisquam debeat, ut potiùs monstro simile credendum fuerit, si non ita contigisset. Quare nihil attinebat hîc de Oculo commemorare, quem Latini *oculum*, Germani *auge* vel *oge*, Sarmatæ *oki* nominant: non magis quàm vel Gallicum *yeulx*, vel Italicum *occhi*, vel Hispanicum *ojos*, vel Anglicum denique *eyes*: & multò minùs de Aure, quæ ut Latinis

his *auris* dicitur, ita Germanis *oor*. Talia, fateor, quivis nullo negotio mille, vel fortasse ad myriadas, congerat. Quanquam ne hoc quidem satis constat, *aurem* non esse originis Hebraicæ. Certè si verbum *auris* quasi *ausis*, ex Græco οὖς, ὠτὸς, ut doctis placet, repetendum sit: τὸ οὖς quin ipsissimum sit Hebraicum אזן, nemo potest inficiari. Sed & *oculus*, si ex Græco, ut volunt, ὀφθαλμὸς (τὸ φ. autem interdum migrare in κ. vel λύκος *lupus* fidem faciat) manavit: το ὀπ (& ὄπ,) ex quibus ὄπλον, ὁπλομαι, quin ex Hebraico עפן oriundum sit, dubitaturum puto neminem. Vox autem עיר sepes, quæ apud multas nationes invenitur, quâ tandem ratione in hunc censum venerit, cùm eam Hebraicæ quoque linguæ communem agnoscat Cluverius, ne suspicari quidem possum.

Jam Græca πατὴρ & μήτης, quis istarum rerum paulò intelligentior dubitet ex Hebraicis אב & אם profluxisse, cum in utroque τὸ (τηρ) sit pura puta, qualis in θυγάτηρ, εἰνάτηρ, κασίγνητος, ὀρφανὸς ἀστὴρ &c. terminatio: in utroque etiam eadem sit figuratio, sive formandi ex Hebraico ratio, inversis scilicet literis,

& præpositâ vocali consonante, quæ in archetypis postponitur: quod quanquam in cujuscunque linguæ derivativis non insolens (ita exempli causâ ἀργὸς, *rarus*; לבן, *albus*, &c.) nec aliâ plerunque ratione nititur, quàm consuetudinis arbitrio: hîc tamen ad facilitatem pronuntiationis factum de industria esse probabile est, cum tenera balbutientium labra, à consonantibus, ídque ex naturali causâ, verba libentiùs, quàm à vocalibus auspicentur.

Ad verbum Θεὸς quod attinet, cum pleraque sacrorum vocabula Græca Hebraicæ sint originis, ut non ab uno jam prolixè ostensum & probatum est; & præterea tum compositum שדי, tum simplex די, & sono & significatione tam propè accedant; cur quisquam de origine Hebraicâ dubitet, nisi qui nodum in scirpo quærat, causam non video. Nec parùm originem hanc confirmat vox altera affinis Græca Θεῖος, quatenus *patruum* significat. Valdè impediti sunt Græci in reddendâ ratione nominis: quare scilicet *patrui*, Θεῖοι, id est, (ut quidem vox vulgò sonat, à Θεὸς derivata) *divini* nuncupentur. Inter alios,

lios, Simplicii philosophi hæc est sententia; Tantam veteres parentibus exhibuisse reverentiam, ut non solùm divinis eos honoribus affecerint, sed etiam *Deos* nuncupare voluerint. (ὡς καὶ θεὺς αὐτοὺς ὀρμῆσαι καλεῖν.) Sed reveritos tamen divinæ Majestatis præcellentiam (διὰ λαβηθέντας τὴν θείαν ὑπεροχὴν) cùm Deos non auderent & parentes communi appellare nomine: at parentum saltem fratres *divinos* indigitasse, ut ex illis ita nuncupatis, quid parentibus ipsis conveniret, homines conjicerent, atque ita in parentum honorem ista appellatio redundaret. Hæc mens Simplicii, quam corrupit Latinus (doctissimus alioquin) interpres, dum priora illa vertit, *Ut Deos appellare eos non dubitârint.* Ad rem verò quod attinet ipsam; persuadeat fortasse Simplicius illis, qui de verbis singulis, etiam vulgatissimis, à philosophis, priùs quàm imponerentur, itum in consilium credunt. Nos, qui de verborum origine longè aliter opinamur, planè pro fabula habemus, quod Simplicius commiscitur: nec tamen facile, melius aliquid reperire, nisi ad Hebraicas origines re-

curramus. Ibi enim דוד *patruus*, ex quo paulatim, primo ר in affine θ. verso, ut passim; & simplicè vocali in diphthongum (quod non minùs frequens) productâ; & loco finalis ר assumptâ pro more (ut לפר, λαμπάς, &c.) terminatione Græcâ Θ, factum θάΘ. Et ut à דוד θάΘ, ita à דודה θεία *amita*. Nec id magis mirum, quàm à דדים (mamma) formari πάθη, πάτθη, πάθΘ, πάτθΘ, & tandem πάθαΘ, πθάω, πάθηΘ, πθάνήτης, θῆλυς, & ejus generis alia, de quibus accurati Lexicographi tum veteres, tum recentiores consulendi. Neque, ego quidem, dubitaverim, ex Chaldaico ראבא (pro Hebraico זאב) lupus, Græcum θώς, θωὸς, & θάων, quanquam paulò remotius accersere; cùm exempla remotiorum Etymologiarum, de quibus nemo dubitat, sint in promptu non pauca.

Ad vocem κεφαλὴ, & quæ inde profluxere, quod attinet, nihil ego temerè pronuntiaverim; nec causæ quicquam obfuerit, si unum aut alterum verbum tale reperiri possit, pluribus linguis usitatum, cujus usus, aut origo Hebraica, non dicam, non sit; nam hoc in tantâ verborum

verborum Hebraicorum jacturâ, & post tantas mutationum vices, valdè temerarium est asserere: sed à nobis indicari & demonstrari non possit. Quanquam igitur, ut jam diximus, causæ ipsius nihil interfit, Lectoris tamen φιλολογία nonnihil intererit fortasse, quid de verbi istius origine, cum magna veri (ut ego quidem judico) similitudine dici possit, non ignorare. Omissis igitur Græcorum conjecturis, quæ nauci non sunt; maximam esse literarum κ. & γ. affinitatem, omnium, qui in his aliquid unquam studiis viderunt, tralatitia est observatio. Hinc κυβερνῶ, *guberno*: κεφάλαιον, *grabbatum*: κόμμι, *gummi*: & alia, quæ in omnibus occurrunt linguis, aliis passim notata; ut κόλπος, *golfo*: κρύπτη, *grotta*: & similia. Jam Hebraicum גף, *corpus*; sed & *caput*, ut *caput* pro vertice, aut quod summum est, sumitur, significat. Sunt, qui ad diversas radices referant: alii, aliter: quod perinde nobis hîc est, modò de significatione conveniat. Ut igitur à κάρα, κορυφὴ ejusdem significationis: ita erit & à גף, *gaph*, sive *caph*, κεφαλή. Hoc video quibusdam

busdam placuisse : quod mihi quoque valdè probatur. Quia tamen nihil hîc asseveramus,& erunt fortasse, qui huic quamvis probabili conjecturæ non acquiescant ; quid prætereà mihi venerit in mentem,lectorem non celabo. אלוף Hebræis, dux, ductor, vulgò. Non abludit nec sono nec significatione vox κεφαλὴ:nisi quòd τὸ κ. præpositum initio, quod multis verbis accidere,ut interdũ vacet,interdũ desit,notant veteres Grãmatici. Cujus exempla consuetudinis, κέλθος, pro ἔλθος : ἀνθήλια, κανθήλια: ἀύλωνία, κανλωνία, ab Eustathio proferuntur : ab aliis, κάγχημα, αὔχημα : κάπάνη, ἀπάνη : κλινδᾶμαι, ἀλινδᾶμαι : κάπρος, *aper* : aliáque non pauca. Mihi certè eò magis arridet hæc conjectura, quòd & Anglicum *Calfe* ex eodem Hebraico verbo אלוף, quatenus bovem significat, fluxisse penè mihi persuadeo. Nam quòd aliquis objiciat, aliud esse bovem,aliud vitulum : quàm nihili sit ista objectio, satis intelligunt, opinor, omnes qui in hac verborum de linguâ in linguam migratione, confundi sæpe non ætates tantùm,sed & genera animalium,sæpiùs observarunt:quod

in

in hoc ipso verbo contigisse nemo dubitat, & ex bove Græcos elephantem fecisse. Sed & ipsum *vitulus*, Latinum, quis dubitat, quin ex Græco sit ἴταλος, quod bovem vel taurum, non vitulum, significat? Quanquam hæc fortasse nimis multa, addam tamen & hoc, Syriacè קרקפתא, cranium, caput: Chaldaicè, קרקפא, homo magni capitis: קרקפל, cutis capitis: in quibus & Latini *caput*, & Græci κεφαλὴ, seu κάρα, vestigia non obscura: sed à quâ primitùs origine, peritioribus dispiciendum relinquo.

Τὸ πῶς, sunt qui à בוס, conculcare; sunt qui à פשע, incedere, deducant: utrique, satis probabilitèr. quanquam, si quis me quoque roget, ego malim ex פעם repetere: cùm non affinis tantùm, sed eadem omninò sit significatio, & diphthongus ω gutturalem egregiè suppleat: ultima autem litera ם radicalis in terminationem, ut plerunque, transeat.

Agnoscent, opinor, in his versati nihil hîc coactum aut insolens. Idem meritò dicamus de particula negativa *non*: quam, si quod aliud verbum, minimè

cuncta-

cunctabimur Hebraicæ origini asserere. Quid enim aliud suadeant Hebraica נוא *no*, ex quo Hiphil הניא, renuit, irritum fecit: & ipsum אין *en*, non: quod inversum *ne*, est ipsissimum Græcorum νὴ, quod in compositis remanet, νηλεὴς, νηκαρδὴς, νήκαρος, & aliis multis. Quàm vulgares autem sint istiusmodi, in monosyllabis præcipuè, transpositiones literarum, tum alia fidem faciant in mundo exempla, tum illud inter alia Arabicum, Buxtorfio observatum, אן pro נא (nunc) Hebraico: ex quo Græcorum νῦν (& ex Græco Latinum *nunc:*) geminatâ נּ *n.* literâ; quod & in aliis, & in isto, de quo nobis hîc sermo, *non* contigit.

Denique de tertiæ verbi substantivi personæ ἔστι, vel *est*, quis laboret origine, qui quidem sciat, quam vim habeat שׁ יֵ apud Hebræos? Literam Hebraicam שׁ per *st*, quæ longè facilior pronuntiatio, expressere. nec id sine causâ. Mixtum enim aliquid ex utroque videtur istud Hebraicum שׁ; unde est, quòd Chaldæi pro שׁ תּ passim substituunt. ut ירת, מחל, תלת, חמנה, pro Hebraicis, ירשׁ, משל, שלשׁ, שמונה: & hoc ipsum

יש, illis אית : ut in illorum sententiam libens concedam, qui Latinum *asinus*, ex Hebraico אתון, ob literarum affinitatem, & frequentem permutationem derivant. Ita & ῥίνη, *resina* : *vavha*, *nausea*, &c. Cæterùm, siquis Græcum ἔτι (ex quo Latinum manavit:) ex Chaldæo illo אית malit repetere, non ego repugnaverim, nec eò minùs sit Hebraicum, cum Chaldaica sit Hebreæ dialectus. Reliqua verbi substantivi, *sum*, *sunt*, *esse*, de quibus aliquid hic Cluverius, quanquam ad eosdem & ista fontes cómodè referri possint, quia tamen nostrâ nihil hîc interest, cùm paucis tantùm linguis sint communia, ne lectoribus nimis molesti simus, omittemus.

Atque ista sunt, quæ ex multis, ut ait ipse, vocabulorum millibus potissimùm delegit eruditissimus Geographus, quibus Hebraicæ linguæ primigeniam antiquitatem convellere nititur: quæ ego de multis, verè dico, millibus non postrema judicassem, quibus illam matricem omnium aliarum linguarum apud æquos & idoneos judices adstruerem. Enimverò, si vel Cluverius ipse aliquam

aliquam Sanctæ linguæ cognitionem habuiſſet, vel peritum aliquem in conſilium adhibuiſſet, nunquam, opinor, commiſiſſet, ut receptam per tot ætates fœliciter opinionem, tam futilibus argumentis & exemplis impeteret.

Proxima, poſt nobilitatem, uſus & utilitatis eſt conſideratio, quæ multiplex eſt. Nam ut lingua Hebraica matrix eſt aliarum omnium linguarum, & tantò prior tempore; in rimandis & inveſtigandis verborum antiquorum (cujuſcunque ſint illa linguæ, quanquam earum præcipuè, quæ propiùs ad illam & antiquitate accedunt & affinitate) etymologiis multum ejus peritiam conducere, imò apprimè neceſſariam eſſe, & ratio poſtulat, & certa confirmat experientia. Sed & antiquorum populorum origines, & locorum; adde & gentilium numinum, quorum in nominibus ferè ratio omnis & natura; (eruditionis philoſophicæ pars non pœnitenda:) ab ultimâ pleraque pendentia antiquitate, ex intimis hujus ut plurimùm linguæ penetralibus eruenda ſunt. Fidem facient doctiſſimorum noſtræ & ſuperioris ætatis virorum

rum in hoc genere lucubrationes præstantissimæ, quæ sunt in manibus omnium, quicunque meliores literas vel summis, ut aiunt, labris attigerunt. Legant saltèm, si qui hæc legunt, horum studiorum planè ἀμύητοι, quæ Franciscus Junius vir doctissimus in hujus argumenti oratione paucis complexus est; quæ pluribus alii, quibus hoc propositum fuit, ut sigillatim persequerentur, quæ ad hujus linguæ commendationem faciunt. Nos, qui libenter hîc aliquid offerremus Lectori, quod aliis dictum non sit, omissis iis quæ aliunde peti possunt, ad id potiùs prævertemus, quod à nobis Lector jure fortasse requirat, ut paterni scilicet operis, aut incepti potiùs, rationem ei reddamus, cujus expectationem post ejus mortem non unus publicâ ejus partim mentione partim flagitatione commovit. Meminit ejus Thomas Erpenius, linguarum, dum viveret, Orientalium decus & destina, in oratione, quam de linguâ Hebraicâ anno antè scriptam edidit a.d. 1621. his verbis: *Hoc tantùm dico, Clarissimum virum Isaacum Casaubonum seculi hujus insigne ornamentum,*

&

& cui plurimum debent studia mea Orientalia, si vitam ei prorogâsset, qui dederat, editurum fuisse luculentum opus, de Græca linguæ ex Hebraâ origine, in quo clarè satis & nervosè (quantum ex iis, quæ multa jam indigesta coacervaverat, judicare ego potui) demonstraturus erat, pleraque Græcorum themata originis Hebraicæ esse. Viderat, opinor, Erpenius in proprio Patris, ipso adhuc superante, Musæo; ex quo etiam plura de ipsius consilio didicisse potuit. Ego quoque dudum professus sum in opusculo, quod olim penè adhuc puero paterni nominis & virtutis obtrectatores extorserant, tale quid in manus meas perveniisse: non tamen, ut ejus edendi, quod pervenerat, aliquam cuiquam spem facerem, aut certè possem, cùm id tale esset, quod potiùs operis futuri ὑπότυπωσις & ἰχνογραφία, quàm quod operis affecti, nedum absoluti nomen mereretur. Aliter tamen accepisse videtur vir doctissimus & humanissimus, Greg. Greg Francus, S. Theologiæ Doctor, in *Lexico sancto*; & ab illo credibile est ad multos alios expectationem propagatam. Ut igitur & ipsi & aliis, qui-

quibus illud opus adeò expetitum, quoad ejus poterit, fiat à me satis, de eo enucleatiùs hîc, non alieno loco, aliquid dicam.

De linguarum origine quæ Patris fuerit sententia, ex iis satis liquet, quæ jam *De linguarum confusione* ex ipsius Adversariis protulimus. Ut autem erat ille invictus operis & laboris, & in omnes de publico benè merendi occasiones semper intentus; sed & ab omnibus, quæ ad tale opus necessaria, præterquam otio, præsidiis paratissimus: futuri operis effigiem talem animo concepit, & sibi proposuit, qualem ex ipsius verbis, ex iisdem Adversariis depromptis, videre est.

Σὺν τῷ Θεῷ; *Totum hoc argumentum pancis capitibus potes complecti.* 1. ὑποθέσις, *quibus innitimur.* 2. *De multiplici affinitate, & de affinitatis in rerum & vocum - - - - - - causis.* 3. *Exempla vocum, ubi nulla facta mutatio.* 4. *Exempla vocum, ubi literæ mutatæ.* 5. *Exempla vocum, ubi est etiam μετάθεσις.* 6. *Obscuriores affinitas.* Sic conceptâ methodo, proxima cura de idoneo apparatu, quo moles instituta surgeret.

In

In eum autem finem, ne quid ipsius diligentiam fugeret, voces Hebraicas tum primigenias, tum alias, cum variis significationibus manu suâ singulas descripserat; accuratè posteà retractaturus & expressurus singulas, & verba Græca, quæcunque ex illis orta probabilis aliqua ratio suaderet, iis appositurus. Non pauca tamen, quæ inter scribendum se illi obtulerant, jam appositurat; ad primam præcipuè secundámque Alphabeti literam: ad quarum exemplum si cætera reliquisset, aliquid esset fortasse, quod sine lectoris, vel ipsius authoris injuriâ publicari posset. Quanquam autem nihil mirum qui tam multa scripserit & ediderit, eum multa quoque inchoata reliquisse; sed & ex multis, quæ susceperat ac cœperat, pro occasionum & opportunitatum varietate alia aliis prævertisse, ne id quidem mirum sit: pensi tamen hujus aut omittendi aut intermittendi causam aliam quoque fuisse suspicor, quòd ab aliis occupatũ se magna ex parte deprehenderit, qui vel post prima ipsius molimina prodierunt in lucem, aut saltem ad ejus tum primùm notitiam pervenerunt,

nerunt. Atque hæc de Patris opere, quod instituerat. De etymologiis in genere multa dicemus, ubi de linguâ tractabimus Saxonicâ.

Sed præcipua hujus linguæ utilitas est, ad promovendam rem pietatis. quâ cùm charius ac antiquius homini nato, qui suæ sibi conscius originis ad cœlestem vitam adspirat, nihil esse debeat; consequens est, ut tantò præstet hæc utilitas, quantò anima corpori, & æterna momentaneis. Verborum compendium faciam, quando ista à pluribus prolixè tractata sunt. Ut illud igitur maximè contendat aliquis, extare tales ac tam perfectas Verbi Divini versiones, ut nihil in isto genere perfectius sperari possit; (quod quanquam stultissimum sit credere, eò tamen facilius hic postulanti concedemus, quia ad id, quod nunc volumus, nihil pertinet, & posteà pluribus suo loco à nobis tractabitur:) quis rerum peritus negaverit, quemadmodum Gratior est virtus veniens è corpore pulcro, ita verborum splendorem, & orationis gratiam, ad rerum ipsarum commendationem insigniter facere? Non quæro, quid fieri

debeat : & illi, nescio cui, apud Aulum Gellium philosopho facilè assentior, *Ad ipsa Platonis penetralia, ipsarúmque rerum pondera & dignitates pergendum esse, non ad vocalarum ejus amœnitatem, nec ad verborum venustates diversitandum esse :* nec illud arripiam, quod quidam de Platone (quos inter Dionysius Halicarnassæus) majore judicii severitate quàm veritate pronunciârunt, eum, quantus quantus est, nihil nisi verba esse : hoc certè dicam, quod alii plures tum Christiani tum Ethnici agnoscunt ; quòd Plato præstantissima quæque florentissimorum ab eruditione seculorum ingenia tanta sui admiratione fixerit, detinueritque, id sermonis ipsius singulari cuidam cum sublimitate junctæ venustati potissimùm tribuendum esse. Ut non sine causa, orationis ornatum *causa non parum conferre* pronuntiarit Quintilianus, quod *qui libenter audiant* (ut ipsius verbis utar:) *& magis attendant, & faciliùs credant.* Jam, ut nulla esset peculiaris linguæ Hebraicæ elegantia, quam, tamen sunt, qui eo nomine aliis omnibus anteponant : ut nulla styli sacri

cri in hoc genere prærogativa, (de quo nos alibi fusè quærimus:) quis tamen tam iniquus, ut ei neget, quod omnes, quotquot aliquis ingeniorum proventus, aliquis eruditionis usus excoluit, habere linguas nemo in linguis versatus negaverit? Habere illam suas quasdam proprietates, suos idiotismos, suas formulas, suas particulas, quibus, qui aures imbutas longo usu habuerint, nihil gratius aut venustius accidere possit: qui autem non assueverint, ab iis tanquam barbaris & asperis, & agrestibus, ne dicam etiam ridiculis, plerunque refugere? Habet hoc natura aurium, ut quemadmodum oculi novitate capiuntur, ita illæ contrà omni sermonis peregrinitate offendantur, ut Varronem alicubi observare memini. Quare quod multi dicunt se verba non morari, rerum momenta & pondera consectari, frustrà sunt; cùm ut plurimùm nulli magis verbis ducantur, quàm qui ita vulgò profitentur; adeóque ipsi sibi de se fortasse persuadent; cùm etiam invitis & imprudentibus vis verborum obrepat & insinuet, & maximorum duntaxat ingeniorum (ut pridem Au-

guſtinus rectè) ea ſit indoles & fœlicitas, ut res à verbis, & verba à rebus ipſis ſecernere valeant. In ſacrâ verò Scripturâ interpretandâ, tantò major difficultas ita vertere, ut imperitorum auribus conſulas, quantò minor interpretibus libertas conceſſa eſt. Quanquam enim aliàs laudemus interpretem, qui verba potiùs *appendat* (quod in vertendis Græcis de ſe profitetur Cicero) quàm *annumeret*: non tamen id in ſacris licitum, ubi vel minimis apicibus ſua conſtant momenta; nec ulla verborum jactura ſine aliquo, non illo quidem præcipuæ fortaſſe ſententiæ, ſed aliquo tamen rerum detrimento, poſſit contingere. Quare ſi pietatem maximè fovet augétque jugis & aſſidua ſacræ Scripturæ lectio; lectionem autem quamcunque (ſi quidem ex naturâ pendamus iſta) delectatio maximè alit accenditque; quanti ad pietatem momenti ſit ejus linguæ peritia, quis non vidit, cujus uſus jucundam nobis faciat ſacri textûs orationem?

Ex pluribus autem ſacri ſermonis idiotiſmis, quorum in vertendo, non elegantiæ tantùm, ſed etiam interdum

&

& sententiæ detrimentum subimus, libet hîc in uno genere, quod à nemine adhuc satis tractatum vidi, diutiùs immorari. Paronomasia, (Græcis παρονομασία; quod quidam non satis attenti παρωνομασία scripsere:) satis notum nomen, nec res naturâ suâ valde obscura; sed à veteribus plerisque nimiâ subtilitatis aut diligentiæ affectatione, dum novis figurarum nominibus & generibus inveniendis artem se putant eloquentiæ amplificare, tantis involuta tenebris, ut illos legentibus in totâ rê oratoriâ nihil spinosius aut implicitius. Quintilianus tum de aliis, qui ista ante ipsum tractaverant, tum nominatim de Cicerone queritur, cujus etiam in hoc argumento quædam non intelligere se ingenuè profitetur. Alii non minùs, de Quintiliano. Eustathius recentior, in hoc argumento nec ipse tam dilucidus aut accuratus, quàm verbosus: multiplicem certè confusionem illi objiciunt viri docti, qui de linguæ Græcæ vetere & germanâ pronuntiatione commentati sunt: non uno nomine illi irati. Sunt qui παρονομασίαν à παρηχήσι distinguant, ut Eustathius alicubi: qui παρ-

ἠχησιν à παρομοίῳ, ut Donatus: qui παρονομασίαν à παρωνομασία, ut Quintilianus. Author ad Herennium *traductionem* aliam facit ab *agnominatione*: qui tamen agnominationis varias ſpecies aut potiùs rationes oſtendit & explicat. Quidam Hermogenis definitionem maximè probant, qui παρήχησιν & παρονομασίαν pro iiſdem habens, definit, κάλλος ὁμοίων ὀνομάτων ἐν διαφόρῳ γνώσει παυλὸν ἠχούντων; alia pleraque, quorum apud Euſtathium exempla ſunt, ad *polyptoton* referant.

Nos non id hîc agimus, ut has Grãmaticorum lites componamus, aut accuratiùs expendamus. Sufficiat igitur monuiſſe, cùm παρονομασίας nomen à quibuſdam latiùs, ab aliis ſtrictiùs accipiatur; nobis latiorem ſignificationem hîc placere, ut omnia illa quæſita orationis ornamenta, in quibus vel idem verbum caſu, aut ſignificatione, (quod πλοκὴν aut ἀνταναάκλασιν propriè nuncupant;) variatum: aut diverſa verba, ſono ſyllabiſve ita affinia, ut aliqua ſimilitudinis ſpecies aurem feriat, ſub hoc genere & nomine comprehendamus. Ornamenta vocamus, quia non

omnis

omnis verborum similitudo in hunc censum referenda, cum talia interdum (ut Eustathius rectè docet) casu contingant, quæ ut ipsis scriptoribus imprudentibus exciderunt, ita diligentiùs animadversa, putidum potiùs & ineptum, quàm diligentem lectorem arguant. Peritus lector ista facilè dijudicabit. Cæterùm cùm multæ sint agnominationum species, ut apud Quintilianũ aliósq; videre est, nos, omissis aliis omnibus divisionibus, duas tantùm diversas illarum seu species seu classes constituamus, ut, quæ solis sunt in verbis, & orationis tantùm concinnitati serviunt, ad primam: quæ verò mutatâ significatione aliquod etiam seu pondus seu acumen sententiæ conciliant, ad secundam classem pertineant. Exemplis hæc fient illustriora. Sed priusquàm ad exempla veniamus, de re ipsa paucis præfabimur, non id nobis hîc esse consilii, ut usum talium vel doceamus, vel commendemus. Ut ingeniorum fuerunt, pro varietate sæculorum, ita & aurium, discrimina. Fuit sæculum, cum in laudibus sermonis essent, quæ posteà inter vitia numerata: sed nec uno eo-

demque sæculo eadem de optimâ loquendi ratione omnes judicârunt, ut etiam illi agnoscunt, qui rectè loquendi præcepta tradiderunt. Concursum vocalium & neglectam compositionem certum est affectasse plurimos: Gellius etiam inter elegantias Homericas numerat: quæ tamen ab aliis aliter vulgò constituì, & si quid ejus generis laudatis scriptoribus acciderit, id excusandum ducere, nemo nescit. Atque ita in plerisque aliis, quæ ad sermonem pertinent. Quid autem naturæ maximè consonum (neque enim facit opinionum varietas, ut non aliquid verum sit:) longa ac difficilis disputatio. Nos suum cuique judicium liberum relinquemus, & ea tantùm, quæ sunt hujus loci, & de quibus non controvertitur, afferemus.

Ad primum genus pertinent ista, βόειον βοᾶν, λᾶαν λαᾶν, διωκέειν διωκεύειν, &c. quæ Latini quoque imitati, *pugnam pugnare*, *gaudium gaudere*, &c. dixere. Ad παρονομασίαν ista ab Eustathio aliisque disertè referuntur. Hac autem figurâ veteres Atticos scriptores, primos elegantiarum magistros, valdè delectatos esse scripta illorum indicant: unde

&

& Attica figura, vel Atticus idiotismus vulgò audit. Has alluſiones, ſive potiùs agnominationes (*morimortem, vitam vivere*, &c.) Attici frequenter ſectati ſunt; ait Julius Scaliger, vir incomparabilis, niſi Joſephum genuiſſet: qui etiam ex Ariſtotele & Platone exempla adducit. Sed utcunque Attici fortaſſe maximè excoluerint, ab Homero tamen altior & verior origo; qui ſæpè utitur; qualia ſunt apud illum, ἀγρεῦν ἀγρεΐην, λίγον λίγειν βαλὼν βαλεῖν (quod uno ter aut quater occurrit libro) κλέπτειν κλεπτεζειν, aliáque innumera. Et hactenus ſaltem in confeſſo eſt apud omnes, idem verbū in oratione eleganter repeti, cùm ex eo fonte manet vulgare illud eloquentiæ magiſtrorum præceptū, Si idem verbum in eadem ſententiâ bis ponendum ſit, nihil interponendum eſſe: ut omnia omnibus; multa multis; homo homini; & id genus; quæ paſſim occurrunt. cujus generis & illud, κακὸς κακῶς, Matth. XXI. 41. Jul. Scalin x. De Hiſt. Anim.

Veteres Latinos ſcriptores (eos intelligo qui Ciceronis ætate veteres audiebant) plurimùm etiam hâc figurâ delectatos eſſe, ex eorum, quæ extant hodiéq;

hodiéque, reliquiis colligere est. Sed ut suspensum Lectorem, (quem tamen non sine causâ pluribus hæc præfatos nos, spero posteà judicaturum;) quàm pauciſſimis absolvamus; Ex omni Latinorum scriptorum numero, de duobus istis, Plauto & Terentio, utri palma eloquentiæ tribuenda sit, magna dudum inter doctos controversia, & adhuc sub judice lis est: quin elegantissimus uterque scriptor sit, & quos puri & elegantis sermonis amatores nocturnâ diurnâque manu versandos sibi semper proposuerint, nulla controversia. Ut alias illorum laudes, quæ, ut pretio suo æstimentur, ingenia minimè vulgaria, sed & matura, Terentii præcipuè, judicia postulant, omittam; nulla magis arte utrunque suam nobis elegantiam commendare, quàm frequentibus paronomasiis, aut nihil ego intelligo, aut certissimè deprehendet, quisquis animum paulò diligentiùs adverterit. De Plauto mox videbimus.

Hecyræ Terentianæ Prologum magnâ arte scriptum esse notant antiqui, cùm, bis jam exacta, tertiò referretur fabula. Ecce statim initio primi Prologi

logi—*hæc ut est data nova, Novum intervenit vitium.* & mox,—*populus studio stupidus.* Et aliquot inde versibus, *iterum*, bis in eodem versu: & qui proximè sequitur, *cognôstis noscite.* A verbo *Orator*, incipit secundus Prologus; cui succinit in secundo versu, vox *exorator.* Ibidem *jure*, quod proximo quoque repetitur. Haud multò pòst, *Spe incerta certum laborem sustuli*: & mox, *studiosè* & *studio*, eodem versu. Paulò post, *Ut in otio esset potiùs quàm in negotio.* Et aliquot versibus interjectis, vox *calamitatem*, ex proximo repetita. Ita verba, *locus*, *authoritas*, *maximè*, pari ratione repetita in sequentibus. Extremo autem Prologo, (qui sanè totus non valdè longus;) *Ne eum circumventum iniquè iniqui irrideant, Meâ causâ causam hanc suscipite.* Alias prætereo sciens syllabarum alluſiones magis obscuras, quæ tamen ad suavitatem sermonis non parum conducunt; qualis obsérvat haud raro vetus Interpres: cujus etiam in Andriam vera est de toto hoc genere obsérvatio, (in ista, *Nam inceptio est amentium, haud amantium:*) *Amabant*

veteres

veteres de proximo ſimilia dicere: Et in Adelphos, ad iſta, *dii tibi, Demea, omnes ſemper omnia optata offerant*: Omnes omnia: *antiqua*, inquit, *elegantia, & figurata*. Quamcunque in Terentii partem Lector conjiciat oculos, nullam inveniat, quæ talia non affatim ſuppeditet.

Plautus verò, quantò antiquior Terentio, tantò iſtorum amantior & feracior, ut cuivis facilè ex ipſius lectione liqueat: qui non contentus duorum verborum ſimilitudine, aut repetitione, ad tria haud rarò, quaſi impleturus Gratiarum numerum; imò interdum & plura excurrit. Qualia apud illum ſunt: *Hîc me amœnitate amœnâ*, (ubi obſervet obiter Lector, hoc ipſum, cujus repetitione ſuavitatem orationi conciliare ſtuduit Plautus, purum putum eſſe Hebraicum:) *amœnus onerat dies*. Et in eâdem Fabulâ, *Quod bonis benefit beneficium, Gratia ea gravida'ſt bonis*. Et in Amphitruone, *Optimè optimo optimam operam das, datam pulcrè locas*. Et, *Nam juſtè ab juſtis juſtus ſum Orator datus: Juſta autem ab iniquis petere, inſipientia eſt*. Tale & illud Apoſtoli, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, &c. Secundi

Secundi generis, multa apud Eustathium aliósque ex Homero exempla, quæ lector inde petere poterit. Nobis hoc venustissimum visum est, quod extat in vetere Græcorum Epigrammatum collectione, quæ vulgò Ἀνθολογία, &c. nuncupatur:

Εἰ τὸ φέρον σε φέρῃ, φέρε κ᾽ φέρε. εἰ δ᾽ ἀ- Ἀνθολογ.
γανακτεῖς, lib. I. c. ιγ'.

Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κ᾽ τὸ φέρον σε φέρῃ.

Τὸ φέρον, id est, ἡ τύχη, ut ibi vetus scholiastes. cætera satis clara. Latinum exemplum vetus poëta Ennius suppeditat, cujus apud A. Gellium tetrastichum extat, concinnum illud quidem, ut Gellius judicat; sed aliquantò obscurius, ut ad naturam ænigmatis quodammodò accedat. Est autem illud his verbis:

Nam qui lepidè postulat alterum frustari,
Quem frustratur, frustra eum dicit frustra esse:
Nam sese frustari quem frustra sentit,
Qui frustatur, is frustra est: si non, ille est frustra.

Voculæ unius mutatio planiorem fortasse sententiam fecerit: quæ tamen utcunque

utcunque propiùs attendenti non adeò recondita, ut necesse sit istis immorari. Plautus huc allusit fortasse, cum pessimum hominum genus, tum ab aliis notis, tum ab hac describit: *Atque sese cum frustrantur, frustari alios stolidi existimant.* Similem lusum Græci nescio cujus, antiqui Comici, in voce λοιδορεῖν memini legere, qui nunc non occurrit: eum videtur imitatus hîc Ennius: Græcos certè, à quibus ad Latinos manavit hic usus.

Jam ad sacra veniamus, quorum gratiâ sunt ista de paronomasiâ à nobis hîc dicta omnia. Opportunè, an contrà, penes Lectorem judicium esto. Mihi quidem ita videtur, insignem hunc esse sacri Textûs idiotismum, cujus plena perceptio, qualis usu magis, quàm præceptis ullis comparatur, non solùm obscuris sacræ Scripturæ locis plurimis lucem afferre possit; sed ad capiendum suavitatis & elegantiæ fructum, qui multus in illis exuberat, sit apprimè necessaria. Atque hîc primum se offert loquendi genus apud Hebræos usitatissimum, cum verbo cuilibet finito verbum infinitum ejusdem originis adjungitur

jungitur, elegantiæ causâ: qualia, *videndo vidi*, &c. Scio Grammaticos Hebræos ita vulgò tradere, id fieri ad majorem certitudinem & evidentiam: quod quanquam sæpè magis argutum, quàm solidum mihi videtur; (ut si quis id pariter asseveret, quoties dicunt Græci Latiníve, quod faciunt sæpissimè, *pugnare pugnam, gaudere gaudium, servitutem servire, furere furorem, dolorem dolere*, & id genus alia, de pugnis, gaudiísve, maximis & certissimis, aut aliâ aliquâ ratione notabilibus ibi sermonem fieri; quod quamvis in multis exemplis experienti non malè fortè succederet, non temerè tamen persuaderet:) ut tamen illis concedamus, at hoc illi non negabunt nobis, quòd ita Hebræi certitudinem evidentiámve repetendo verbo maluerint, quàm aliâ ratione exprimere, non aliunde profectum esse, quàm quòd eorundem verborum repetitione gauderent, & repetendorum causas libenter amplecterentur. Nec aliter judicandum de frequentibus illis nominum tum substantivorum tum adjectivorum repetitionibus, quales, *gens gens faciebant*; *virgam virgam accipe*:

accipe : vir vir cum declinaverit : decimam decimam parate : corde & corde : generationi & generationi : justitia justitia: gladius gladius &c. quarum cum plures sint species & rationes, accuratè pleraſque sub *Pleonaſmi* titulo exequitur in Grammatica sua doctiſſimus Buxtorfius ; quem consulat Lector, qui de iis plura cupit. Nobis id sufficiat hîc dixiſſe, tales esse pleraſque, ut puri puti sint Pleonaſmi : quorum scilicet non alia ratio, quàm genius linguæ populive. Quod autem de quibuſdam dicitur, ut de adjectivis diſtributivis, id ideò fieri, quòd iis Hebræi careant ; nos dicimus, ideò carere eos talibus quòd iſta repetendis nominibus diſtribuendi ratio longè videretur elegantior.

In obſervandis autem & congerendis ſacri Textûs *μεγαφυσίαις* ejuſmodi, quæ elegantiæ cauſâ adhibentur, ſi exemplo veterum quorundam Grammaticorum ſubtiliùs iſta tractare liberet, ut non ſolùm plures earum ſpecies conſtitueremus, ſed literarum interdum ſingularem rationem haberemus : non dubito multos repertum iri, quibus magis ridicula quàm grata futura eſſet

iſta

ista nostra diligentia: qui aures scilicet ad has prisci ævi elegantis diuturnâ lectione & observatione imbutas & attemperatas non habent: quas qui habent, haud dubium, quin passim, quamcunque partem experiantur, magnâ cum voluptate deprehendant. Nos igitur, quia quid pluribus, non quid paucis probare possimus, id hîc quærimus; ea potius proferemus, de quibus nulla dubitatio sit, quin verborum seu similitudo diversorum, seu eorundem repetitio studiò adhibita sit. Quanquam autem in tam obviâ re alienâ operâ minimè opus nobis est, credo tamen Lectorem, quod Isaaci Casauboni b. m. parentis nostri de his judicium fuerit, libenter cogniturum. En igitur ipsissima ejus verba, prompta ex ejus, quæ penes nos sunt, Adversariis.

„ [Παρωνομασίαι. Amant Judæi hanc „ figuram: maximè autem Isaias. vel „ lege cap. XXIV. ac nota vers. 16. he„ mistichium conflatum ex vocibus „ quinq; σύστοιχοις. sic enim habet Pro„ pheta בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו „ ἀσυνθέτως ἀσύνθετος καὶ ἀσυνθέτως „ ἀσύνθετος. Talia multa & apud hunc,

» & apud alios prophetas. Ac viden-
» dum an ab hoc fonte sit illud in hi-
» storiâ Susannæ, in vocibus σχίνω,
» σχίνη : & σχίνω, σχίζω. Cui elegantiæ
» propè par & gemina est Isa.c.xxx.16.
» Quia dixistis,ait propheta,כי על סוס
» נסום ideò תנוסון : & quia dixistis,
» על־קל נוכב, propterea יקלו רדפיכם
» planè ejusdem generis elegantia : vi-
» de & XXXI. 1. Sic apud Jeremiam
» cap. I. verss. 11, & 12. par elegantia
» in vocibus שקד virga amygdalina :
» & שׁקד Deus *accelerans*, & c.XLVIII.
» v.2. in Chesbon,& חשב. Cap.V.ele-
» gantissimũ : ויקו למשפט והנה משפח :
» expectabam judicium, & ecce sca-
» bies, (ἀνομία iniquitas) Sequitur;
» לצדקה והנה צעקה justitiam (expe-
» ctabam) & ecce clamorem.] Ita ille
ibi. sed & in editis ad Persium Com-
mentariis istiusmodi (quarum hæc
lingua ferax) quanti faceret elegan-
tias, obitèr his verbis testatum reli-
» quit ; [Sed hũic loco (ad Persii——
» *pappare minutum poscis*, &c.) longè
» simillimum est,quod apud vatem di-
» vinum & verè sublimem Isaiam ob-
» servabamus,capite tertio ; nam sicut

» heic

» heic Perſius, ut delicias exprimeret » molliculorum juvenum, ait illos *pappare minutum poſcere*, id eſt, infantium tenellorum mores imitari: ſic » Hebræus ſcriptor, ut mulierum πρυφὴν ob oculos poneret, ait inter cætera: הלוך ושפוף תלכנה ad quorum » verborum ſingularem cum pari emphaſi venuſtatem non adſpirat linguæ Latinæ egeſtas. Græcè dixeris » ad verbum, ἐν τῷ βαδίζειν καὶ νηπιάζειν » βαδίζουσιν: hoc eſt, ſic incedunt, quoties per vicos ingrediuntur, ut infantium parvulorum imitentur inceſſum. id enim ſignificat שפף, quod » pulcherrimum eſt verbum.] Hactenus ὁ μαγείρος.

Ad hujus autem loci, quam tantoperè prædicat, elegantiam non tantùm (ut imperitioribus obiter conſulamus) pertinet iſtius verbi שפף pulchritudo: ſed etiam, tum ejuſdem verbi הלך mutato caſu, ad indicandum operoſè quaſi incedentium faſtidium, repetitio: tum duorum infinitivorum τὸ ὁμοιοτέλευτον, ad affectatam earundem in gradiendo concinnitatem tantò meliùs exprimendam.

Sed pergamus: Quid illa Ecclesiastæ initio, (הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל:) nonne paria, ab eodem fonte & pari elegantiâ repetita? Dicat tamen aliquis fortasse, non tam ad aurium voluptatem repetita hîc verba, quàm ad exaggerandam rerum mundanarum, cujus nec finis nec modus, continuato verbo vanitatem. Quid illa, כל הבא לעבד עבדת עבודה ועבדת משא באהל מועד? nisi hîc quoque mysterium aliquod (quod ego non capio) latere pertendat aliquis. At illa Psalmi CXXII. v. 7. (שאלו שלום ירושלם: ישליו אהביך יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך:) an quisquam tam Bœoticâ est aure, ut ista legens, tantâ concinnitate non capiatur? vel istis, II Regum XIV. 26. (אפס עצור אפס עזוב ואין עזר לישראל:) quæ talia sunt, ut in aliam linguam verti non possint, sine non suavissimæ tantùm concinnitatis jacturâ, sed etiam non sine obscuritatis offensione. Nemo enim legit Hebraica, quin statim ex tessellatâ istâ structurâ, soníque quæsitâ gratiâ, in proverbii suspicionem, (quod iterum in Deuteronomio alibíque sæpiùs occurrit:)

currit:) incidat. quo semel comperto, nihil amplius difficultatis in verbis. In versionibus autem nulla omninò proverbii vestigia vel indicia. Psalmo autem CXLVII. versus continui non pauciores quàm quinque, pulcherrimâ aliquâ allusione insignes singuli. Primus istorum; כי חזק בריחי שעריך ברך בניך בקרבך in quo בריחי prioris membri, respondet ברך in secundo. Hoc primum. Secundo, secundi membri singulæ voces (quæ tres sunt) ab unâ literâ incipiunt. Cætera Lectori relinquimus, ne nimis ipsius vel industriæ diffidere, vel ingenio videamur. Horum autem omnium exemplorum ea ratio est (unum fortasse aut alterum si excipias) ut soli elegantiæ & concinnitati consultum fuisse verborum, vel eorundem repetitione, vel diversorum similitudine, res ipsæ fidem faciant. Huc etiam referri possunt paronomasiæ, quæ non quæsitæ, sed ex solo linguæ genio (cui tamen sua constet ratio:) fluxisse videantur: quales istæ ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר: quorũ elegantiam ipsa naturæ ratio commendat. Quis enim istâ verborum simili- Vers. sc. 13. Gen. XI. 3.

tudine חמר & אמר : לבנת & אבן : תת tantâ rerum ipsarum, quarum alteræ alteratum vicem præstiterint, similitudine declarandâ non capiatur ?

Alterum genus facimus illas paronomasias (quæ propriè allusionum sibi nomen vindicant) ex quibus præter elegantiam aliquid vel acuminis vel ponderis ipsi sententiæ accedit ; &, ut latissimè dicamus, quæ tales sunt, ut ab earum intelligentiâ plus minúsve pendeat loci sententia, quásque Lectoris intelligere maximè interfit. Talia nonnulla jam habuimus ; ut in iis, quæ ex b. m. parentis Adversariis protulimus. Sed in hoc toto genere primum locum jure meritóque sibi vindicant propriorum nominum impositiones vel historicæ vel propheticæ, prout scilicet ad aliquas vel præteritarum vel futurarum rerum circumstantias respiciunt : tum verò ex impositis nominibus editæ longo pòst tempore prædictiones futurorum : cujus utriúsque generis exemplis scatet Sacra Scriptura, ut in re tam notâ & obviâ inutili labori libenter parcam.

Occultiora & rariora sunt illa, in quibus per ignominiam levi allusione mutata

mutata sunt nomina, qualia notata doctis, משחית pro משחה : בעליל pro בלי־על : כוש pro אישבשת, pro אישבעל : בעל עכר : כיש, pro עכן : & si Scaligeri conjectura tam vera, quàm probabilis, בעל־רעם pro בעל פער. Ab eodem fonte, quòd Idola צירים dicuntur, allusione factâ ad Dei nomen צור; quasi diceres *diri*, non *divi*; aut tale quid.

Obscurioris allusionis, sed cujus observatio sententiam multùm adjuvat, exemplum esto Proverb. XVIII. 1, 2. לתאוה יבקש נפרד בכל תושיה יתגלע : לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו : Quibus verbis verum ac genuinum sapientiæ candidatum sapientissimus Solomon certis notis χαρακτηίζει, & à sciolo scientiæ ostentatore discernit. Ait igitur primò, ingenti illum cupiditate impelli. Et meritò sanè hoc primum ponit, quod in omni re persequendâ præcipuum est, ut ardor adsit animi; qui omnes difficultates vincit, omnes labores jucundos reddit. Eò pertinet observatio Aristotelis, de quâ nos alibi, ὅτι μᾶλλον ἔχομεν κίνησιν καὶ ἐξαναλίσκεται, οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργοῦντες. Multa quoque in eandem sententiam Plato,

tum alibi, tum in *Convivio*, ubi multis disputat, ἡ Ἔρωτα esse philosophum. Talem suam cupiditatem egregiè describit scriptor disertissimus Ælianus, ubi inter alia, præclara illa vox, & quovis Christiano digna, Βουλοίμην ἂν μάθημα ἓν γὲν πεπαιδιμένον μειρακίδς μοι, ἢ τὰ ἀδήμενα τ πάνυ πλεῖον χρήματα ἔμα κ χλήματα. *Ita enim sentio* (ex disertissimi viri interpretatione) *ut vel unam alicujus egregiæ disciplinæ portiunculam, potiùs quàm celeberrimas quorumvis opes atque possessiones mihi accedere optârim.*

Ælianus, De Animal. l. XVII

Altera nota est, quòd, qui talis, *separet se*; id est, quotidianos hominum congressus moresque, in quibus hominum politicorum studium maximè versatur, vitat, & totum se, quantum potest, studiis suis asserit: quod eleganter unico verbo dicunt Græci; ἐσκαλύπτεδς: quod etiam Plato genuinis tribuit philosophis, quos ait, σπκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχ@ περιδάλλεδς: quod apud posteros in proverbium abiit. Sed digna Platonis verba, quæ hîc legantur: Ἀγοῖκον ἄ κ ἀπαίδδλον ἀπὸ ἀχολίας ἐδὲν ἧττον τ γομέων ἡ τοιῦτον ἀναγκαῖον γίγνεδς, σπκὸν ἐν

ὄρει

δεῖν τὸ τεῖχος περιβαλλόμενον. vertunt: *Itaque & hujusmodi philosophum necesse propter nullam negotiorum exercitationem non minùs rusticum & imperitum esse, quàm pastores: utpote, qui perinde mœnibus in urbe, ac illi caulæ septo in monte, circundetur.* Paulò aliter Theodoretus in Therapeuticis accepisse videtur; ut & Antoninus Imperator in soliloquiis suis, & fortasse pro περιβαλλόμενον, verior lectio fuerit περιβαλλομένων. Sed hæc non sunt hujus loci.

Hunc igitur ita animatum, & ἐγκαλυπτόμενον, ait porrò, בכל חושיה יתגלע in quamcunque veræ ac solidæ eruditionis partem curiosè perveſtigaturum. Scio τὸ התגלע verbum ambiguum esse, cujus ὅτι τῷ κακῷ (qualia πολυπραγμοσύνην Græcis, & φιλοπραγμία: Latinis, *curiositas*, &c.) sint alibi in hoc ipso Proverbiorum libro exempla: at τὸ חושיה adjunctum, cujus est magna emphasis, omnem tollit ambiguitatem. Est enim illud verbum, si quod aliud, φιλοσοφικώτατος, ad indicandam rerum quarumcunque, sed veræ præcipuè sapientiæ, soliditatem impositum: Neque puto ullum Sacræ Scripturæ locum, cum sæpiùs

piùs occurrat, temerè repertum iri, ubi aliter, quamvis non pari semper emphasi, usurpetur. Mihi sanè plura loca (sed Proverb. III. 19, 20, 21. & Micæ VI. 9. præcipuè) diligentiùs attendenti & contendenti, cùm hominibus (nam Deo quoque non uno loco:) tribuitur, talem propriè scientiam & sapientiam videtur vox תושיה significare, quæ ex seriâ operum Dei sive naturalium, quibus constat hic mundus; sive aliorum (actiones diceremus, si de hominibus esset sermo) quibus humanæ res administrantur; ex seriâ, inquam, & accuratâ istorum (quantum homini fas est) contemplatione & cognitione comparatur. Ei rei argumenta plura dicerem, quibus adducor ut ita credam, si hoc nunc ageremus. Sufficit hîc, quod antè dicebamus, verbum istud præstantiæ alicujus significationem semper habere in Sacrâ Scripturâ.

Genuino huic sapientiæ sectatori alium opponit Solomon, qui sapientiæ studio & ipse non mediocri incendi videtur, sed non alio fine, quàm ad pompam & ostentionem: ut *cor suum*; vel *sapientia sua*: (nam לב utrunq; significat,

ficat, ut & *cor* Latinis:) reveletur, sive aliis innoteſcat: quorum ſcilicet (ut à Satyrico deſcribuntur) *Scire nihil eſt*, niſi ſcire illos, quodcunque eſt, quod ſciunt, ſciant alteri. Hunc illi ſapientiæ fructum ſibi proponunt maximum, non ut ſibi aliiſve vera proſint.

Nova fortaſſe videbitur iis interpretatio, qui verſionibus tantùm aſſueverunt. Qui verò Hebræos interpretes, Aben-ezram alióſque legerunt, aliter judicabunt. Hebræis autem verbis, aut ego fallor, aut hæc interpretatio longè convenientior, quàm quas hactenus videre mihi contigit. Nam Græci, & qui illos ſequuntur, (viri ſanè doctiſſimi) aut aliud legiſſe, aut גלע cum לעג (cujus promiſcuæ ſignificationis in totâ Scripturâ nullum alibi veſtigium) confundere videntur. Ad hanc autem interpretationem non lectio Rabbinorum, quos poſteà conſului; ſed paronomaſiæ obſervatio me primùm induxit, cùm יתגלע priòris verſiculi, התגלות in poſteriore (qualia alibi multa) reſpondere comperiſſem.

Alterum genus eſt Paronomaſiæ, ſive Alluſionis, quæ non in aliquâ literarum

ſonive

soníve affinitate, sed significationis, consistit, cujus exemplum erit Proverbiorum capite XXV. versû 23. רוח צפון תחולל גשם ופנים נעצמים לשון סתר: Duo hîc sunt, de quibus inter interpretes non convenit. sensus verbi תחולל cui alii *gignendi*, alii *dissipandi* notionem hoc loco inesse volunt: & vera syntaxis istorũ ופנים נעצמים לשון סתר: cùm alii לשון סתר accusativum esse statuant, & ופנים נעצמים verbo (quod subintelligitur) præponant: alii contrà, postrema verba recta esse, & verbo præponenda esse censeant; priora autem illa pro obliquis habeant & verbo postponant. Ventum Aquilonem nubes dissipare, & serenitatem inducere, veteribus olim, Græcis Latinisque, creditum esse, vel Poëtæ fidem faciant; ut Ovidius in primâ Metamorphosi;

Nubila dispulit, nimbisque Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.

Et jam anteà eodem libro, ubi Juppiter ex omni cœlo nimbos dimissurus inducitur,

Protinùs

Protinùs Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes.

Unde & *Aquilo ventus* in Proverbio pro, Serenitas: ut in illo Propertii,

Et nobis Aquilo, Cynthia, ventus erit.

Accedit & Jobi authoritas, c. XXXVII. versu 22. Ut Rabbinorum illorum, qui Hierosolymis rem aliter habere tradunt, quòd ad Occidentem mari claudatur, observatio quanti facienda sit, aliis expendendum libens relinquam.

Sunt sanè, nec indocti, (Junius, aliíque) quibus *gignendi* significatio hujus loci propria credita est: ego de eo nunc non contendam: nostrâ enim, quomodocunque statuas, parum aut nihil interest. De posterioribus verbis omnis heic mihi controversia. Hoc igitur dico: paronomasiæ (ita enim liceat indigitare) rationem postulare, ut צָפוֹן לְשׁוֹן סִיר in ordine sententiæ præcedat, quomodó Junius & alii plures expressêre; non, ut versio Anglica, & quos, viros alioquin doctissimos, illa secuta est. צָפוֹן Hebræis Aquilo; (pars mundi Meridiei oppositæ:) dicitur, quasi *abs-*

conditus:

conditus: ex Solis absentiâ, sive quòd à Sole longiùs, ut plerique censent; an aliâ ex causâ; non hîc quæro. צפן propriè significare, quod absconditum vel occultum sit (unde & צפון thesaurus, res absconditas:) res minimè dubia: quæ etiam est סתר significatio. quasi dicat Solomon; Ut ab occultâ plagâ veniens ventus dissipat nubes: ita occulta lingua, vultum indignabundum. Occultam autem linguam vocaverit hîc Solomon, quam alibi non semel *mollem*: in cujus potentiâ variis verbis (ut in aliis quibusdam) exponendâ & inculcandâ, multus est. quod non sine causâ maximâ ab illo factum esse, tantò meliùs sciamus; si, quæ è sapientibus Ethnicis in eandem planè sententiam prudentissimè monita sunt, (unde & demagogorum frequens in illorum historiis detestatio:) observemus. Ab hâc igitur mente sunt illa Solomonis, hoc ipso capite, v. 15. בארך אפים &c. vertit Junius, *Longanimitate pellicitur ductor, & lingua mollis frangit ossium*: [vel *ossis virum*, id est, durissimum & rigidissimum:] & illa, capite XV. v. 1. *Responsio mollis frangit excandescentiam*:

am : verbum autem moleſtum excitat iram. Signatiſſimè autem lingua blandiloqua, lingua *occulta* vocatur, quòd blandientium, eorum præcipuè, qui iratos verbis demulcere ſtudent, proprium ſit ſimulare : unde & *mentiri* in Sacrâ Scripturâ ſatis obvium, pro *ſubjici* & ad alterius voluntatem ſe componere. Græci quoque, cum de talibus loquuntur, verbis κλ'θ‹ν (quod Homericum eſt) & κρύπ‹ν, (inde & κρύ‹ις, pro ſimulatio :) utuntur. Cæterùm non abſimilis apud Propertium modò laudatum, de vi verborum ad compeſcendam iram, à ventis & ipſa petita ſimilitudo :

Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto :
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes, &c.

Jam ſi iſtos potiùs ſequimur, qui נ תחולל *gignit* vertunt, tantò expeditior erit verborum illorum לשון סתר interpretatio. Ut nimirùm lingua ſycophantica, & occultè detrectatoria, ſeu delatoria intelligatur, qualem lites & rixas parere tum plurimas, tum periculoſiſſimas

mas solere, vulgò notum. In hanc sententiam totum versiculum vertit vir doctissimus, *Ut Cacias gignit pluviam, ita vultum indignabundum lingua simulantis.* [vel, *viri absconsionis.*] Sed ad omnem verborum istorum elegantiam planè intelligendam pertinet fortasse & illud, observata inter פנים (seu פנה, ex quo Græcum φαίνω) & שתר ἀνθέω. Sed hæc subtiliora, & quæ non omnes capiant. Absistemus igitur.

Aliud adhuc genus paronomasiæ, cùm alludum verbum reticetur; quod tameti in animo loquentis fuisse, si non certa ubique fides saltem probabilis suspicio; quale fortasse, quod II. Samuelis c. XX. v. 18. דבר ידברו בראשנה לאמר שאול ישאלו באבל וכן התמו: ubi sic amplector Junii aliorúmque doctorum interpretationem, qui ex Deuter. c. XX. v. 10. & sequentibus, ubi leges obsidionis legitimæ proponuntur, exponunt; ut ad dictum aliquod vulgare, quale, quod Solomon posteà inter sacra intulit, Eccles. c. VII. v. 2. טוב ללכת אל בית אבל &c. & v. 4. לב חכמים בבית אבל &c. alludi credam: ut frustra non sit, quod vetus

vetus Interpres Latinus *veteris* hîc exertè *proverbii* meminerit.

Hujus generis aliud exemplum in Tſophaniæ prophetæ verbis, capite II. 4. reperire eſt, quod ut melius intelligatur, totum locum Lectori repræſentabo. Ait igitur propheta: כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה אשדוד בצהרים יגרשוה ועקרון תעקר: Quatuor hîc urbium excidia prædicuntur, alluſis ſingularum, ſed non unâ ratione, nominibus. עקרון תעקר & עזה עזובה (quæ ſunt extrema nomina) tam clara ſunt, ut nemo tam ſit oſcitans, ut ſtatim non animadvertere cogatur. Et miror interpretes, (mihi ſaltem viſos) quî de iſtis extremis monent, de reliquis tacere. Sunt ſanè obſcuriores iſtorum alluſiones: alludi tamen & illa, quamvis ratio non pateret alluſionis, ut res ipſa poſtulat; ita fidelis & ingenui erat interpretis, ſaltem monuiſſe. Nobis ita videtur: Alluſionem vocis אשקלון in eo conſiſtere, quòd אשקלון & אשם, quod *vaſtare, deſolare* ſignificat, priores duas literas eaſdem habeant. Quamvis autem non hîc ponatur שׁ אשם, ſed ſynonymum ejus (quod etiam ſono

valdè vicinum est) שמם (quòd scilicet ab isto priore nullum formatum sit istius notionis substantivum ;) suppleri tamen ab intelligente Lectore debet iste defectus, ut in mentalibus id genus allusionibus fieri solet. Exemplis hoc non Hebræis tantùm, sed Græcis Latinísque, si opus esset, possimus confirmare. Sed longè obscurior in altero illo אשרור allusionis ratio, cujus nulla omninò expressa in aliis verbis indicia. Ea verò ex ipso nomine petenda est. Quid enim שדד quàm vastare, devastare? quod tamen, quò magis liqueret, additum צהרים, quod ad vastationis & excidii significationem pertinere, si non aliunde, saltem ex Psalmo XCI. 6. discimus, ubi pariter ut hîc cum verbo שדד jungitur : מקטב ישוד צהרים, *à peste vastante meridie.* Quorsum autem meridiei hîc fiat mentio, docti interpretes consulendi. Sed & veteribus ethnicis meridianum tempus suspectum, ut à dæmonibus nescio quibus (aliis illi nominibus usi :) infestari solitum. Testes Poëtæ. Ovidius, (ut alios nunc omittam) in Fastis :

Nec

Nec Dryadas, nec nos videamus labra Diane:
Nec Faunum, medio cùm premit arva die.

Judicet jam Lector ex hoc qualicunque specimine, qui versionibus contenti sunt, quanto illis non venustatis & elegantiæ modò, quæ nullo ferè non loco multiplex ingerit se, dispendio constet iste alieni laboris fructus; sed etiam non raro & sententiæ: ut mirum non sit, si qui aurium voluptate ad percipiendas rerum bonarum doctrinas, (ut sanè partim sciens, partim etiam insciens multò maxima pars hominum: quod alibi fusè probamus:) præcipuè ducuntur, à sacrâ lectione Scripturæ, si non abhorreant, certè non illibenter abstineant, & aliis potiùs occupentur. Sed, in animadvertendis tamen sacris hisce paronomasiis, magno judicio & subactis longo usu auribus opus est; nequis acutior quàm cautior ineptias suas, & lascivientis ingenii conceptus imaginarios pro veris ac genuinis leporibus nobis obtrudat, ac ita non se tantùm, sed sacram etiam scripturam, malè-feriatorum malè-feriatus ipse ludi-

briis exponat. Non enim sufficit semper sola, vel quæcunque verborum similitudo; neque omnis locus παρονομασίας opportunus: quas etiam interdum studiò vitatas diligens Lector observabit. Sed hæc justum tractatum requirunt. Nec fortè de Sacrâ Scripturâ, & ejus studiosis malè mereatur, qui justum tractatum istis dicaverit: saltem, ut illa complectatur, & accuratè colligat, quæ sine aliquo sententiæ ipsius detrimento non possunt ignorari. Nam cætera & infinita sunt, & parum illos juvabunt, qui Hebraica (intelligentibus autem satis obvia:) non intelligunt.

Cæterùm, (quod aliquis miretur,) etiam in Novo Testamento, linguâ non Hebraicâ scripto, παρονομασίαι Hebraicæ non infrequentes. Tales: Rom. IX. 16. οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος θεοῦ: רחם: רצה: רוץ. Sed & eandem sententiam his ipsis verbis conceptam in Thalmude alicubi, virum quendam Hebraicè peritissimum me præsente olim asserere memini. Tale & 1. Cor. I. 23. σκάνδαλον & μωρία, ut Cornelio à Lapide, viro doctissimo rectè

rectè notatum. Item II. Petr. cap. II. versu ultimo, ὗς & κύλισμα, quæ Hebraicè ab unâ radice חור : & inde vulgaris apud Hebræos Proverbii ansa.

Pari quoque ratione, nisi valdè fallor, 1.Tim.III.15. στύλος (sive ἔλεγχωμα) & ἀλήθεια; στύλος & ἀλήθεια, non ab unâ tantùm radice, sed uno eodémque (אמונה) verbo Hebræis designentur: atque nominatim Templi Hierosolymitani στύλοι sive columnæ, אמונות indigitatæ (II. Regum XVIII. versu 16.) reperiantur. Quòd siquis in his & similibus aliis Syrum objiciat, qui vertens non observavit, certè non expressit, interpretem; studio, an casu & ἀναγραφὴ factum ab illo sit, alii viderint: meam certè de paronomasiis illis suspicionem non minuerit, cùm videam illum Joh. I. versu 14. ubi licebat illi vocem Græcam σκηνῆν, cujus singularem hoc loco ἔμφασιν, sed ex Hebraicâ voce & usu petendam, agnoscunt etiam illi, qui Christi æternitati non usque-quaque semper faviisse videri possint; cùm liceret, inquam, illi vocem Græcam retinere, nec tamen à Syriacâ dialecto (quod in aliis fortasse non æquè liberum illi fuit,

ubi Hebraica differunt à Syriacis :) discedere, maluit tamen uti voce יָדַע, quàm voce ידע : quâ tamen alibi, ubi minor necessitas, non abstinuit.

Sed ad alia transeamus. Non parum facit ad Hebraicæ linguæ commendationem τῆς ὀνομαλοθεσίας consideratio : quæ cùm non humani, sed divini sit instituti, credibile est, ex ipsorum verborum ratione, & attentâ consideratione, quæ ad sapientiam faciant tum moralem tum naturalem, non pauca posse erui : si quis tamen sobriè id agat, & Deo ipso sapientior esse non affectet. Non enim si etiam in verbis sapientiæ suæ vestigia quædam seu stricturas impressit Deus, id ἀφηγούμενος egit, ut ex verbis & etymologiis sapientia peteretur; cùm non minùs scientiarum qualiumcunque, quamvis hominum sive Græcorum sive aliorum ministerio usus, (modò tamen verarum & legitimarum) sit author Deus, quàm verborum istorum, de quibus nunc agimus. Et illarum quidem non alio fine author, quàm ut ex illis sapientia humana hauriretur, tanquam ex fontibus : cujus quòd ne verba quidem, quanquam

alium

alium in finem ab ipso instituta, planè expertia esse voluit, id ad majorem sapientiæ suæ revelationem factum ab illo credimus, non ut scientias (quod modò dicebamus) ex verbis peteremus. Qui ista ulterius extendunt, & de Deo, & de linguâ Hebraicâ, ut posteà pluribus ostendemus, malè merentur.

Cæterùm non negamus etiam in aliis linguis, Græcâ præcipuè, talia reperiri non pauca; plura tamen, in Hebraicâ, ni fallor; saltem pro librorum verborúmve, quæ ad nos pervenere, numero. Nec de compositis hîc ago; quorum copia, & pro copiâ fœlicitas (proprietatem ex naturâ rei petitam isto verbo intelligo;) olim Germanæ cum Græcâ communis; nunc Græcæ linguæ propria videtur esse laus. Id dico, simplicia verba Hebraica, cùm pleraque plures & diversas complectantur significationes; ex pluribus autem, unam ut plurimùm propriam & genuinam, ex quâ cæteræ, quanquam fortasse non minùs usitatæ & notæ, diversâ ratione fluxerint: hujus communionis sive propagationis rationes in non paucis tales esse, quarum explicatio, vel ad usum vitæ, vel ad na-

turæ cognitionem non parum conferat. Talium exempla cùm sint in mundo plurima, ut aliis notata præteream, vox una כשר minùs intelligentibus sufficiet hîc ad specimen.

כשר igitur in Kal, à doctissimo Buxtorfio, Junii, ut passim, versionem secuto redditur, *secundari, prosperari*: quod aliis plerisque, *intelligere, perspicere, diligenter & attentè considerare*. Sed cùm rariùs occurrat in primâ conjugatione, & ubi occurrit, alterutra significatio bene conveniat, haud ita facile, de verâ & genuinâ statuere. Cæterùm in conjugatione Hiphil, usitatissima שׂכל *intelligere, intelligenter agere*, &c. nec minùs certa, quamvis non tam frequens, *prosperari, secundari*, significatio. Ut ex c. Prov. XVII. v. 8. אבן חן השחד בעיני בעליו אל כל אשר יפנה ישכיל׃ quod Junius, [*Velut*] *gemma gratissima est munus in oculis dediti ei: quocunque spectet, prosperatur*. & Angl. vulg. **A gift is as a precious stone in the eyes of him that hath it; whithersoever it turneth, it prospereth.** Nec aliter, præstantissimi quiq; Rabbini. Græca quoq; vetus per εὐοδωθῆς hîc exprimit. Μισθὸς χαρίτων

χρείαν ἢ παιδεία τοῖς χρωμένοις, ἧς δ' ἂν ἐπιστρέψῃ, διοδωθήσεται Interdum junguntur, ut synonyma, שלח & שלר: ut Josh. c. I. vers. 8. כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל quod Junius, *Tunc enim proſperaberis in viis tuis, & tunc ſecundaberis.* Anglica; **For then thou ſhalt make thy way proſperous, & then thou ſhalt have good ſucceſſe.** appoſitâ tamen ibi ad oram & altera verbi ſignificatione, [*or*, **doe wiſely**:] ut Lectori liberum eſſet, quam mallet ipſe, amplecti. quod & alibi ſæpiùs in iſtâ verſione obſervatur, ut altera in textu, altera in adverſâ orâ ſignificatio Lectori, quaſi in dubiâ re, proponatur; vel fortaſſe, quaſi in utrâque aliquid ad ſententiam aut pleniorem ſenſum momenti eſſet, commendetur. Ita certè, Joſuæ c. I. v. 7, & 8. I. Sam. XVIII. v. 5, & 14. ſed & in nomine, ab eodem verbo, ſubſtantivo, Proverb. cap. III. verſ. 4. & Pſal. CXI. verſu ultimo.

Hinc autem anſa ſive diſcendi, ſive meditandi, quod non unus veterum pro magno ſapientiæ arcano venditavit, *ſuæ quemque fortunæ* (ut apud Saluſtium Appius) *fabrum eſſe*: vel, *ſuos cuiq;*

cuique mores (ut in Attici vitâ Cornelius Nepos) *fingere seu conciliare fortunam.* bonos, bonam: malos, malam: ut frustrà sint homines, cùm de fatorum iniquitate queruntur, qui sui potiùs ingenii pravitatem & suam ἀδικίαν culpare deberent. Planè quod Sanctus vates; *Retribuit mihi Deus secundùm justitiam meam, & secundùm puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus. Cum sancto sanctus eris* (vel, ut alii, *cum misericorde misericors eris*) *& cum viro innocente innocens eris. Cum mundo mundus eris, & cum perverso perverse ages.* Quod & Græci, iisdem ferè verbis, sed contractiùs, Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός. &, Ὁ νῆς γὰρ ἡμῶν ὁ θεὸς. &, Ἦθος ἀνθρώπων, δαίμων. quæ expressit Poëta Satyricus,

Nullum numen abest, si sit prudentia.—

Plura in eam sententiam apud Salustium non uno loco: ut in bello Catilinario, *Non votis neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, agendo, benè consulendo, prosperè omnia cedunt. Ubi socordiæ tete atque ignaviæ tradideris, nequicquam Deos implores: irati infestique sunt.* Sed eximia,

præter

præter alias, in hoc argumento præfatio Belli Jugurthini, quam adire poterunt, quibus animus. Nemo tamen vim verbi שכל pleniùs (ut ab accuratis Lexicographis exponitur) expressit, quàm fecit Plautus, his verbis;

Si quam rem accures sobriè aut frugaliter,
Solet illa rectè sub manus succedere:
Atque adepol fermè ut quisque rem accurat suam,
Sic ei procedit post principia denique.
Si malus aut nequam est, malè res vertunt, quas agit:
Sin autem frugi est, eveniunt frugaliter.

Et hæc quidem ita vera sunt, ut sunt alia pleraque moralia vel civilia quæ in actione versantur: quæ non esse catholicæ sive mathematicæ veritatis toties monet Aristoteles: sed temporibus, & locis, & personis, & aliis, ut quis rectè judicet, circumstantiis distinguenda & circumscribenda pænè innumeris. Certè omnes omnium temporum historiæ testantur, optima sæpè consilia funestos exitus habuisse; & contrà, temeritatem, perfidiam, crudelitatem,

delitatem, multis pro voto, non pro merito, cessisse: & hunc quidem (quod ait Satyricus) *crucem* pretium sceleris, alium verò *diadema* tulisse. Hinc Athenienſium fœlix plerunq; εὐσβελία vulgari sermone jactata, & authoris gravissimi Platonis gravis querela, Θνητῶν μὲ μηδένα νομοθετῆν μηδὲν, τύχας δ' ἔχειν κρέσσον ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Sed neq; minùs hoc divini verbi authoritate nititur, ut vix aliud quicquam testatius esse possit. Ex multis, uno aut altero loco contenti erimus. Eccles. VII. *Ista omnia vidi diebus vanitatis meæ: esse justum, qui pereat justitiâ suâ: & esse improbum, qui prolonget dies in malitiâ suâ.* Et ibidem paulò post: *Convertens me animadvertebam sub Sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casúmque intervenire omnibus his.* Non enim probatur illorum mihi sententia, qui Solomonem quasi *ex sensu carnis* hæc pronuntiare volunt; cùm res ipsa luculentis aliunde Sacræ Scripturæ testimoniis confirmari possit; modò illa, עת ופגע *tempus & casum*, ut

Eccleſiaſt. VII. v. 15. lb IX. 11.

τύχη crebrò in veterum Ethnicorum ommentationibus, pro Deo & divinâ rovidentiâ, quod & ratio ſuadet, ac- piamus.

In hanc igitur ſententiam dicemus, on ſine cauſſâ factum eſſe, quòd idem erbum שכל apud Hebræos & *ſapientem eſſe & proſperari* ſignificet, cùm umana (ſi quidem vulgi judicia per- endamus:) non aliud ſit ut plurimùm apientia, quàm bonus ſucceſſus. Dion Caſſius in hanc rem: Πολλὰ γὸ ἤδη πρὲς ἐκ ὀρθῶς ὁπτχήσαντες διέξαν, ὅπ ὁπτυχεῖς αὐλῶν ἐγένοντο, διβελίας ἔχον, χ ἔλεγε ἄειρά πνα προσελόμενοι, μωείαν, ὅπ ὠὴ καλέπτυχον αὐλῶν, ἄφελον. Quæ Plinius Secundus in quadam Epiſtolâ paulò latiùs ita expreſſit; *Eſt omninò iniquum, ſed uſu receptũ, quòd honeſta conſilia vel turpia, prout malè aut proſperè cedunt, ita vel probantur, vel reprehenduntur. Inde plerunq; eadem facta modò diligentiæ, modò vanitatis; modò libertatis, modò furoris nomen accipiunt.* Tacitus in Germania de Cheruſcis, populo Germaniæ, *In latere Cauchorum Cattorúmque*, &c. *Itaque, qui olim boni æquíque Cheruſci, nunc inertes ac ſtulti vocantur.* Dion. Caſſius l. XLV.

tur. Cattis victoribus fortuna in sapientiam cessit. Hoc idem, multi alii, Græci Latiníque. Sed quia Plauti jam in superiore usi sumus observatione, etiam hîc adhibebimus.

Centum (ait ille) *doctûm hominum consilia hac una devincit Dea*
Fortuna: atque hoc verum est, perinde ut quisque eâ utitur,
Ita præcellet, atque exinde sapere eum omnes dicimus.
Benè ubi quod discimus consilium accidisse, hominem cautum eum
Esse declaramus; stultum autem illum, cui vertit malè.

Sed hæc tamen (ut obiter hoc interseramus:) utcunq; habeant humana sive jura, sive judicia; certum est, apud Deum unam eandémq; veri boníq; regulam esse, ad quam exigenda olim omnia facta consiliáque: ad quam etiam provocat Apostolus, 1. Corinth. cap. IV. versu 5. Ut *divinus* Hippocrates, nunquam meâ sententiâ magis divinus, quàm cùm velut ex sacro tripode ita sancit:

ſancit: * ΠΑΝΤΑ ΚΑΤΑ ΛΟΓΟΝ ΠΟΙΕΟΝΤΙ, ΜΗ ΓΕΜΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΛΟΓΟΝ, ΜΗ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙΝ ΕΦ ΕΤΕΡΟΝ, ΜΕΝΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΟΞΑΝΤΟΣ ΕΞ ΑΡΧΗΣ. id eſt, *Omnia ſecundùm* RATIONEM *facienti, ſi non ſuccedunt omnia ſecundùm Rationem, minimè tamen ad alia tranſeundum, ſed iis ſtandum conſiliis, quæ à principio placuere.* Aliter quoque verti poſſe poſteriora verba non ignoramus; Sed eâdem tamen (ad nos quidem quod hîc attinet) manente ſententiâ.

* Hûc alludit Syneſius Epiſt. 102. Συνίσημι τῇ φιλίᾳ καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῇ σῇ τὸν θαυμάσιον Σωσηνᾶν. ᾧ πλὼ διὰ λόγων πραφέντι καὶ αὐξηθέντι, τὰ παρὰ τῆς τύχης ὀκ ἀπαντᾷ καλὰ λόγον. Sed quò ſit illud referamus? an ὅδον vel τέχνην ſubaudienda? Suſpicor Syneſium ᾧ δὴν, (non πλὼ) ſcripſiſſe; quod verbum eſt poeticum, qualia apud Platonem plurima.

Cæterùm, ut in priore illâ ὑπαὰ (ita enim vocant Græci) ex diverſâ vocis Hebraicæ ſignificatione magnum pondus ad excitandos animos ad ſtudia prudentiæ, cui tantum & divinæ tribuunt & humanæ literæ: ita in poſteriore hâc, non minùs ad deterrendam ſuperbiam, & nimiam ſuî fiduciam, (fatalem ferè præſtantiſſimorum ingeniorum labem:) cùm ita nobiſcum identidem reputabimus, nullam eſſe tantam humano-

humanorum consiliorum firmitatem & præstantiam, quæ non subitò quasi de cœlo tangi, & inimico sidere afflari possit; nullam tantam prudentiæ & sapientiæ inter homines opinionem, multorum quamvis annorum perpetuis successibus partam, quæ non horæ momento in temeritatis (ut humana sunt judicia) & stultitiæ invidiam vertere comparata sit: quam quidem παπφρονσύνλω; vel, ut Plato nuncupat, σωφρονσύνλω, qui arcem statuunt humanarum virtutum, non malè mihi judicare videntur. Sed hoc obiter.

Ad hoc igitur instar multa possunt expendi in linguâ Hebraicâ non inutiliter. In hâc autem linguâ, quamvis similia suppeditent & aliæ, tantò magis, quantò major, ut jam diximus, est ἀνομαθέτε authoritas. Et sunt ingenia, quæ talibus citiùs capiantur, in quibus aliqua inest subtilitatis species, quàm solidiore doctrinâ, quæ vel ex vetere philosophiâ, vel ipsis sacris literis peti potest. Horum quoque rationem haberi nihil vetat, modò tamen modus adhibeatur, & ad meram μελεωφρολογίαν & περιλολογίαν res non procedat.

Mirum

Mirum quàm transversos, viros alioquin etiam graves & doctos, egerit nimius amor & immodicum studium. Nam quis credat, homines non illiteratos, & mentis compotes esse repertos, qui Cabalistarum, non παγγια dicam, sed mera deliria & portenta; hominum seu naturæ vitio, seu superstitione fatuorum ac cæcorum inventa, pro magnis mysteriis, nec illotis manibus tractandis ostentarent? Qui omnes scientias ac disciplinas, humaniores & sacras, & quicquid tot libris, tanto studio aliunde petitur, ex Alphabeto, si Diis placet, Hebraico; aut certè ex linguâ Hebraicâ peti posse, impensâ contendunt & aliis persuadere conantur operâ? Mihi quidem minùs mirum, id unum aliquem, doctum alioquin gravémque, sibi persuasisse, qui mentis humanæ fragilitatem, & impotentis amoris quàm mirabiles effectus interdum sint, non uno documento comperi. Sed ægrorum & malè-sanorum somnia à sobriis & vigilantibus magni fieri, tanto major, ut mihi quidem videtur, & intolerabilior insania est. Sed parum est, ista hominibus natis contigisse; nisi

eâdem operâ in linguæ Sanctæ injuriam & contumeliam ista hominum deliria redundarent. Talibus enim (quæ parùm à Magicis præstigiis distant:) haud pauci meritò offensi, si non in ipsam linguam culpam omnem conferunt, certè ab ejus studio, ne & ipsi tales evadant, haud illibenter abstinent.

Herbarum viribus quantum tribuerit medicorum Deus Hippocrates, ex ipsius, quæ extant hodiéque scriptis, cuivis liquere potest. Post illum multi hoc studium excoluerunt, &, ut fit, quædam, quæ Hippocratis ætate comperta non erant, in lucem protraxerunt, ex quibus naturæ vis, & naturæ opificis Dei sapientia cum potentia conjuncta tantò magis nosceretur. At postquam inventi sunt inter Romanos, qui herbarum vi cœlo lunam deduci; Solis & Lunæ defectus; imbres, grandines, serenitatem, tempestates induci; exercitus fugari; mortuos in vitam revocari; & nihil non illis effici tuerentur; jámque in fabulas ineptissimas, & multiplicem superstitionem versa esset utilissima scientia; extitit subitò quidam Asclepiades, Pompeii magni ætate, qui per-

pertæsus Oratoriæ professionis, huc totum se convertit, & inducta novâ medendi ratione, omnem usum herbarum, non minùs naturalem quàm magicum, penitùs sustulit & abrogavit. *Super omnia*, ait Plinius, *adjuvere eum Magicæ vanitates, in tantum evectæ, ut abrogare herbis fidem cunctis possent.* Hoc dicit Plinius, magicam illam virtutem, quam homines vani & impostores herbis falsò tribuebant, præcipuè in causâ fuisse, quòd nova Asclepiadis medicina, quæ nullum herbarum in medicinâ usum agnoscebat, tam facilè recepta sit. Id ita in multis aliis contigisse certum est, ut nimius amor, aut nimiæ laudes plus obfuerint, quàm professa potuissent odia & vituperia.

Nam quod ita colligunt nonnulli, cujus Deus author ipse sit linguæ, non posse, quin magnæ sint ejus præ cæteris prærogativæ; modò prærogativas intelligant, quæ sint linguarum propriæ, haud gravatim concedemus: sin ad alia, quæ alterius sunt generis, extendant; respondemus, Deum κοσμε & διαταξίας authorem, etiam linguis suas metas posuisse: ut illi frustra sint, & in

Deum ordinis authorem injurii, qui, quod linguarum non est proprium, à linguis petendum sanciunt. Fuit & terra, quam Dei populus incoluit, non uno sancta nomine: quam etiam Deus ipse suo non semel encomio nobilitare dignatus est. Scimus tamen fuisse etiam alias fertilitate non minùs celebres, & multarum rerum, quibus illa caruerit, eximiarum feraces. Quòd si noluit Deus, ut una omnia, quamvis alioquin una sanctitatis ornata titulo, & quasi privilegio, terra ferret: quæ rationis aut veri similitudo, in tanto sacræ ipsius Scripturæ silentio, & ipsâ quasi reclamante naturâ rerum, nos inducat, ut credamus, Deum scientiarum & doctrinarum, quibus vel humanæ regantur actiones, vel naturæ secreta pandantur, quasi facultates & semina, verbis Hebraicis & literarum apicibus indidisse? Quòd si lingua Hebraica, aut verò Alphabeti Hebraici literæ, quòd ab uno sint immediatè Deo, ideò ad omnia debent sufficere, quantò magis ad singulos Sacræ & θεοπνεύστου Scripturæ libros id transferamus, multum eorum dignitati detrahere, qui neget singulos, saltem

saltem quæ ad salutem nostram necessaria sunt, omnia continere? Hoc alius posteà, ad singulos fortasse, quo miraculum crescat scilicet, & cum miraculo reverentia, versiculos transferat: parùm interim solicitus, quid alii, pari libertate, de Deo judicaturi sint, qui, cùm tam pauca sufficerent, tam multa esse voluerit. Cæterùm, non in mediorum, aut paucitate, aut varietate, Dei gloria consistit: sed in eo, ut, quemadmodum ipsam vitæ usuram, ita quæcunque, quibus hæc vita sustentatur, ornatur, fovetur, accepimus; bonorum omnium Deo authori in solidum adscribamus; neque dubitamus, qui phrygionicæ artis & polymitariæ, aliarúmque id genus, Exodi capite XXXV. & agriculturæ, quæque ad agriculturam pertinent, arcanorum, Esaiæ c. XXVIII. vers. 23. & sequentibus, sibi vindicet inventionem; quin idem aliis cujuscunq; nationis aut linguæ ingenium suffecerit, quo artes & disciplinas vitæ utiles invenirent, aut inventas expolirent: ut ad linguæ Hebraicæ sanctitatem minimè opus sit recurrere, ut de Deo authore & inventore gloriemur.

Solet à multis, inter Hebrææ linguæ laudes, & Rabbinicorum librorum utilitas commemorari: ad quos, per hanc linguam, & diligentẽ S. Scripturæ lectionem, non admodum difficilis aut operosus est aditus; iis præcipuè præsidiis munitis, quæ tum aliorũ, tum præcipuè Buxtorfiorum laudatissima nobis opera paravit. Multa sanè in hoc eruditionis genere à viris præstantissimis esse præstita, ex quibus auctior intelligentia Sacræ Scripturæ facta est, & multa fœliciter illustrata, quæ densissimis obruta tenebris erant, nemo æquus rerum æstimator negaverit; de quo multorum extant commentationes, qui & argumentis & exemplis plurimis ita rem habere docent. Cùm tamen ita fateantur omnes, & res ipsa probet, vastam molem impurissimi sterquilinii vertendam esse, ut aliquæ auri micæ legantur, quæ ex aliis literis longè minore & laboris & temporis dispendio colligi possint: nisi quis ingenii proprii ductum potiùs (cujus magnam quisque in instituendis studiis rationem habere debet,) quàm rationis & judicii sequatur; aut magnis opportunitatibus invitetur, an tanti sit

opera,

opera, nescio. Nam qui se totos ad hoc studium applicârunt, ut abditissima quæq; rimarentur, & viam aliis facilitarent, quin illi vel meritissimis de republicâ literariâ, & sacris speciatim literis, viris accensendi sint, nemo sanus & æquus dubitat. Nec de summis illis ingeniis, quibus, raro fœlicitatis exemplo, in pluribus excellere & aliis prodesse datum est, nobis hîc sermo. Alii, qui stultâ persuasione & ambitione inducti, quasi ad fastigium eruditionis perveniissent, quicunque Rabbinica, quantum ad ostentationem sufficiat, delibârunt, hoc studium avidè arripiunt, neglectis interim (quòd in medio positi sint) aut strictim & saltuatim inspectis, ex quorum assiduâ lectione solida pendet eruditio, Græcis Latinisq; scriptoribus; horum si minor esset numerus, nostra hæc nihil, opinor, Respublica detrimenti caperet. De quo plura fortasse, ubi de linguæ Græcæ præstantiâ tractabimus. Hîc interim viros doctos, & in his studiis versatos libenter conveniam, majorem aliquantò otii sui & lectorum suorum patientiæ rationem ut habeant, quàm multorum

hodiè mos est. Ita enim multi quicquid Hebraicè scriptum est, sine ullo delectu aut discrimine, studiosè conquirunt, & lectoribus suis pro bona & vendibili merce obtrudunt, quasi satis hoc cuicuimodi scripto conciliaret authoritatis, quòd Hebraicè scriptum sit: cùm tamen certum sit, multa istius generis & linguæ scripta extare, quæ ab hominibus idiotis, circulatoribus, & agyrtis, nullâ vel levissimâ melioris alicujus literaturæ tincturâ, imbutis, profecta sunt: quorum nugæ næniæq; cur à quoquam alio loco sint habendæ, quàm quæ quotidiè in triviis ab otiosis balatronibus & pannuciis mulierculis garriuntur aut cantillantur, causam nullam video.

At illud majoris aliquantò momenti, eò processisse studium doctorum quorundam, ut importunâ Thalmudicorum locorum & testium citatione, clarissima quædam de Christo testimonia convellere sint aggressi. Observatum non uni, si benè memini, solitos Judæos veteres dicere, Mundum Messiæ causâ creatum esse. Hoc arripit vir sine controversiâ Maximus, & de republica literariâ inter paucos meritus, sed in

Christi

Christi causâ, nescio quo fato ad Socinianos in devexâ atate propensior; hoc ille, inquam, studiosè arripit, ut de mundo per Christum creato clarissima alioquin testimonia nobis eripiat. Ait igitur Apostolus, Christum hæredem omnium à Deo constitutum esse, δι' ὃν καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. Vult ille, δι' ὃν valere, δι' ὃν; non, *per quem*, sed *propter quem*. Ideò autem, inquit ille, hæc interpretatio hoc loco maximè se probat, quia ad Hebræos scribens videtur respicere ad vetus dictum Hebræorum; propter Messiam conditum esse Mundum. Rursus idem Apostolus Psalmistæ verba, Σὺ κατ' ἀρχὰς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοὶ; (quo quid clarius aut illustrius à quoquam dici potest, aut fingi?) Christo aptat. At hìc quoque, Quia constabat, inquit, inter Hebræos, Mundum hunc Messiæ causâ conditum esse: (quid, quæso?) ideò τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, id est, *causa fuisti, cur fundaretur*: &, *opus manuum tuarum*; *id est, propter te factum*: *nam* על־ידי *Hebraicè & Chaldaicè etiam Propter significat*: &c. Hujus generis plura, apud eundem. Sed hæc fortasse,

dicet

dicet aliquis, ex nimio potiùs erga partes illas, quibus addictiorem fuisse modò dicebamus, studio profecta esse; quàm ex ullâ tali κακοζηλίᾳ, de quâ nobis hîc sermo.

Isaiæ capite I. versu 18. *Venite jam, & disceptemus, dicit Dominus; Si fuerint peccata vestra, ut coccinum; quasi nix, dealbabuntur: & si fuerint rubra, quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Quis dubitet, quin elegantissimè Propheta & ex notissimâ ratione peccatis & sceleribus in genere rubrum colorem tribuerit, cùm natura colorem illum (nisi quis ἀπονενοημένῳ, aut, Apostoli φράσει, κεκαλλιεπεσμένῳ & συνειδήσιν, occalluerit) saucia conscientiæ indicium esse voluerit? cùm præterea de sanguinolentis hîc speciatim legatur (*quorum manus sanguine plenæ*, versu 16.) quibus iste color peculiari quoque ratione convenit. Jam hoc multis linguis commune est, ut intensioris tinctura similitudine tum vitia tum virtutes exaggerentur, unde Græcis δισσοπόιος βαφὴ, & id genus alia, de quibus, tum alii, tum b. m. parens ad Persium non uno loco. Nivei autem coloris imagine,

(cum

(cùm quo certare, in istis locis, albedine laneum notant hîc viri docti:) quæ non utitur lingua ad simplicitatem animi & innocentiam morum indicandam? Hinc *candor*, *nivei mores*, & id genus alia plurima, vulgò nota & usurpata. In his igitur omnibus cùm nihil à communi usu alienum sit, sed omnia vulgari sermone tritissima: sunt tamen viri insigniter docti qui ad traditiones Thalmudicas, (quarum certitudo ab eorum fide tota pendet, qui tot mendaciis & fabulis passim scatent,) de particulâ nescio quâ coccineâ inter cornua hirci emissarii, &c. appendi solitâ, nos ablegant, & inde sensum verborum Isaiæ petere jubent; quæ qui aliter, quàm ex Thalmude, interpretentur, cæcos eos (hîc quidem certè) valde ἀποβλιμους pronuntiant.

Jam Christus in ultimâ cœnâ, poculo discipulis porrecto, ita eos affatur; λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἀ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τῆς γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρός. Hîc primò certum est, Christo præcipuè propositum fuisse, ut de morte suâ propinquâ suos com-

commonefaceret, cùm multùm (ad faciendam Divinitatis suæ fidem) nihil sibi accidisse, quod non prædixisset, discipulorum suorum interesse intelligeret. Cæterùm, ut ex re natâ & præsente prædicendæ mortis; ita, ex verbis, quibus mortem prædicit, occasionem sumit consolandi discipulos, venustâ & non insolente in Sacris Scripturis ἀνθυποκλάσει, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ad τὰ ἀόφθαλμα καὶ νοητὰ, conversâ verborum notione. Qui igitur alibi *panis*; qui *aqua*, pro re natâ, scaturientis usus erat similitudine, ad regni cœlestis seu præsentes seu futuras opes & delicias exprimendas: qui obedientiam alio loco, cibi quotidiani appellatione signaverat: idem nunc cœlestia illa gaudia, quibus sanctæ, vel in hâc vitâ adsperguntur & sustentantur animæ; vel olim pleno haustu perfruentur; vini cujusdam præstantioris, quod beati potaturi sint, adumbrat similitudine. Vini autem proprium esse, ut cor hominis lætificet, & humanæ testantur literæ, & divinæ. Huc etiam pertinent & ista Lucæ XXII. v. 29, 30. Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου, βασιλείαν· ἵνα ἐσθίητε

καὶ

ἐμπίνῃς ὅπ τῆς τραπέζης μν, ἐν τῇ βασιλείᾳ μν.

Quàm verò à communi usu non abhorreat, ut cœlestia gaudia cibi potúsve vario apparatu significentur, vel ex Homero discamus, qui cùm alibi (ut Plutarchus, Porphyrius, aliíque veteres observant) Diis suis immortalitatem eo potissimùm asserat argumento, quòd ἀ σῖτον ἔδοσ', ἀ πίνοσ' ἀίθοπα οἶνον: idem tamen eosdem Deos convivia inter se agitantes frequenter nobis exhibet. unde & *Divorum epulas*, apud Latinos; & δαλίας, apud Græcos pro ἀθανασίᾳ sive immortalitate poni interdum, doctissimi viri rectè docuerunt. Hoc sufficere poterat: sed animadvertenda prætereà in Christi verbis vox γενὲν, quâ non de communi usitatóque vino agere se satis apertè indicat: cujus vim vocis ἐμφαλικωλάτης doctissimus Camero diligentiùs hîc expendit & explicat. Quid igitur opus, ad Judæorum fabulas de uvis à creatione mundi servatis, quas qui manducaverint, vitam eos æternam posseßuros traditum sit in ipsorum Onirocriticis: Quid, inquam, opus, ad istas somniantium fabulas recurrere,

ut

ut ad istas uvas à Christo dicamus alusum? Mihi sanè non videtur; quod tamen quia viris quibusdam maximis aliter placuisse video, liberum per me Lectori sit, ut, quod ipse maluerit, amplectatur: cùm nec alio fine hæc à me proferantur; non ullâ sanè viris maximis contradicendi libidine; sed ut cautiores sint, qui talia legunt, nec omnia, magnis illecti nominibus, sine delectu aut judicio adhibito amplectantur. Sed & illud observatione dignissimum, quod harum literarum peritissimis monitum est, haud pauca reperiri in veterum Judæorum scriptis, quæ ex verbis & historiis Evangelicis detorta & depravata esse res ipsa fidem faciat. A primis autem illis, qui quondam ad Christum, sed non plenè, converti, ad παλαιοπαραδότους opiniones & superstitiones redierunt, (sic tamen, ut aliquid ex pristino Christianismo, quo suorum commenta incrustarent & auctiora facerent, retinerent;) Judæis esse profecta talia, iidem illi viri doctissimi, rectè censuerunt: quale quid cùm veteribus quoque paganis contigisse, (de quò alibi pluribus) observaverimus; non est, quod

quod in Judæis tantò propioribus miremur. Sed de doctrinâ Thalmudicâ quid in genere censendum sit, & quibus ea cautionibus amplectenda, consulant studiosi profundæ simul eruditionis & judicii virum, Johannem Seldenum, in opere eximio *De Jure naturali Hebræorum*, &c. cujus nos judicio libenter submittimus.

Patrum aut avorum nostrorum memoriâ rari erant, qui literas Hebraicas attingerent, quod partim difficultas (istis temporibus) nonnullorum, qui tardiores, conatus in ipso limine destitueret; partim verò rei insolentia, alios omnia majora, quæ ignota, suspicantes terreret, & procul arceret. Nunc verò studio isto ad summam facilitatem doctorum laboribus perducto, viáque jam vel puerorum solis tritâ, non tam necessaria videtur nova, ad capessenda, exhortatio; quàm capessentibus, ut cum verecundiâ tractent & sobrietate, præmonitio. Satis Hebraicæ linguæ consulit, quisquis illi suam antiquitatem & sanctitatem asserit; neque puto, unquam tam malè cum gente Christianâ agetur, ut non summa ejus linguæ utilitas

& dignitas inter Christianos agnoscatur, quâ potissimùm Deus sacræ suæ voluntatis arcana, quibus ad cœlos aditus hominibus pateret, consignare dignatus est. Cæterùm in tanto, quantus nunc ubique est, Hebraizantium numero, dum pro suo quisque studio nova, quibus studium hoc provehat ac commendet, argumenta excogitat, haud pauca interdum etiam à doctis afferuntur, quæ si ad obrussam veritatis exigantur; ad ostentandum potiùs ingenium excogitata meritò videantur, quàm augendam apud graves & solidi judicii viros hujus linguæ æstimationem.

Scripsit Johannes Chifletius, haud vulgaris ingenii vir, sed partibus addictissimus, *Apologeticam* ad linguam sanctam *Paræneſim*, Antwerpiæ excusam Anno Domini 1642. In eâ multa de linguâ & literis Hebraicis, quæ non sunt hujus loci: sed duo præter alios Sacræ Scripturæ loci tractantur, quos dissidentes ab Hebraicis fontibus vetustissimæ quædam versiones suspectos nonnullis reddidere.

Quod Exodi capite VI. versu 30. *Et*

ait

ait Moyses coram Domino, הן אני ערל שפתים ואין ישמע אלי פרעה quod hodiè legitur apud Græcos interpretes, Ἐγὼ ὁ ἀπελτμὸς & τοῖς χείλεσιν, &c. à Clemente Romano, Sancti Pauli discipulo, ita laudatur, Ἐγὼ δέ εἰμι ἀτμὸς ἀπὸ χύτρας: Hunc enim locum haud dubiè voluit Clemens, & nugantur, qui ad Psalmum CXIX. versu 83. eum respexisse, & Mosem pro Davide errore memoriæ posuisse cōminiscuntur, cùm tam Græca, quàm Hebraica longè ab istorum verborum, de quibus quærimus hîc, absint sententiâ. Contendit Chifletius legisse Græcos, (quam etiam pro verâ ac genuinâ lectione nobis commendat) ואני ער לשפתים; totidem quidem vocibus & literis, sed aliter divisis. Ingeniosa certè conjectura, sed quam miror Chifletium cuiquam se paulò cordatiori probaturum credidisse, nisi priùs (ὅπερ ἔδει δεῖξαι) שפה vel שפתים pro χύτρᾳ: tum verò ער pro ἀτμίδι in sacrâ Scripturâ, aut saltem Rabbinis, aut ullâ linguarum, (quod hactenus mihi non observatum fateor) quæ ad Hebraicam propiùs accedit, reperiri probâsset. Præterea,

propter unum Clementem, cùm nulla versionis istius Græcæ, apud ullos antiquos Patres aut alibi, extent vestigia; confirment autem plurimæ versiones veteres Hebraicam lectionem; cùm alii, ἀπειτμηΘ; ἀλόσιΘ, alii; alii, ἀκρόβυσΘ; alii denique, ὁ κῦδαρΘ, verterint; quæ omnis varietas eôdem redit: propter unum, inquam, illum Codices Hebraicos sollicitare, periculosi res exempli est, & hominis magis ingenio suo fidentis, quàm pudori consulentis.

Cùm autem haud pauca istius generis alia mirarum versionum & varietatum exempla apud veteres, unum pluréve, patres extantia reperiri possint; non est, quòd adeò miremur in hanc à cæteris adeò diversam versionem unum ex antiquis, qui ad nos pervenerint, Clementem incidisse. Si conjecturæ sit locus, quid in mentem ista scribenti venerit, Lectorem non celabo: Sciolum aliquem fortasse, nec diu in Sacrâ Scripturâ versatum, cum non intelligeret, quid ista sibi vellent, ΑΠΕΡΙΤΜΗΤΟC ΤΟΙC ΧΕΙΛΕCΙΝ, & istis verborum prodigiis (neque enim aliter judi-

judicare poterat, qui ex vulgari Hellenismo de illis judicaret) non parùm offenderetur, aliquid quæsiviſſe, quod & ſententiæ non malè conveniret, & ad ſcripturam ipſam, quàm proximè poterat, accederet. Annon hoc tale; ΑΠΕΡ ΑΤΜΙϹ ΑΠΟ ΧΥΤΡΑϹ? Ingens, dices, in poſterioribus verbis & literis diſcrimen. At hoc aliquid eſt, quod in prioribus aliquid affine: cum mutationum talium non deſint exempla, ubi & ſententia & ſcriptura conſultò planè mutata. Et fortaſſe vetus aliquod dictum Græcum reſpexit author iſtius mutationis. Eſt enim ἀτμὶς propriè, vel ἄτμος, ἢ ἐξ ὑγροῦ ἀνάδοσις, ut Heſychius; vel ἢ ἀπὸ ὕδατος ἀναπνοή, ut author Etymologici; qualis ex ollâ, igne ſuppoſito, fervente & bulliente ſolet aſcendere. unde & verbum Anglicum, **Steame**, de tali vapore propriè: ex Græca haud dubiè (ut infinita alia, & propè omnia, quæ verè Anglica, ut nos alibi probamus:) origine. Sed de conjecturâ hâc noſtrâ Lector pro ſuo jure & arbitrio ſtatuet: neque de eâ quid judicii laturus ſit, valdè laboro ego. Sed & Chifletio non illibenter conceſſe-

rim, fieri posse, ut verba Hebraica, quemadmodum ille digerit, aliquis Hebraismi non valdè peritus legerit; & quia, quam ex illis exculperet, alia melior non suppetebat sententia, in istam versionem incidisse: facilè enim ad ἀτμίδα & χύτρας significationem ab audaciore aliquo verba illa Hebraica torqueri potuerunt: eam autem veram esse & genuinam sive lectionem sive sententiam, tum alia repugnant plurima, tum loci hujus collatio cum gemino altero, cap. IV. vers. 10. ut omittam, quod ex proximè sequentibus verbis peti potest argumentum, quibus magis consonum est, ut dicat se Moses, *incircumcisum labiis*, ἀλόγιον, (facundorum enim est, persuadere:) quàm ἀτμίδα ἀπὸ χύτρας.

Alter locus, in quo Chifletius ingenium suum experitur, sunt illa Psalmi XCVI. versu 10. יהוה מלך אף־תכון תבל: quæ Græcus, qui pervenit ad nos, interpres reddidit, Κύριος ἐβασίλευσε, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην. Latinus; *Dominus regnavit: etenim correxit orbem terræ.* At, inquit Chifletius, constat, tum ex Justino Martyre, tum

ex

ex Augustini commentariis, olim lectum, ἐβασίλευσεν ἀπὸ ξύλου: *Dominus regnavit à ligno.* Potuit dicere, ex Tertulliano & Cypriano quoque: qui quantò Augustino anteriores, tantò ad rem magis hîc eorum testimonium. De his autem verbis, ἀπὸ ξύλου,, dudum quæsivere tum alii, tum Nicolaus Fullerus Anglus, in Miscellaneis suis, integro capite; & in tantâ similium assumentorum, integrorum etiam aliquando versiculorum, copiâ, quantam tum Fullerus, tum alii plures observârunt, poterat sufficere, quòd vir ille doctissimus & acutissimus super eo commentatus est. Doctissimus Junius in suis ad Tertullianum Notis conjiciebat, fieri posse, ut lippiens aliquis pro ἐβασίλευσεν, legerit ἐξ ξύλου. Ego potiùs dicerem ineptulum aliquem verbum βασιλεύειν alludere voluisse, quasi esset βαξυλεύειν, aut ex eâdem, quâ ξυλεύειν seu ξυλεύεσθαι, origine. Permutari sanè interdum istas literas, ut in ἀνάξυσις pro ἀνάσυσις, &c. notat Eustathius alicubi: nec magnum in Scripturâ discrimen. Sed quid Chifletius? A vulgari ac tritâ versione, quam hodierna exhibent exem-

plaria, quámque ut receptam olim, ac vulgò notam agnoscit; ad magis occultam & Cabalisticam provocat, quam talem fuisse sibi fingit: והוה סלר אף־ת כין חבל : Eædem, inquies, literæ, sive אף־ת כין sive אף־תכין legas: nec caret exemplo. Sed quo, quæso, exemplo Hebraica illa, ut scribit ille אף־רח, non Hebraicè, sed Græcè legenda, ἀπὸ T. & inde, ἀπὸ ξύλα? O mirificam Cabalæ vim! quæ, quicquid delirant homines; quicquid sive valentes, sive ægroti; sive vigilantes, sive dormientes somniant; id omne in scientiæ secretioris arcana, in pura puta mysteria convertere potest: ut jam nullus ferè cerebri morbus sit, qui speciosò hoc Cabalæ nomine curari aut certè tegi non possit. Hac arte nuper (ut veteres omittamus) Robertus Fludd, & Thomas Alabaster, Angli, ingentibus voluminibus editis, suam sapientiam nobis approbârunt: mira & ignota priùs mysteria revelârunt; omnibus denique, solemnia desipientibus & fastidientibus; mira, inaudita per mare, per terras consectantibus, ingentes delicias & lautitias apparârunt. *At* (inquit Chifletius) *res*

quamvis

quamvis admirabilis, & tot retrò seculis inaudita, usque eò tamen jam certa exploratáque mihi videtur, ut literam ת *fœlicem ac salutarem fuisse apud Hebræos, & crucis Dominicæ figuram re & formâ prætulisse, supervacuum sit hoc loco ex Ezekiele & antiquis Samaritanorum literis ostendere.* Imò minimè supervacuum, quando de loco Ezekielis, qui rationibus haud levibus inducti, tum veteres, tum recentiores aliter statuant, haud pauci sint. In ipsius Prophetæ verbis nihil esse, quod nos ad istam compellat aut inducat interpretationem, modestissimi quique ex illis partibus agnoscunt. *Non tamen præterendum arbitror*, ait doctissimus Sixtus Senensis, *nomen Tau, tam pro extremâ literâ Hebraici Alphabeti accipi, quàm pro quocunque signo. unde cùm apud Ezechielem non ipsius literæ Thau sola figura* ת *separatim scripta sit, sed tota ipsa dictio* תו, *quam ferè omnes signum interpretantur; incertum sanè est, an verba prophetæ vel de ipsâ literâ Thau, vel de quopiam alio signo intelligenda sint.* Hactenus ille. Ad Thau autem Samaritanorum quod attinet, si hodiernas

eorum literas inſpiciamus, quis inficiari poſſit, non magis illi cum figurâ crucis convenire, quàm Cani, quod in veteri verbo, cum balneo. Nullam tamen in Alphabeto Samaritano mutationem interveniſſe, faciunt Origenis & Hieronymi verba, ut aſſeverare non audeam. Sed quando, aut quâ occaſione, magnum meo judicio præſtitiſſet Chifletius, ſi nos docuiſſet. Scaligerum, ad quem nos docti viri rejiciunt, adibunt & conſulent, quibus adeundi (quæ nobis negata nunc eſt,) copia.

Sed hoc ferri poteſt, in quo nimiâ tantùm ſubtilitate peccatur, cujus apud multos non parva gratia, nec adeò difficilis, matureſcente judicio, emendatio. Illud non ferendum, à Chriſti exemplo & verbis, talibus præſtigiis arceſſi patrocinium, quo nihil ad fidem Chriſtianam funditùs evertendam, & invehendum atheiſmum, dici aut cogitari poſſit efficacius. Chriſti autem verba, Matth. capite V. verſu 18. & Luc. capite XVI. verſu 17. in quibus unius Iota & μιᾶς κεραίας fit mentio, quàm nihil ad rhombum, pluribus oſtenderem, niſi ab aliis jam abundè præſtitum eſſet,

esset, à quibus locutionis istius proverbialis vis & ratio dilucidè explicata. Ludovici tamen Capelli, viri doctissimi & in Thalmudicis versatissimi, hac occasione verba, quia apprimè ad rem faciant, Lectori Rabbinicæ literaturæ cum sobrietate studioso, libens commendabo: *Sic autem*, ait ille, *loquitur Christus, non ut probet Pharisæorum, de illis corniculis & apiculis, sententiam, qui putabant, sed falsò, magna in iis latere mysteria. Nam certè si verè laterent in illis grandia mysteria, si sic Christus censuisset: quî factum, ut, nec ipse, nec ullus Apostolorum nobis ullum (nec quidem minimum) illorum mysteriorum aperuerit? Unde est, quod nullum (ne obscurissimum quidem) tantæ tamq; admirabilis sapientiæ in corniculis illis delitescentis vestigium cõpareat in omnibus tum Evangelistarum tum Apostolorum scriptis ullis Canonicis? Cur non ista revelâsset Christus? Cur non in illis indagandis nobis aliquatenùs præivisset viámque præmonstrassent Apostoli? Nugæ itaque sunt, & meræ gerræ*, &c. Lud. Cap. Diatribâ de lit. Hebr.

Cæterùm si unquam vel apud ipsum Schindlerum Chifletius obsevâsset, aut apud

apud alios ex illo obſervatum comperiſſet, reperta eſſe quædam exemplaria Hebraica, in quibus extaret illud יהוה מלך מעץ, omiſſâ Cabalâ ſuâ, eò potiùs, opinor, ut eſt in eas partes pronus, ſe convertiſſet, ut textus Hebraici corruptionem evinceret, & exagitaret. Facilis reſponſio, ſi feciſſet; Sed labori parcam, ne contra propriam umbram pugnare videar.

Hæc erant, quæ de linguæ Hebrææ ſive uſu, ſive abuſu, non abs rê videbantur, quæ tirones, harum rerum ſtudioſos, moneremus. Aliquid de neceſſitate quoque coronidis loco adjiciemus. A multis proponitur quæſtio, & à nonnullis uberrimè tractatur, An Theologo neceſſaria ſit Hebraicæ linguæ peritia. Si ſimpliciter & abſolutè dicamus neceſſariam, objicientur tum recentiorum & ſequiorum ſæculorum inſigniores aliqui, tum præcipuè primitivæ Eccleſiæ Patres & Theologi veteres, & vitâ & ſcriptis meriti, ut illuſtria Eccleſiæ lumina & columina à poſteris haberentur: quibus qui recentiores Theologos ob Hebraicæ linguæ peritiam ſimpliciter & nullo diſcrimine præ-

præferunt, in valdè anguſtos limites amplam & auguſtam S. Theologiæ profeſſionem cogere & compingere mihi videntur. Non enim ſtatim intelligunt Sanctam Scripturam, qui Hebraica intelligunt: ſed ingenio opus eſt, & judicio, & aſſiduâ lectione: ut quis autem perveniat ad eum intelligentiæ gradum, qui ſacræ hujus ſcientiæ doctori conveniat, nullum non diſciplinæ genus & eruditionis eſt neceſſarium: nullum enim, quod non juvet; & in obſcuriſſimis (quod multis alibi nos exemplis probabimus) ſæpè locis, ex infimâ arte aut ſcriptore lux clara peti poteſt. Quæ quia omnia perfectè complecti, non unius eſt hominis, conſequens tamen eſt, ut tantò ille ad perfectionem propiùs accedat, qui plura complectitur: modò tamen par ſit ingenium, quod in omni re præcipuum eſt: & ſine quo reliqua, ad oſtentationem quidem non parùm fortaſſe, & eruditionis laudem comparandam: ad veræ autem utilitatis fructum, quo auctiores fiant res Theologicæ, nihil omninò proderunt. Hoc certum eſt, ſi qui ſine Hebraicæ linguæ peritiâ præſtantes fuere Theologi,

Theologi, eos tantò præstituros fuisse, si periti fuissent; sine exceptione tum laudandi, qui nunc vel à pueris ob istum defectum multa sibi condonari postulant.

Sed utcunque de illis statuamus: ut nunc quidem se res habet, in tantâ studii hujus facilitate, & tam vulgari usu, magis necessaria Theologo sit hujus linguæ cognitio, an pudenda ignorantia, non facilè dixerim. Sæpè audivi concionatores, qui, ex singulorum verborum proprietate, & variis notionibus magna elicerent mysteria. Fateor audivisse, quibus optimè cederet, ut & ipsi non vulgaris inde acuminis laudem mererentur, & auditores non pœnitendæ doctrinæ fructum referrent: nempe, cùm textus ita expenditur primigenius, sive Hebraicus, sive Græcus. Nam si versionis alicujus (quæcunque sit illa) verbis ista opera impenditur, res futilis & ludicra est; & ægrè abstineant à risu pueri puellæve, viri fœminæve, si quæ, ut sæpè contingit, peritæ adsint; quantóque aliquis in hoc genere ingeniosior, tantò ineptior sit oportet, & ad irrisionem magis expositus.

Sed

Sed & ad assequendam, si aliqua sit in verbis obscuritas aut ambiguitas, (qualia hodiéq; in sacrâ Scripturâ innumera:) veram & genuinam sententiam, non parum confert linguæ primigeniæ peritia. Nam de versionibus, à doctissimis viris elaboratis & probatis pluribus, quæ instar originalium esse possint, quod à multis respondetur, quanti sit id faciendum, cùm de Græcæ linguæ scriptoribus agemus, accuratè perpendemus. Hinc igitur ad illam ne Lectorem diutiùs moremur, orationem convertamus.

FINIS.

De linguâ Anglicâ *vetere, sive* Saxonicâ; *ejúsque cum* Græcâ *cognatione.*

PUerum adhuc me, b. m. parentem Isaacum, de lingua Germanicâ perhonorificè loquentem, atque ita optantem, ut ejus aliquando mihi perito esse contingeret, non semel audire memini. Hujus autem judicii votique sui quas ille potissimùm rationes haberet, sive quòd imparem tum judicaret, quem participem faceret; sive ea puerilis ætatis ac memoriæ injuria fuerit, nullas omnino possum dicere. Habeo (si quid tamen adhuc habeo) Dictionarium Gallicum, quod *Majus* inscribitur, in quo rogatu Patris verba Gallica quæcunque sunt originis Germanicæ, Tobias Scultetus, Germanus, vir doctissimus, manu suâ notaverat & exposuerat; qui etiam in Epistolâ ad ad patrem ibidem annexâ magnum ejus

studium

ſtudium prædicat erga gentem linguámque Germanicam.

Anno Dom. M.D.C.X. poſt cædem HENRICI IV. Galliarum Regis, cui de factis maximis MAGNI cognomen obtigit; invitante JACOBO Magnæ Britt. Rege Sereniſſimo, cujus inter alias multas laudes tanto faſtigio dignas ea erat eruditio, quæ etiam in privato homine non exiguam laudem & admirationem meruiſſet: eo, inquam, non unis invitante literis, Pater in Angliam cum totâ, (ſed non uno tempore) familiâ migravit; ibíque poſt annorum quatuor, præter propter, in ſummâ Regis optimi gratiâ, moram, annum agens vitæ ſuæ ſextum & quinquageſimum, diem obiit ſupremum. Poſt ejus mortem familiâ ejus variè diſtractâ, in Angliâ me, tum pubertatis annos ingreſſum, morari contigit, & inter Anglos agentem, Anglico ſermoni (Germanicæ linguæ inter alias traduci non ignobili) paulatim aſſuefacere: cui tamen addiſcendo operam non antè ſeriam navavi, quàm de futura profeſſione mecum ſtatuiſſem, jámque præconis Eccleſiaſtici munus immineret. Sed neque tum, neque ullo antea,

cùm

cùm in eo studio versarer, tempore, aliud propositum, præter vulgarem hunc & necessarium pro susceptæ provinciæ ratione linguæ usum; quanquam non semel inter legenda Græca observata non sine aliquâ admiratione verborum Græcorum cum Anglicis affinitas & ξυνέμπτωσις. Neque enim aliam tum eorum rationem habebam, quàm ut ad generalem συνήθειαν, cujus in omnibus linguis essent exempla, referrem.

Aliquot post annis in numerum Præbendariorum Ecclesiæ Cathedralis & Metropoliticæ Cantuariensis adlectus, cùm pro loci & officii, quod non semel illhic obii, ratione paterent mihi Ecclesiæ illius augustissimæ archiva; dum omnia, quæ aliquam antiquitatis speciem præferrent, avidè perscrutor: (juvabat autem majorum nostrorum laudandam diligentiam & religionem perspicere, qui non loca tantùm ab omni conflagratione munitissima prospexerant; sed & pulcherrimis & amplissimis contra situm & squallorem scriniis; quæ capsulas & pixides, numero plurimas, certo ordine dispositas & mobi-

les, continerent, omnia distinxerant & descripserant:) dum illa igitur diligenter & studiosè perscrutor, inter alia venerandæ antiquitatis monumenta, tum plurima alia Saxonicè concepta instrumenta, tum vetustissimorum Saxonicorum Regum aliorúmque temporum istorum principum virorum tam Ecclesiasticorum quàm sæcularium chirographa, partim Latina, partim Saxonica, sese oculis meis obtulerunt. Chirographa autem voco, non quæ ipsi scripserint, (quod absurdum cogitare) quorum chirographa perhibentur; sed quæ ab aliis scripta propria ipsi manu, vel adscripto nomine, vel certa alia nota signaverint & insigniverint. Cæterùm, omnium fere, Regiorum præcipuè, tam elegans erat scriptura, ut cum pulcherrimis (qualem etiam antiquissimorum, ut plurimùm, librorum scripturam esse animadverti) quos ætas nostra vidit typis sive Plantinianis sive aliis certare possent. Memini cùm sacras illas membranas tangerem, religioso quodam horrore animum meum percelli solitum, quasi præsentes intuerer, qui monumentis illis

illis loquebantur, quique manibus ipsi suis illa quondam tractaverant, quæ nunc ego meis contingebam. Quale novitio alicui, pompæ curialis infrequenti insolentique, Principis alicujus de splendidioribus & superbioribus Aula, ubi quæ spectantis præstinguant oculos tum alia fortasse plurima ; tum verò ante omnia, præsentis ipsius Majestas Principis, & solitus ille purpuratorum Comitatus : tale mihi locus ille solebat esse ; non minùs sacer, nec minùs spectabilis. Unum deerat ad perfectam voluptatem, peritia linguæ Saxonicæ : cujus ignaro, pleraque quæ corporis oculis erant expositæ, mentis tamen (quæ potissimum lumen) intelligentiæ clausa erant & abdita. Miro tum cœpi flagrare desiderio linguam istam propiùs cognoscendi : quæ quidem cupiditas ab his orta principiis, multum confirmata est, postquam accuratiùs ista mihi perpensa & intellecta.

Primò quidem, Saxonicam linguam, veram & genuinam esse linguam Anglicam, ut quantum à Saxonica vetere præsens Anglica recesserit, tantum à

nativa puritate degeneraverit: Ut si vellem (quod homini cordato & intelligenti si non necessarium, certè non potest non jucundum esse & optabile:) verborum & locutionum, quas quotidie & loquens & scribens usurpabam, rationes ac proprietates intelligere, ad Saxonicas origines necessariò recurrendum esse.

Secundò, eam esse linguam Saxonicam, quæ per se minimè contemnenda sit; sed dignissima cujus à quocunque veritatis & antiquitatis (quæ veritatis, ut plurimùm, testis & advocata:) studioso, ratio habeatur; idque ut alia omittam, ob summam tum antiquitatem, tum amplitudinem; quibus duobus omnes alias vulgares (nisi valde fallor) linguas longissimo anteit intervallo. Saxonicam cum dico, Germanicam, ut nunc vocant, & Teutonicam sive Belgicam intelligo, cum quibus eam per omnia ferè convenisse, vetustissima quæ supersunt hodieque trium istarum linguarum monimenta (de quo posteà plura) fidem faciunt: idque etiam ex veteribus historicis apertissimè colligitur. Trium autem tam propin-

quæ

quæ cognationis & originis cui principatus antiquitatis potissimùm tribuendus, quæque se matricis (si tamen ulla, & non altiùs ad Celticam aut Scythicam recurrendum est) titulo meritò jactare possit, non ego sanè valdè sollicitus, aut super eo magnopere contenderim, modò id mihi concedatur, quod negari nisi ab imprudentibus, aut saltè invidis non potest, tantam esse illarum conjunctionem & ἀλληλοχίαν, ut in laudem unius vix quicquam dici possit aut inveniri, quod ad cæteras non æquè pertineat. Sed hoc tamen de veteribus illis linguis dictum velim, quales erant in usu ante octingentos vel mille annos. Nam de hodiernis si quærimus, ego quidem primas honoris illi detulerim, quæcunque sit, quæ plurimum de vetustate suâ retinet, & externarum contagio minimè contaminata est.

Hæc igitur lingua est, ut vetustiora (de quibus posteà dicturi sumus) omittam tempora, quâ illi loquebantur, qui Galliam, Italiam, Hispaniam suis armis subegerunt, & Romanis eripuerunt: qui Africam quoque aggressi, Asiám-

que, non modò torrentis in morem obvia quæque proſtraverunt, ſed in iis quoque locis diuturnas ſedes fixerunt, imperia conſtituerunt, legibus & inſtitutis propriis rexerunt: variis illi quidem nominibus & tribubus (quæ ex amplitudine, variorum quaſi populorum nomen ſortitæ ſunt:) diſtincti, ſed ejuſdem aut certè ſimillimi ſermonis commercio conjuncti: Hunni, Gothi, Oſtrogothi; Wiſigothi, Heruli, Franci, Burgundiones, Normanni, Wandali, Alani, Swevi, Langobardi, aliique plures, quorum nominibus iſtorum temporum hiſtoriæ refertæ ſunt. Quis autem non ita colligat; Qui tantum in tot Orbis terrarum disjunctiſſimis partibus ampliſſimiſque potuere; qui priſtina regna & imperia vertere, abolere, nova condere, quorum plurima poſt tot annorum & ſæculorum revolutiones ad hunc uſque diem, quanquam variè concuſſa, permixtáque, remanent: eoſdem etiam linguæ ſuæ & ſermonis, quo res utplurimùm adminiſtrantur humanæ, veſtigia multis locis, & moribus & linguis impreſſiſſe: quæ loca, mores, & linguæ, in dubiis & obſcuris

multis,

multis, (qualia passim multa) ex veteris illius linguæ perfecta cognitione non parum lucis accipere possint. Et hæc quidem, quæ de populorum istorum, qui Romanum Imperium everterunt & occuparunt, communi idiomate dicta sunt à nobis, ut recentioris sunt memoriæ, ita tam certa sunt, ut nemo possit contradicere.

Ad priora illa tempora si veniendum est, ex quo primùm cœpit Græcis Latinisve Germanum nomen innotescere; quanquam ob summam vetustatem non adeò liquida res est, ut tam certò affirmare audeamus; non levibus tamen adducti conjecturis doctissimi quidam viri in eâ fuere sententiâ, linguam Thracicam Phrygiámque (quæ in Asia latissimè olim patebant) non alterius fuisse originis quàm Germanicam. Quorum sententiæ accedere videtur magnum sæculi sui ornamentum Cl. Salmasius in priore de Linguâ Hellenistica (quæ sola adhuc ad manus meas pervenit) commentatione. Addit porrò de lingua quoque Persica vir summus, *Persica quoque sive Parthica, quæ & ipsa authores originis habuit Scythas, in-*

Salm. De lingua Hellen.

finitas præfert voces, quæ eadem reperiuntur in Græcâ pariter Dialecto & in Teutonicâ. Idem quoque in præfatione ad Cebetis Tabulæ versionem Arabicam, post commemoratum Joh. Elichmanni M. D. obitum, & deploratam quam in tanti viri morte Respubl. literaria fecit jacturam, ut qui (præter alia) in Persicæ linguæ cognitione parem in Europa non habuerit, nec temerè habiturus sit, ita pergit: *Quod ad hoc ævi latuit plerosque eruditorum, ex eâdem origine compererat fluxisse Germanicam & Persicam linguam, ad hanc illum conjecturam ducente infinita vocum copia utrique linguæ communium; sed & verbis similiter terminatis, eodem modo compositis, aliisque multis argumentis.*

Jam Illyriorum, Germanorum, Gallorum, Hispanorum, Britannorum unam olim eandémque fuisse linguam, (quæ utique Germanica fuerit, ut ex priscis plurium rerum vocabulis capite VIII. evincere satagit) pluribus argumentis adstruere nititur Phil. Cluverius, *Germaniæ* suæ lib. primo, cap. V. & aliquot sequentibus. Gallorum certè

(cujus

(cujus olim nominis & gentis quanta amplitudo nobilitásque fuerit, soli nesciunt, qui in vetere Historiâ planè sunt hospites) linguam non aliam fuisse quàm Germanicam, quanquam dialecto diversam, receptissima opinio est. Qui ita censeat ac sanciat, unum nominabo, sed qui unus instar omnium esse possit, Jos. Scaligerum, cujus hæc in Propertium poëtam castigationibus verbâ: *Verdomarus, ad verbum ζνιπ-πος. Nam mar apud nostros erat equus: author Pausanias. Gallorum veterum idioma sine dubio Teutonicum fuit.* Huc etiam faciunt quæ de Getis & Getarum linguâ posteà dicturi sumus: quam si Gothicam fuisse (ut plerique omnes hactenus crediderunt) obtinemus, magna hinc linguæ Germanicæ veteri amplitudinis accessio fuerit, cùm Getarum natio per longissima terrarum spatia diffusa fuerit. Sed de Getis, posteà pluribus. Quid, quòd & Orbis Novi, quà ad Septentrionem situs est, linguas ex Germanicâ pleraque Vir sine controversiâ Maximus in tractatu de Origine gentium Americanarum repetit? Huic ejus sententiæ quid alii non contem-

nendæ

nendæ & ipsi auctoritatis & eruditionis viri oppoſuerint, non ignoramus, quam tamen interdum ſic impugnant, ut non omninò negent, dum gentium iſtis linguis utentium, nonnullarum ſaltem, originem Germanicam eſſe non abnuunt. Nos non iſta ad noſtram cenſuram revocamus. Id tantùm dicemus; quòd ad Vocabularia nos rejiciunt viri docti, in eo minimè nobis ſatisfacere. Quod enim de loquentibus à non uno obſervatum ſcimus, nihil obſtare quin linguæ ſint cognatæ, imò cognatiſſimæ, quamvis in verbis ultrò citróque temerè jactatis nihil tale percipiant aures peregrinæ: idem nos de Vocabularia volventibus, quanquam ſedulâ fiat operâ, non ſine cauſſâ affirmemus; cùm præter vulgarem iſtam diligentiam, propria quædam ad deprehendendas linguarum & verborum cognationes & origines ingenii ſagacitas opus ſit, quâ qui deſtituuntur, haud mirum ſit, ſi in plenâ interdum ſegete multo labore nihil metant. Ipſe audivi quoſdam linguæ Perſicæ peritiſſimos cùm ita profiterentur, ſe in omni linguâ Perſicâ non ultra 10. aut 12. verba obſervare

ſervare potuiſſe, quæ cum Germanicâ vel Anglicâ convenirent. At alios ſcimus non minore nec peritiâ nec ingenio fuiſſe, qui longè aliter reperirent, & aliis perſuaderent. In linguâ certè ſi quis hoc experiatur Anglicâ, & ad Vocabularia, ſolis ſuis auribus fretus, ſe conferat, quanquam infinita adhuc ſupereſſe minimè dubito, quæ nobis hîc præterita ſunt; valde tamen ego fallor, aut ille quiſquis eſt, præter laborem & induſtriam aliquid hîc requiri expertus intelliget, & agnoſcet.

Hoc interim tertium, quod linguam Saxonicam de meliore notâ nobis commendavit, à nobis commemorabitur, quod dum in illam propiùs inquirimus, ita planè rem habere comperimus, eam vel Græcæ, ſed ab ultimâ origine, propaginem fuiſſe; vel certè ab eâdem, qua, & Græca, origine, ut à Græcâ ſolâ differet dialecto, profluxiſſe. Sed is, quia noſtræ hujus de lingua Saxonicâ commentationis præcipuus eſt ſcopus, & unica jam deinceps propoſita materia, uno verbo rem tetigiſſe hoc loco ſufficiat.

Atque hæc ſunt præcipuè quorum

ſeria

seria consideratio sacro quasi nescio quo thyrso tactum ad linguæ Saxonicæ studium vehementer impulerunt. Non jactabo profectum meum, qui longè ab eo absum, ut inter peritos ejus linguæ locum aliquem mihi postulem. Ille verò qualiscunque fuerit, me certè operæ non pœnitet. Nec defuit voluntas. Sed ne longè progrederer, tum alia studia, tum negotia pro loco & tempore ingruentia, ac tantùm non obruentia, fuerunt in caussa.

Commodè interim accidit, ut Guilielmus Somnerus Cantuariensis, ex honestâ familiâ natus, antiquæ ipse probitatis & simplicitatis Vir, mihi innoteseceret. Hujus ego genio ingenióque magnopere captus, quòd & industriam ejus non vulgarem in scrutandis patriis antiquitatibus animadverterem, & in summâ modestiâ acre & subactum judicium valdè probarem, ad Saxonicæ linguæ, dignum ipsius industriâ ingenióque, studium capessendum, vehementer adhortari & impellere cœpi: meam ipsi operam, si quâ utilis esse posset, & qualemcunque supellectilem Saxonicam ultrò offerens. Ne longum faciam,

faciam, cùm ille consilium meum probasset, tam pertinace deinceps industriâ, parique ingenii bonitate & fœlicitate rem prosecutus est, ut intra paucos annos vel peritissimis (ut parcissimè dicam) æquari posset. Hujus autem profectus ipsius & peritiæ testes eruditæ in hoc genere, & laboriosæ lucubrationes plurimæ, quas ille dudum publici juris fecisset, multa quoque præstiturus alia, nisi funesta hæc bella, ac feralis rerum παλιγγενεσία, non minorem literis & ingeniis, quàm terris vastitatem inducens, interveniisset. Hactenus quidem nihil in vulgus emisit, præter *Antiquitates Cantuarienses:* Pium & laboriosum opus, nec istius tantùm florentissimæ quondam Civitatis studiosis, sed omnibus veteris Historiæ Anglicæ non incuriosis perutile. Præter hunc primum ingenii sui fœtum scripsit in *Leges Henrici* I. à Rogero Twisden, ordinis equestris viro, sed virtutibus & eruditione, quàm titulis ornatiore, haud ita pridem editas, Notas & animadversiones uberes & doctas cum Glossario utilissimo. Item de celeberrima & antiquissima consuetudine

dine Cantiana, quæ vulgò **Gavelkind** nuncupatur, justum tractatum Anglicè. De *Portu Iccio* Disquisitionem, sive Dissertationem. Leges quoque Saxonicas à Guiliel. Lambardo viro doctissimo pridem editas, & ab eo sic versas, ut majorem Latinitatis, quàm Saxonici sermonis & idiomatis rationem haberet, denuò ille sic Latina fecit, ut Linguæ Saxonicæ studiosis versione suâ consuleret: nonnullis præterea additis Legibus, quas Lambardi codices non exhibuerant. Omitto ejus in variz Glossaria, & Saxonicorum quæ hactenus in lucem prodierunt scriptorum versiones, animadversiones & Διορθώσεις, quibus instructissima habet Adversaria. Ex his cùm satis superque quid in his studiis posset amicis suis probaverit, ego dudum flagitare non destiti, ut de Dictionario Saxonico adornando cogitare vellet; quo maximè opere de lingua illa optimè eum meriturum, & ingentes de studiosis ejus gratias relaturum promittebam. Sed tam iniquis temporibus quid æquus Lector sibi possit promittere, aut ego pro eo spondere, ipsi judicandum relinquo.

Cæterùm

Cæterùm quod antè dicebamus, tantam esse Saxonicæ veteris cum Teutonicâ & Germanicâ vetere affinitatem, ut qui unam noverit, omnes noverit; ejus clarissimum & luculentissimum testimonium Lectori nunc impertiam. Cùm enim aliquando in manus meas incidisset Justi Lipsii V. Cl. ad Henricum Shottum Epistola, quæ, inter alia, satis prolixam verborum quorundam veterum Germanis ante 800, aut 900 plus minus annos in usu, sylvam continet; & inter legendum non pauca statim occurrerent, quæ Saxonismum purum putum resipere viderentur: visum est Somnerum meum experiri, & quid ille censeret, missâ illâ collectione explorare. Erat ille tum Cantuariæ: ego Londini. Intra paucos dies remissa verba cum animadversionibus, quæ cognationem Germanicorum cum Saxonicis (quod illi mihique propositum unum erat) ostenderent. Hanc igitur ipsius opellam, quam ille mihi meo rogatu navavit, jam publici juris pro meo jure faciam. Quia tamen longior est, quàm ut hujus meæ Diatribæ corpori commodè possit inseri, ad calcem seorsim

seorsim sub authoris ipsius exhibebitur nomine.

Sed ad intelligentiam veterum Germanicorum scriptorum quantum conducat Anglicæ sive Saxonicæ veteris peritia, tum aliunde discimus, tum ex notis Anonym. viri, sed digni qui clarissimus esset, apprimè doctis in Willerámi Abbatis geminam Paraphrasim in Canticum Canticorum, Lugd. Batavorum An. Dom. 1598. Paulo Merulâ G. F. P. N. viro doctissimo accurante, editam. Marquardus quoque Freherus, vir clar. & doctiss. quanti Saxonica nostra faceret, edito cum Oratione Dominicâ & symbolo Apostolorum, Decalogi versione vetere Saxonicâ, cum Notis eruditis, omnibus palam fecit: quanti facturus beatum hunc Saxonicorum scriptorum, quo nunc fruimur, proventum, qui in tantillo specimine, & (ut Senecæ verbo utar) oculiferio, non dicam laureolâ quæsivit; (apage!) sed operam suam & nomen, vir tam doctus & gravis, apparere non detrectavit. Enimverò vel eo nomine digna quæ ab omnibus magni æstimetur veræ antiquitatis amatoribus hæc lingua;

quòd

quòd plura, longè plura, ni fallor, vetustatis suæ monumenta literaria præferat & ostentet, quàm ulla earum quæ vulgares vulgò audiunt. Testor præter alia quædam minora, quæ nuper; & quæ jam diu vulgata non pauca; Conciliorum volumen amplum; & Bedæ Historiam, cum Appendicibus, non multò minorem.

Sed hæc ab aliis pluribus fortassè differentur, quibus ista diutiùs excolere & accuratiùs pernoscere, quàm mihi, datum est. Quod nobis propositum hîc esse dicebamus, & cujus unius gratiâ hæc à nobis opera suscepta est, id jam aggrediemur. Quia autem circa verborum etymologias utplurimùm versabimur, primum id erit, ut de toto hoc genere, quid & quibus argumentorum ponderibus nitentibus nobis videatur, ostendamus. Eò enim res pervenit, ut quamvis graves interdum viri in rebus gravissimis, ad etymologias scrutandas, posito supercilio, se convertant; adeóque super originibus verborum atrocissimè non raro digladientur; plurimi tamen ita censeant, nihil hoc studio levius aut futilius quicquam reperiri,

Nec nova hæc quæstio est, sed jam multis retrò sæculis, non inter Grammaticos tantùm, sed & philosophos agitata, An verborum sit Etymologia; verè scilicet, & in rebus ipsis: an verò res sit ἀνυπόστατος & imaginaria, quæ solo constat nomine. *Res meâ* (dicebat olim S. Augustinus) *sententiâ nimis curiosa, & non nimis necessaria.* Et paucis de Cicerone interseritis, *Quòd si omninò multum juvaret explicare originem verbi, ineptum esset aggredi, quod prosequi profectò infinitum est.* Et mox, *Huc accedit, quòd ut somniorum interpretatio, ita verborum origo pro cujusque ingenio prædicatur.* Talia apud alios tum veteres, tum recentiores non paucos.

Mihi autem hac de re sæpe ac seriò cogitanti quid venerit in mentem, non gravabor (quia nunc id agimus) expromere. Ut in aliis non paucis, ita in hoc quoque etymologico argumento, non aliud verborum videbatur esse fatum, quàm quod ipsarum quoque rerum esse compereram: sive eas res spectemus, quæ particulari subsistentes existentiâ materiali sque, sub sensum cadunt:

dunt: sive illas quæ seu naturâ suâ immortales & æternæ, seu operâ intellectus abstractæ à particularibus, nobiliore sensu dijudicantur, & ad scientias propriè pertinent. Nam si quis ita animum instituat suum, ut nihil verum in rebus esse pertendat, sed omnia illa de quibus tot extant volumina, κένον esse δόγμα, (quæ de virtute morientis olim Bruti querela) præterea nihil; nec deerunt magnæ authoritatis qui patrocinentur viri, nec argumentorum pondera; qualia apud Sextum Empiricum Pyrrhonicæ sectæ philosophum doctissimum, si non invicta, certè speciosa. Ita dico: nullam puto esse tam certam artem vel scientiam, cujus vel vanitas, vel incertitudo, si quis id agat, multis non possit verbis exagitari.

Ut in re minimè invidiosâ, & quæ præter alias artes & scientias in natura maximè fundata videri possit, hoc aliquatenus pateat; sumatur in exemplum medendi scientia. Primum igitur, quemadmodum qui olim contra Verborum Etymologias disputabant; Quod Græci vulgares ἀστράγαλον, Athenienses χαλαστὰς: quorum illud

habet Etymon; istud autem (quod quidem nossent) ἀνέτυμον; nec tamen inde minùs Athenienses in sermone, vel Atticos, vel Græcos fuisse: ita nos dicemus, multas olim, quæ medicos non haberent, Plinio, aliíque commemoratas gentes fuisse: in omni verò gente multos ubique reperiri, qui sine ullo medicinæ usu ad summam senectutem pervenerint; aut ex summis periculis, solâ curante & operante naturâ, evaserint. Cæterùm, inter eos qui medendi artem profitentur, de medendi ratione minimè convenire: Aliam olim (ut Seneca alicubi objicit) Hippocratis sectam fuisse, aliam Asclepiadis, aliam Themisonis: nec diversâ tantùm, sed planè contrariâ viâ qui grassarentur, extitisse. Fuisse qui herbis omnia tribuerent; & solas sufficere crederent: fuisse qui penitus abdicarent, nec minùs tamen placerent, aut minora præstare crederentur, quàm qui illis usi fuerant. Empiricos à Dogmaticis, ut præstigiatores explodi; Dogmaticos ab Empiricis contemni non minùs ac rideri. Ut hodierna factionum nomina taceam, Galenistas, Chymistas, Paracelsistas,

celsistas, aliósque, quos inter ne de ipsis quidem naturalium corporum principiis convenit, & adhuc sub judice lis est: nedum ut in medendi ratione, quæ ex illis principiis præcipuè pendet, consensum quis expectet.

Hæc igitur & similia si quis contra medicinam objiciat, non nihil ille fortasse dixisse, nec immeritò, multis videatur; cùm tamen & plura & certiora opponi possint, quibus artis illius utilitas & dignitas asseratur. Ut igitur est in rebus ipsis & naturâ, veritas, sed tot obstructa difficultatibus, ut ad ejus qualemcunque cognitionem non nisi multâ sedulitate & sagacitate perveniatur: ita & verbis haud dubium quin sua constet origo & originis ratio tam certa, quàm quod in rebus certissimum: sed cujus indagatio tot habet difficultates, tot undique ludibriis & frustrationibus obnoxia est, ut in nullâ veri investigatione majore sit opus aut industriâ, aut judicio. Quód si quis ita pertendat, tanti rem non esse, ad quam tanto molimine perveniendum sit; per me quidem fruatur ille quisquis est judicii sui libertate. Trahit e-

nim, ut ille olim non inscitè, suæ quemque voluptas, & suum cuique pulchrum: neque ego cuiquam author sim, ut invitâ Minervâ in hoc studiorum genere operam ponat. Erunt alii quibus hæc cordi futura sunt: neque eò minùs certum est, (ut de voluptate nihil dicam:) ad explorandam ac percipiendam, quæ in rebus ipsis est, veritatem, insigniter prodesse perfectam verborum cognitionem; quæ valdè manca est, & propè nulla, ignoratâ origine. sed hæc alibi fusiùs. De difficultate hujus studii sermo nobis hîc est.

Antiquis, quò boni minùs essent Etymologistæ, præcipuè obstitit primæva lingua ignorantia. Nam quis Aristoteli succenseat, quòd cùm verbi δίκη, & δίκαιον originem quæreret, ita scripserit: διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίκα ὅσον, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι δίκαιον, καὶ ὁ δικάσας, δικάσας: aut verò Platoni, cui δίκαιον quasi διαϊὸν, ἀπὸ τῆς διὰ πάντων ἰούσης (ut ipse loquitur) assumpto? An alterutri eorum potuit incidere suspicio aliqua vocis Hebraicæ דִּין, aut עָרַךְ ut ex illis suum illud δίκη, vel δίκαιον arcesserent? Cujus ut ratio deriva-

tionis

vationis meliùs intelligatur, sciendum est (quanquam aliàs primam syllabam qualemcunq; per aphæresin tolli, non insolens:) Hebraicum ץ à Græcis & Latinis per simplex *ſ* sæpius exprimi: ut in *Sadducæi, Sidon*, aliisque plurimis: imò, hoc ipsum צדק, à Syris זדק: & צדיק, זדיק scribitur. Vitatur autem à multis hæc litera ut difficilis & ingratæ pronunciationis: unde sunt & ista, *ſίζα*, à שורש; & *φιάλη*, à פפר: aliáque. Ab aliis contrà (pro diversis vel hominum vel locorum ingeniis) affectatur & asciscitur. Hinc apud Græcos, *σμίλαξ*, *μίλαξ*; *σμικρὸς*, *μικρὸς*; & alia non pauca promiscuè usurpata. Latini quoque in multis à Græcis acceptis, abjecere: ut in *fallo*, ex *σφάλλω*: *funda*, ex *σφενδόνη*, aliisque vulgò notis. Ut mirum sit in origine tam obviâ & certâ reperiri qui malint nova comminisci, quàm rectè inventis acquiescere. Tale etiam illud ejusdem Aristotelis *μανθάνω* & *χαίρω* derivantis, cujus origo vocis proculdubiò est Hebraica: ab eâdem, ni fallor, quâ & Mercurius radice.

Sed etiam in illis quorum non erat

externa origo, parvam aut nullam ferè analogiæ rationem aut certè cognitionem veteres habuisse certum est. Pleni Varronis (doctissimi alioquin viri) libri ineptissimarum Etymologiarum: quem eo nomine meritò Quintilianus etiam reprehendit. Nihil enim plerumque insulsius. Stoicos tamen excipio, qui in hoc negotio tam putidè, tam pueriliter se gesserunt, ut Joh. Goropio ad sua deliria præiviisse videri meritò possint. Hodie autem postquam lingua Hebraica vulgaris esse cœpit, tanta pleroſque libido invasit ad Hebraicos fontes omnia revocandi, tantámque sibi torquendi vocabula, addendo, detrahendo, mutando, transponendo sine ullo aut modo aut ratione certâ licentiam sumpsere, ut quicquid uspiam verborum non veterum tantùm, sed & recentiorum in Germaniâ, Galliâ, alibi vel remotissimorum, pari ratione Hebraicum fuerit.

Edidit *Harmoniam* Etymologicam multarum linguarum vir doctissimus Steph. Guichardus, excusam Parisiis Anno Domini 1606. Istius editionis exemplar penes me nunc est, viri cujus-

dam

dam doctissimi magníque in his literis judicii miniatulis ceris notatum, & multis obelis passim confossum: qui etiam fronti libri supra titulum, suum de opere universo judicium his verbis præscripsit: *Penus μελεωφελογίας ἀνεφμαπίσ.* Quin tamen ab authore istius *Harmoniæ* multa solerter & fœliciter indagata sint, multa acutè & ingeniosè, aliis antea non observata, in lucem eruta, valdè iniquus (meo judicio) fuerit, qui non agnoscat: neque aliter opinor de eo judicaturus fuerit vir ille doctus quisquis fuerit, si publicè ferenda sententia fuisset. sed extorsit illi (viro minimè inepto, ut suspicor, & otioso) tanta vis ineptissimarum conjecturarum, tum aliarum fortasse, tum earum præcipuè, quæ solâ literarum transpositione (quo ferè uno constat artificio liber iste) nituntur: de quo quidem genere quid nobis videatur, & quatenus admittamus, exemplis appositis, postea fusiùs exponemus. Ut omittam quod linguarum quarum arcana se referare profitetur author, planè ἀμύητ☉, & ex Lexicis totus pependisse, ex multis deprehenditur, ut cum מנה

rubus,

rubus, errore ut videtur inductus typographico, legit סנר *sened*: & inde *sentis* Latinum deducit, quasi non re magis, quàm voce geminum. His eò libentiùs impertiendos lectores duxi; non quòd de merito authoris quicquam detractum velim, quem & re & voluntate de publicâ re literariâ benè meritum agnoſco; ſed ut moniti, non omnia illius promiſcuè & ἀβασανίστως amplecterentur, quod quoſdem, aliàs non ineruditos, nimis quàm pueriliter ac putidè facere comperimus.

Quanquam autem in hoc Etymologico argumento multa jam ab aliis prudenter ac cautè tradita & conſtituta non neſciam; qui tamen certis limitibus ac metis infinitam iſtam licentiam circumſcribere ac coercere conatus ſit, nondum mihi repertus. Digna certè res ſummi alicujus ab eruditione & judicio viri curâ. Nos interim aliquid hîc pro virili noſtrâ tentabimus: ſaltem quantum ad præſens inſtitutum ſufficiat. Ab univerſalibus autem quibuſdam incipiemus, quibus ſemel poſitis & impetratis, cætera quæ volumus faciliùs impetrabimus.

Hoc

Hoc igitur primum esto; Linguas alias esse matrices, alias traduces: matrices autem alias ἁπλῶς & simpliciter; alias πρός τι, & ut vulgò dicunt, respectivè. I.

Hoc uno postulato os illis obturatur, qui negant ulla esse verborum ex aliis verbis origines, & derivationes: omnes etymologias, pro rebus commentitiis habent & imaginariis: qualis ille nescio quis cujus meminit Vander-Mylius, qui Belgicum **neuse** ex Latino *nasus* ortum esse adduci non poterat ut concederet. Sanè si id ille dixisset, ex sola verborum affinitate non sequi, ut alterum ex altero ductum sit, cùm talia ex casu multa contingant, & in omnibus (ut posteà videbimus) linguis aliqua reperiantur; aliquid dixisset. Sed ille sine dubio, ut ex Mylio colligere est, fuit ex isto genere, quales aliquos jam olim fuisse diximus, qui totum hoc studium ut rem inanem & ἀνυπόστατον respuerent. Cæterùm, cum sint ex illo numero, qui imperitiâ potiùs peccant, quàm certâ animi destinatione & προαιρέσει, quæ multis pro judicio est; ita puto, qui tales, erroris sui

convinci

convinci poterunt. Rogem saltem an Italicum *naso*, ex Latino *nasus* ortum concedat? Negat, & fortuitum pertendit? Ergo & illa fortuita, *capo, capelli, crine, dente, occhi, orecchi, mano, piedi, ungie, diti*, atque alia pleraque quæ sunt propria corporis vocabula: quæ qui audiet, & cum Latinis conferet, quis tam perfrictæ præfractæve frontis, ut casui tribuere sustineat? Ab Italis ad Gallos transibimus; ab illis ad Hispanos, & in utraque lingua tantam vim verborum cum Latinis convenientium proferemus, ut quisquis non est invictæ pertinaciæ, tanquam tot clarissimorum testium copiâ obrutus, manus facilè porrecturus sit. Quanquam ut quis rectè judicet, non illi tantum similium verborum numerus spectandus, sed non minùs rerum ipsarum verbis expressarum cognatio & propinquitas: ut si quæ linguæ in numeris à primo ad decimum usque conveniant, quanquam decem tantùm sint numero verba, stultum sit id casu tribuere, sed vel alteram ex alterâ mutuatam esse; vel ambas ex una aliquâ; vel etiam ex diversis, quæ tamen ex unâ aliquâ primitùs,

primitùs, credendum sit. Me certè vel ista quatuor tam cognata vocabula, **Father, Mother, Brother, Daughter,** Anglis Persísque communia, ad suspicandam, quæ postea à solertioribus deprehensa creditur in infinitis aliis, Persicæ linguæ cum Germanicâ cognationem plus moviſſent, quàm vel centum alia, quibus nulla inter se significationis affinitas.

Alia tamen eorum ratio, quæ propria sunt artium vocabula: ut & ventorum, cœlíque plagarum propria: quæ multis linguis ex alia occasione communia esse probabile est. Pergamus igitur: Romanorum cum Germanis per multa sæcula, odia, bella, fœdera, & cujuscunque generis commercia, Romanæ Historiæ pars non minima: à Græcis quoque tum Historicis, tum Geographis narrata. Quorum omnium certissima monumenta supersunt hodiéque, urbes celeberrimæ, aut urbium à Romanis in Germania conditarum rudera, inscriptiones, opera, coloniæ: ut solem meridie lucere pariter neget, qui de eo dubitet. Ex hâc permixtione non aliter potuisse, quin

multa

multa in Germanismum verba Latina irrepserint, ac paulatim pro genuinis ac germanis obtinuerint, quotidiana (si nihil aliud) populorum hodiernorum ac linguarum historia ab invitis extorserit. Judicio esse præterea non unum aut alterum, qualia casui possunt adscribi; sed benè multa, aut merè Latina, aut à Latinis non adeò detorta & deflexa, quin ipsa suam præ se ferant originem: qualia corporis propria (præter istud **neus**,) **cop**, caput; **oore**, auris; **tant**, dens; **palme**, palma; **baert**, barba; **mamme**, mamma; **arm**, armus; **lippe**, labium; aliáque id genus. Addo, cùm Galli dicant *nes*; Itali, *naso*; Angli, **nose**; Belgæ, **neus**; Germani, **nas**; Latini (ut alios omittam) *nasus*: non est credibile tam varios populos in eandem appellationem casu incidisse: quod si non casu; quærenda ergo origo, quam Latinam esse multiplex ratio evicerit. Cæterùm cùm **neus** illud ex Latinâ asserimus origine, non id ita intelligendum, quasi de immediata asseramus origine. Potest enim fieri ut Belgæ, ut & infinita alia, à Gallis acceperint. Non minùs enim quàm Angli pessimâ illâ &

patria

patriæ linguæ injuriosissimâ (quantum quidem ex Kyliani farragine ad calcem Lexici sui colligere licuit) adscititiorum & exoticorum verborum κακοζηλίᾳ Belgæ laborant. Hoc tamen verbum prisci potius ævi crediderim, cùm & veteres Angli næse pro naso dixerint; unde & næsþyrlu, nares, illis: ut Psalmi CXIII. v. 14. **næsþyrlu þi habbath, and na gestingeath.** (Nares habent, & non odorabunt.) Verbum **stinchen** olim medium, quod tam in bonam quàm malam partem accipiebatur, ut vir doctus in Notis ad Willeranum. At olim etiam activè seu neutraliter usurpatum fuisse, hinc videtur colligi posse.

Hoc exemplo possunt aliæ quoque traduces linguæ matricibus suis facilè asseri, ut omnibus palam liqueat, alias esse matrices, alias traduces linguas. Sed præter verborum singulorum similitudinem, est aliud quoque quo id colligatur magni ponderis argumentum; quod ex Grammaticis scilicet observationibus & Analogiis: ex Idiotismis & particularum, puritati & proprietati sermonis inservientium, consideratione ducitur. In

In constituendis autem Matricibus linguis, multa considerandæ veniunt, & multæ cautiones & conditiones adhibendæ, priusquam aliquid statuatur, ne res reprehensioni aut calumniæ obnoxia sit. Linguam simplicitèr & absolutè Matricem ego quidem unam agnosco, Hebraicam. Ex hac aliæ omnes initium sumpserunt; sed ita ut in aliis majorem multò quàm aliis mutationem dudum passa sit. Hoc autem quomodo contigerit, ignorato (ut alibi dicebamus) confusionis linguarum modo, & in tanta temporum istorum & migrationum caligine, nostrum non est definire. In plerisque linguis hodiernis manifesta reperiri primævæ vestigia, certum est: sed an omnia à primis illis incunabulis, an ex recentiore cum Judæis commercio nonnulla, non hîc dispiciendi locus.

Cæterùm matrices linguæ aliæ pro aliis temporibus, quæ traduces eædem non minùs dici possint. Inter Europæ matrices linguam Græcam & Latinam constituit Jos. Scaliger: qui tamen alibi Græcam linguam veterem ferè totam ex Hebraica fluxisse, ut & Latinam veterem

terem ex Græcâ non semel agnoscit: quod & ipsa res evincit. At ex iis linguis multas hodiernas ortas esse æquè certum est: ut ex Latina, Gallicam, Italicam, Hispanicam, & Valachicam; de quâ Stephanus Zamosius, in Analectis lapidum & antiquitatum Daciæ: ex Græcâ, hodiernam illam, quæ quamvis hodiéque Græcæ (sed vulgaris) nomen retineat, non minùs à vetere Græcâ discrepat, quàm Italica à Latinâ: hanc igitur vulgarem; præter alias, quorum in quibusdam Insulis quæ quondam Græcis subditæ, usus obtinet: de quibus Edw. Brerewoodus Anglus in erudito *de linguis & religione hodiernis* syntagmate. Pari modo inter linguas matrices minores linguam Wallicam Scaliger enumerat: nec sine causâ, si præsentis temporis ratio habeatur, cùm tantùm ab omnibus aliis Europæ linguis differat. Eadem tamen, si vetera spectentur tempora, & verum sit quod plerique censent, easdem fuisse, aut certè simillimas, veterem Gallicam & Wallicam; veterem itidem Gallicam, Germanicæ fuisse Dialectum; non matrix lingua, sed pro-

pago Germanicæ ſtatuenda eſt.

II. Secundò, alias eſſe legitimas & genuinas matrices; alias ex caſu & ex parte tantùm. Nullam autem eſſe linguam, aut vix ullam, præter Hebraicam, quæ non ex pluribus matricibus, partim legitimis, & ut ita dicam naturalibus; partim fortuitis repetenda ſit.

Exemplo ſit Hiſpanica lingua. Hiſpani veteres priuſquam à Romanis ſubigerentur, propriam linguâ habebant à Latinâ (nemo dubitat) planè diverſam. Eam fuiſſe quæ Cantabrica hodie vocatur, & in uſu remanet apud Vaſcones, ſive Biſcainos, cis & ultra Pirenæos montes latè ſparſos, (inclytum ob conſervatam per tot ſæcula libertatem & linguam populum) res ipſa ſuadet, & luculentis argumentis adſtruxit vir doctiſſimus, Arnoldus Oihenartus Mauleoſolenſis; qui etiam vim magnam verborum collegit Cantabricorum, quæ hodiéque aut integra aut paululum immutata agnoſcit & uſurpat lingua Hiſpanica. Quanquam, ut hoc obiter dicam, de Hiſpanico verbo *açuſena*, lilium, (quod in ipſo limine occurrit) aſſentiri illi non poſſum, cùm Hebraicam

potiùs

potius sapiat originem, nec à scapi rectitudine sic dictum sit, sed ex numero sex foliorum, quibus constat lilium. Post Romanos proximè Gothi Hispaniâ potiti sunt. Tum Saraceni, gens Arabica, Hispaniam in suam potestatem ferè universam redegerunt, ac per plura & ipsi sæcula ibi regnarunt. Postea iterum Gothi: sed hoc nihil ad nos hîc. Quis igitur aliter expectet, quàm ut Gothicæ sive Germanicæ; ita & Arabicæ dialecti multæ sint in lingua Hispanica? Quæ tamen fateor, non temporibus semper metienda sunt; cùm unius interdum sæculi possessio majorem longè inferat mutationem, quàm alio loco aut tempore plurium. Non enim omnium, in propriâ linguâ propagandâ, vincentium par studium: non æqua omnium in retinendâ suâ, qui victi, pertinacia: ut multas alias temporum & morum circumstantias omittamus, quæ ex historiis petenda sunt. Hebræi certè in Ægypto per trecentos plus minùs annos primò hospites, deinde servi, propriam linguam puram illibatámque (uno fortasse aut altero verbo, quo linguam suam locu-

pletarunt, excepto) conservarunt. Iidem in Babylonia non totis centum annis captivi, adeò patriam linguam dedidicerunt, ut interpretibus, (quod ex sacrâ discimus Historiâ) opus haberent, cùm Hebræa legerent. Sed ut ad Hispanicam linguam redeamus; ut Cantabrica illius; ita Gothica & Arabica sunt qui collegerunt. Joseph. Scaliger Arabica, quartam admodum partem conficere censebat: sed hoc alii negant. Sed quicquid ejus sit, matrix Hispanicæ sola Latina vulgò audit, ob longè majorem ex illa lingua numerum verborum. Ita Hispanica: & pariter res habet in aliis linguis, aut omnibus, aut certè plerisque.

III. Tertiò, in vestigandis originibus magna ratio habenda analogiæ, tum communis, tum peculiaris cujusque linguæ.

Analogiam voco quicquid in verborum formatione, vel literarum permutatione, ratione aliquâ, in natura vel consuetudine fundatâ, nititur. Hoc omnibus linguis commune est, ut in verbis aliæ sint literæ radicales, aliæ accidentales & ascititiæ. Ut terminationes,

nes, sive breviores, sive longiores, non sint de essentia verborum. Ut literæ ejusdem aut affinis potestatis facillimè permutentur inter se: nullæ autem tam dissimiles sint & alienæ, quarum vel euphoniæ causâ, vel aliunde, permutatarum exempla non reperiantur.

De literarum Græcarum (nec alia ferè Græcarum ratio, quàm aliarum quarumlibet) potestatibus, affinitatibus, & mutuis permutationibus, accuratissimè tractavit Caninius in doctissima Grammatica. Multa quoque Julius Cæsar Scaliger in eximio *De lingua Latina* opere. Extat & Johannis Passeratii, viri doctissimi, *De literarum inter se cognatione ac permutatione* liber, in quo quicquid in isto genere exemplorum lingua Latina suppeditat, accuratissimè congeritur, & ordine digeritur alphabetico. Alii passim multa, quicunque de verborum vel obiter, vel compositò tractant origine. Nos aliò festinamus.

Cæterùm præter communem linguis nologiam, suas habet quæque lingua roprias consuetudines & idiotismos, uorum observatio magni usus in scru-

tandis verborum originibus. Latinis auribus litera *x* vastior visa est: cujus fugâ *axillam* in alam contraxerunt: quam literam etiam è *maxillis* & *taxillis* & *vexillo* & *paxillo* consuetudo elegans latini sermonis (Ciceronis utor verbis) evellit. Huc igitur recurrendum est; & qui hoc nesciret, frustra se in verborum istorum *ala*, *mala*, *velum*, *talus*, & si quæ sunt ejusdem generis aliorum etymis inveniendis torquebit. Eandem literam quòd planè respuerent aut ignorarent veteres Britanni Latina quæ per *x* efferebantur, aliter ipsi scribere coacti sunt. Hinc *taxcia*, pro taxatio, in nummis; doctissimus ut dudum Camdenus observavit. Contrà Latini cùm nullum verbum (ut nec Græci) in χ Græcum sive *ch* terminent, Germani autem veteres hodierníque plurima: χ illud finale Germanorum in verbis Germanicis in ϛ suum verterunt, unde obscurata multorum propriorum nominum (ut Beat. Rhenanus aliíque rectè docuerunt) origo. Itali quoque Latinam *x* sæpè emolliunt in *sc*. ut in *esco*, ex *exeo*; *sciagurato*, ex *exaugurato*; aliísque quæ Caninius observat

servat. Interdum tamen in simplex *s.* vertunt; ut in *esalare*, *esasperare*; (exhalare, exasperare;) & similibus. Et nescio an inde fit, quòd litera *s* apud illos (contrà quàm apud Græcos & Anglos veteres, apud quos initiò sæpe vacat per ἐπένθεσιν,) tum verbis tum nominibus pluribus præposita, vim habet particulæ privativæ; ut *sbarbato*, imberbis; *sbrigliato*, *sfrenato*, effrenis; *sfortunato*, infortunatus: *sfare*, *sconfortare*, *sdentare*: destruere, affligere, edentare, & aliis similibus plurimis. Ea certè vis & Latini *x* in multis, ut in *exangues*, *exucous*, *exanimis*, aliisque. sed undecunque illud *s* sit, sive ex *x*, sive *dis*, (cum dicant etiam *dissare*, pro sfare, &c.) propria ea ac satis mira non assuetis, Italici sermonis videtur esse consuetudo. Syri & Chaldæi verbis exoticis à litera *s* cum consonante alterâ copulatâ incipientibus, præponunt ℵ cum vocali: Chaldæi quidem cum vocali *i*. (quæ tamen interdum cum *a* etiam efferuntur:) Syri cum *e*: quos Galli & Hispani, (in quibusdam:) nescio an & alii imitantur; ut *eschole*, *estomac*, *esperer*, *estudier*: *essera*, *espiri-*

tuat, &c. ut Cambrobritanni Chaldæos *yſgoll*, *yſtuminog*, &c.

Solent Hiſpani in multis Latinis vocabulis quæ à duplici conſonante, quarum poſterior eſt litera *l.* incipiunt, præcedentem quoq; conſonantem (præcedentem autem conſonantem à ſequente *διφωνίας* cauſâ in multis verbis affici & mutari, Arabicæ & pluribus aliis linguis commune eſt: qualia Italorum *lotta*, *vetta*; pro, *lucta*, *vectura*, &c. imò & integram ſyllabam; qualia Græcorum *χάμαρος*, pro *καλάμαρος*, &c.) in alterum *l* mutare: quod duplex *ll* Hiſpanicum dicuntur Luſitani in *ch* vertere: ut Pluvia, Hiſp. *lluvia*; Luſ. *chuva*. Planus, H. *llano*, L. *chano*. Clavis, H. *llave*, L. *chave*, &c. Mira Bavarorū conſuetudo, qui pro B. ſequente r. ſubſtituunt Ich; dicentes Ich rickel iſt ein guts Ichrentlen: quod alii Brickophel iſt ein gut Krentlin: ut ex Fabiano Franco Geſnerus; ex Geſnero Vander-Mylius. Spinoſiora hæc quibuſdam & ſubtiliora fortaſſe videbuntur: quæ tamen ſunt ejuſmodi, ſine quorum diligenti obſervatione ſtultum ſit & temerarium rei ſeſe Etymologicæ ullatenus immiſcere.

Angli

Angli veteres *v.* consonans Latinorum videntur ignorasse: in diphthongum ꝏ (quemadmodum & Græci; Ουαλεσίαν, Ουεσπασίαν, &c.) sive duplex **u.** (quod **u.** Germanicum à nonnullis appellatur) vertentes: ut vallum, **a wall**; vir, **were**; velle, **to will**; væ, **woe**; ventus, **winde**; volvo, **to wallow**; vastus, **waste**; vibrare, (quod apud Festum *vibrasse:*) **to warble**, &c. Interdum in **f.** ut vadum, **a foord**; at vadare, ut prius, **to wade**. Ita & vannus **a fan**; at vannire, ut suprà, **to winnow**; volare, **to flie**; vitiæ, **fetches**; vellus, **a fleece**; vulgus, **folcks**; & id genus alia. Quæ autem à Gallis posteriores Angli acceperunt, in iis Gallorum quoque pronuntiationem retinuerunt. Nec alia promptior ratio antiqua & legitima à novitiis istis & spuriis dignoscendi. **Wine**, antiquum: Saxonicè, **win**, at **vinger**, (acetum) recens: quod olim **ecede**. **Winepard**, antiquum quidem verbum; sed recens scriptura: nam olim, **winepard**: apud Willeramum Abbatem, **wingarden**. Ita **wozm**, antiquum; Sax. **wozme**: at, **vermine**, recens. **Wirta**, vel **wurta**, viridia,

viridia, herbæ; vetus: at **berf**, ab eodem viridi, sed recentius, pro pabulo viridi, in Legibus quas vocant *Foresticis*. Vidua, a **wiðow**, antiquum; Sax. a **wuduþe**: at **voyde**, vacuus, ex Gallico, (quod ab eodem *vidus:*) *vuide*.

Aliud Anglis veteribus usitatissimum, ut *C.* literam in aspirationum verterent. Hinc cornu, a **hoꝛne**; calamus, **halme**; vel **haulme**: cannabis, **hempe**; calx, a **heele**; capulus, a **halt**; caput, Saxonicè, **heafod**; nunc, **head**. Et, ni fallor, olim cytisus, **hather**: quod apud Scotos hodiéque in eâ notione remanere memini legere. Angli posteriores ad *Ericam* transtulerunt. Hinc & Germanicum **hemel**, ex cœlum: & nostrum quoque, ni fallor, **hundꝛed**, ex *centum*: & **house** (quod olim **huse**, & **os**;) ex *casa*. Sed de hac posteriore plura posteà. Ita & calidus, **hott**: abjectâ, ut passim, literâ *l*. Non erat igitur quòd Jul. Scaliger ὁ *κεῖνος* &, inversum rerum ordinem Germanis, *calidum* seu *caldum* pro frigido substituentibus, exprobraret: quasi scilicet illi suum illud **kald** ex Latino *calidus* effinxissent. Non aliam enim quàm Latini

tini voci *calidus* notionem affinxere. quòd autem pro *calidus* ipsi **hott** substituerunt, in eo genium linguæ suæ & propriam analogiam secuti sunt. At verbum **kalt** (frigidum) si ad Latinum contrariæ significationis propiùs accedat, id ex merâ συμφωνία est; cùm longè alia sit origo, ut alibi docebimus. Quanquam ne summo viro falsò hoc crimen impingatur, valdè vereor. Certè in illo *De linguâ Latinâ* capite ad quod rejicimur, exprobrationis ullius, nedum *falsæ*, neq; vola, neq; vestigium. Id tantùm dicit, ibi quidem, Scaliger, eadem verba diversas apud diversos, interdum & contrarias habere significationes: cujus inter alia multa verbum **calt**, exemplum ab illo adducitur. Sed hoc obiter. Ex Græcis autem plurima pari ratione derivata sunt; quæ suis locis in verborum collectione indicabuntur. Quanquam ex his ipsis quæ suprà posita sunt, quædam fortasse, ut **halme**, & **hempe**, ex Græcis κάννα & κάλαμος immediatè sumpta sint.

Ejusmodi plurima sunt in omnibus linguis, quæ diligenter illis attendenda, qui cum judicio ista tractaturi sunt.

Plurima

Plurima sunt, fateor, in omnibus linguis, singularis cujusdam juris, quæ ad nullam possunt analogiam referri: plurima quoque, quæ præter & contra aliorum consuetudinem. Putidissimum sit, meâ sententiâ, ad regulas omnia velle redigere, vel exigere: sed nec minùs temerarium, consueta & obvia negligere, & in tritis & expeditis acumen ingenii experiri: Τύπω, τέτυπα, τύτ⊖. Λείπω, λέλοιπα, λοιπός. Κύπω, κέκυφα, κυφός. Λέσω, λέλοχα, λόσ⊖. Τέμνω, τέτμα, τμ⊖. Quis igitur dubitat, quin pari ratione, Θάπω, (vel ut olim τάφω) τέταφα, τάφ⊖? Non ego certè, neque stuporis invidiam metuam, si negem quod vir doctus pertendit, τὸ τάφ⊖, ex Hebraico קבר ductum. *Nemo facilè repudiet*, inquit, nisi νόον ἀποφάλι⊖, *& qui nescit quàm sepulcra etiam veterum mirè signata fuerint, aut ornata, διηχαφῆ, lapide, statuâ, aliis.* Mos ille, res in confesso est: sed ut ab illo more τάφ⊖ vox sumpta sit, nulla cogit necessitas: non magis certè quàm Latina sepulcrum, cùm tamen & Latinis mos ille non minùs solemnis. At ipsum Θάπω haud dubiè est Hebraicum, idq;

secundum

secundum ἀναλογίαν: ut à עלע, λυπέω; & alia passim, in quibus prima gutturalis absorbetur: ita à עשע quod tegere, *obruere* (ex quo videtur & nostrum **to burie** manasse) significat, est τάφω, vel θάπτω sepelio.

Verbum Germanicum **huis** pro domo, (quod Angli **house**) ex Græco οἶκος profectum multis contendit Abt. Vander-Mylius, vir doctissimus & candidissimus, in luculento *De lingua Belgicâ* syntagmate. Cùm autem longiùs id petitum videri possit, opponit (si quis id objiciat) tum alia, tum exemplum verbi Hispanici *hazer*, quod ex Latino *facere* fluxisse cùm nemo dubitet, non minùs ab origine suâ recesserit. Poterat & alia facilè, ut *hoga*, ex folium: *huz*, ex *fascis*; quæ non minùs remota. Sed non est eadem ratio. Nam quamvis *hazer*, à facere, &c. sono quidem multum differt; certissimâ tamen nituntur hæc analogiâ. Ita enim passim Hispani Latinum *f* in *h*. convertunt. Hinc *fœmina*, illis *hembra*: fames, *hambre*: focus, *hugo*: fugere, *huir*: aliáque non pauca. At ut ex Græco οἶκος, Germanicum **huis** emergat, nulla; quod

quod sciam, suadet analogia : nisi ad metathesin confugiamus, & ex οἶκος primò fiat κοῖος ; ac tum demum **huis**, vel **house**. Atqui nihil opus eò confugere, cùm præsto sit Latinum *casa*, ex quo mutata pro more (de quo diximus) primâ consonante in aspirationem, facilè emergat **huis** vel **house**. Quanquam (ne quid Lectorem celem) quoties solemne illud Romanorum fores domorum pultantium *heus, heus*, apud Comicos lego ; subit suspicio ex hâc ipsâ pultantium formulâ domibus ipsis (qualia multa contingunt) apud Anglos veteres appellationem remansisse.

IV. Postremò, cùm non fiat ultra 24. plus minùs (non enim id nunc agimus) literæ, ex quibus, sive pluribus, sive paucioribus, velut elementis omnia omnium linguarum vocabula formantur ; non posse aliter fieri, quia multa in linguis diversis occurrant vocabula, quæ sono & scripturâ sint eadem, aut valdè affinia : multa quoque quæ non sono tantùm, sed & potestate sive significatione partim eadem sint, partim valdè similia : quorum nulla alia præter generalem

neralem illam quam attigimus, particularis ratio reddi potest alia, quàm pura puta εὐτυχεία, sive casus.

Hac unâ conclusione corruunt infinitæ ob quam malè audit hoc studium etymologiæ, (aut pseudologiæ potiùs:) quæ nullâ aliâ veri similitudine nituntur, quàm aliquâ soni similitudine. Nam ad significationem quod attinet, vix est ut ulla sint tam alienæ per se significationis verba, quin aliquid subtiliter excogitari possit, quo propinquitas inducatur aliqua, quæ levibus ingeniis ad etymologiam sufficiat. Nam quid dicam de illis, quæ tamen occurrunt passim, & ex quibus grandia consurgunt volumina, quæ ex literis partim inversis, partim mutatis? sed objiciat aliquis: An igitur nullæ in verborum scrutandis originibus admittendæ metatheses? nullæ literarum mutationes? De hoc mox videbimus. Istud interim quod modò dicebamus de verbis & sono & significatione κατ' εὐτυχειαν iisdem, quia magni momenti est, quò magis liqueat, exemplis aliquot illustrabimus.

Ἄβιος, Græcum est, diversarum, imò

&

& contrariarum significationum vērbum. Nam & inopem exponunt, & divitem: tum etiam robustum, & invalidum: præterea, brevem ævi; & ut alii, longævum: quorum omnium ratio cuivis in Græcis non hospiti ex diversâ potestate (intensivâ vel privativâ) particulæ α: tum verò diversitate radicis βία, vel βίος, manifesta est. אֶבְיוֹן Hebraicum, quo, sono & scripturâ nihil potest affinius esse, pauperem & egenum, ex radice quæ desiderare (quis autem magis quàm pauper & egenus?) significat, notat. Cui autem sano, vel minima subboriatur suspicio vel Græcum ex Hebraico; vel Hebraicum ex Græco, quorum, ut diximus, tam manifestæ rationes originis, ortum esse? Eadem ratio sequentium: quod semel moneo, ne idem sæpius repetendum sit.

שׁוֹפֵר Heb. *judex, moderator.* Græcè σωτὴρ, *servator.* Quid verò magis competit vero judici, quàm æquâ juris administratione, ab injuriis potentiorum minùs potentes servare? Sed & קְשׁוֹר dominatus, quàm benè cum μυσηρὸς significatione convenit, cùm omni ferè dominatui sua constat arcana, sine quibus

bus vix ullum diuturnum imperium.

Mensura, Latinum, opinor, à *metiendo* verbum: Ut & קְשׂוּרָה Hebraicum; quod tamen cum Latino & sono & significatione planè congruit.

Pellex, Lat. ab eadem quâ & *illex*, origine. At פִּלֶגֶשׁ (à quo Græcum παλλακὴ & παλλακὶς) ejusdem soni & significationis, Hebraicum.

Sufficere, & *sufficientia*, Latina. שִׂפֵּק seu סִפֵּק Chaldaicum, idem planè.

Passus, à passis pedibus, quòd in gradiendo pandantur sive extendantur pedes; si non certa, certè probabilis origo. פַּסַּע & פָּשַׁע Hebræis quoque idem.

Βύκερως, corniger. unde Lucretio, *Bucerie greges*; & *bucera sacla*. Hebræis בָּקָר non bovem tantùm significat; sed & boves, armentum.

Ἐγκαίνια, festum dedicationis: ἐγκαινίζω, dedico, renovo. Heb. חָנַךְ dedicare; חֲנֻכָּה dedicatio, initiatio.

Ἀφορίζειν, separare; פָּרַשׁ & אַבְדִּישׁ, idem.

Caldarium, Latinis, à calore foci, (ut θερμανλίῃ Græcis:) ex quo Gal. *chaudron*. Heb. קְדֵרָה, ab ardore.

משא Hebr. quod onus significat, peperit fortasse Latinum *onus*: & Græcum ὄνος. At Anglicum **burden**, ex Latino *burdo*, quamvis eadem ratio, absurdum deducere: cùm φέρειν, (ex quo, **to beare**:) & φορτίον propiora.

Νωχελὴς, νωχελία, νωχελίζω, tarditas, imbecillitas, &c. quàm propè accedunt ad Gallicum, *non chalant*: ut & Latinum *fœneus* (quid *homo fœneus* olim, docet Asconius in Ciceronem:) ad *faineant*; ex quàm diversâ origine?

Base, usitatissimum Anglis verbum, nominibus adjectum vilitatem & turpitudinem rei notat. Idem verbum per modum Interjectionis usurpatum; usitatissima quædam est quasi abominandi seu exprobrandi formula. Quàm antiquum sit nescio: origo certè, Gallicè intelligentibus non obscura. Atqui eundem quoq; apud Arabes usum habet hæc vocula, ut Erpenii in Alcoranum notæ me docuerunt, بيس *Bisa* (inquit ille) vocula est quâ cum admiratione quâdam rei malitia indicatur, q.d. *O quàm malum!* contrarium نعم *Nihma, O quàm bonum!* Ut Anglici ex

Gallico

Gallico idiomate: ita Arabicorum istorum verborum ex Hebraico non minùs manifesta origo. Quò etiam respexit Hesychius, cùm Βάσκ, ἀιχνίλω exponit: ne quis & Græcos ita locutos suspicetur. De Anglici tamen verbi (ut verum fatear) origine amplius cogitans, eò propè adducor ut ampliandum putem. Movet autem me, quòd Gallos suum illud *bas* sic usurpare (per interjectionem, vel exclamationem) nunquam memini: tum verò quod etiam Anglicum **blush**, pudore suffundi, manifestam prodit ex Hebraico בוש, ex quo Arabicum illud manavit, originem. Illis autem assentior qui Gallicum *bas*, ex Græco βάσις ortum conjiciunt.

רדה Hebr. dominari, castigare: Latinum, *erudire:* Anglicum, **rod**: sono & significatione (quis non agnoscat?) cognatissima: originibus disjunctissima.

Talia, ne longus nimis sim, אפתם, Græc. ἄφελ☉; Lat. *affatim:* שרביט σκῆπτρον.: פרתמים, οἱ πρῶτοι, & alia plurima quæ quæque lingua suppeditat. Hæc γράμμαθ· χάριν sufficient hîc; cùm

quivis paulò attentior multa ex propriâ possit observatione supplere.

Concludimus igitur: verborum cum rebus, quæ naturâ censentur, in multis convenientiam observare est; éstque utilis ea, jucundáque (ut mihi quidem semper visum) speculatio. Prolem parentes, & illos proles ipsa oris & indolis similitudo sæpe prodit, ut multis aliàs ignaris, solus indicium fecerit conspectus. Ita quidem olim gravissimus & facundissimus Basilius in notissimâ Epistolâ: Ἐπίγνων σε ἀκριβῶς ὅπως τοὺς τοῦ φίλου παῖδας ἐκ τῆς ὁπωσοῦν ἀνοήτου ἀμοιρεῖν καὶ πρὸς τοὺς τεκόντας ἀπεικονίσατο. Quò pertinet illud Poëtæ suavissimi,

Sit suo similis patri
Mallio, & facilè insciis
Noscitetur ab omnibus.

Quæ quidem opinio apud veteres adeò obtinuit, ut ipse non veritus sit Aristoteles pronuntiare partum parenti dissimilem, monstrum quoddam esse; nec pro legitimo naturæ fœtu habendum, si quis tamen hoc κεἰνειῳ fisus, aliis omnibus indiciis & γνωρίσμασι insuper habitis, de genuinâ prole pronunciare præsumet;

præsumet ; quantam, quæso, in rebus confusionem inducet? Quàm multos ille & legitimos abjudicabit ; & spurios, adulterinos, ignotos, pro veris ac genuinis adoptabit? Ut autem in rebus, non una similitudinis species : alia enim oris & vultus ; alia indolis & ingenii : ita in verbis, alia soni similitudo, alia analogiæ, quæ plerumque certius est κριτήριον. Ut ex.gr. verbum Hispanicum *hijo*, quod filium significat, si ex sono pronuntiamus, Græcum υἱὸς statuamus originem ; si ex analogiâ illâ Hispanicæ linguæ propriâ, de quâ suprà ubi de etymologiâ verbi *houſt*, vel *huis*, egimus ; Latinum *filius* ; quam veriorem esse etymologiam & illud suadet, (quod etiam ad analogiam referri potest) quòd lingua Hispanica sit Latinæ tradux, ut ex infinitis ejus linguæ verbis ex Latinis variè inflexis, cuivis liquere queat : Græcæ autem linguæ perpauca, si fortè aliqua, in eâ reperiantur.

Sed ut ad exempla illa redeamus, & quod inde nobis hîc præcipuè propositum fuit : si talia passim in omnibus linguis occurrunt ; quid illi, quæso, censendi sunt, qui verborum origines,

(ubi nulla alia ratio, quæ suadeat,) ex merâ & multiplici captant literarum transpositione & permutatione? Aut verò mirum sit multa hâc viâ grassantibus succedere; cùm tam multa reperiantur ejusdem planè & soni & significationis, quæ tamen certum sit diversæ gentis & familiæ esse? Quæ tamen non eò dicuntur à me, quòd omnem literarum metathesin aut adeò permutationem in explorandis originibus explodendam censeam: quibus negatis omnis ferè concidat etymologica res necesse est. Nos multa in hoc genere posteà afferemus. Vel linguas ex Latinâ ortas, si quis morosior est, inspiciat. Quàm crebræ, quàm manifestæ, permutationes ejusmodi, & metatheses occurrunt? Eadem ratio verborum Latinorum ex Græcis ortorum; aut Græcorum ex Hebraicis. Cùm tamen ex adverso certum sit, si ubivis admittatur ista ratio, quamlibet ex aliâ quavis linguâ derivari posse linguam, ac post multiplicia ludibria, eò tandem rem necessariò redituram, ut nihil in hoc genere certum sit: planè, aut otiosis ista relinquenda, aut præfigendi certi limites,

limites, quos intra debeant consistere, qui in istis occupantur. De quo donec alii peritiores statuunt, mihi hæc in mentem veniebant.

Primum igitur hoc erit, ut affinitas aliqua propior linguarum ex quâ & in quam translata verba perhibentur, demonstretur. Cujus quidem demonstrationis ratio duplex est: vel ex historiâ: aut si historia (quod potest accidere) deficit, saltem ex congerie verborum, vel tantâ, ut ipsa multitudo indicio sit; vel talium, ut res ipsa apud æquos & idoneos judices fidem faciat, casu istâ accidere non potuisse. I.

Proximum erit, ut modus adhibeatur, & admissâ (si fortè) unâ aut alterâ, aut etiam pluribus, sed quibus & sonus favet, (quâ in re adhibendum est judicium aurium) & significatio vel eadem, vel certè valde propinqua, per metathesin derivatione, adblandiente subtilitate illecti nimis non evagemur & excurramus. II.

Exemplo sit radix Hebr. אלף ex qua statim ἐλέφας & ἄλφω, obviâ ratione, & rectâ, ut ita dicam, lineâ, emergunt. Nam de *Alphonso* quod addunt, mihi

non persuadent. Germani viderint, qui sibi vindicant. Jam si quis ex inversis in פלא literis, τὸ πολὺ quoque eliciat, quanquam non desit propriæ originis non improbabilis ratio, & alia sint verba Hebraica, ex quibus minori opere repeti possit; non ego tamen valde repugnaverim. At pergunt qui suæ licentiæ nullas metas posuere: & φύλη, inquiunt, ab hoc (imaginario, inverso:) פלא: sed & πέλλαι, & πῶλος. At cur non potius φύλη, à φύω, ut φύλλον: & πέλλαι non à fictitio illo, sed vero verbo פלש, ut doctissimus Junius censebat; vel certè פלץ, ut alii? Ad τὸ πῶλος quod attinet, facilè concesserim originem exoticam sapere: inepta enim videtur, quam Grammatici Græci afferunt. Eruditissimus Caninius ex Punico verbo (mihi, fateor, ignoto) *Phula* deducit. Sed hoc nihil ad imaginarium istud. Pergunt tamen. Etiam *Pales*, Dea rustica, ab eâdem, inquiunt, origine. At quanto probabilius alii ex Syriaco פלחא ex quo פלחרא agricola, vinitor? Pergamus: Πελὸς, Græcum, satis vulgari significatione, quod *niger* Latinis. Hinc πέλιοι λύκοι, πελίη ὄνος, πέλλης

πέλλις βῆς: quibus color istorum animalium fuscus seu ater indicatur. Extant autem ista vix ullibi, nisi apud Grãmaticos veteres; quorum testimonium ut ut verum sit, an verba tamen eorum ab omni mendâ, ut in re obscurâ & insolente, libera ad nos pervenerint, dubitari potest. Sed ut & ista rectè habeant, quis tamen Etymologistam nostram, quicum nobis hîc res est, docuit πελίαν, ἀπλῶς, idem esse quod πελίαν ὄνον? aut πέλλην, quod βῆν πέλλω? sed opinor quia πελίας, ἀπλῶς, pro columba nigrâ: ideò & illa quoq; similiter. Quasi quis ita disputet, quia *Negro* absolutè sumitur pro Æthiope; cur non & *Niger* absolutè pro cane nigro? His igitur postulatis ac concessis, quid superest quàm ut imaginarium πελίας, i.e. ὄνος; & imaginarium πέλλα, i.e. βῆς; ab imaginario אלה deriventur? Sed nondum finis. Nam βέπαλος quoque apud Suidam in Aristophane exponitur ὄνος. Unde igitur & illud πέλλος, nisi ex isto fœcundissimo אלה? Certè quantum ex verbis quæ profert Suidas, datur colligere, βέπαλος non fuerit ὄνος, animal propriè; sed homo

duri

duri corii, quale illorum debet esse, qui sunt magni luctatores, aut qui cum bobus, & tauris audent congredi: quæ Græci verbi vis est.

Unum adhuc restat, idque in hoc genere palmarium, ex quo lector intelligat, quò istorum processerit audacia. Gallicum *palfroy* (ut & Anglicum **palfrey**) cùm propriè de equis insignioribus qui ad pompam, aut honorem vectorum manu ducuntur, usurpetur, quis non iis assentiatur qui ex Gallicis verbis *par le frain* compositum verbum existimant? Certè, etiam in Historia Æthiopica mentio fit sex puerorum nobilium, qui vocantur *Legameneos*: i.e. *pueri ad capistrum*, quòd equitantis *Neguz* latus proximè stipent & ambiant. *Palfhredus*, vel *Palefredus*, vulgò equus dicitur. Germanicè, **palfernier**: Gall. *Palefrenier*: Italicè autem, *palafrenero*, dicitur anteambulo; ut Kylianus notat in suo Etymologico. alii *servitore di stalli* exponunt. Quædam vulgata Lexica τὸ *palefrenier*, *manducus* interpretantur. Quod si aliquâ vetere nititur authoritate, & est *manducus* (nam à *manduco* longè aliud) quasi

quasi *manuductus*, optimè vim nominis expressérit. Non me latet aliunde quoque ab aliis arcessi verbum. Sed de inversâ illa* radice Hebraicâ, quis unquam, nisi per somnium, cogitasset?

* Si bien que ia continuerai à deriver de פלא pele, palefredus, palefroid en Francois, &c.

Idem tamen alibi posteà in פרד ex Latino *veredus* (q. d. *paraveredus*, &c.) non multò probabiliùs deducit: cùm (præter alia:) *veredus*, equus sit cursorius, aut venaticus, propriè; *palfredus* autem, qui ad pompam lentè ducitur, aut incedit.

Ex his paucis judicet lector quid de cæteris ipsi sperandum sit; ut non mirum, si viro illi gravi ac docto bilem moverit. Quanquam non negem in quibusdam optimè illi acumen succedere. Et per me quidem plus meruerit ille gratiæ pro paucis illis; quàm invidiæ pro pluribus dissimilibus. Cum Varrone dicam, sed paululum mutatis verbis: *De originibus verborum, qui aliqua dixerit commodè, potiùs boni consulendum; quàm qui multa nequiverit, reprehendendum.* Qui rara & sublimia captant, audendum illis est. Magnorum ingeniorum ut plurimùm hæc labes. Hinc tamen alii non pauci, quamvis impares ingenio, pari tamen audaciâ se gerentes, hoc exemplo se tuentur.

Sunt

Sunt qui Etymologiis, quas *per allusionem* vocant, multum delectantur. Ut qui *diabolum*, quasi qui *duos bolos*, &c. Quanquam plures, opinor, haud probant; ego tamen eâ conditione excusarem, ut qui talia sectantur, saltem inter veras Etymologias non miscerent, ne vel imperitis, cum veris temerè confundentibus, errandi, ne dicam delirandi; severioribus autem totum hoc studium deridendi ansam præbeant. Nulli certè de eo pejus merentur, quàm qui vertunt in ludibria: Et veritatem rerum (quod Etymologiæ verbum pollicetur) professi; ad alia conversi, vim veritatis omnem dum ludunt, elidunt.

Neminem libenter nominem, nisi ut laudem. Sed nec peccata reprehenderem, nisi ut aliis prodessem. Libenter igitur Joh. Avenarium hoc loco commemorabo: quem ego judico in hoc argumento modestissimè, & optimo judicio versatum esse. De Germanicis ejus, meum non est judicium. In Græcis autem ex Hebraicis eruendis, pauca ejus hactenus, obiter & ex re natâ tantùm versanti mihi occurrerunt, in quibus

ous ſagacitatem ſuam non optimè pro-
baret. Ut mirer in tanto Hebraizan-
tium numero, qui Hebraicas origines
tam ſtudioſè conſectantur, majori in
pretio non eſſe iſtud opus, quo nihil in
iſto genere perfectius hactenus in lu-
cem prodiiſſe perſuaſum habeo.

Hoc ultimum, quod jam ſuprà mo- III.
nuimus, nec fruſtra tamen hîc inculca-
bitur; ut ἀναλογίας ſemper, quantum
fieri poteſt, ratio habeatur; neque ad
remota referamus, cujus in propinquo
cauſſa eſt.

Atque hæc hactenus in genere præ-
fati ſumus; quæ quanquam per ſe talia,
ut non abs re lectoris non unius for-
taſſe quocunque loco futura ſint: aliis
autem nonnullis, qui facilè carere po-
terant, intempeſtiva videri poſſint: no-
bis tamen neceſſaria viſa ſunt, à qui-
bus, priuſquam Saxonicas Etymologias
aggrederemur, inciperemus. Id jam
nobis curandum ſcilicet, ut quæ dein-
ceps ſuperſtructuri ſumus, iis quæ præ-
ſtruximus congrua ſint & conſentanea;
de quo lectoris erit judicium.

Linguam igitur Saxonicam, ſive An-
glicam veterem, linguæ Græcæ tradu-
cem

cem esse, aut magnâ cum lingua Græcâ cognatione conjunctam esse, persuasit inprimis vis verborum aut planè eorundem, aut solâ quasi dialecto differentium: talium inquam verborum vis, quanta sola sufficere possit ad vel aversissimos & morosissimos, modò qui sint harum rerum planè non imperiti, convincendos.

Quando hoc præcipuum est, non postulo ut gratis mihi credatur: res ipsa fidem faciet. Poteramus autem numerum hunc vel decuplo majorem exhibere, si Saxonica diligentiùs excussissemus: aut, ut dicam quod res est, meliùs intellexissemus. Nos verò in magnâ verborum copiâ, ea potissimùm delegimus, quæ hodiéque essent in usu, quò plures possent judicare; (nam quotusquisque qui Saxonica, proh pudor! intelligat?) & fructum ex labore nostro percipere. Sciat præterea Lector multa alia, quæ hunc numerum puto æquarent, si non superarent, nullo nos negotio potuisse congerere, verba (ut nunc quidem loquimur) Anglica, quæ Græca, aut Græcæ originis esse certissimum est: ab iis consultò abstinuisse,

ne

ne facum lectoribus nostris faceremus. Talia autem, verba quædam Ecclesiastica, quæ cum fide Christiana in usum sunt invecta, ut jam pridem monuit Walafridus Strabo. Quòd autem hujus Walafridianæ observationis sic meminerunt viri quidam docti; quasi ab istâ potissimum origine repetendum esset quicquid verborum in linguâ Germanicâ Græcorum hodie reperitur; in eo falluntur ut qui maximè: & quàm magnus est illorum error, tam facilis est ad arguendum; ut ex illis quæ posteà dicturi sumus liquebit. Secundò, abstinuimus à verbis illis, artium propriis, quæ plurima sunt, Græcæ quidem, ut omnes norunt, originis, sed pluribus jampridem linguis communia. Abstinuimus autem, quia non ab ipsis immediatè Græcis, sed à Latinis, ut Latina, ad Anglos pleraque si non omnia, pervenere. Multa quoque à Gallis accepta, quæ quanquam Græca sint; quia tamen non à Græcis, sed ab illis accepta, nihil ad rem nostram, & ipsis relinquenda judicavimus. Quanquam autem potest fieri ut velut Angli multa ab illis; ita & vicissim nonnulla & illi

ab

ab Anglis, aut certè ab ipsis utriq; Græcis acceperint : nos tamen, ut in multâ copiâ, tam liberales fuimus, ut quæ Gallis & Anglis communia cognovimus, omnia aut certè pleraque quoad ejus potuimus prætermitteremus.

Scripsit de linguæ Gallicæ cum Græcâ cognatione Henricus Stephanus, author immortalis operis, quod *Thesaurum linguæ Græcæ* indigitavit. Ut autem erat ille Vir in omni literaturâ meliore consummatissimus, linguæ autem Græcæ vel ad miraculum peritus, ita hoc opere defunctus est. Ita enim omnia in utriusque linguæ consuetudine vel abditissima & minutissima diligenter rimatus est ; omnes orationis particulas, (quarum quantò in omni lingua difficilior, tantò utilior observatio :) omnes idiotismos excussit, eruit, explicavit, similia cum similibus comparavit, ut exemplum quidem in hoc genere aliis ad imitandum reliquerit absolutissimum, sed quod pauci sint assecuturi. Nos quoque multa notaveramus olim in libris nostris locutionum & idiotismorum genera, in quibus lingua Anglica cum Græca conveniret

niret. Sed quia quos olim legeramus & notaveramus libros, dudum iis maximam partem privati sumus, hanc partem quæ in comparatione locutionum & idiotismorum consistit omittemus. In repræsentandis autem singulis verbis, cautiores erimus quàm fuit incomparabilis ille vir, ne artium vocabula scilicet, aliáque à Latinis accepta, cum veteribus & genuinis confundamus, quæ à Græcis immediatè manasse contendimus. Talia *Anatomie*, *antidater*, (Anglicè, **to antidate**) *apoplexie*, *apostat*, *apostre*, (Angl. **an apostle**) *apostume*, (Angl. vulgò **impostume**) *apothiquaire*, *archevesque*, *archidiacre*, (Angl. **archbishop, archdeacon**) *arithmetique*, *armonie*, (Angl. **harmonie**) *authentique*, aliáque innumera, quæ in ipsius collectione utramque ferè quod aiunt paginam faciunt. Quod tamen in illo non adeò miror, quàm Vander-Mylium, qui non Stephano quidem quod sciam, quem fortassè non legerat; sed Trippaulto (mihi nunquam viso, nec antea vel audito) hoc objicit; eundem tamen in suâ collectione ab illis non abstinuisse, quæ certissimum esset partim à

Gallis, partim à Latinis ad Belgas transiisse. Nisi quis ista Belgica, **forme**, **rose**, **spelonche** & similia, potiùs ex Græcis, μορφὴ, ῥόδον, σπηλαῖον, orta esse, quàm vel Latinis, *forma*, *rosa*, *spelunca*; vel Gallicis, *forme*, *rose*; possit in animum inducere ut credat: cùm tamen ex utrâque linguâ passim multa in linguâ Belgicâ esse, & quotidie multa sumi nemo possit negare.

Præter numerum, ipsa verborum qualitas & propria quædam ratio, quam in multis animadverti, multùm moverunt, ut ita crederem. Jure id, an injuriâ, judicet lector.

Ἀγαθὸς, (γάθ&) Anglicè, **good**: idem verbum: sed hoc nihil. At βελτίων, βέλτιστ&, ex ἀγαθὸς, non ordinaria; & miræ olim inter Grammaticos Græcos (teste Plutarcho) de origine concertationes. Utrumque Angli, **better**, **best**, inflexis paululum, & contractis ad suam consuetudinem, verbis. Unde autem, nisi ab illis?

Μέγαλ&, (ita olim, quod postea μέγας) Angli olim, **mikell**: vel **michel**: unde proprium nomen, **Michel-grove**: quasi *Magnus lucus*. Apud Willeramum

ramum Abbatem **Pichelon.** Μείζων, (quod etiam μάσων) major, Anglicè, **mara**: ut Mat. XI. *mara Johanne Fulwhitere*: major Joh. Baptistâ: & mox, **ys him mara**: est illo major. Μέγιστος, maximus, nunc **most**, quod olim **mastan**. In **mara**, τὸ **r** solemne est comparativi Saxonici characteristicum, idque Græcorum, ut infrà videbimus, imitatione.

Μικρός, ἐλάσσων, ἐλάχιστος. Pro μικρός, aliud ejusdem ferè significationis substantivum Græcum substituerunt Angli: Λιτὸς, **lytle**. Comparativum & superlativum idem retinuerunt: ἐλάσσων, **lesse**: ἐλάχιστος, **lest**. Videbuntur fortasse imperitis insolentiores ejusmodi contractiones verborum, ἐλάχιστος, **lest**. at nos posteà, quæ magis mirentur, de quibus tamen nulla potest esse controversia, proferemus.

Notissimus apud Græcos & usitatissimus comparandi typus, ut comparativus desinat in ος; superlativus in τος: quod hodiéque, quantum ad characteristicas literas attinet, retinent Angli: **Long, longer longest. Short, shorter, shortest.** Atq; ita veteres Angli **Snot-**

ter (συνέλης) prudens: **snotere** vel **snotra**: (συνετώτερος:) prudentior: **snoterest**, συνελώτατος. **Right wyse**, justus: **right wysere**, vel **right wystra**, justior: **right wysest**, justissimus. **Eald** (ἰωλος) vetus: **ealdre**, vel **ealdra**, (ἰωλότερος) veterior: **ealdest**, (ἰωλότατος) veterrimus. Ut omnino Versteganus Anglus, de Saxonibus alioquin optimè meritus, cùm superlativi veterem formam seu terminationem **stan** fuisse statuit, & terminationem **est** recentiorem esse sancit, in errore fuerit.

Nominum Græcorum declinandorum typus inter alios usitatissimus, τυχὴ, τυχῆς, τυχῇ. Veteres Angli an plures declinationum formas habuerint, incompertum mihi. Ista autem quàm fuerit usitata quò melius lectori constet, non pigebit ex Ælfrico, vetustissimo Grammatico (cujus usum doctissimo & amicissimo Somnero debeo,) Saxonicæ istius formæ exempla per omnes Latinarum Declinationum ordines hîc apponere.

Prima Declinatio: Nominativo, hic cythariſta, **thes hearpere**. Genit. cythariſtæ, **theſes hearperes**. Dat. cythariſtæ, **thiſum hearpere**.

II. De-

II. Decl. Nom. hic faber, **thes smith**: Gen. hujus fabri, **theſes ſmithes**: Dat. huic fabro, **thiſum ſmithe.**

III. Decl. Nom. hoc poëma, **thes leoth cræfte**: Genit. poëmatis, **theſes leoth cræftes**: Dat. poëmati, **thiſum leoth cræfte.**

IV. Decl. Nom. hic ſenſus, **this andgit**: Gen. hujus ſenſus, **theſes andgites**: Dat. ſenſui, **thiſum andgite.**

V. Decl. hic & hæc dies, **this dæg**: Gen. diei, **thiſes dæges**: Dat. **thiſum dæge.**

Hactenus Ælfricus. Jam Infinitivorum Græcorum terminatio inter alia, & præ aliis uſitatiſſima, eſt in ειν: ut τύπτειν, &c. Saxonicorum, (ut hodiéque Belgarum & Germanorum) in **en** vel **an**. ut **ſyllen**, dare. **ſettan**, ponere. **ſendan**, mittere. **ſecgan**, exprimere. Et ut Græci Infinitivis vulgò præponunt articulum neutrum τὸ, ut τὸ ἐδέιν, τὸ πίνειν; *edere, bibere*; ita Angli vulgò, **to eate, to drinke.** Τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν: Philipp. II. v. 13. **to will, and to doe.** Τὸ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, τοῖς σοφοῖς ἀπαρέσκειν ὄζη, **to pleaſe many** (vel cum articulo, **the many**:) **is to diſpleaſe the**

wise. Τὸ ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν βέλτιον, **to suffer wrong is better then to doe wrong.** Si hoc tam notabile omisissem, non unus fortasse oscitantium reprehendisset. Ingenuè tamen fateor subdubitare me an in ista constructione Anglicum **to**, sit loco articuli Græci. Sæpe enim ad exprimendum Latinorum gerundium in *dum* adhibetur hæc particula loco præpositionis *ad*: ut, **And they rose to eate**: & surrexerunt ad edendum, &c. Quò referas illa vetera, & longè elegantissima, **to become thine rice**: vel, **to cymeth thine ric**: adveniat regnum tuum: in vetustis Orationis Dominicæ versionibus. Interdum etiam cum verbis eleganter coalescit ista particula; ut, **And thees temple wæhrfit wearth to fliten en midden**; & velum templi scissum est medium.

In his, locus articulo Græco cùm non sit, aut ita statuendum est, duplex esse illud τὸ, quorum illud articulo Græco respondeat; istud verò Latinæ præpositioni; non tantùm cùm gerundio præponitur, sed aliàs quoque; ut cum motus indicatur, **to goe to the towne**, ire

ad

ad urbem, &c. aut (quod non minùs probabile) fuerit idiotismus Anglicanus, aut Germanicus; (nam Belgicis quoq; verbis haud paucis ita præfixum video, ut coalescat:) non gerundia tantùm, sed & Infinitivus modus, aut Infinitivorum potiùs præsentia tempora, ad Gerundiorum Latinorum normam exprimere.

Erat aliud quoque quod de articulis & aliis particulis quibusdam dici posset: sed quæ fortasse subtiliora quibusdam videbuntur. Nos igitur ad manifestiora properamus.

In recensione verborum cognatorum, ab elementis incipiemus. **Earth**, terra: dubium ex Græco ἔρα; an Hebr. ארץ. **Aire**, *aër*: ex Græco ἀὴρ, an Latino *aër*. At **fyer**, ignis, ex Græco πῦρ (quod tamen non est origine Græcum, sed Phrygicum:) & **water**, aqua, indubiè ex Græco ὕδωρ: unde consequens videtur, ut & illa dua priora ab eadem sint origine. **Weather**, æther, αἰθὴρ; potest ex utrovis duci. sed **raine**, pluvia, non est dubium, quin ex Græco ῥάνις. Σκία umbra, non tantùm τὸ **shade** (umbra) peperit; sed, ni fallor, & τὸ

skie, cœlum. Id enim videtur etiam Græca vox olim significasse; & inde σκιοθηρεῖν, non umbras tantùm, sed & cœlum observare; ut in Hesychii loco, ubi φρέαρ ὀρύπλην, quid sit docet. Ait autem: Φρέαρ ὀρύπλην, σκιοθηρεῖν: οἱ γὰρ ἀπὸ τῶν μαθημάτων εἰώθασι τὰς μετεωρανίσεις, λαμβάνειν καὶ σκιοθηρεῖν ἐκ τῶν φρεάτων. Etiam Saxonicum **ipte** ambiguum, quod non cœlum tantùm, sed & nubes, quæ cœlum obumbrant (aut terram potiùs) significat. *Lumbre* Hispanicum quod lucem significat, ex umbra Latino, vel Gallico *l'ombre* factum (mira significationis inversione) videri possit. Sed falluntur, opinor, qui ita censent. Ex Latino siquidem *lumen*, interposito *b.* ut in multis aliis, verior etymologia. **Moone**, luna, ipsissimum μήνη: cur non & **month**, mensis, ex Græco potius μὴν, μηνὸς; quàm Latino *mensis*? sic **father**, **mother**, pater, mater: ex Latinis possunt, & ex Græcis proveniisse: ut ab his tamen potiùs credamus, suadent ejusdem nomenclatura alia: ut διὸς, (in accusativo δίὸν) versâ pro more (de quo posteà) in sibilam literam aspiratione, **a son**; quod olim etiam **sunu**.

Item

Item θυγάτηρ, **daughter**: & **ſiſter**, ex ὑσέρα, nomine ſubſtantivo, quod matricem, &c. ſignificat; ut & μήτηρ, ἀπὸ τῆς μήτρας, quod ejuſdem eſt ſignificationis; quæ videntur primò generalia nomina fuiſſe, pro fœminâ in genere; poſteà uſu propria facta: Ut hoc de fœminâ matre, ſeu quæ mater eſſet; iſtud de fœmina, quæ ſoror, propriè dicerentur. Quid mirum, cùm fœmina Latinum (ita mutant ſignificationes, de quo poſteà pluribus **fæmne**,) Sax. virginem propriè; & **fæmnhade** virginitatem denotarit? Sed & φρήτηρ apud Græcos magis generale verbum, quàm vel *frater* apud Latinos; vel **brother** apud Anglos: quæ tamen ex iſto communiore verbo manaſſe nemo dubitat. Cæterùm, τὸ μήτηρ, ex μήτρα; an hoc ex illo derivemus, non magni intereſt: & fieri poteſt, ut Synonyma olim, (ut & **mother** Anglicum, quod utrumq; ſignificat,) poſteà ſignificatione diſtincta ſint. Nam τὸ μήτηρ ab Hebraico אֵם immediatè fluxiſſe ſuadet affine πατὴρ, ab אב: ut jam antea in Hebraicis aſſeruimus.

Sed alia videamus. **Need**, ἔνδεια. ſi

hoc

hoc solum erat, dicerem probabile tantùm, & casu ita potuisse fieri. Sed jam ἐρημία, **earmnesse**, (paupertas:) ἐχαλία, **scantnes**: χέρσος, ἢ χερσεία, **scantnes**: Ecce quatuor ejusdem propè significationis vocabula, eadem apud Græcos (quantum dialecti varietas admittat:) & Anglos. Quis tam ferreus & bardus, ut hanc tantam affinitatem ad propiores aliquas non referat causas? Cæterùm, posteriora illa duo **scantnes** & **scarcenes** hodiéque notissima. At **earmnes** olim tristissimum, nunc apud Anglos (nam Germani adhuc habent) exolevit. Pro eo dixerunt etiam, **ymtb**, quasi ex ἐρημώτης; (ut φιλία, φιλότης, &c. & φαυλότης, **filth**: de quo suo loco:) quod idem, sed alterius formæ verbum. Occurrit in Saxonicis Evangeliis, **Sothlice thes of hyre ymthe**: hæc verò de penuria suâ: de viduâ paupere scil. quæ ibi vocatur, **earme wtdawe.**

Multis verbis utuntur Græci, ut verborum ῥέμβειν & ῥομβεῖν vim explicent. Poterant tot verbis Anglicè, & quidem clarissimè, **to ramble**, & **to rombie**. Sed quia τὸ ῥόμβον (ex quo ῥομβέω) non una apud

apud Græcos notio, eam nos hîc volumus, quâ ῥόμβος instrumentum significat ad strepitū excitandū: quod ideò in sacris Deæ Cybeles (quæ & Rhea, seu Dea mater nuncupata) cum tympano circumferebatur. Scholia Græca in Ἀνθολογίαν Græcorum Epigrammatum: ῥόμβῳ καὶ τυμπάνῳ φρύσσε ἰλάσκουσαι. ῥόμβος δ' ὅτι προχίσκος ὃν στρέφουσι μαίναι τύπτουσες, καὶ ὅπως κλύπον ἀποτελῶσι. Etymologicum exponit, μυστικὸν σανίδιον; ὃ στρέφουσιν εἰς τὰ ἄκρα, καὶ ὅπως ἦχον ἐμποιῶσι. Unde Hesychius, Ῥόμβος, ψόφος, σεῖστρον, ἦχος, δῖνος. Addit autem Etymologicum idem instrumentum βρυγμὸν etiam nuncupatum. Unde fortasse manavit & Gallicum *bruit*. Angli à Gallis, an Græcis acceperint, nescio: sed & illi **bruite** de rumore (qui linguæ sonus) usurpant.

Quis ad Græcorum verborum sonos aures habet vel tantillum imbutas, qui cùm audit quotidie solemne illud in omnium ore, **good morrow**, non Græcos audire se putet, καλὴν ἡμέραν, Gallici *Bon jour*) dicentes? Quòd τὸ **morrow**, posteà ad crastinum diem significandam translatum est; aut veriùs,

riùs, de craſtino die propriè uſurpari cœpit, hinc factum puto. Ἡμέρα, ut notum, pro luce ſæpe ſumitur, inde τὸ **morgen**, & **morrow**, de luce matutinâ propriè; & tandem de toto die, quatenus tenebris noctis opponitur. Dicebant autem, ni fallor, **morrow**, de præſenti; **to morrow**, de craſtinâ diei luce. At recepto ſemel Latino dæg (nunc **day**) quod jam ante mille annos in uſu fuit: τὸ **morrow**, ſive **morgen**, de matutino tantùm tempore, & craſtinâ luce uſurpata ſunt. Nos quidem nunc diſtinguimus, & illud, **morning**, hoc, **morrow** dicimus. At in ſcriptis Saxonicis τὸ **morgen** de utroque reperias: ut & hodiéque apud Belgas. Etiam Græcum ἄρειον (ut quidem derivant veteres Grammatici) matutinam lucem vel auroram propriè videtur ſignificaſſe: εἰς ἄρειον autem, proximi diei lucem, & inde craſtinum. Uſus tandem obtinuit, ut ἄρειον abſolutè quoque diceretur (ut & Anglicum **morrow**:) pro εἰς ἄρειον. Quòd ſi τὸ **morrow**, vel **morgen** apud vetuſtiſſimos Anglos pro die, (nos enim ſolâ conjecturâ ducimur) non occurrat, ſed tantùm de matutino tempore,

pore, & de crastino, quemadmodum apud posteriores mille abhinc plus minùs annis reperimus, & hodie durat apud Belgas; tum dicemus, hæc verba, **God morrow**, propriam matutini temporis salutationem fuisse, quâ sibi mutuò novam lucem gratulabantur.

Jam cùm dicunt, quod non minùs vulgare est, **sweet heart**: quid aliud quàm Græcè loquuntur, ἡδεῖα καρδία? Nam τὸ **sweet**, est ipsissima vox Græca, aspiratione, in literam *s.* ut passim, versâ: ut in, ὗς, *sus*; ὑπὲρ, *super*: ἕξ, *sex*: ἑπτὰ, *septem*: ὄλκος, *sulcus*: ἵδρως, *sudor*: & id genus aliis quàm plurimis. Sed in genere de litera *s.* præter ea quæ jam suprà notata, sciendum est, nullam literam in omnibus linguis aut addi facilius, aut omitti. In aliis linguis obvia exempla, & offerent se nobis aliqua fortasse in sequentibus. Ita in Anglicâ, quod olim **smilte** & **milde**; nunc **milde** tantùm: quod **smiltnes** (in quibus etiam literæ t. in affinem D. mutationem, ut in **sweet** ex ἡδὺς notarem, si in tam trivialibus & obviis immorandum crederem:) nunc **mildnes**: quod Latini *nurus*, illi **snoze**: ut hodiéque **sparrow**

ex

ex paſſer : **ſnotw**, ex nix : **ſlime**, ex limus : Et contrà, **tinne**, ex ſtanno. Sed & in eiſdem interdum verbis, (ut in Græcis, de quibus ſuprà) promiſcuè ſcribitur vel omittitur : ut in Evangel. **andwarodun**, (reſponderunt) quod mox **andſwozode** : (reſpondit.) Obtinuit nunc uſus ut ſemper cum ſ. ſcribatur : tum verò ut cuique libitum, **andwirde**, **andwirſt**, &c. Hodiéq; tamen, **neeſe**, & **ſneeſe** : ut alia omittam. Ad τὸ **heart** (ex καρδία) quod attinet, eſt ea quoque pura puta Græca vox, ad idiotiſmum Anglicum flexa : ϟ *c.* vel *x.* in adſpirationem emollito : de quo ſuprà egimus, & multa deinceps alia, in collectione verborum proferentur exempla. Simile eſt quod etiam ex Latino, *cervus*, fecerunt **heart**. In vetere Gloſſario, quod Somneri mei bibliotheca ſuppeditavit, ita legebam : **hzeod**, carectam ; **hæfer**, caper ; **hæferes**, capri ; **hozn bogo**, cornicem ; **hzefn**, cornix. Ejuſdem generis ſunt & iſta: κώλος, claudus, **halt** ; κάρηξ, κάρηκος, **heard** ; κόρυλος, corylus ; **hazel** : (Belgis, **hazeler** :) aliáque aliis obſervata, aut à nobis deinceps obſervanda.

Qui

Qui norunt quem usum apud Græcos verba τρίβω, & σμήχω (quorum præterita pass. τέτριμμαι, & ἔσμηγμαι) habeant, super origine verborum Anglicorum **trim** & **smugg**, opinor, non hæsitabunt. Exponit autem Hesychius τὸ σμήχω, τρίβω, καθαίρω. A tonsorum aut fullonum artificio videtur primùm hæc significatio manasse, ut exempla Græca suadent, quamvis usus ad alia quoq; transtulit. Plutarch⁹ de curâ circa pocula loquens, utrumq; (ut & Angli sæpè jungunt) adhibuit: Τίς τῶν ἐπιπωμάτων ἕκαστον ἐκλέγεται καὶ διέσμηκται παλαχόθεν, &c. Sed caveant tyrones Angli ne similitudine decepti σμήχω cum σμύχω confundant, quod longè aliud: sed & hoc Angli mutuati sunt: dicunt, **to smutt**: vel ut alii scribunt, **to smutch**.

Σίδηρος Græcis ut ferrum Latinis, metonymicè, haud rarò ensem significat: unde & σιδηροφορεῖν. Σίδηρος, Anglis, solitâ contractione, **a sword**; vel ut olim scribebant **a swurd**. ἄμβλυς σίδηρος, **a blunt** (usitatissimâ, ut infrà docebimus, aphæresi) **sword**; & fieri potest ut **dint** (quod alii scribunt **dent** quasi

quasi ex Latino *dens*) sit ex δεινὸς. Galli dicunt, *pointe de l'espée*: quemadmodum & Latini *aciem* de ingenio quoq; dicunt. Certè τὸ δεινὸς cum ὀξὺς haud rarò jungi, ac idem, quamvis in metaphorico sensu, valere certum est. Sed quicquid hujus sit, non dubium quin τὸ **blade**, sit ex ὄβελος (quod Græci posteriores per diminutivum ὀβελίσκος; ut ex Polluce patet, aliisque. Ita & ξίφος, pro quo Æoles σκίφος dixere, peperit Anglis, a **knife**.

Ῥαχις Græcis, spina dorsi, Anglis, **the ridge of the back**. ῥάχις ὄρεος Græcis, porrecta montis longitudo: Eustathio, ὀξοχὴ ὄρους: Anglis similiter, a **ridge of an hill**. Dixit Homerus, ῥάχιν ὤμοις, dorsum suis: (ad cibum scil: parati; & convivis appositi:) dicunt Angli quotidiè, a **rack of mutton**, in eandem planè sententiam. ῥαχία Græcis, strepitus inconditus, qualis maris alluentis, & littoribus sese infundentis esse solet: (unde proverbium, ῥαχίας λαλίστερος:) **racket** Anglis in quotidiano & familiari sermone, strepitus major & inconditus: ῥαχίτης, Græcis, alastor, pestis, pernicies, magnorum malorum

auctor:

auctor: talis Anglis quoque vulgò, **a wretch, wretched**; quod non passivè tantùm, sed & activè usurpatur; sed ad jectis ut plurimùm ad discrimen epithetis: **a poor wretch: a base wretch: a wretched villain** &c. Ecce tam multa ab unâ, ῥάχις, origine, seu radice: cùm tamen hæc scribenti alia quoque venirent in mentem ab eâdem fortasse origine: sed quia dubito, abstineo. Certè aut nihil in verbis certum, aut illa pleraque certa sunt, quæ hactenus adduximus.

Halige gast, (quod hodie, **holy Ghost**:) quid aliud quàm ἅγιος πνεῦμα? Multa alia possent hîc inseri: quæ suis locis in Alphabetica (ne nimis hîc prolixi simus) collectione reperientur. Et hæc opinor satis multa sunt, quibus propior hæc Anglicæ linguæ cum Græca, quàm volumus, affinitas probetur, quæ nec ad generalem aliquam linguarum omnium inter se cognationem, nec ad casum referri possit. Quid multa? Ego non dubito, si quis id agat, & utriusque linguæ bonâ fide peritus sit, quin benè longus Dialogus contexi possit verbis quæ & Græca sint & pa-

riter Anglica. Hoc ego bonâ fide profiteri possum, non semel hærentem in locis obscuris Græcorum auctorum, linguam Anglicanam adhibuisse, nec parum ex eâ commodi percepisse. Multis exemplis hoc possem ostendere, si libris illis fruerer, quos olim legi. Uno nunc contenti erimus.

Multas Libanium inter, sophistam quondam celeberrimum, avitis superstitionibus addictissimum; & Basilium Magnum, Christianæ pietatis antistitem sanctissimum & eloquentissimum, epistolas ἀμοιβαίας intercessisse, nemo ignorat, cui utriusvis eorum, Libanii, Basiliive opera unquam inspecta. Ex illis quæ hodie extant, quædam sic incipit: Πᾶς μ' ὀλίγου θ', σχῆμα δυσχέρειαν. Erat autem sophisticus stilus, præ nimiâ elegantiæ (cui uni studebant) affectatione ut plurimùm putidior. Quod etiam Photii est (si benè memini) de Libanio judicium. Præter structuram orationis affectatam, vocibus etiam non vulgaribus & desitis, sed Platonicis tamen, libenter utebantur. Talis hæc vox δυσχέρειαν videtur fuisse, quam vix in ullo Græcorum, (sed neque χρεῶν,

πτὸς, aut χαπίζω, aut χέπτμα :) qui nunc extant scriptorum reperias. Basilius insolentia vocis, ut ex ipso conjicere est, non parum offensus, quæsitam tandem invenit vel in Platone, vel aliquo (qualia tum multa extabant) Platonicorum verborum Lexico, sive Glossario. An hodie reperiatur in Platone, non possum dicere. Non memini certè ibi legere, nec ullum ex Platone locum ab aliis notatum reperio. Cæterùm, Basilium longè aliter accepisse, quàm Libanius voluerat, aut ejus sententia ferebat, tum verborum ipsius contextus, tum vocis ipsius vis planè persuadent. An verò tam petulans & incivilis Libanius, qui tantam in cæteris omnibus epistolis erga Basilium reverentiam prodit; ut nullo ab ipso vel malè dicto vel facto provocatus, tam abruptè avaritiam, & διχεσκιξδίαν (eò enim spectat Basilii responsio, ut id voluerit Libanius) Basilio & aliis ejusdem ordinis omnibus exprobraret? Τέπτμα, à veteribus Grammaticis κέρδ@, seu lucrum exponitur. Hinc δυσχέπτον dictum volunt, ex quo lucrum non facilè percipitur. Quanquam nulla alibi ejus significationis

ficationis exempla, ego tamen & Basilii authoritate motus, qui ita exponit; & Anglicæ linguæ Helleniſmo facilè adducor, ut credam id quoque quondam verbum illud ſignificaſſe. Angli ſiquidem hodiéque **griping**, de homine per fas & nefas lucrum ſectante uſurpant: & olim, hominem avarum, **gifre** levi tranſpoſitione, ex eâdem, ni fallor, origine, vocabant. Ita reperio in Saxonicâ N. Teſt. verſione: **Thus thing ealle the Fariſet gehyrdon tha the gifre wæron and hi hine fældon**: Audiebant autem omnia hæc Phariſæi qui erant avari, & deridebant eum. Luc. XVI. v. 14. Sed ut hoc concedam, non tamen eò ſpectaſſe Libanium neceſſe eſt, cùm plures ejuſdem verbi notiones eſſe poſſint. Mentem Libanii in hoc verbo facilè Anglus intelliget: me certè ut intelligerem, non parum juvavit & confirmavit verbum Anglicum. Alius ſi roget; reſpondeo, me conſultò ſupersedere, donec Libanii Baſiliique interpretes, ad quos adire in hac ſolitudine, in quâ hæc ſcribebam, non licebat, conſuluerim. Vix eſt enim, ut locum tam inſignem, & ſi quid ego judico, obſcurum,

rum, intactum & intractatum præterierint: quem si ego nunc explicare conor, non tantùm fortasse, actum agere videar, quod equidem nolim: sed & plagii suspicionem incurram. Cæterùm Epistolæ illæ de quibus egimus, quia perbreves sunt, & utræque in suo genere lectu dignissimæ, utriusque exemplar, quales illas exhibet Aldina Græcarum Epistolarum ex multis collectarum editio, quæ ante annos centum & quinquaginta prodiit, hîc apponam.

Λιβάνιος Βασιλείῳ.

Πᾶς μὲν ὀπίσκοπος, πρᾶγμα δυσχρήστον· σὺ δ' ὅτῳ τοὺ ἄλλους παρελήλυθας λογιώτητι, τοσούτῳ καὶ φόβον μοι παρέχεις, μὴ πως ἔξαρνος εἶς πρὸς τ' αἴτησιν· καίπειδὴ προθύμων δέομαι, κἀμοὶ γὰρ δ' ἂν ἢ χάρις ἄλλος εἶπε σοφιστὴς, ὁ χρήζων, ἀλλὰ τοῖς ῥημαλίοις ἐγκαλλωπιζόμενος, ἢ τ' χρείας μνόμενος· ἐγὼ δὲ, εἰ μὴ σὶ παρόχοιο, ὕπαιθρος διαχρήσομαι.

Βασιλῆϊ Λιβανίῳ.

ΕΙ τὸ κερδαίνειν, τοῦτο χρηπίζειν λέγεται, καὶ ταύτην ἔχει τὴν σημασίαν ἡ λέξις, ἣν ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀδύτων ἡ σοφιστικὴ σεμνύνεται θεὸς ἐκφρήσαι, σκόπησον, ὦ θαυμάσιε, πῶς μᾶλλον ὅτι δυσχρήστως· ἡμεῖς οἱ ὕστερον δι' ἐπιστολιμαίας δυνάμεως ἀποχαρακτήμενοι· ἢ τὸ τῶν σοφιστῶν γένος, οἷς τέχνη τὸ τελωνεῖν τοὺς λόγους ἐστί. τίς τὴν ἐπισκόπων τοὺς λόγους ἐφορεδέτησε; τίς τοὺς μαθηλωμένους μισθοφόρους καλέσασεν; ὑμεῖς οἱ θεσπιδέντες τοὺς λόγους ὤνια, ὥσπερ οἱ τὴν μέλιτος ἐφηλαὶ τὰ μελίπηκτα. Ὁρᾷς ὡς καὶ τὴν γέφυραν ὑποσκιρτᾷν παρεκίνησας. Ἐγὼ δέ σοι τῷ τῆς μελέτης ἐμπομπεύοντι, ἰσαρίθμους τοῖς ἐν Θερμοπύλαις ἀγωνιζομένοις σεβασιώτατα σρωθῆναι θεσπέταξα· ἅπαντας δ' ὑμᾶς, καὶ τὸν Ὅμηρον δολιχοσκίνες, ὃς ὁ ἱερὸς Εὐσάθιος ἀποκλασάσθην καλεπηγείλατο.

Quanquam nihil hoc ad Basilium, ad propositum tamen nostrum multum facit, ut Anglici verbi perfectam cum Græco in significationum varietate consonantiam ostendamus, atq; eâdem operâ Hesychium illustremus. Γρηπύ-

μβος,

μθία, exponit Hesychius, συνελκόμθία καὶ παλωδῶς συμπαθεῖνται· οἱ δὲ, ἐγλίζονται. Eadem verba habet Etymologici Magni auctor, nisi quòd correctiùs ille παζομωδῶς, pro παλωδῶς; & συνελίζονται, pro ἐγγίζονται. pro συνελίζονται autem apud Etymologicum rectissimè conjicit doctissimus Sylburgius legendum συνελκομθία. Non enim aliud χειπόμθία sive χεηπόμθία, hoc sensu quem indicare voluit hîc Hesychius, quàm quod Angli vulgò, **grtpings**, de stomachi, vel intestinorum torminibus.

Nec dubito, quin multa antiquorum Glossographorum fœliciter illustrari & explicari ex hâc linguarum comparatione possint. Ait Hesychius Ἐυὰν apud Indos hederam significare. Est autem Ἐυὰν acclamatio bacchantium: quæ sacra apud Indos primùm instituta & celebrata sunt: & inde fortasse Hesychii suspicio Indicum verbum esse. Crediderim potiùs Scythicum fuisse. Quanquam & Indoscythos ab antiquis commemorari non ignoramus. Certè **pvte** hodiéque Anglis hedera.

Celebratissima & usitatissima in sacris illis acclamatio, ἰυοῖ, (unde &

εὐαλίζω) quod interpretantur *Bene sit illi.* Pro εὐοῖ autem Phrygas vel Thracas σαβοῖ dixisse notant veteres Grammatici. Thracicam autem & Phrygicam linguam aut eandem fuisse, aut non multum à Germanicâ discrepasse, ex nonnullorum sententiâ priùs docuimus. Certè in σαβοὶ aliquid ℣ save videor mihi subolere. Save be, fuerit *Hosanna.* Si, safe be, tunc planè idem quod εὐοῖ, ut vulgò exponunt.

Ἄβετε, ait idem Hesychius, ἔβαλλον, Σκύθαις. Si id vult Hesychius, τὸ ἄβη apud Scythas veteres eâ notione usurpatum fuisse, ut ἔβαλλον, (quod velle videntur ejus verba) seu *projeci* significaret: optimè congrueret hoc cum Anglico sermone. Sæpius enim audivi pilâ ludentes, & manibus aut baculo strenuè percutientes, in ipso percussionis aut emissionis momento exclamantes, habie, vel hepe: quod contractum puto ex Have at you. Solitos autem posteriores Græcos τὸ β. pro *v.* vel *b.* promiscuè scribere, notius opinor, quàm ut monendum sit.

Sed nos hæc ut qui in tenebris incedunt, suspenso pede, nihil affirmantes:

Vide-

Videbunt alii & Helleniſmi & Saxoniſmi peritiores. Hoc mihi certiſſimum, in quo alios quoque non iniquos judices acceſſuros puto, non pauca in optimis ſcriptoribus Græcis, ex Anglicis illuſtrari poſſe.

Supereſt de compoſitis verbis in quibus Germanicam linguam ad Græcæ fœlicitatem proximè accedere, paſſiva obſervatio eſt. Agnoſcit & Julius Scaliger, qui etiam more ſuo in cauſas ſubtiliter inquirit: ſed præcipuam tamen omiſit, Germanicæ cum Græcâ non in eo tantùm, ſed in tam multis affinitatem, ut vel propago ipſius, aut certè conſanguinea (ut ita dicam) conſtituenda ſit. Apparet autem iſta fœlicitas tum in aliis, tum in propriis nominibus, quæ omnia ferè ut ex pluribus verbis mirâ facilitate, & ut ipſâ pronunciatione generoſum quid ſpirent, coaleſcentibus conſtant; ita nullum eſt, cui non conſtet, aut olim ſaltem, eodem id quoque confirmante Scaligero, ſua ratio conſtiterit. Præter illa autem quæ Græco more & exemplo compoſita ſunt, qualia illa vetera, Æfter-ſplingend, (διάδοχος:) Æfter-teoȝil: (γενεά:)

χὸς :) Æſenblytta : (σύμμυος☞, συμμύ-ωχ☞ :) An-twige : (μονομαχία:) an-mode (σύμψυχ☞:) Boc-hord: (βιβλιο-θήκη:) Byde-bure, (quaſi dicas παρθενοκόιλων : nam בתולם☞, eſt Hebraicum, בתולה :) & id genus alia plurima : præter hæc inquam, quædam alia ſuperſunt in uſu hodiéque apud Anglos, quæ ex puris Græcis compoſita ſunt : qualia, οἰκογενὴς, a cockny : a bydegroeme, (q. d. παρθενόγαμ☞, vel παρθενόγαμ☞ρ☞,ut nunc quidem ſcribimus cum litera ȝ. at olim bydeguma; conſtanter ſine ȝ.) a thzeſhold, q. d. θυρεοῦσ☞ : aliáque,quæ quotquot ſe nobis offerent, ſuis locis invenientur.

Ultimum nunc ſupereſt argumentum, quod ab hiſtoriâ,& rerum geſtarum memoriâ. Ego ſic cenſeo : Si funditùs periiſſet lingua Germanica, ut nullum ex verbis argumentũ duci poſſit; ex ipſarum tamen rerum geſtarum, quæ memoriæ mandatæ ſunt, circumſtantiis probabiliter inferri poſſe, linguam Germanicam de Græcâ multum traxiſſe, & ex illâ partim conſtitiſſe. Sed hoc ad hujus opellæ coronidem reſervamus. Ad verborum Syllogen

logen nunc properamus: quam tamen priusquam exhibemus, quia veteris dicti memores, *Homine imperito nihil iniquius esse*, ita animo præsagimus, multos his non assuetos repertum iri, qui solitas verborum contractiones, protractiones, inflexiones; literarum inter se non affinium tantùm, sed aliarum quorumcunque permutationes, & non raro transpositiones ex insolentiâ miraturi sint, & inde nostras Etymologias si non planè respuituri, pro suspectis tamen & coactis habituri: quanquam facile erat labori parcere, & ad linguas in confesso traduces & cognatas, Gallicam, Italicam, Hispanicam, aliásque ejusdem generis, tales remittere; Et jam multa dicta sint, ex quibus minùs illa mira & incredibilia videri debeant: nos tamen quò nostram de omnibus benè merendi voluntatem tantò magis probaremus, alia quoq; nonnulla præter ea quæ jam attulimus, eôdem spectantia, collectioni nostræ præmittenda duximus.

Hoc igitur primum; in omnibus linguis obscuriorum quarundam, & remotiorum originum & significationum

num exempla reperiri, quibus tamen ubi probabilis ratio subest admittendis, non eo nomine rejiciendas esse, quòd obscuræ sint & remotæ.

Obscurioris originis ratio non una. Prima hæc, cùm multa intervenit, sed quæ tamen analogiâ nititur, literarum mutatio. Exempla jam plura in prioribus attulimus, & omnes linguæ innumera suppeditant. Quanquam quid opus exempla longè quærere, quæ ipsa loquendi ars, à quâ pueri initiantur, abundè suppeditet? A τύπτω, exempli causa, per multas mutationum vices, sed notas & statas, formatur præteritum passivum τέτυμμαι: tantâ quidem soni & elementorum diversitate, ut planè aliud verbum videri possit; cum tamen sit præsentis istius vera & germana soboles. Tale comparativum ἄσσον, ab ἐγγὺς· nam ἀμείνων, ἀρείων, &c. quæ positivo ἀγαθὸς comparativorum usum præstant, ab aliâ sunt quàm positivus origine. Sed ἧσσον ab ἐγγὺς, & si non minùs alienum sono, certâ tamen analogiæ ratione nititur. Talia multa Grammatica suppeditat, quæ vel leviter inspicientibus occurrent.

Sed

Sed & illorum verborum, alio quamvis in genere, non obscura minùs, quanquam certa in multis, origo, quibus plurium caussarũ ab ipsorum verborũ significatione remotiorum connexio, & certi quidam eventus; aut certæ denique φράσεις & loquendi formulæ ortum dedere. Tale apud nos istud notissimum **Church**: ad cujus originem ut perveniamus, primo Κυειὸς, absolutè, pro Κύειος Κειὸς; deinde κυειακὸν, vel κυειακὸς οἶκος, pro loco in quo Κύειος ille coli solitus, explicanda: quorum certitudinem evincunt antiqui Canones & alia veterum Christianorum scripta: cùm tamen magis obvia, sed falsa, ex Latino *cors*, (unde *cohors:*) vel certè ex Græco κηρύπω, κηρύκιον, (quasi locus prædicationis,) derivatio.

Vocem *charta* (Græcè χάρτης) ex Græco χαίρειν, quòd ejus olim præcipuus usus esset ad salutem (seu τὸ χαίρειν) scribendam & mittendam, plerisque non sine ratione creditum: nec viris summis assentiri possum, ex Arabico petentibus. Affinis vox *saltem*, ex *salutem* contracta, quòd qui nihil aliud haberent quod scriberent, hoc *saltem*,

salvere

salvere amicos jubebant, & propriam nuntiabant *salutem*. Haud dissimilis Gallici verbis *chere*; & Anglici **feed**, origo, de quo in ἀφεδῶς.

Mira vocis oppidò pro *valde* origo, quam tradunt veteres Grammatici non unus. *Translatio à rusticis*, inquit Donatus, *qui interroganti quẽadmodũ fruges proveniſſent, reſpondebant*, Oppido: *id eſt, quæ ſibi & oppido ſufficere potuiſſent*. Paulo aliter Feſtus, qui tamen in ſummâ convenit. Confirmat hanc etymologiam vox Græca χάρλα, quam ex Hebraico קרת, ejuſdem cum Latino *oppido* ſignificationis, ortam conjiciebat in Adverſariis ὁ μακαρίτης parens meus. De verbo, ſeu adverbio potiùs Græci πανάλλως origine, quid idem in Adverſariis, quia hactenus alibi quod meminerim non occurrit, Lectori quoq; promere non pigebit.

Quid eſt, (ita ille) cur πανάλλως ſignificet fruſtrà? Veteres cùm initum hominis conatum notare vellent, ἢ ἄλλως πᾶς ὁδὸν ποιεῖσ ἀυτὸν dicebant. Ariſt. Περὶ. l. I. c. 32. κ) γὰ ἢ ἄλλον ὁδὸν ποιεῖνλαι πᾶς, &c. Sic & Latini loquuntur. Inde quidem adverbium πανάλλως. Sic apud Latinos,

Latinos, *è vestigio, oppido, extemplo, saltem,* aliáque adverbia è φράσεων ἐλλειψις nata. Hactenus ille.

Hebræi quidem, seu Chaldæi verbis abundant, ex ejusmodi contractionibus ortis, qualia hoc ipsum נמא (ejusmodi:) כביכל: aliáque istius linguæ peritis satis nota.

Hæc igitur obscuriora sunt: qualia tamen, ut jam diximus, in omnibus linguis plurima: in quibus eruendis non minore judicio, aut etiam majore, quàm sagacitate opus est, ne in Goropiana deliria & portenta res excidat; quo nihil fœdius.

Sed & hoc in multis obscuritatem parit, quòd verba sæpe ex alterâ quidem linguâ, sed in aliam significationem transferuntur: aut certè longo usu in alterutrâ seu matrice seu traduce linguâ à primæva significatione degenerant.

Innumera sunt in lingua Syriaca, Hebrææ propagine, quæ Hebraica sunt & sono & scripturâ, sed diversæ apud Hebræos & diversæ apud illos significationis: in non paucis tam diversæ, ut cùm eadem sint verba, nulla tamen significationum

nificationum cognatio vel affinitas percipi possit. Μάμμη, Græcis, mater; aliud *mamona* Latinis, qui à Græcis acceperunt. Ita vox Thetis, illis terra; his, mare. Βλαῖσος aliud Græcis, aliud *blæsus* Latinis. Κύρτος itidem, aliud quàm *curtus*. Aliud *sot* Gallis & Belgis, quàm vel Græcis, (ἄσωτος:) vel Anglis, qui tamen à Gallis videntur accepisse. *Armus, calx, limus*; Anglicè, **arme, chalke, lime**, vicina quidem, sed diversa tamen significatione. Λάμπας Græcis fax; Anglis, lucerna, **a lampe**: & contrà, λύχνος Græcis lucerna; Anglis, **a linch**, lampas. *Apothecarius*, aliud Latinis, aliud Gallis, & Anglis. *Divinus*, nomen substantivum, Latinis & Gallis, ariolus: Anglis, Theologus, **a Divine.**

Improbare, quid sit Latinis, omnes norunt; **to improve**, Anglis, propè contrarium. Quanquam (ut hoc obiter) dubito, an ex *improbare*, & non potiùs ex *improbus*; quo sensu dixit Virgilius, *labor improbus*, & Plinius, *improbæ vires*; & A. Gell. *improba subtilitas*; & Seneca, *improbum lumen*; de maximis, & in suo genere, præcellentibus. An simplici **prove**, (quod ex *proficere*, vel *probare*;

probare; i. ἀγαθὸν:) addita præpositio Anglica, ut in aliis non paucis: quemadmodum & **impaire**, (Gall. *empirer*:) ex *pejorare*? Quicquid hujus sit, certè λυὴ Græcum, & *lues* Latinum, contraria: ut & אברי Hebræis, & אברי Arabibus; ut jam olim notatum doctissimo Rabbinorum Maimonidi. Tale & πρᾶος (ut οἶς, *ovis*: ὠὸν, *ovum*: ὄρνιθ, *avernus*, &c. inserto Ϝ v.) *pravus*? cujus ratio ex effectu potiùs, quàm ex ipsâ rei naturâ, cùm lenitas & facilitas, alios ut plurimùm, ipsa per se alioquin laudatissima, deprivent & corrumpant. Ita denique **Branck** Anglis, agilis; Germanis & Belgis, *agrotus*.

Sed in omni hac circa voces & Etymologias πραγματείᾳ nihil est in quo plus sibi consuetudo permiserit, quàm in contrahendis ac decurtandis vocabulis. Nulla autem lingua, quæ monosyllabis variisque verborum compendiis plus delectetur, quàm Anglica. Hinc illa prænominum, quorum usus in ore vulgi creberrimus, vulgatissima contractio; ut **Besse**, pro **Elizabeth**: **Batt**, pro **Bartholomew**: **Kitt**, pro **Christopher**: **Ban**, pro **Barnabas**, &c.

quibus haud absimilia, **gaffer, gammer**, pro **good father, good mother**: **housie**, pro **housewyfe**; quæ familiarissimæ & usitatissimæ compellationes. Non minùs autem contracta, **spittle**, ex **hospitalle**; **orpin**, ex auri pigmento; **palsy**, ex παράλυσις; **parsly**, ex petroselynum; **gourd**, ex cucurbita. Talia Gallorum *souley*, ex soliloquium: & *poulx*, ex pediculus. Ex cujus ultimâ syllabâ (quod fateor non ordinarium, cùm terminatio non sit de essentiâ verborum) **louse** (vel ut alii **lowse**) suspicetur aliquis etiam Anglicum fluxisse: nisi sit Latinum *lues*, Græcorum imitatione, quibus φθεῖρες, ἀπὸ τῆ φθορᾶς. In plerisque contractis, aliqua etiam literarum transpositio intervenit: quæ tanto magis obscurat originem, ut in aridus, **dry**: humidus, **moist**: asper, **sharp**: & similibus. Cæterùm quamvis in aliis non minùs vulgaris, in propriis tamen, urbium præcipuè, locorúmque quos historia aut insignis aliquis eventus nobilitavit nominibus, magis observabilis contractio; ut **Stamboi**, vel **Stimbolle**, (quorum illud Turcis, hoc Græcis usitatum tradunt:)

dunt:) ex Constantinopolis : Maldon, ex Camalodunum: Milan, ex Mediolanum : Grenoble ex Gratianopolis : & illud quo nil contractius esse potest, & quod nullam habet dubitationem, Aix, ex Aquæ Sextiæ.

De literarum singularum permutatione qui consulendi, jam priùs indicavimus. De literis tamen *l.* & *r.* quod non uno monitum simus, non pigebit hîc, (quia magnum usum habet) uno verbo tetigisse, non eas tantùm omnium aliarum literarum frequentissimâ consuetudine invicem permutabiles esse ; sed etiam utramque τῇ εὐφωνίᾳ in contrahendis aut producendis pro cujusque linguæ consuetudine vocabulis ; in transponendis & coagmentandis literis ut plurimùm inservire.

Ad vocales autem quod attinet, quanquam etiam inter illas ut & inter consonantes aliæ aliis & sono & potestate propinquiores sint, atque inde faciliùs inter se permutentur ; nulla tamen tam alienæ ab alterâ potestatis aut soni, ut non facilè confundantur, & mutuas sedes occupent. Exempla ubiq; in omnibus linguis obvia : & abundè ad fidem

minùs expertis sufficiant, quæ Caninius & Jul. Scaliger in hoc genere suppeditant. Angli multa hodie exiliùs proferunt, quæ olim latiùs & pleniùs. quod discrimen etiam in hodiernis dialectis observes. Affixum privativum, quod Anglis, **leſſe**; Belgis, **looſe**; ut quod illi **godlooſe**, Angli **godleſſe**, &c. Ita illis **ooghe, ooze, ooz**, quod Anglis, **eyes, heyze, eare**, &c. Ex Latino *lippus*, Belgæ **loope**; ex piscis, Galli *poisſon* effinxerunt. Sed & in eodem ejusdem linguæ dialectiq; verbo eadem varietas interdum occurrit, ut **foot**, in singulari; plurali, **feet**: ita **tooth, teeth**, &c.

Eadem porrò diphthongorum quæ vocalium ratio. aliæ aliis naturâ propinquiores, sed omnes permutabiles. Sed & vocales simplices in diphthongas, & diphthongi in vocales sæpè migrant. Exempla apud Caninium, & Scaligerum quibusvis obvia. Multa quoq; Robertus Stephanus, non ille celeberrimus, de melioribus literis meritissimus; sed ejus opinor filius, Henrici frater, in Grammaticâ suâ Gallicâ, Latinè Gallicéque excusâ: ubi Gallicorum verborum ex Latinis derivando-

rum

rum rationem doctissimè docet, & accuratissimè.

Monendus præterea, Lector, in Hesychii Lex. Gr. passim reperiri verba, non alibi apud Græcos qui nunc extant reperienda, quæ vel planè sunt Anglica, aut ad Anglica tam propè accedunt, ut ejusdem meritò censeantur originis & prosapiæ. Quæ quidem verba, quia incertum erat, an Hesychius pro genuinis Græcis, sed jam rarioribus & obsoletis, qualia in illo plurima : an verò pro barbaris, qualibus itidem refertam esse istam farraginem, verissimè doctorum pridem non unus observarit, exhiberet : id inquam nobis quia incertum erat, neque id nobis consultum videbatur, ut de iis judicium nobis sumeremus; ut non nimis curiosè conquirenda duximus, quæ præstare Græca genuina non possemus ; ita nec repudianda quæ se nobis offerrent ; vel eo certè nomine, ut Hesychio, de linguâ Græcâ tam benè merito, aliquid inde lucis accenderetur. Talia autem suis locis, addito plerumque Hesychii nomine, exhibebimus.

Cæterùm, valde tempestivè hoc loco

se nobis ingerit doctissima M. Varronis observatio, Gellio laudata. Multas scil. Romanas voces, origine Græcas esse, quarum tamen origines vulgò ignorentur, quòd verba illa Græca, ex quibus orta sunt, aliis, ut fit, in locum receptis, esse in usu desierint, & ipsis jam Græcis ignota aut certè peregrina sint. Istius esse generis hoc ipsum, *Græcum*, quod olim Γεφινὸν, apud Græcos, in usu quotidiano; & à Græcis ad Romanos primùm pervenerit: posteà, altero ἕλλην in usum recepto, istud exoleviſse, & apud Romanos tantùm remansisse. Item *puteus*, *lepus*; quibus addit Gellius, & τὸ *fur*: quæ omnia sunt originis Græcæ, sed apud Græcos, recentioribus aliis substitutis, desita, aut certè, obsoleta. Geminam huic observationem habet & Plutarchus, in *De Iside & Osiride*; cujus verba hîc apponam, non eo tantùm nomine, quòd ad nostra hæc opportunissima & appositissima sunt; sed eò quoque libentiùs, ut cum Varronianis collata faciliùs intelligantur: cùm ex Latinâ eorum, quæ vulgata est, versione haud temerè quisquam ad mentem Plutarchi penetret. Plutarchus

chus igitur in isto tractatu multis passim verbis & nominibus Ægyptiacis ad Græcas origines inflexis & traductis, quorum tamen rationes à Græcæ linguæ consuetudine partim penitùs alienæ, aut partim alieniores, quàm ut aliis probare se posse speraret: ita quodam loco se excusat: Οὐ δεῖ δὴ θαυμάζειν τὸ ὀνομάτων τὰ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν· καὶ γὰρ ἄλλα μύρια τοῖς μεταβαλομένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μεχρὶ νῦν θρᾳμένα καὶ ξενιτεύοντα παρ' ἑτέροις, ὧν ἔνια τῷ ποιητικῷ ἀναγκαιομένῳ διαβάλλουσιν ὡς βαρβαρίζοντας οἱ γλώττας τὰς ποιητὰς (vel ut quidam ibi conjiciunt, τὰ τοιαῦτα) παρασαγορεύοντες. Plutarchi hæc sententia est: Qui ex Græcia variis temporibus & occasionibus in varias terras migrarunt, multa secum transportasse vocabula Græca, quæ in Græciâ posteà publico usu, nescio quo fato, intermissa & abdicata, apud Barbaros durent & peregrinentur: Poëtas autem qui talibus pro re natâ, ut probis & legitimis utantur, immeritò à nonnullis culpari, quasi barbaris & peregrinis (quæ γλώττας vocabant:) utentes vocabulis. Magno igitur in Hesychianis illis,

lis, de quibus dicebamus; verbis utendum judicio, ne quis temerè pro genuinis Græcis vel admittat vel rejiciat. Cæterùm, non ad ipsa tantùm verba, sed & varias verborum notiones pertinet illa observatio; quas sæpè mutasse, ut aliud alio sæculo significaret idem verbum, non minùs certum est. De quo aliquid in voce ἀλάζων. Tale etiam, vox δεῖνα, quæ olim, *operari, facere*, significabat: ut ab Helladio vetere Grammatico in Chrestomathiâ notatum fuisse legimus apud Photium Patriarcham. Hujus autem significationis vestigia apud Homerum aliósq; scriptores Græcos supersunt hodiéque plurima. Hinc verbum θής, mercenarius: ut ibidem Helladius. Ab hoc θής, ductum videtur Saxonicum **thegn**, vel **thein**, (ut apud Versteganum:) quod servum liberum significat; planè ut & illud θής, de libero, sed qui paupertate adactus operam locare cogeretur, propriè dici notant veteres. Sed & Anglicum **to doe**, & Germanicum (seu Belgicum) **dienen**, quæ ministrare significant, ab eodem, ni fallor, fonte.

Postremum hoc: Extat liber, & per omnium,

omnium, Anglicarum antiquitatum non planè incurioſorum, Anglorum manus ſub Clariſſimo Cambdeniano nomine volitat, Paralipomena Anglica, inſcriptus. Cambdenum authorem eſſe, cum nullum authoris nomen adſcriptum ſit, ego non præſtem. Sed quiſquis author fuerit, neſcio quâ occaſione aut conſilio, Græcarum originum in aliis linguis jactatores & ſcrutatores, maximos certè viros, Budæum alióſque perſtringens, ut ne hac quidem laude (quam tamen ille nullam eſſe ſatis faſtuoſè pronunciat,) linguam Anglicam deficere aut aliis cedere oſtendat, vocum ſyllabum exhibet, quas adeò cum Græcis convenire contendit, ut de uno fluxiſſe fonte cuivis facilè liquere poſſit. Sunt ſanè talia illa, quæ ab eo proponuntur: quanquam ſunt ex illis quædam ejus generis (ut γαλπίζειν, μωκάω, μύσαχες, πόλπειον, &c.) quæ nos ex noſtro ſyllabo excluſimus, quòd incertæ eſſent, à Gallis, an ipſis immediatè Græcis, originis. Sed qualiacunque ſunt, nos ea ſeorſim hîc ordine digeſta alphabetico lectori exhibemus. Ita enim ſatius viſum eſt, quàm noſtris immiſcere,

immiſcere, ne aliena nobis arrogare videremur.

Ἀſχεδὸς, to hang.
Ἀξίνη, an axe.
Ἀστὴρ, a ſtarre.
Ἄχθος, ache.
Γεῶσις, graſſe.
Ἐλάσσων, leſſe.
Ἔρα, earth.
Ζέω, to ſeeth.
Θὴρ, a beere.
Θερσὺς, raſh.
Θύρα, a dooze.
Κατηφέω - - - - - -
Καλέω, to call.
Καλπάζειν, to gallop.
Κάραβος, a crabbe.
Κλίμαξ, a climbing.
Κόπτω, to cut.
Κρέκω, to creake.
Κυριακὴ, a Church.
Κύσαι, to kiſſe.
Λάπτω, to lappe,
Λοῖσθος, laſt.
Λύχνος, a linck.
Μήνη, the Moone.
Μύλη, a mill.
Μύσταχες, muſtaches.

Μυκάω,

Μωκάω, to mocke.
Νέος, new.
Ὄαφοι, whozish sport.
Ὀλκάς, a hulke.
Ὅλος, whole.
Ὀρχαθος, an orchard.
Οὖθαρ, an udder.
Πάτος, a path.
Ποτήιον, a pot.
Πῶλος, a foale.
Ραβδὸς, a rodde.
Ῥάιζν, to raze out.
Ῥάκος, a ragge.
Ῥανὶς, raine.
Ῥαπίζν, to rappe.
Ῥαφὴν, rest.
Σκάφη, a shipp.
Σκώπτν, to scoffe.
Στρόφος, a roape.
Στρώννυμι, to strow.
Τίτθος, a tett.
Φαῦλος, foule.
Χάρμη, skirmish.
Ὦκεα, oker.

Jam ad nostra veniamus. Ab iis autem incipiemus in quibus τὸ α initiale per aphæresin Anglis usitatissimam præscinditur: qualia quoque ex Latinis haud pauca,

pauca, ut apis, **a bee** : aper, **a boare**, &c. sed ex Græcis longè plura ; ut ex longâ exemplorum serie patebit. Atqui hoc ipsum ex usu & genio linguæ Græcæ ad Anglos derivatum. Talia enim illis ; ἀλάζων, λάζων : ἀψαφὶς, ψαφὶς : ψάχνς, ἄψαχνς : ἀμαυρόω, μαυρόω : βλιχρός, ἀβλιχρῶ : ψάλαξ, ἀψάλαξ : ψαίρω, ἀψαίρω : ἀστερφὴ, στερφή : aliáque plurima. Jam Anglica, bono, ut speramus, à boni verbi auspicio, videamus.

A

Ἀγαθὸς, bonus, Anglicè, **good**, de quo videantur quæ jam suprà. Ab eodem, & τὸ **God**, quod Deum significat, fluxisse multi non improbabiliter opinantur. Deus enim cùm solus bonus, ídque perfectissimè bonus sit, meritò καθ' ἐξοχὴν dicitur ὁ Ἀγαθὸς : Huc faciunt Christi verba, Εἷς ἀγαθὸς : Saxonicè, **An God is god.** Sed & ipsi sapientiores Ethnici idem agnoscunt. Eximium Platonis locũ proferam ut cum verbis Christi contendatur : Γενέσθαι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν, χαλεπὸν ἀληθέως· οἷόν τε μέν τοι ὅπῃ γε χρόνου τινά· γνώμῃσιν δὲ διαμένειν ἐν ταὐτῷ τῷ ἕξει, καὶ εἶναι, ἄνδρα ἀγαθὸν,

ὃς

ὡς σὺ λέγεις ὦ Πίτακε, ἀδύνατον καὶ ἐκ ἀνθρώπιον, ἀλλὰ Θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι τὸ γέρας. Quem tam eximium locum miror illos fugisse, quibus quicquid apud exteros, quod quoquo modo ad sacri hujus Evangelistæ sive verba, sive sensus trahi posset, undique colligere propositum fuit. Sed & Latinis *Deus*, usitatâ formulâ, *Optimus*, *Maximus*: & quidem *Optimus*, priusquam *Maximus*; quæ Ovidii Poëtæ, ut alios omittam, præclara alicubi observatio est. Meritò igitur τὸ God, ex good sive ἀγαθός. Interim, de Hebraicâ quid dici possit, aut Ægyptiacâ quid ab aliis dicatur origine, non me latet: quæ accuratiùs excutere non est hujus loci.

Ἀγάλλεσθαι, gestire, gaudere, exultare: to be glad: nisi ex γάνδεσθαι, quod idem significat, ut Hesychius exponit.

Ἀγάζεσθαι, admirari, venerari: to gaze.

Ἄγαστος: εἶδος ἀγαστὸν, apud Homerum, id est, ἐκπληκτικὸν, terribilis species, ut Eustathius exponit. Saxonicè, gaſt (hodiè, ghoſt) spiritus. Unde & gaſtly, terribilis. Nihil enim plerisque tali specie terribilius. Hinc illa discipulorum

lorum Christi consternatio, narratâ Matthæo, XIV.v.26. Hinc Apuleio, in solemni imprecatione, *species mortuorum, bustorum formidamina, sepulchrorum terriculamenta.*

Ἀλεανὴς, infirmus, languidus, iners; a drone: nisi quis malit ex σφήναξ, fucus.

Ἀδερκὴς, non videns: etiam ἀφανὴς, obscurus, ut Hesychius exponit: dark.

Ἄβακὴς, mutus, taciturnus: (ἀβακέω, sileo; non habeo quid dicam:) planè ut Angli, cum dicunt, He was very blanck.

Ἁπλοῦς, simplex, sincerus, dull: Vide infrà, in δόλος.

Ἀτρεκὴς, verus: ἀτρέκεια, veritas: true, trueth. Veteribus trīwian, fidere; & trīwth, fidelitas: quæ cum etymologia verbi ἀτρεκὴς, quæ à veteribus Grammaticis traditur, benè conveniunt: quibus ἀτρεκὴς, quasi ἀτρεὴς, impavidus. Prodendæ siquidem ut veritatis, ita & fidelitatis inter causas, præcipuus timor.

Ἀτάρπυρος, contumelioſus, acerbus, tart.

Ἀλάζων, λάζων: vulgò, superbus, jactator.

ſtator. Sed interdum mendax, ut ex Suida notum, & aliis notatum. B. m. parens, in Adverſariis ſuis ad Platonis Protagoram, inter alia: *Inprimis notandum quantâ curâ Socrates mentem Simonidis eo aſmate ſcrutatur. Deinde obſervandum multa Græca aliter ſonare apud alios, ut de voce χαλεπὸς pro κακὸς apud Lesbios ibi notatum. Talis obſervationis exemplum clariſſimum in voce ἀλαζὼν pro mendace apud Atticos: quod non obſervatum Platonis interpretes turpiter fefellit.* Hactenus ille. Anglis veteribus, **leas**, mendax: **ælc man leas**: omnis homo mendax. **Leaſe**, & **leaſunge**, falſa, mendacia: **leaſe getwitneſſe**, falſum teſtimonium; in vetere Decalogi verſione, ubi Freherus: [**Leas**, quod nobis **los**, falſus. Gloſſa dicta, Falſus, vel mendax, **leas**. Aliæ Belgicæ; Fraudulentus, **loes**: Dolus, **loſheit**: Doloſe, **loſleker**.] Ejuſdem ſignificationis, ſed ab aliâ, ni fallor, origine, Belgicum & Germanicum, **liegen**, mentiri: ex quo **lugben** & **logben**, mendacium, &c. quod & Saxonibus in uſu fuiſſe videtur; unde, **Tunga beoꝛa þi lugon þim**: *linguâ ſuâ mentiti ſunt illi.*

illi. Psal. LXXVII. v. 40. Ducunt à λέσχη; (unde, λόγοι, *logi*; pro nugæ, fabulæ, mendacia:) non improbabiliter. Cæterùm ad priora illa **leas**, &c. pertinet, opinor, & Gallicum illud, quod in veteribus libris occurrit crebrò, *losengier*: Ital. *lusinghiero*: Hisp. *lisoniero*: pro simulatore, vel adulatore, qui mendacium pessimum genus.

Ἀσύμφωνος, immotus, asper, gravis: **stiff.**

Ἄσυμος, mutus, **dum**, Germanicum **stomme.**

Ἀλλήγορος, inter alia, erro: **a loyterer.**

Ἄμβλυς, obtusus, **blunt**: (de quo suprà:) ut ex Latino, *ambo*, **both.**

Ἀργὸς, ἄεργος: iners: otiosus. *argus*, apud nonnullos mediæ ætatis scriptores, **a rogue.**

Ἄβλαστος, non germinans, infœcundus, **blasted**: βλαστοκοπεῖν, **to blast**: Vide & in βλητός.

Ἀνόητος, imprudens, stultus, &c. ἀνόνητος; inutilis, &c. **naught, naughtie.**

Αἴγλη & ἀγλαΐα, splendor, lux, fulgor: ἀγλαὸς, & ἀιγλήεις, spendidus, lucidus: ἀγλαΐζειν, lucere, splendere: **to glister.**

glister. Item **gold**, aurum: ex fulgore. quò alludit & vulgare dictum, **Every thing is not gold, that glisters**: Non omne quod fulget, aurum est.

Ἀφρός, spuma, **froth.**

Ἄστυ, urbs, **a towne.**

Ἀχλύς, caligo, **a cloud.**

Αἴξ (ex Hebraico, עז) ὁ καὶ ἡ: caper & capra: sed hoc tamen ut plurimùm. Ex ejus genit. αἰγὸς (nam & ex obliquis interdum formantur nomina:) Anglis, ut videtur, **a goat**; quod caprum significat. At βίκη, quod ab Hesychio exponitur capra, veteribus Anglis (ut & hodie Gallis, Italis, & Germanis:) **bucca**, caprum significabit. Videtur autem apud Græcos veteres ovem primitùs (quod & origo suadet ex βῆ propriâ voce ovium) significasse, ut ex Galeno & Hippocrate docet Stephanus: nec multum abludit vetus Anglicum **sceap** (nunc **sheep**) si metathesis admittatur. Hinc etiam (ex isto βίκη) videtur Gallicum *biche* manasse, quod cervam Gallis significat; Anglis autem, canem fœmininam. Ita non sexus tantùm permutantur, sed & species animalium in verbis transferendis.

Ἄτομος, atomus, **a moate**: ut autem potiùs ex Græco ducam quàm Latino, faciunt exempla priorum, in quibus eadem quasi forma servatur. Cæterùm ex Latino *atomus*, factum recentius verbum, **an atome.**

Ἄπαξία, jejunium, inedia; **fast, fasting.**

Ἀκόνη, cos, **a hone.** De mutato π in aspirationem, præter ea quæ suprà, vide in litera K.

Ἄχνησις, (quod etiam χνῆσις) spirandi; propriè in quadrupedibus, **a chyne.**

Ἀγείρω, (à quo ἀγέρθω, ἀγερθεὶς, &c.) congrego: **to gather.** ab eâdem etiam origine, **together**, simul.

Ἀμβλίσκω, activâ tantum significatio posterioribus Græcis nota: hebeto, cæcutire facio. Angli, neutraliter, **to blinck**: Ita ἐξαμβλῶσαι, apud vulgares Græcos, activum; ab Alexandrinis neutraliter usurpatum fuit: ut auctor Etymologici notat: & talia passim plurima. Sed & βλάνος, πυροφόρης, ab Hesychio exponitur. Angl. **a blinckard.**

Ἀμαυρόω, μαυρόω: hebeto, retardo: metaphoricè, extinguo, perfundo, planè ut Angli, **to marre.** Ἀλυσκάζω,

Ἀλυσκάζω, fugio, in bello : subterfugio. verbum Homericum. **to flinck ; to flinck awap.** Fortè &, **to lurck.**

Ἀσπαίρειν, σπαίρειν : propriè de motu dicitur animantium, cum morte colluctantium. Homerus cum voce πόδες sæpius jungit, quia pedes ultimi ut plurimùm palpitare videntur. **to ſpꝛawle.** De piſcibus etiam, aliiſque ex ſuppoſito igne in ſartagne ſalientibus uſurpatur. Etymologicum, ad piſces propriè pertinere, (ut & alterum σπαείζω) & eorum motus, author eſt : **to ſpꝛing.**

Ἀπαντᾶν, occurrere, reſpondere : eventu reſpondere, ſive convenire, congruere : qui uſus verbi rarior, ſed elegantiſſimus. Uſurpant Angli hodiéque ſuum **patt**, de re ſeu verbo, quæ pro præſenti occaſione optimè quadrent. Ab eâdem quoque, ni fallor, origine ejuſdem propè ſignificationis verbum, **to fitt** ; quod congruere ſignificat : litera *p.* in affinem *f.* pro more, (ut in pes, pater, &c.) mutatâ. Erunt fortaſſe qui ex Latino *aptus* utrumque malint repetere. Ego potiùs hoc ipſum *aptus* (in hac conveniendi ſeu congruendi notione : nam ut *ſuſpenſum* ſigni-

ficat, ex aliâ est origine:) ex hoc eodem ἀπαύλᾶν.

Ἀλφεῖν, vel ἄλφειν: invenire, ἀλφευτὴς: inventor. Hom. **to find.**

Ἀρδεῖν, ἀρδεύειν: irrigare, adaquare, **to drench.** Etiam, **to drink.** Πόλιζν & ἀρδεύειν, affinia re, & in sermone permutabilia, ut notant viri doctissimi in Rom. cap. III. versu 6.

Ἀρᾶσθαι, imprecari, **to rue:** Sed & **to curse**, ab eâdem, ni fallor origine. Vide infrà in κἀπαρᾶσθαι. Cùm autem ἀρᾶσθαι & ἀρεπὴ, βλαβὴ quoque exponantur, posset & τὸ **wrong** inde duci, nisi propior ex verbo **wring** origo succurreret: eâdem quâ & Galli *tort*, extorquere, ratione.

Ἀρύσσειν, vel ἀρύττειν, inter alia, convitiis impetere; ut apud Sophoclem, **to rate.**

Ἀφθόνως, adverbium; profusè, liberaliter: ἀφθόνως, ἀφθόνως; vox ad liberaliorem compotationem invitatoria, unde videtur Anglicum, **to feed**, manasse; ut ex simili, χαῖρε, Gallicum *chere*, pro lautitia.

In his quæ hactenus adduximus omnibus, ratio ferè traductionis om-

est per aphæresin, Anglis usitatissimam, ut initio monuimus. Contractio etiam in nonnullis, & metathesis aliqua. Pergamus nunc ad alia.

Ἄγριος, trux, immitis: **angry**. nisi tamen ab ὀργὴ, ira, per metathesin, **anger**, & inde, **angry**.

Ἀγκύλη, curvatura genuum, vel cubitorum. Anglis, **ande**, curvatura pedum, talus. **ande bone**, malleolus. Sed ἀγκύλη, latè patens verbum, exponitur, lorum, amentum, vitium linguæ, (cùm adscititiis nescio quibus membranulis & vinculis impeditur:) & ἀγκύλιον, hamus catenæ, &c. ex quibus videntur Anglica **inde**, **angle**, (hamus, nisi quis malit ab ἄγκιστρον:) imò & per metathesin, **latch**, fluxisse.

Ἄκυλος, glans ilicis: Anglicè; (*l.* in *r.* ut passim, mutato, & addito ad Euphoniam *n.*) **acorne**. Magis arridebit forsan nonnullis quæ vulgò affertur Etymologia, **acorne**, quasi **okecorne**; granum ilicis. Sed confirmet priorem, quod hodiéque Belgæ, **Eeckel**, dicunt: & Germani, **Eychel**. Sed & ipsum **Oke**, quercus, (quod illi **Eeck**, & **ich**; Saxones, **ac**, ni fallor:) ab ἄκυλος

per apocopen fieri potuit, ut arbor ex fructu nominaretur.

Ἅγιος, sanctus; Saxonicè, **halige**: Belg. & Germ. **heylich**: aspiratione in *h* versa, de quo suprà diximus, & exempla posuimus; & *l.* ad εὐφωνίαν pro more inserto. Angli hodierni **holy**, extritâ consonante radicali, cujus absentia originem facit obscuriorem. Sed & **hallow**; ab eodem. **Hallowed**, olim **gehalged**, ut in Oratione Dominica, Matth. VI.

Αἱόλος (*διολόμιτις*) versutus, callidus, **wylie**; sed abstractum Anglis usitatius, **wyles**, **wylines**, versutia, calliditas.

Ἄχος, dolor, **an ache**: habuimus jam suprà, in Cambdenianis; sed id eò hîc iterum, ut præterea notem, quod non omittendum credidi, quòd quemadmodum Angli ex hoc substantivo verbum formant, **to ake**, dolere: mutato *ch.* in *k.* ita apud Græcos reperiri præteritum ἔαχεν, ἰαχὼς, ἰαχόντες, quæ apud Hesychium singula, ejusdem planè cujus est Anglicum illud significationis: ut apud Hesychium videre est. Nisi quis dicat Hesychium Anglica verba exponere voluisse, cùm valdè affinis sit

Anglici

Anglici a pronunciatio literis illis ea : à quibus ista incipiunt. Ego tamen potius crediderim antiquum fuisse, sed dudum apud Græcos antiquatum.

Ἄχθος, pondus, **weight.**

Ἄμπρος, (pro ἀνάπρος : ut ἀμβολὴ, pro ἀναβολὴ, & id genus alia plurima:) mutilatus, læsus. Hesychius habet, & compositio Græcum legitimum probet. Quod movet me ut Anglicum **impaired**, tam propinquum & sono & significatione, inde potiùs repetendum ducam, quàm ex ficto Latino *impejorare*; ut antea conjiciebam.

Ἄρχος, podex. Hesychius. Anglicum est, nisi quod τὸ χ excidit in Anglico, ut in ἀρεάχνη, *araneus*, &c.

Ἄδελαν, πονηρὸς, malus. Hesych. Anglicè, **adle.** Veteres de morbis, (quæ mala corporis) usurpabant, ut Mat. IV. v. 23. **Hælende ælce adle, and ælce untruwste on them folce:** *Sanans omnem languorem & omnem infirmitatem in populo:* & cap. VIII. v. 17. **ure adla:** ægrotationes nostras: τὰς νόσους.

Ἀλίκιος, similis, **alike, like.**

Ἀλύω, multis verbis opus est, ut vim vocis hujus Latinè quis exprimat: ut

apud veteres Grammaticos, & qui illos exhibet, Stephanum videre est. Uno verbo Anglicè dicas, **to aple**: ut cùm tristitiam præ se ferentem, & animi præter morem affecti seu vultu seu factis indicia prodentem (interdum etiam cum indignatione, quasi insaniam exprobrantes) ita compellamus, **What apleth you?** Quòd autem Plutarchus contendit etiam contrariam significationem habere, & pro gaudere apud Homerum reperiri, non puto id ex illo quem profert loco (ut apud Stephanum reperio: non enim nunc Plutarchus ad manum:) probari posse. *Ἡ ἀλύεις ὅτι Ἴδην ἐνίκησας ἢ ἀλήτλω; Non enim ibi ἀλύειν lætari, simpliciter; sed impotenter & ex levi caussâ efferri; quod animi non benè compositi signum est. Anglicè optimè exprimas, **What! are you wild because**, &c. Ita enim illi suum illud **wild**, (quod tamen ab aliâ videtur origine) de impotente lætitiâ & exultatione interdum usurpant. Ut omittam quod in verbis ἀλύω & ἀλήτης allusio ab Homero, ut ego quidem censeo, quæsita: quales aliæ in eodem libro, Ἴφθιος, & ἦεα: Ἴξιος, ἄιξος: &

Ἴφθιος,

Ἰερῷ, ἀείνελο θυμὸς; aliæque venustissimæ.

Ἀξιόω, inter alia, peto, postulo, **to aske.** Litera ξ sæpe mutatur in σκ. ut σκίφος, pro ξίφος; σκιφίας, pro ξιφίας; ἄξινη, *ascia*: ut alia omittam ex linguâ Etrusca, (sive Italicâ;) & Hispanicâ, doctissimo Caninio notata. Germani **ochs**, quod Angli **ore**; Belgæ, **os.**

Ἀνύω, perficere, **to end.**

Ἄρνυμαι. Deest Latinis verbum, quo exprimant. Nam capio, recipio, consequor; & similia, sunt nimis generalia. Angli optimè, **to earne**: ut in vulgaribus illis exemplis, ἄρνυσθαι μισθον, **to earne wages**: ἄρνυσθαι βίοτον ἐκ χειρῶν, **to earne his living with his hands.** Ab eâdem autem origine est **earnest**; pro, serius, vel studiosus. Cætera enim pleraque quasi per jocum & perfunctoriè: at ubi lucri res agitur, (talis præcipuè ex quo vita pendet, qui Græcis ideò βίος) tum serii, & si unquam, animis intenti plerique sumus. Sed & verbum ἄρνυσθαι, pro *studiosè aliquid prosequi*, olim sine dubio vulgare, cujus apud Homerum vestigia significationis, in istis, quæ doctissimus Stephanus

ex

ex illo profert, Ἀρνύμενος ἥνιε ψυχέων, καὶ νόστον ἑταίρων, consequi conans, &c. ut ibi vir doctissimus. Si liceret ex usitato nomine, inusitatum verbum fingere, diceremus uno verbo, **earnesting.**

Ἅπτω, necto, connecto (unde ἄψις, vel ἄφις, connexio, vinculum:) **to hapse.**

Ἀλᾶσθαι, errare: vagari. **Wallen,** olim, idem.

Ἄλλεσθαι, salire, saltare. Πηγὴ ὕδατος ἁλλομένη: fons aquæ salientis: Joh. IV. vers. 14. Veteribus Anglis, **wallen,** & **wellen,** bullire. **Well,** hodiéque, puteus. Vide & infrà, in βρύω.

Ἀεὶ, semper, **ap**; ut **for ape,** in æternum: **apegreene**; ἀείζωον; ne quis ex Latino *avum*, natum suspicetur.

Ἄνα, pro ἀνάστηθι, surge, perge. Hortatorium, seu excitatorium verbum, Homero familiare. Angl. **on**: vel geminatum, **on, on.**

Αὐτὰρ, cæterum, autem, &c. vox Homero frequentissima apud quem sæpe etiam cum ἐπὶ conjuncta reperitur: αὐτὰρ ἐπὶ: *postea verò*; vel *autem*. Hinc Anglicum **after** manasse credibile est: **after,** pro αὐτὰρ ἐπὶ: quod non tam

mirum

mirum est, quàm ex Latino *magis*, quòd alicubi pro *sed* positum sit, Gallicum *mais* (quod *sed* significat,) fluxisse: quæ doctissimi Caninii, aliorúmque post illum sententia est.

B

Βελτερος, βέλτιστος Angl. **better, best:** de quibus suprà.

Βαεῖνος, nomen piscis, ex illo genere piscium, qui ob insignem sterilitatem ἀπλεγέες nuncupantur: de quo ait Aristoteles, eum (βαεῖνον scil.) neque ovum parere, neque semen ullum prolificum habere. Hinc fortasse Anglicum **barren**: Nisi quis malit ex veteré **unberend** (cui tamen ipsi ex Græco φέρειν prima origo: unde ἄφορος, ἀφορεία, &c. & ἄφορεῖ, id est, ἀσύλληπτοι, Hesychio:) contractum esse.

Βραβεύω, propriè, præmium do ut judex certaminis; Angli absolutè pro præmium dare acceperunt: & ut גמל Hebr. quod *munus* in genere significat, sæpè accipitur pro munere quod ad corrumpendos judices dabant: ita Angli ex βραβεύειν, suum **to bribe** fecerunt; quod etiam aliter, **to give a reward,**

sacræ

ſacræ Scripturæ phraſi dici poſſit.

Βρῶλον, eſca, cibus, potui ſolet opponi: Anglis, **bread**; panis, qui potiſſimus cibus. Ita & Heb. לחם panem, & alium quemvis cibum ſignificat. Sed & **broath** ab eodem fonte. Eſculentis enim meritò accenſeatur, etiam dum hauritur; & ut plurimùm, multo pane temperatur.

Βιὸς, arcus; apud Homerum ſæpè occurrit: vix alibi, a **bow**: & inde fuerit verbum, **to bowe**, flectere: potiùs quàm nomen ex verbo. ut & *arcuare*, ex arcus. At τὸ **bough**, pro ramus, etſi magna in rebus affinitas, ab aliâ tamen, ut puto, origine: & potiùs ad συρικείαν referendum; quales in omnibus linguis crebræ.

Βάτραχος, (quod & βρόπαχος Heſychio) rana, a **frogge**. Niſi potius ex φρὺν vel φρῦνος, rubeta, rana propriè venenoſa.

Βλάνος. Vide ſuprà in Ἀμβλίσκω. Cæterùm & ſi aliud cæcutiens, aliud cæcus; meritò tamen & τὸ **blind**, ad hoc βλάνος referatur, cum ita ſæpe verborum notiones ad alias affines transferantur.

Βλασίω,

Βλαστέω, germino, pullulo, **to budde.** Efflorebit, **blewth**, Saxonicæ versionis, Psal. CXXXII. v. 19.

Βαυβᾶν, dormire, sopire. Utrumque convenit carmini illi sopitorio nutricum Anglicarum, quod alumnis suis decumbentibus solent occinere, **bp bp** identidem repetendo. Hinc Βαυβὼ nutrix Cereris, ab ejusmodi sine dubio cantilenâ sic dicta, quòd ἐβαύβα (ut optimè Stephanus:) id est, baubando (ut ego interpretor) sopire soleret Cererem. At *baubari* Latinis aliud longè: quod non mirum. Cæterùm confirmat expositionem nostram quòd etiam vox λάλα fuit παιδικὸν ἐπίφθεγμα, ut ex Luciano docet ad Theophrasti Characteres vir doctus. Unde Latini suum *lallare*, pro dormire, vel sopire finxerunt. Solent autem nutrices Anglicæ cantillantes utrumque jungere, **Lalebp**, &c.

Βοάω, clamo, **to bawle.**

Βωτρέω, aliquem vociferando & manibus palpando (ψηλαφῶν, ut veteres Grammatici exponunt:) quæro. Hinc Angl. **boistrous**, de tumultuante, & inconditum clamante.

Βρύκω, βρυκάω, βρώσκω, edo, comedo,

to

to brooke. Devorare miſerias dicunt & Latini : quod & Græci, (de quo Longinus ſi benè memini.) ἀναʃχοφαʃῆν.

Βρύω, ſcateo, pullulo : de fontibus, ut plurimùm. Anglis, **bourne**, tum aquam ipſam ſcaturientem, tum fontem ſignificat, ut Verſteganus docet. Olim **burna** ; ſed & **brunno**, ut apud Willeramum Abbatam. Hinc quoque fuerit τὸ **brooke**, ejuſdem ferè ſignificationis. Vide tamen infrà in ῥύαξ. Ita & **beke**, de quo idem Verſteganus, ex πηγὴ, haud dubiè.

Βάλλω, jacere, ferire, vulnerare, a **blow** : adderem, & **bowle**, niſi id Gallicum quoque eſſet. Occurrit tamen & aliud, **to tell** : βεβλημένος, projectus ; (quaſi ex Aoriſto βληθὴς:) **teld**. Nam alioquin Græci compoſito potiùs utuntur, καταβάλλω, ex quo Gallicum, ni fallor, *accabler*.

Βελόνη, acus, tranſpoſitione literarum & *d.* ut in *cinis*. Gall. *cendre* ; *cinder* : vagari, **wander**, &c.) interpoſito, a **needle**. Nec illud magis remotum, quàm Gallicum *eſguille*, ex Latino, *acus*. Vide infrà in σίζω.

Βαθὺς, profundus ; per tranſpoſitionem,

nem, **deep**. Quod ne cui minus assueto nimis audax videatur; talia sunt, μόρφη, *forma*: φαινόλη, *penula*: κήρωλ, *fucus*: κῶδων, *decus*: χιτὼν, *tunica*: & alia quæ in omnibus linguis plurima. Multa Caninius, id genus, ex pluribus linguis: & Avenarius, ex sacris Scripturis, in Grammaticis suis.

Βάλανος, glans; arbor ipsa glandifera. Hinc quidam deducunt **a wal-nut**; (sive juglans,) quæ etiam alicubi apud Belgas, **oker nutte**: ut ex balæna, **a whale**. Aliam tamen originem ostendit Kylianus, quem adeat & sequatur, qui volet. Cæterùm, *nux avellana*, (ne quis propinquitate soni decipiatur) alia res, & ex alia origine.

Βλητὸς, ἀποπλανηκὼς, sideratus, **blighted**.

Γ

Γαίω, glorior, **gay**.

Γλῶσσα, lingua, **to gloze**.

Γένυον, mentum, **the chin**: ut ex γένυς, *gena*, **the cheek**.

Γύλα, intestina, **guts**. Thracum propriam vocem fuisse volunt quidam. Thracicam & Gethicam unam eandémque fuisse linguam, præter Strabonis

nis authoritatem, alia multa suadent. Gethicam autem non aliam quàm Gothicam, sive Germanicam fuisse, suo loco probabimus.

Γυλιὸς, vel ut alii, γύλιθ, pera militaris, in quâ viaticum & alia necessaria milites circumferebant. Hinc videtur Anglicum **to gull**, defraudare, fluxisse; quo modo & Latinum, *manticulari*, pro furari, dolosè agere, ex simili ratione. Affinis vox, **to beguile**, ex **guile**, (quod & **wyle**; de quo suprà; fraus, impostura:) ad quam si priorem illam malit aliquis referre, fruatur suo judicio; ego aliter censeo.

Γρηπίζειν, γρηπίσμαλα, vide suprà.

Γωειάω, subsanno; falsè rideo. Ita vulgò ex Plutarcho in Lycurgo docent. Ibi certè in ῥήτρᾳ quadam Lycurgi vetere, extremâ, reperio: ἔπως εἰσφέρῃν τε καὶ ἀφίσαῖς γαμωλίαν γωειᾶν ἢ μιὼ καὶ κρατῶ: ut præstantissima Henrici Stephani editio illa exhibet. Quæ miror à Plutarcho, qui cætera istius Sciti explicat, præterita esse. Si is est locus quem volunt, infirmo fundamento nititur ista expositio. Sed de verbo Græco aliàs fortasse quæremus, cùm aliæ erunt Plutarchi

archi editiones in potestate quas consulere possimus. Ego certè tanto magis illis crediderim, quòd & Anglis **to jeer**, irridere, cujus synonyma, **to scoffe**, ex σκώπτειν in Cambdenianis jam habuimus; & posteà suo loco, **to tawnt**, & **to twitt**; ex τωθάζω; (quibus addi potest & **to flaunder**, ex λοιδορεῖν, ut quibusdam placet:) habebimus. Sed & **to mock**, ex Græcis potiùs ipsis, (his exemplis adductus:) ad Anglos pervenisse quis non credat, quàm Gallis?

Γέφυρα, pons; **a bridge**. β. π. φ. literæ affines, sæpe inter se mutabiles; ut multis exemplis docet Caninius: βρέμω, *fremo*; βασκαίνω, *fascino*, &c. qui etiam observat & multis exemplis probat literam ρ. in derivatis ut plurimùm loco moveri, sive transpositionem pati. Olim **bryg**, & **bryeg**. De litera d. insita, diximus suprà in βελόνη.

Γελᾶν, ridere; **to laugh**.

Γαμεῖν, de viro, uxorem ducere: de fœminâ, nubere: uno verbo, matrimonio jungi. Hinc, opinor, Angl. **to game**. Solent enim per paria ut plurimùm, ut certare, ita & ludere: & est istarum rerum, ut in matrimonio, συ-

ζυγία quædam. Pari ratione, ex μαχὴ, pugna, fit Angl. **match**: quod & pugnæ, & lusui, & matrimonio commune verbum est. At **match**, pro sulphurato, ut aliud longè significatione, ita & ab aliâ longè origine. Venit tamen in mentem verbum, **mate**, socius, ex quo prius illud **match** ortum esse, probabile videatur: nisi & hoc ipsum, est Græcum μαχήτης. Quod Germanorum moribus quales illos describit Tacitus, optimè conveniat. *Dotem*, inquit, (de Germanorum matrimoniis agens) *non uxor marito, sed uxori maritus offert. Intersunt parentes ac propinqui, ac munera probant. munera, non ad delicias muliebres quæsita, nec quibus nova nupta comatur, sed boves, & frænatum equum, & scutum cum framea, gladioque. In hæc munera uxor accipitur, atque invicem ipsa armorum aliquid viro offert: hoc maximum vinculum, hæc arcana sacra, hos conjugales Deos* (arma, scilicet) *arbitrantur*. Sed plura fortasse, alio loco: in μαχὴ, vel μάχη.

Γογγύζειν, murmurare, indignari, **to grudge, to growle**: si hæc, cur non & **to gromble**, quamvis & Galli dicunt *grommeler*?

Γρίφος,

Γράφω, scribo, sculpo. Nempe, quòd ut sculpebant stylo, ita & (in pugilaribus scil.) olim scribebant aut eodem, aut simillimo. Anglis, **to grave**: sculpere: olim (ne quis ex Gal. *graver* mutuatum suspicetur:) **grafen. grafenum anliepssum beorg**: sculptilibus suis, Psal. LXXVIII. 58. Hinc etiam fortasse & alterum synonymum, **to carve**, *F. e.* leviter transposito, ut in κεφτος, κάρ-ΘΟ, &c. & γ. in κ. (quod non rarum) mutato. Aliam tamen originem non minùs probabilem paulò post ex verbo ἐγκρεῶ exculpturi sumus, de quâ lectoris (ut in dubiis) esto judicium.

Γραφὴ, scriptura, sculptura, **a grave**: ut propriè de monumento pro more inscripto vel insculpto, dictum fuerit.

Γρανθ: Vide in Κίγχρι.

Δ

Δαῖς, δαῖτος convivium, **daintes**. Est igitur, **a daintie man**: propriè, cupediarum, & scitamentorum sectator, liguritor. Gallicè, *un friand*. Est tamen alioquin etiam γάνυμης, catillo, liguritor: & γάνυμα, substantivum: Item & γανυμάω, ejusdem significationis verbum:

bum : ex πένδω, vel πένθω, edo, rodo, arrodo, λιχνεύω.

Δόσκιος, umbrosus, tenebrosus, **duskie.**

Δρῦς, quercus, arbor quævis, (δένδρον, sylva :) a **tree.** Quævis quoque ligna δρύας olim nuncupata esse, notat auctor Etymologici in voce Δρύφακτος. Apud Willeramum Abbat. **apheldera,** quod nunc, **apple-tree.** Si quis tamen ex δένδρον (arbor:) malit το **tree** repetere, permiceat.

Δρᾶμα, fabula, (Anglicè, a **Play,** or **Comedie:**) ad vitam sæpè transfertur : δρᾶμα ἡ βίος, fabula vitæ ; quòd vita humana, fabulæ simillima. Hinc opinor Anglicum **dreame,** somnium : quod & de vitâ, si quid aliud, verissimum.

Δμωὴ, ancilla, a **maide** : per metathesin.

Δοῦλος, servus. Et hinc fortasse Anglicum **dull,** (tardus, hebes, stupidus,) manavit. Nota Aristotelis opinio, δούλους esse à natura, qui scilicet κοινωνεῖν ἡ λόγου τοσοῦτον, ὅσον αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἔχειν : quos etiam ad corporis ministeria natos, à bestiis usu μικρὸν διαλλάττειν sancit. Germanos autem qui ad liber-

tatem

atem omnia referrent, hoc quoque robro servientium conditionem notare voluisse, probabile est. Est tamen propria quædam servorum nequitia, calliditas, & vafrities, Græcis Latinisq; comicis decantatissima. Hinc illud Comici, *Hic Geta, præterea, ut captus est servorum, non malus.* Hinc est, quod ipsum servi nomen **ſchalck**, quod olim famulum, servum, significabat; nunc astutum & vafrum, apud Germanos: & Anglicum, **knaab**; nunc nebulonem, hominem nequam apud Anglos significet. Origo igitur non minùs probabilis (Lector pro suo arbitrio poterit alterutrum eligere) ex Græco ἁδολος, simplex, omni fraudis & doli expers: usitatissimâ illâ veteribus Anglis, (cujus tot in litera *a.* exempla protulimus:) aphæresi: ἄδολος, δόλος, **dull.** Ita & Græcis, εὐήθης, simplex, probus, candidus: Item, stultus, fatuus. Ita & in aliis linguis exempla; nec ratio, cui noti mores, obscura cuiquam. **Doll,** dicunt hodiéque, ni fallor, Germani.

Δῶρον, donum, dos, ut apud Homerum, πολύδωροι, id est, πολύεδνος, a **dowrie,** vel **dower.** Cæterùm (nam

hoc quoque ad rem nostram, quo originem non linguæ tantum Germanicæ, sed & hominum ex Græcis pro re natâ asseramus:) quod modo ex Tacito in moribus Germanicis didicimus, Dotem non uxorem marito, sed maritum uxori dare solitum; id apud veteres quoque Græcos obtinuisse ex multis colligere est. Erat autem dos, munera; munerum vero id præcipuum, ut & ibi Tacitus, *bovei*. Hinc virgines ἀλφεσίβοιαι dictæ Homero, quæ ob eximiam formam multos boves dotis nomine consequebantur. De quo verbo & veteri consuetudine multa eruditè notat author Etymologici Græci in ἀλφεσίβοιαι. Est etiam Gallis *dovaire* in usu, sed strictiore sensu, pro dotis incremento quod post mariti mortem cedit uxori. Dos alioquin illis **dott**, ex Latino verbo.

Διδάσκειν, docere, **to teach.**

Δέχεσθαι, suscipere, capere, **to take.**

Δείδω, timeo, **to dread.**

Δειμαίνω (δείδω) terrefacio, **to daunt**: ἀδείμαντος, intrepidus, **undaunted.**

Δοκεῖν, videri, **to thinck**: δοκεῖ μοι, **methincks.**

Δύειν,

Δύω, δύσω, δύσας, mergi, occidere: propriè de sole: unde δύσις, occidens. Anglis to dye, mori: item to dive, immergere se.

Δεύω, madefacere, irrigare, tingere, δευστοιὸς, tinctor: Angl. to dye: sed & dew, ros, (quæ irrigatio terræ) ab eodem fonte.

Δέω, & δῶ, ligare, to tye.

Δοκάνη, δόκη, loculus, conditorium: Angl. a dock, receptaculum navium: non portus vel statio, sed ubi subducuntur & compinguntur. A δοκεῖον etiam ducere possimus.

Δάκνω, mordeo, δάκτος, animal morsu noxium; morsus quoque, ut docet Etymologicum: Angli canem, a dogge.

Δύναμις, vis, acumen, dint: de quo supra.

Δύπτω, aquam subeo, δύπτης, urinator, qui aquas subit: Angli activè, to dippe; & a dipper, qui alios tingit.

Ἀρυπετὴς, fructus jam adultus & maturus: jamjam (quippe ex ἀρτὶ & πίπτω compositum:) casurus; ῥύπτω & ἀρυπτὸς, idem, sed aliunde composita, significant. Hinc credibile est Anglicum drop, quod de maturis fructibus sæpe

usurpatur, fluxisse. Fortasse & **droope**, vergere deorsum, inclinare; nisi potius ex ῥέπω, *d.* præpositio.

Δρέπω, colligo, carpo, **to reape**: ut ex Græco λεῖος, *ros*, Latinum ejusdem significationis.

E

Ἔλα, gramen, **hay**.

Ἔτι, adhuc, **yet**.

Ἐρέω, remigo. Dixerunt posteà ἐρέσσω. Sed illud antiquum asserit locus Homericus δίηεσσι χεροὶν ἐμῇσι. Non enim potest ex διερέωσι, aoristus διήρεσσε formari; sed ex διερέω: idque ex Herodiani sententiâ, quem laudat Etymologicum: Angli, **to rowe**.

Ἔνδιον, domicilium, diversorium, **an Inne**. *D.* litera sæpè excidit, ut in Gallicis illis, *louer*, *fuer*, *choir*, *cruel*, &c. ex laudare, sudare, cadere, crudelis, &c. Versteganus **ingeat** etiam scribit. De quo viderit ille. Certè τὸ **inne**, vetus, Matth. XIII. 36. **and com to his inne**, venit in domum.

Ἐλιννύω, Pigrari, cessare; etiam tempus terere: tardare, morari, cunctari. Tot enim tum Hesychius, tum Suidas, &

& pluribus utuntur verbis, ut vim hujus verbi exprimant: Angl. **to linger.**

Ἕτερος, alius, alter, **other.**

Ἕκαστος, unusquisque, **each.**

Ἐυλρέκτια, solertia, calliditas: Angl. **trick** & **tricks**, id est, sophismata, Ἐυστρεχεῖ, incurrit, convenit, quadrat, aptum est, **to be trigg**, in eam sententiam non semel audivisse mihi videor.

Εἰλέω, verto, volvo, εἱλεῖος circumplicari & obvolvi: Anglicè, **a wheele**, rota: item **to wilde**, circumagere.

Εἴλλω, prohibeo; εἵλος, frenum, vinculum; εἴλαρ, propugnaculum: Angl. **to hold**; ut cum dicunt, **hold your hand**, abstine manum: item **a hold**; arx, propugnaculum.

Ἔργον, opus, **a worke.**

Ἐργώδης, operosus, laboriosus, molestus, **irksome.**

Ἔυρως, situs, **rust.**

Ἐρέω, ἐρείω, ἐρεείνω, interrogo, denuncio, quæro, **an errand.**

Ἔπω, ἔσπω, dico, **to speake.**

Ἐθεῖραι, propriè, αἱ τρίχες κοσμούμεναι, καὶ ἐπιμελείας ἕξ ἕθος ἀξιούμεναι. Cæsaries, ex more culta & ornata: ut Hesychius & Etymologicum explicant. Unde ἐθιεσμένον,

κόσμιον, in genere, κοσμέμενον, ἀστολόμενος; ornatum, cultum ab Hesychio exponitur: Angl. **to attire**. & **attired**.

Ἐμπολάω, comparo, acquiro, lucror: ἐμπολᾷ, Hesychio, περιμελίζεται, περιέρχεται; negotiatur, circumit: Anglicè, **to pole**, & **a poleur**: etiam ἐμπολή, merx, φορτίον, unde fortasse, **implements**; nisi Latinum, *implementa*, (quod tamen verbum Latina lingua, quod sciam, non agnoscit) vetaret. Sed nec illud **implements** fortasse vetus & genuinum: Belg. tamen **Im-boel**, **inboel**, supellex, apud Kylianum.

Ἔμφυτος, innatus; ἐμφυτεύω, insero: Angl. **to impe**, **an impe**, surculus.

Ἐγγράφω, inscribo, insculpo, scarifico, **to graffe**, **or ingraffe**.

Ἐμφύναι, adhærere, amplecti: ἐμφῦναι τῇ χερσὶ, manibus amplecti, & firmiter tenere: Anglicè, **to fang**, **or fong**: manu prehendere. Fortasse & hinc **fingers**, digiti: item ἐμφῦναι, φῦναι, (unde participium, φύλες, i.e. ἐμπλακέντες:) ἐμφύεσθαι, amplecti, osculari: de puero collo matris inhærente, τῷ παχήλῳ τῆς μητρὸς ἐμφῦναι. Et hinc fortasse, **to be fond**, & **fondnesse**; de

de puerorum deliciis, & nimiâ parentum erga liberos indulgentiâ. Sed & **fond**, stultus; **fondnesse**, stultitia, amentia: nempe, *Quia mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis & corporis frangit.* Quintiliani sunt verba: sed Germanorum eam fuisse sententiam, ex educationis ratione liquet. Tacit: *Dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas.* Reliqua apud ipsum leguntur.

Ἐρυθρός, ruber, **red.**

Ἔαρ, ἔαρος, ver. Angl. **yeare**, (Germ. **jar.**) annus: quòd à vere annum multi auspicarentur.

Εἰμὶ, sum, **I am.**

Ἐλπὶς, spes, **hope**; an & **to helpe**, cùm spes & præsidium sint affinia?

Ἑλκύω, trahere, **to hale.**

Ἐυφύω, inflammare, torrere, **to sindge.** De aspiratione in *f.* vertente, vide suprà.

Ἑστιάω, convivio excipere: ἑστιάτωρ, convivator: Angl. **a guest.**

Εἴδω, Præter. οἶδα, novi, scio: Angl. **wote**: οὐκ οἶδα, **I wote not.**

Εἰδὼ, φρόνησις (Hesychio) prudentia: εἰδὼς, sciens, peritus, **witt, wittie.**

Ἐγγλύφω,

Ἐγλύσσειν, ἐγλυκάζειν, (Hesychius:) indulcare, **to glutt**, & **to cloie.**

Ἔσκερος, & κύερος, Hesychio, (qui Æschyli locum citat:) ἡ ὀρυφὴ καὶ ὁ γραπτὸς πίναξ: vel ἡ ἐν τοῖς ὁρόφοις γραφή: tectum domus; item picturæ seu tabulæ pictæ (ut Stephanus interpretatur) quibus laquearia & tecta ædium exornari solent. Idem Hesych. ἔσκερος, ὁ γεγραμμένος, pictus, interpretatur. Conjicit autem doctissimus Stephanus (& rectè conjicit, ut ego sentio:) dictam esse κυέρδα, vel ἐσκυέρδα, quia τὰ κόρην, quæ in sese τῶν κορῶν imagines pictas habeat; Puellarum puerorúmve imaginibus exornata. Hinc igitur Anglicum, **to carve** sculpere, & **a carver**, sculptor: ut propriè sit **a carver**, qui puerorum puellarúmve imagines (quibus ut plurimùm ædes exornantur:) facit aut sculpit. Notant Anglici quidam Lexicographi, **cornell**, vetus verbum; quo pars anguli, nescio quæ; sed & domus frontispicium nuncupatum est: quod si verum est, (nam mihi aliàs inauditum:) hinc quoq; ductum meritò censeri possit.

Ἐνδὼν, ἔνδον, ἐνδία, ἔνδια. (**need**, sed

sed & **want**.) De his in superioribus, ut occasio se dabat, jam egimus.

Ἐρεχελεῖν, cavillari, scommate illudere, ludificari, nugari, **to wrangle**; sed & **to raile**; quamvis Galli quoque habeant, *railler*, & *raillerie*: ἐρεχελία, ludificatio, &c. **wrangling**.

Εὐχὴ, precatio, votum; εὔχομαι, precor, voveo: **a wish, to wish**.

Ἐγγυάω, propriè, in manus trado; **I give**: item spondeo, desponso: quod & Angli, propriè, **to give**.

Εἶτα, posteà, **and**.

Z

Ζέω, ferveo, **to seeth**. Est in Cambdenianis: sed ideò repeto, ut ejus occasione (alieno quamvis loco, nisi quòd à ζέω non alieno:) Græcorum proverbium lectori impertiam. Dicebant enim; Ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία: Fervet olla, viget amicitia: Quo nihil aptius ad mores Germanorum, quales eos describit Tacitus, fingi potest: ut ab illis ortum videri possit. Sed & hoc ipsum non factis tantùm, sed & verbis illos usurpasse, docebit de re Anglicâ vetere meritissimus, & pretiosæ apud omnes bonos,

bonos, ob summam probitatem, summum candorem, memoriæ, Henricus Spilmannus, in optimo Glossario, in voce *Geldum*. De quo plura quoque Somnerus meus, in Glossario suo, in *Croco Crowellet*.

Δάσκλη, vel δάσκλον: δρέπανον, falx. Vox Siculorum propria, ut notant veteres Grammatici. Hinc, ni fallor, vox à quibusdam Italiæ populis (ut Varro docet) usurpata, *secula*; pro falce. Varro quidem ipse à *secando* ducit. At typus ille verbi diminutivus, *secula*, rei non benè convenit. Nec verisimile est, vocem apud ipsos Latinos raram & ferè ignotam, ad Anglos perveniisse. Varronem autem falsum fuisse, nemo mirabitur, cùm talia apud illum passim occurrant: qui etiam vocem *Pater*, ex Latinâ, (quo nihil ineptius) quòd *semen patefaciat*, origine: & *Proserpina*, à proserpendo, ducere maluit; quàm ex Græcâ, tam obviâ alioquin & certâ, repetere. Multa autem ex Siculorum dialecto in Linguam Latinam translata esse, satis notum est. Videant, quibus animus, quæ de voce *catasta* notant docti viri in Persium. Hinc igitur fuerit,

rit, ut ego quidem censeo, Anglicum, **sickle**. De affini verbo **sythe**, in postrema parte dicturi sumus.

H

Ἥϊον, maxilla, **the jaw**.

Ἥϊθος, juvenis, **a youth**. Venient, haud dubito, lectori in mentem, **young**, ex juvenis, & **youth**, pro juventute, ex hoc ipso *juventus*, originem, istud quidem certissimam, hoc autem, probabilem, præferentia. Quæ mihi quoque cùm venerint in mentem, caussam tamen, cur respuenda esset origo Græca, in tanta linguarum istarum affinitate, non videbam: cùm nec illud exemplo careat, ut verba & sono & significatione penè eadem, à diversâ tamen sint origine.

Ἡμίεκα, ἥλις. De his suprà.

Θ

Θυγάτηρ, filia, **a daughter**.

Θάνατος, mors, **death**; nisi ad τὸ θνήσκω, de quo suprà, pertinet: **dye, death**. Vide ibi.

Θήκη, arca scirpea, propriè: sed latiùs interdum pro loculo quovis, aut repositorio;

sitorio, ex quacunque materia : ut ex Atheni locis patet, **a tubb.**

Θυμέλη, locus editior, in scænâ, vel alibi, in agris, unde Bacchici vel Dionysiaci τεχνῖται seu artifices, saltationibus & gesticulationibus populum oblectabant : unde & θυμελικοὶ, tales dicti, saltatores, & gesticulatores publici. Sax. **tumbe, to daunce : tumbed, danced,** ut Versteganus docet. Hodie, **to tumble,** jactare se, cernuare, prostrare.

Θίασος, cœtus (Bacchantium propriè, sive Bacchi sacra celebrantium:) saltantium, & tripudiantium. Unde διᾶσαι, ab Hesychio exponitur, χορεῦσαι, choreas ducere, tripudiare : & διασον, χόρδσον, id est, tripudiato : & διασῶται, χορεῦται, i.e. tripudiatores. Hinc petenda, ni fallor, Gallici verbi *danser à danser*, circa quam multi laborant, etymologia. Sed hoc nihil ad nos. Nam Angli à Gallis, ut probabile est, acceperunt. At Anglicum est, vetus & probum, **to tosse,** ejusdem ferè cum præcedente, **to tumble,** significationis. Belgicum **tassen,** aliud ; ex Gallico verbo, *tas.*

Θύμελη,

Θέμεγον, σεμνὸν, (ut Hesychius exponit:) id est, grave, honestum, venerabile. Θεμέρυ, σεμνὴ, βεβαία, δίκαιος; gravis, stabilis, firma. Θεμαρύνεως (χ. Θεμερύνεως, ex Stephani seu exemplari, seu correctione:) σεμνύνεως, morum gravitatem & verecundiam præ se ferre. Nullibi nunc quod sciam extat hoc verbum; quod tamen genuinum esse & vetus Græcum, (ex σεμνὸς fortasse per dialectum formatum: quod & hîc innuit Hesychius:) patet ex compositô Θεμερόφρων, id est, συνετὸς, σώφρων, apud eundem. Angli habent, **demure**, id est, gravis, modestus. Nam qui ex Gallicis, *de bonne mœurs*, ductum volunt, suo more ludunt. **Demurre**, affine sono, sed planè aliud & origine & significatione.

Θαῤῥεῖν, audere, **to dare.**

Θέλγειν, mulcere, demulcere (quod oratoris proprium:) Angl. **to talke.** Nisi quis malit (quod etiam probabile est) ex διαλέγειν, διαλέγεως (quod in usu tantùm est:) differere, sermocinari; contractum esse. Unde ortum videtur & vetus Belgicum, **taelen** (ut apud Kylianum) loqui, & **taele**, sermo, oratio;

(διάλεξις:) Anglis hodiéque, **a tale**, fabula.

Θεωρέω, contemplor, **to ſtare.** Vulgò, ab aſtrorum ſeu ſtellarum (quæ **ſtarres**) contemplatione. Ego iſtud verius credo.

Θροέω, clamo, loquor; θρόος, ſonus, ſermo. (hinc ἀλλόθροος, Homero, diverſilinguis:) Angl. **I trow**, id eſt, puto, credo. Putare & loqui, affinia naturâ: Unde אמר Hebræis, utrumque: & vulgò dicimus, **what ſay you?** Lat. *Quid ais?* ſententiam rogantes.

Θρῦς, tumultus, clamor; Anglis, a **throng**, turba, tumultus, vel tumultuoſa hominum congeries. Niſi tamen ex θρυβος, quod idem; vel, ἀθρόος, confertus.

Θορέω, ſalio, inſilio; θοῦρος, impetuoſus: qui cum impetu aſſultat: Anglis, **throwes**, parturientium dolores, ὠδῖνες, qui ſubiti & impetuoſi eſſe ſolent. Sed in genere, **throwigen**, pati, Saxonicum. (Matth. XVII. v. 12.)

Θερμὸς, calidus, **warme.** Vide in Κεύθω.

I

I

Ἰκτὶν, milvus, a kite.

Ἰμάντωσις, lignum (ita interpretatur Hieronymus, ut aliis notatum reperio) quod ad continendos parietes in medio structuræ ponitur: Angli vocant, **the mantle**, (vel **mantletree**) **of a chimnie**, transversum lignum quod anteriorem partem camini (ut nunc loquimur: deest enim aptius verbum, quia res ignota Romanis, ut ex Philandro in Vitruvium, aliisque notum:) sustinet & continet. Quod verbum quanquam aliis quoque fortasse Gallis, Italisve commune, non tamen prætereundum duxi, quòd paucis notam originem crederem. Stultum enim est quod de *mantelo* somniant.

Ἰαίνω, calefacio, tepefacio, propriè: & inde, liquefacio, dissolvo, solvo, perfundo. Cùm animo attribuitur, perfundere lætitiâ significat. Proprium enim caloris est, aperire & solvere. Unde sparsis per totum corpus spiritibus, quædam cum languore conjuncta voluptas sequitur. Hujus autem affectus, crebra oscitatio sæpè indicium

est: quam ut *fluxæ* cujusdam & *apertæ securitatis*, strenuo & serio homine indignæ, argumentum vitio olim datam, ex A. Gellio (IV. 20.) discimus. Inde & flores cùm ad calorem solis aperiuntur, *oscitare* dicuntur. Vis verbi Græci optimè à Plutarcho περὶ τ ἀφρ. ψυχρᾶ exponitur his verbis: Τὸ θερμὸν κεφλῶν τ ψυχρᾶ διάχυσιν παρέχει ἡδεῖαν τῷ σώματι μεθ' ἡδονῆς, ὅθεν Ὅμηρος ἰαίνεσθαι κέκληκεν. Innuit autem Plutarchus, aut innuere saltem videtur, si non verbo, certè eâ notione verbi ἰαίνεσθαι, ut lætitiam significaret, primum Homerum usum esse; ut hinc quoq; transire sæpè significationes ad alias res affines, discamus. Anglis, **to yawne**, oscitare est.

Ἰαλεμίζειν, lamentari, flere, lugere: ἰάλεμος, lamentum, cantilena lamentabilis, & lugubris. Anglis, **to yawle**, lugere, cum clamore lamentari.

Ἱστᾶναι, stare; item, sistere. Ita & Anglicum, **to stay**, utrumque. Quod evincit, non ex Latino, sed Græco ortum esse. Hinc quoque credibile est & verbum **staffe**, quo corpus quasi sistitur (sæpè sine eo ruiturum) & sustentatur.

Quæ

Quæ & Hebraici ישע ratio: sed & Latini (ut plerisque placet) *scipio.*

Ἵππος equus, **a hobbie**, de quodam equorum genere.

K

Καρπὸς, fructus, in genere, quivis: καρπὸς ἀρούρης, fructus terræ. Interdum, ut docti viri observarunt, frumentum, propriè: καρπίζω, carpo, fructus colligo. Anglicè, **a croppe**, annona; messis unius anni.

Κυρπὸς, palmæ prima pars, junctura manus cum cubito: λαμβάνειν ὀπὶ καρπῷ, apud Homerum: Anglicè, **to grappie, or graſpie**, conferere manus, implicari.

Κάρφος, palea, festuca, stipula arida: κάρφω, & καρφύνω, sicco, arefacio: etiam καλαρρυπαίνω, sordido, squallidum reddo: κάρφη, Hesychio, φρυλὸς, quisquiliæ aridæ. Anglis **ſcurfe**, furfures capitis, arida scabies: **ſcurvie**, scabiosus, propriè. Sed cùm ad mores transfertur, ex ἀισχρὸς ductum videri possit, quod *turpem* significat.

Κίρκοι, vel κείκοι, inter alia, (nam multa significant:) ab Hesychio exponuntur,

nuntur, ἅρπαγες, & πάντα τὰ ὀπιγαμῆ, id est, harpagones; & in genere, quicquid aduncum est. Anglici Lexicographi **creeke**, vel **crooke**, (utroque enim modo scriptum reperio:) exponunt etiam harpagonem, sive machinam, quâ onera tollunt. Ejusmodi machina etiam γέρανος à Græcis dicta: Anglicè, (ex Græco) **a crane.**

Κίρκος (vel κείκος) circulus, annulus, ansula, quicquid aduncum. Ex hac multiplici verbi significatione manat fortasse Anglicum **qwirke**, pro opere subtili, vel sophismate.

Κεκυλῆρες, dentes genuini vel maxillares. Anglicè, **to scrantch**, edere; sed indecorè, lacerando dentibus, aut conterendo.

Κλοιὸς, collare, propriè caninum: jugum ligneum, quo ferociores canes domantur. Tale lignum vocant hodiéque Angli, **a clogge**: & inde verbum, **to clogge**, impedire, implicare. Unde & τὸ **clogge**, ni fallor, pro trunco. Solent enim ejusmodi κλοιὸς ex appenso trunco concinnare.

Κορυφὴ, vertex, summitas quævis, cacumen. Olim **croppe**, pro quavis ab

Anglis

Anglis summitate usurpatum ; ut apud quosdam Lexicographos reperio.

Κόλυφ, corium, seu caro nescio quæ durior in sive tergis sive cervicibus boum ; item & ovium. Hinc κόλυπες & κόλλαβοι claviculæ quædam ex isto corio confici solitæ, quibus fides intendere & remittere solebant. Alii παιδάλυς, ὑξ ὧν ἐξάπτονται αἱ χορδαὶ interpretantur, & ex κεκολλῆθς, i.e. ex agglutinatione ita vocatos istos κολλάβυς tradunt. Haud longè abit Anglicum, **claspes.**

Κόλλαβοι vel κόλαβοι dictæ etiam sunt portiunculæ panis, nescio quæ, in certam formam ex majore quantitate concisæ ; ex κολοβόω, decurto, minuo, mutilo. Angli vocant **collops**, particulas porcinas, ad subitos usus ex integrâ succidiâ decisas. Imò & quælibet offulæ carneæ ita vocantur.

Κῦμα, κύημα, partus, conceptus. Anglis, **a qualme**, deliquium animi quoddam, quale parturientibus usitatum. Possit etiam ex κάμνω; ut alterum **faintneſſe**, ex Latino, fatigo, vel fatisco. Sed illud magis probo. Hinc etiam **squeamiſh**, qui delicato & fastidioso laborat stomacho.

Κράμβη, brassica, fastidium parere solita, unde proverbium, *Crambe bis cocta:* Græci dicunt; Δὶς κράμβη θάνατος. Hinc puto Anglicum, **to cramme.** Alioquin ex κορέω, unde κεκορημένος, satiatus, ducerem. Facit tamen ad priorem rationem, quòd Bœotos κράμβλω, pro γαστέρι dixisse, notat ex Athenæo Eustathius.

Κάμπω, curvo, inflecto. Anglis, **to crumpe.** Unde, **crump-legg'd: crump-shouldred,** &c. **to crumble** aliud, quod ex **crumme,** mica. Καμπὴ, flexura, curvamen, flexus artuum, articulus, nodus, suffrago. Angl. **crampe,** spasmus. **Krimpen,** Belgis, contrahere, quæ propior origo meritò censeatur. Sed hoc ipsum ex Græco κάμπτειν, cùm flectendo res contrahantur: aut certè ex χείμπω, appropinquare facio, admoveo. Sed & τὸ **cripple,** mancus, claudus; ab eodem, ni fallor, κάμπω.

Κρώβυλοι, cincinni, crines intorti: puerorum propriè. Hodie, **curled hayre:** olim **crul,** ut ex Chaucero notatum quibusdam. Sed & **crocks** olim pro cincinnis usurpatum notant iidem.

Κόβαλος, πανοῦργος, κακοῦργος, quasi κακόβιος

κακόβελος, ut quidam volunt: malefi-
cus, vafer, &c. Anglis, **goblins**, mor-
molucii nescio cujus nomen, quo in-
fantes terrere solent: ex Græcâ haud
dubiè origine. Antiquitas hujus notio-
nis & usus, futilem eorum conjecturam
arguit, qui ex Italâ *Gnibellinorum* facti-
one ortum crediderunt. Joannes Mele-
tius in Epistolâ ad Georgium Sabi-
num, de religione & sacrificiis veterum
Borussorum: *Eadem gentes* (inquit) *co-
lunt spiritus quosdam visibiles, qui lin-
guâ Rutenicâ* **coltky**, *Græcâ Coboli, Ger-
manicâ* **Cobolde** *vocantur. Hos spiritus
credunt habitare in occultis ædium locis,
vel in congerie lignorum: nutriúntque
eos lautè omni ciborum genere, eò quòd
afferre soleant nutritoribus suis frumen-
tum ex alienis horreis furto ablatum.*
Hactenus ille.

Κρότος, pulsus, plausus manuum pe-
dúmve, propriè: applausus. συσκεδᾶν,
coire, conspirare. συσκέδημα, coitio, con-
spiratio. Anglis, **clutter**, sonus incon-
ditus, tumultus: **a crue**, societas, co-
itio.

Κρύος, frigus; κρυερὸς, frigidus: An-
glis, **cold**, utrumque, frigus & frigidus.

Litera-

Literarum *l.* & *r.* mutua inter se permutatio, tam tralatitia observatio, tam in omni sermone obvia, ut meritò verear ne nostra in talibus diligentia lectori non uni putidior quàm gratior accidat. Nos tamen quia novum hoc & fortasse minùs probabile videbitur etymon, aliquot exempla legentibus ob oculos hîc ponemus: ἄλως, *area*; λείριον, *lilium*; χανθήλιος, *cantherius*; στλεγγὶς, *strigilis*; γαργαρεὼν, *gurgulio*: Ululare, **hurler**, *urlare*; παρόλυσις, **palsie**; καρυόφυλλα, caryophylli flores, **gilliflowers**. Hæc in derivatis exempla. Sed in uno eodémque verbo sæpè alternant, ut שרשרת, & שלשלת. κρώμαξ, κλώμαξ: κλωμακόφις, κρωμακόφις, aliísque plurimis: ut Galenus Latinum *cerebrum* Græcè scripturus, κέλεβρον, quasi perinde esset, cum litera *l.* vel *r.* scriberetur, expresserit: & contrà, φραγέλλιον, pro Latino *flagellum*, Joh. II. 15. aliíbque reperiatur. Sed dicet aliquis fortasse; Nonne ex Latino *gelidus* (quod & doctis viris, Helvidio, aliísque placuisse scimus) ☞ **kald** vel **cold**, verso ut sæpè ☞ *g.* in *c.* promptior & paratior Etymologia? sanè, si sonum spectemus, quin

gelidus

gelidus sit propior origo, non ego negaverim: si verò significationem, non sine causâ Græca præferatur. Aliud enim, quamvis affinia, gelidum; aliud frigidum. At commendat Latinam originem vox etiam *frigidus*, ex quâ quis dubitet quin τὸ freese manaverit? ego verò dubito, & ex Græco φείκη, quod horrorem frigoris (& inde timoris: quamvis hoc usitatius:) propriè significat, potiùs duxerim. Tres gradus frigoris in febricitante Alex. Aphrodisæus (ut doctissimus hîc ex illo Stephanus) constituit: ὀπτύχωσιν, φείκλω & ῥῖγος: ex utrovis horum posteriorum, quibus intensum frigus indicatur, φείκη vel ῥῖγος, τὸ freese, duci potest: ut & Latinum *frigidus*. At Græcam commendat originem vox warme, calidus, è Græcâ θερμὸς; quod non nobis sic visum primis. Eò autem magis aliis ita statuentibus assentimur, quòd literam illam aspiratam θ in derivatis haud raro excidere non uno exemplo didicimus. vide in ἀπιδάμη, &c. Sed & Latinos ex hoc ipso θερμὸς, olim finxisse *formus*, notant docti viri. Cur non & Angli veteres suum warme; quod non magis,

quàm

quàm illud Latinum, ab origine suâ recedit?

Κοῖλος, cavus; κοίλη νεῦς, cavum navis, venter navis, carina. Hodie, **the keel**, propriè carina; nec aliter sumitur, olim autem, **keeles**, συνεκδοχικῶς, *naves*. Nisi tamen ista potiùs distinguenda, & τὸ **keele**, ut carinam significat, sit ex κοίλη: ut autem navem, ex κέλης: quod navigii genus, ex uno remigum ordine, (non ut quidam puerili errore, quòd uno remo & non duobus ageretur:) constans, ad velocitatis & prædationis usum potissimùm comparatum significat.

Κέλης, equus desultorius; ad cursum aptus. Anglis, **a coalt**, pullus equinus: juvenis equus, quales ad cursum aptiores. Sed olim fortasse equus simpliciter ita dictus, ut **mare**, olim equus in genere; nunc equa tantùm.

Κάπη, præsepe, **a cribb**.

Κώρυκος, pera, sacculus, propriè coriaceus; ad custodienda, & circumferenda cibaria aptus; ut ex Homero patet. **Crock** Anglis olla in quâ coquuntur carnes.

Κίκκος, gallus (Hesychio:) κίκκα, gallina:

allina : **chick**, & **chickens** : *pulli gallinacei.*

Κῆρ Θ, juvenis, inter puerum virúmque medius : qui, ut plurimùm, feroiores & petulantiores esse solent : **ceorl**, olim, (nunc **churle** :) duri agrestísque vir ingenii : sed & rusticus.

Κηείδι Θ, & κηριδία, apud Homerum, de marito & uxore, qui juvenes. Saxonicè, **ceorlian**, ἐυσαμίζειν : Matth. XXII. vers. 30. **ne hig ne ceorliath on tham æriste** : *neque nuptum dentur in resurrectione.*

Κόρη, & κέρη, filia, puella ; **a gyrle.**

Κόνν Θ, menti barba, apud Lucianum. Anglis, **chin**, mentum.

Κομιὸς, ornatus nimius, affectata corporis elegantia ; **comely**, nitidus, elegans.

Κνίζειν, κνησᾶν (verbum Tarentinum, de quo Scal. in Virgilii Catal.) prurire, **to itch.**

Κνίδη, urtica ; **a nettle.**

Κῆδ Θ, affinitas ex nuptiis contracta : κηδεστὴς, affinis, socer, gener : κηδόω, affinitatem contraho, &c. Angl. **kindred**, affinitas, propinquitas. Si quis tamen malit ex γένΘ, συγγενὴς, συγγένεια,

ψία &c. non valdè repugnem. Hiſpanicum, *cunnado*, ex *cognatus*, ni fallor. Cæterùm, Anglicum **kind**, tum genus ſignificat, quando ſubſtantivè ſumitur; tum verò, cùm adjectivè, humanum, amicum, commodum; cui non abſimile Græcum ἐυνοῦς, quod tum propinquum, tum familiarem & commodum ſignificat: unde etiam Anglicum verbum per uſitatam aphæreſin duci poſſit.

Κάπηλος, caupo, inſtitor, propola, tabernarius: καπηλεύω, cauponor, &c. Anglis, **ceapman** (nunc **chapman**:) vel **ceap-man**: q. d. inſtitor homo, nundinator: **decpp**, vendito: Matth. XIX. verſ. 21. Item **to chaffer**, mercari; & **chaffering**, mercatus, nundinatio. Fortaſſe & **to pickle**, muriâ condire, inde ortum, cùm ad caupones & id genus hominum propriè pertineat.

Κείζω, ſtrido, **to ſcritch**: κειγὴ, ſtridor noctuæ, **a ſcritching**; **a ſcritch-owle**. An & **a cricket**, obſtreperum cicadæ, vel locuſtæ genus.

Κεφαλὴ, caput; veteribus Anglis, **cop**.

Κρύπτω, abſcondo, ſimulo: κρύφη, abſcon-

absconsio, simulatio. Anglis, **craft**, & **craftie**; vafrities; vafer. Item **a croft, o2, undercroft**, κρυπτὴ, i. e. locus subterraneus, &c.

Κενὸς, vacuus, inanis; κενὴ κοιλία, venter vacuus. Anglis, **cleane**, mundus; aliquando vacuus; ut cùm dicunt, **cleane gone**; **cleane riddance**; **cleane teeth**: Κενεαγγία, κεναγγία, vasorum vacuitas: Hippocrati, fames, inedia. Unde potest etiam esse, ℱ κ. in *h.* (de quo suprà fusè; & mox exempla plurima:) migrante, **hunger**, fames, inedia.

Κόπτω, scindo, **to chopp**: κόπτεσθαι, vexari, plangere, **to chafe.**

Καλέχειν, occupare, firmiter tenere, aut amplecti; **to catch.**

Κωλίλλειν, garrire; **to chat.**

Κόκκω, (vel ut alii, κόκω) Atticis pro ταχύ, celeriter. Angl. **quick**, & **quickly**. Nisi tamen id conceptui proprium: & tum fuerit à κώειν.

Κηλέω, delinio, demulceo; **to claw.**

Κοεῖν, i. e νοεῖν, ἀισθάνεσθαι: intelligere, sentire. Verbum vetus, sed cujus apud veteres Grammaticos frequens memoria, in tradendis diversorum verborum Etymologiis, ut κοΐΘ-, κοάλεμΘ-, κόβαλΘ-,

λος, δυσκόλος, &c. Apud Etymologicum in κολεμος profertur ex Callimacho locus, ubi ita usurpatum reperitur. Habet etiam Photius in Bibliotheca sua, in derivatione verbi μαχοᾶν, ex Helladio Bizantino. Est etiam apud Hesychium κοθεῖ pro ἀισθάνεται, νοεῖ : i.e. sentit, intelligit. Hinc fortasse fuerit & vox ἀλλόκοτος, peregrinus, incognitus: potiùs quàm ex πίλω, ut vulgò tradunt. Veteribus Anglis, **cuth**, notus, cognitus ; **uncuth**, (hodiéq; vulgò) incognitus, inusitatus.

Κοννεῖν, i. συνιέναι, ἐπίστασθαι intelligere: κοννῶσι, γινώσκουσι, sciunt, intelligunt ; **to konne** ; Item **cunning** : peritus, intelligens : & inde **Koning**, nunc **King**, Rex. Sed & **to kenne**, videre, perspicere : **the kenne of sense**, judicium sensuum.

Κύων, prægnans : κύουσα, quæ peperit ; olim **quena**, vel **quinde**, (ut Verstegan us) uxor, vel mulier in genere. Nunc **Queene**, κατ' ἐξοχὴν regina. Sed & **queane**, probrosum, pro meretrice: fortasse, ex aliâ origine. Verstegan us, sterilem vaccam propriè ita nuncupatam docet. Ipsum autem **Kaw**, pro vaccâ

ex

ex Latino potiùs per aliquantulam inversionem, & contractionem, quàm ex Græco derivem.

Κυὼν, canis; **a curre**; item **a kennell**, canum cubile, vel agmen.

Κυνίδιον, catellus; **a hound**: ℞ κ. in *h.* verso, ut suprà in κυνὸς, κεναλχία: & suprà, de idiotismis, multis exemplis probatum. Hîc alia nunc subnectemus, ex quibus intelligi possit, quanti momenti ad veras origines expiscandas, sit talis observatio.

Κάθω, occultare, **to hide**.

Κόνδυλος, pugnus, **a hand**: κονδυλίζω, pugnis cædere; propriè: & inde fortè, **to cudgill**, quod fustis, pugnorum usum in tali re, præstet: ut & τὸ **fist** (pugnus:) ex Latino *fustis* ortum esse non improbabile. Ita Græcis πυγμὴ tum pugnum significat; tum cæstus, seu potiùs pugilatum qui cæstibus exercebatur. At **knucale**, est κόνδυλος.

Καμπὴ, flexura artuum corporis inter incedendum: ut cum Aristoteles de quibusdam animalibus, εἰς τὸ πλάσιον ἔχειν τὰς καμπὰς, id est, obliquè incedere. Angl. **the hamme**,

poples, cujus inflexione incessus instituitur.

Κοιλὸν, cavum; **hollow**: κοιλόφθαλμος, **hollow-eyed**.

Κεφὰ, cæsaries; **hayre**.

Κερχνᾶν, asperare: κερχώδης, qui asperâ est voce. Angl. **harsh**, asper.

Κορδύλη, Suidæ πᾶν τὸ ἐξέχον καὶ συνεσταλμένον, quicquid eminet, & convolutum est: ἐσκεκορδυλημένος, intectus, involutus; a **hurdle**: crates ex viminibus textis, parietum usum ad includendos homines, pecudésve præstantes. Item, **to huddle**, involvere: **to hoord**, acervare, condere: potiùs quàm ex Gal. *hardes*, impedimenta. Est etiam κορδύλη, σκεπέλυμμα τῆς κεφαλῆς, involucrum capitis; a **hood**, Anglis, cucullus.

Καβάλλης, ἐργάτης ἵππος: equus operarius; *caballus*, Latinè: quod vilitatis habet significationem, ut ex sexcentis authorum Latinorum, & nonnullis Græcorum locis cuivis liquere potest. Tale, *olitoris caballus*, apud Horatium, & id genus alia, doctis viris notata. Ut qui id negant, (quod faciunt quidam Per-

sii interpretes) miram suam in his literis infantiam prodant. Nam quod afferunt, *chevalier*, apud Gal. *cavaliero*, Italis nomina esse honorifica: perinde faciunt, ac si dicerent, **queane**, aut **schalck**, aut **knave**, quia olim honesta fuerint, talia nunc esse, nec aliter usurpari posse. Næ illi verborum naturam cognitam non habent qui sic disputant. Cæterùm κάβαλλης, caballus, vox origine Græca sit, an Latina, meritò dubitemus. Plutarchus aliquoties usurpat; sed ille ex posterioribus est Græcis, qui à Latinis potuit accepisse. Deinde quod de Etymologiâ verbi tradunt Grammatici Græci, ex κάββαλλειν, pro καταβάλλειν, id est onera injicere: id primum ostendere debebant, καταβάλλειν eâ notione reperiri. Mea tamen sic est opinio, verbum Græcum esse, & ita propriè vocatum, equum caducum & sternacem, quem Angli vulgò, **a stumbling jade** nuncupant: vel equum vectigalem, quem ad publicos pro re natâ usus, oneribus ferendis aptum,

alere cogerentur. Utrumvis, [illegible]
tatæ verbi καλαβάλλειν significati
optimè conveniat. Talia auc
multa sunt vetustissimis Græci
sitata, quæ posteà exolevere : u
superioribus ex Varrone & P
tarcho observavimus. Aliquid e
am in verbo ζάσχανς. Anglis,
bobble subsultare est : quod e
succussarii, id est caballi propriu
Lucil. *Succussator tetri tardique*
balli. **Hobbi** genus quoddam
qui, ut volunt, Hybernici. **Hobbe**
hobbellarii, in jure Anglico mu
cipali vocati, qui lege prædii
equum cursorium ad publicos u
alere tenerentur.

Κόρη, puella, filia ; Anglis o
bure, (nunc **whore**) meretrix. Pl
ut Gallis, *garce*, vel *garse* tam
ellam, quàm meretricem signifi
Sed & Anglis, verùm secund
aliam analogiam, ex hoc,

Κόρη, puella, mutato, ut in multi
c. in *g.* factum est Angl. **girle**, puell

Κατὰ, contra ; **gainst**, **against**.

Κύκλος, circulus, orbis, rota ; **a wh**
Vide tamen in εἰλέω suprà.

Κα

Καλῶς, benè ; **well.**

Κείρω, tondeo ; **to sheare.**

Κοιλῶν, & κοίτη, lustrum ferarum, cu-
e, &c. **a cote,** (nunc **cottage**) tugu-
m.

Κλώθω, neo ; κλῶθες, Parcæ, ob assidu-
in nendo operam ; **cloth,** pannus.

Κιγκλίζειν, crebrò movere, & agita-
κιγκλισμὸς, crebra agitatio & motio.
gl. **to jangle,** & **jangling.**

Κρέω, pulso : κρεμβάλοις κρέειν, crem-
la pulsare : ἡ κιθάραν κρέειν, citharam
lsare : κρῦμα, sonus qui editur cum
ganorum musicorum pulsatione. I-
n, (ut quidam interpretantur) car-
na, odæ ; **a crowd.** Notissimum & usi-
ssimum instrumentum musicum, ad
od cantare & saltare solent.

Κῦδος, opprobrium : κυδάζειν, con-
iari ; **to chide,** increpare : quod ple-
nque non sine opprobriis.

Καλαρᾶς, imprecari, maledicere : so-
τ χ in compositione contrahi, ut
έβαλε, κάββαλε, (inde καββαλικὸς, &
t. caballus :) καλαλείπειν, καλλείπειν, &c.
l & coalescere, ut χ κορυφὼ, καικο-
φὼ : χ πεδίον, καππεδίον : χ μέσον,
μισον, &c. **to curse,** quasi ex καρᾶς,

ut ex καλαρέζειν demulcere, Galli suum *caraſſer* effinxiſſe memini alicubi legere. Vulgò tamen (ſed non ita probabiliter) ex χαρίζεσθαι, quod aliud eſt.

Κιχέω, κιχάνω, & κίχημι, Homero uſitatiſſima: propriè, curſu & pedum pernicitate aliquem aſſequor, & comprehendo: corripio. Anglis, **to kitch**, pede ferire: *Ferire*, pro aſſequi, vel tangere etiam Latinis uſurpatum. Horatius, *Sublimi feriam ſydera vertice.*

Κνίψ, culex, a **gnatt**: quod non tam remotum quàm eſt *pavo*, ex παὼς: *ſpica*, ex σπάχυς; & ſimilia, quæ doctiſſimis viris placuerunt, & arcaniore quadam analogiâ ſe tuentur.

Καρδία, καρδιερός, κυνικὸς, &c. Vide ſuprà, ubi de Idiotiſmis, &c.

Λ

Λέχεσθαι, (unde λέκτρον, lectus: ἀλέκτωρ & καλαλέχεμι, &c.) jacere, cubare, **to lie**: Item, λέγω, cubare, vel jacere facio, (apud Homerum, ut & prius:) **to late.**

Λιλαίω, lingo; **to lick.**

Λάγνος, vel λάγνος, (quaſi λάγυνος) libidinoſus, ſalax; **lecherous.**

Λαγὼς

Λαγὼν, λαγόνες, ilia, lumbi; **the loynes.**

Λαγὼν, angiportus; **a lane.**

Λέγνον, fimbria; & in genere, (ut Hesychius explicat) τὸ ἔσχατον, quod extremum est; **a ledge.**

Λόχμη, densa sylva; & metaphoricè, crines densi. Angl. **locke**; cincinni: sed & λοξὸς, obliquus, non rectus: quod & cincinnis, sive intortis crinibus non malè quadrat.

Λαγαρὸς, laxus, vacuus, non distentus: Angl. **lanck.**

Λίχνος, qui cupediis est deditus, liguritor, cupes, catillo; **lickrish.**

Λόφος, inter alia, tumulus, collis, locus editus, **a loft**, & **aloft.**

Λάβρος, avidus, vorax, impetuosus; nimius: λάβρον στόμα, os procax. Angl. **lavish, a lavish tongue.**

Λὰξ, cum calcibus; vel ut quidam apud Homerum (λὰξ ποδὶ κινήσας, & similibus) interpretantur, molli pede: ἄκρῳ τῷ ποδὶ, pede extremo. Anglis **lagg**, tardus, postremus; quod tamen etiam ex λήγω, cesso, desino, duci possit.

Λίπος, attritus, seu detritus usu. Λίπη γλῶσσα, quo sensu Athenienses

à lepidissimo Comico objecta, consulendi ejus interpretes & scholiastæ. Hadrianus Junius, vir doctissimus, *lubricâ ac suaviter balbutientem linguam interpretatur*. Angl. igitur, **a lisping tongue**; λίσπη φθογγὴ. Et enim **tongue**, Græcum quoq; ut idem vir eruditissimus pridem monuit, & nos suo loco docebimus.

Λαγχάνω, sortior, sortitò obtineo: τὸ λαχὸν, quod sorte obtigit: λαχμὸς, sors, **luck** & **luckie**: quanquam dubito utrum ex eâdem sint origine: & non potiùs **luckie**, sit ex λάμπος, candidus, albus; dicunt enim Græci, λαμπὴ ἡμέρα, fœlix & fausta dies: Angli, **a luckie day**.

Λάω, video, aspicio; **to looke**: quod minùs remotum, quàm βλέπω; ex quo tamen prius illud doctissimi Grammatici deducunt.

Λύω, λῦσαι, solvere; **to loose**: Λυσιμάχιον, herbæ nomen; Angl. **loose-strife**: quasi dicas, λυσιπρόφιον. Vide infrà in στεφή. Idem λῦσαι, dissolvere, rescindere, abscindere, evertere (ut apud Hometum, λύειν πόλιν, evertere, perdere urbem, &c.) **to loose**, id est, *perdere, amittere*; **losse**, damnum, jactura.

Λείπω,

Λείπειν, relinquere, linquere, **to leave.**

Λαὸς, turba, populus: Anglicè, **lewd,** improbus, flagitiosus: quales è turba plerique. Obvia philosophorum in eam rem testimonia.

Λῶ, λῇς, λῇ, (pro θέλω, θέλῃς, θέλῃ; apud Callimachum, Theocritum, aliósque:) volo, cupio, &c. **I list.** Hinc autem, aut ex λελιημένος, quod exponitur θέλειν, ὁρμῇ ἀπαύστῳ, est, **to lust**: & nomen substantivum, **lustr**: nisi quis malit ex λοίσθων, (quod ab Hesychio exponitur ἀκρατὴς περὶ τὰ ἀφροδίσια, circa res venereas incontinens, salax) deducere. Quæ quanquam sunt valde probabilia, non tamen omittendum, λύσσα, vel λύπα, quod apud Græcos de caninâ rabie proprium est, ad alios quoque, majores & impotentiores, (ut amoris iræve,) qualescunque affectus non rarò transferri. Unde & Anglicum verbum manasse, nonnullis fortè magis arridebit.

M

Μύρον, unguentum; **to besmeere:** ungere: τὸ **be** præponitur, ut in aliis multis. Simplex igitur fuerit, **to smeere.**

smeere. Sed & **myre** lutum ex eodem fonte; cum τὸ μύεσμαι, ex quo μύειν ortum, *flere, fluere, fundere*, in genere significet, & ista vulgò confundantur. Αλείφειν, ungere, & illinere: ἀλοιφὴ, unguentum, & tectorium, quo parietes illinantur. Ita & Latina, *venenum, inficere*, in utramque partem usurpantur; & alia plurima.

Μυδάω, nimio humore & uligine vitior; præ nimio humore seu madore putresco: μύδησις, vitium quod ex nimio humore & madore contrahitur; **mud, muck; muddy, mucky.**

Μίλδω, liquefacio: Item macero, consumo, &c. **to melt**: Item, **to moulder.**

Μινύεσμαι, lamentor; **to mourne.**

Μῶλος, πόλεμος, μάχη, θόρυβος, μόλος, bellum, pugna, turba, labor; Angl. **to moyle**: vulgò jungunt, cum toile, (**to motle and toile**) de quo vide in ὄτλος.

Μιγνύειν, miscere; **to mingle**: μίσμα, mixtio; **a mifhmath.**

Μαραίνω, tabefacio; μάρανσις, vel μαρασμὸς, tabes; **murafne**, vel **murrein**: lues, tabifica lues: inter pecora propriè.

Μαίνιδες,

Μαίνεσθ, insanire; *μανία*, insania; **to be mad, madneſſe**: de *d* inserto, vide suprà. Hebræis recentioribus מלנויא, *μεταχολία*, *μανία*.

Μιχύλλω, in minutas partes seco, in parva frustra concido; **to mince.**

Μηλίχιος, vel *μείλιχος*, suavis, mansuetus, affabilis; **meeld.**

Μαῖα, obstetrix; **a mid-wife.**

Μέγιστος, maximus; **mighty**: de **mæſtan**, & **moſt**, in superioribus.

Μηχανᾶν, excogitare, moliri, struere; **to make.**

Μυελὸς, medulla; **marrow.**

Μόλυβδος, plumbum; **lead**: Vide exempla contractorum, de quibus in superioribus egimus: & infrà, in *μαστρωπὸς*, & *μαχύλλη*. Item & *τολύπη*.

Μανικὸν, pro magno, seu ingenti, vox (authore Plutarcho) Phrygiaca. Potuit alioquin (ut jam olim Eraſmo aliisque notatum:) & Græca meritò censeri, cum etiam à Lat. *insanum*, pro magno usurpetur. Cæterùm linguam Phrygicam ejusdem fuisse cum Græcâ originis, ut quæ ex illâ sunt, etiam Græcæ, sed quæ antiquissimis temporibus obtinuit, adscribi possint, ex quorundam sententiâ

sententiâ priùs notavimus: Anglis, **maine**, ingens. Utuntur & substantivè, cùm dicunt, **with might and maine**.

Μάνης, δοῦλος, servus. Aristophanes, (ut alios omittam) bis utitur; ubi Scholiastes, οἰκέτας, domesticos, exponit: ut doctiss. Stephano notatum. Græcam tamen non redolet originem: de quo alii pluribus. Anglis **man**, homo, vulgò pro famulo, sed καλαχρηστικῶς, ut Latinis puer; & Græcis παῖς. Quidam ex Latino *mas* repetunt, ut Lipsius; alii ex *homo*. Ego ἐπέχω. Movet me tamen, quod affine, **wo-man** ex Latino fœmina fluxisse credibile est. Quanquam magis probarem Verstegani sententiam, **woman**, quasi **womb-man**, ἐνμολογεῦλος, si constaret τὸ **wombe**, mulieris uterum propriè, non ventrem in genere apud antiquos denotasse. Regeret tamen aliquis fortasse, utcunque nomen illud tam viris quàm mulieribus commune, nihil obstare tamen, quin mulieribus ab illâ potissimum parte nomen ductum sit, in quâ præcipuum à viris discrimen, & quâ illæ maximè notabiles. Enimverò, & γαστὴρ commune utrique sexui; ad ea tamen

quæ

quæ mulierum propria, sæpe transfertur: ut cum ἐν γαστεὶ ἔχειν, &c. dicuntur. Cæterùm, ut nunc **woman**, ita **wife** olim, commune sexus nomen erat: quod nunc usus conjugibus addixit. Hodie, enim **wife**, uxor; **house-wife**, mater familias.

Μάννος, vel μάνος (quod & μανιάκης) κόσμος περιβραχίλιος, ut Theocriti Scholiastes; genus ornamenti collaris, vel collo apti: χρυσῆν φέλλιον φορῶσι περὶ τὰς χεῖρας καὶ πράχηλον οἱ Γαλάται: ait Polyb. ut ex illo docet hîc doctissimus Stephanus. Angli hodiéque, **a mane**, vel **maine** jubam vocant equinam: quæ equi præcipuum, præcipuè si cultus accedat, ornamentum. Plinius de Leonibus: *Leoni præcipua generositas, tunc cùm colla, armósque vestiunt jubæ. Id enim ætate contingit, è leone conceptis. Quos verò pardi generavere, semper insigni hoc carent.*

Μετὰ, (præpositio:) cum: Saxonicè, **mid**. Eadem præpositio μὴ, quando cum accusativo construitur, sæpè (apud Homerum præcipuè:) motum significat ad locum, ponitúrque pro, πρὸς vel εἰς: ut

Ζεὺς γὰρ ἐπ' ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας ἔβη. —— (Ἰοσπίας

(id est) *Jupiter enim in Oceanum ad inculpatos Æthiopas Heſternus ivit.* Et, Ἀλλ' ἴθι νῦν μετὰ λαὸν, *proficiſcere ad populum.* Et, Βῆ ῥ' ἴμεναι μετ' ὕας. *Pervenit ad ſues.* Ex hâc præpoſitione fecerunt Angli (ut Græci ipſi ex ἀντὶ, præpoſitione, verbum ἀντιάω, ſeu ἀντάω: & ſimilia:) verbum **to meet**: convenire. Unde & ſubſtantivum **meet**, id eſt, aptum, conveniens. Ita & Græcis ἀπαντᾶν, quadrare, convenire: de quo ſuprà ſuo loco. Eadem præpoſitio genitivum regens, conjunctionis aut participationis habet ſignificationem, Latinæ *cum*, vel *unà cum* reſpondens: μεθ' ἡμῶν, nobiſcum; μεθ' ὑμῶν, vobiſcum: vel conjunctis viribus. μετὰ δικαιοσύνης, cum juſtitia; vel juſtitia comite, &c. Unde & compoſita, μέθοχη participatio; & verbum μέτειμι, interſum: (κρεσσόνεσσι μετῆεν, inter juniores converſari, &c.) & interdum, μέτα (accentu retracto:) pro μέτεστι, præſens eſt; intereſt. Hinc, aut ego fallor, **mate**, ſocius, ſodalis. Imitantur etiam Græcos Angli in uſu hujus præpoſitionis, ſuo **after**: pro

διὰ

δεῖπνα : ut cùm dicunt, **He is gone after such a thing.** μετὰ δεῖπνα, **after a dinner, i.e. to get a dinner.** χρυσέου μετὰ κῶας, **after the golden fleece.** Latini non possunt ista verbatim reddere : verbatim simul & eleganter Angli possunt. Sed hoc ad idiotismos pertinet : de quibus nos aliàs ; (infinita enim sunt in hoc genere digna quæ observentur:) aut alii, quod malo, peritiores.

Μύθος, verbum, dictum, oratio, fabula. Hinc, ni fallor, Anglorum, **mouth:** *Os* sanè pro *oratio* non raro ponitur. Sed Germanorum **mut**, animus, ex θύμος per inversionem, facit ut dubitem. *Os* enim pro animo sæpe ponitur, ut ab eâdem origine possit & Anglicum verbum esse.

Μύω, claudo oculos, (subaudiendo ὀφθαλμὲς, vel ὄμματα :) claudo, seu obstruo os, (subaudiendo στόμα:) μύσις, occlusio, compressio, obstructio. Angl. **to muzle.**

Μάσσω, pinso, subigo : misceo, φυράω. (μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ:) μάσμα, materiæ cujusvis expressæ, vel agitatæ massa, vel recrementum ; **a mash.**

Μαπύη,

Μαπύη, vel *μαπύα*, lautitiæ, delicatioribus; **meat.**

Μασεμπὸς, ὁ ἡ ἥ, leno, vel lena; a **strumpet.**

Μαβύλλη, lena; *μαβυλλεῖον*, i. *πορνεῖον*, lupanar; a **trull.**

Μέλκα, ὄφον τι διὰ γάλακτος; edulium ex lacte constans. Extat apud Galenum & posteriores aliquos Græcos; sed ut Romanum verbum, non Græcum. Meursius non aliud fuisse censet, quàm quod veteres Græci ὀξύγαλα: q. d. *lac acidum* nuncuparunt. Mirum apud Latinos, ut hîc observat Stephanus, non reperiri. Credibile est eos istum lactis usum, quicunque fuerit, à Germanis didicisse; & inde nomen Germanum retinuisse. Quis tamen non dicat originem Germanici **melck**, vel ut Angli **milck**, esse Græcam; ab ἀμέλγω, mulgeo? Quid enim lac aliud, quàm quod mulgendo ex animalibus exprimitur? Cæterùm monendus semel est lector, alia quoque non pauca, ut γῦνα, a **gowne**: ἐσθίω, a **bose**: μέθη, **meat**, &c. in Meursii, viri doctissimi, *Glossario Græco-barbaro* reperiri, quæ Anglica quoque sunt, & ab Anglis, aut Germanis

Germanis ad illos recentiores Græcos pervenere. Et hactenus quidem nihil ad nos. At inter illa, si quis accuratiùs excutiat, nonnulla fortasse, quæ utcunque posterioribus Græcis ignota, Græcæ tamen originis reperiuntur: Sed istis diutiùs immorari, alteriùs & otii, & operæ est, quàm quæ nostra nunc est.

Μανάκις, Hesych. ὀλιγάκις, σπανίως, ὃ πυκνὰ, id est, parcè, rarò: vel etiam, spissè, densè. Non dubito fore, qui Hesychium depravatum contendent, & pro ἢ πυκνὰ, corrigendum esse, μὴ πυκνὰ: *non spissè, vel densè.* Facilis lapsus fateor, & conjectura non improbabilis. Quanquam & illud dicendum, non deesse exempla vocabulorum, in omnibus fortasse linguis aliquorum, sed in Græca non paucorum, quæ contrarias res aut actiones significet: ad vulgatam autem lectionem Hesychii asserendam & illustrandam insignitèr facere linguam Anglicam, quæ eodem ferè & ipsa verbo **mante**, & **meane**, (quorum illud multitudinem, copiam, abundantiam; hoc, exile, tenue, rarum significat:) res dissimillimas exprimit. Istud autem **meane**, quanquam Latinum *mi-*

nutum, & Gallicum *menn*, non longè abeunt: cur aliundè quis malit, quàm ex Græco μανὸς, quod rarum, non densum significat, arcessere, causam non video: μανόκαρπος, rarum ferens fructum: μανόφυλλος, non habens folia: Angli dicunt, **meanly frozed**, vel **meanly furnished**: in eandem planè sententiam.

Μαλερὸν, ἄλδερον, σῖτος: (Hesych:) farina, pasta; **meale**.

Μανεύω; vide suprà, ἀμανεύω.

Μάχη; vide suprà in χάμος.

N

NΕω, νήθω, neo, acervo, glomero. Sunt qui νέω, *neo*; & νέω, glomero, diversa themata constituant, & τὸ νήθω ad prius referant. Sed aliter Hesychius, qui νήθων ὕλλω, σαρδίων ὕλλω exponit. Anglicè, **to knitt**, texere, contexere, connectere. Interdum propriè de texturæ genere, quæ duabus, aut etiam pluribus, pro operis ratione, prælongis acubus peragitur. Hoc genus an veteribus in usu fuerit, incertum est. de quo plura b. m. parens in *Exercitationibus* editis. Cæterùm, de literâ *n* pro arbi-

trio

trio præpositâ, vel omissâ, plura nos in *De linguâ Hebraicâ.*

Ξ

Ξ Ιφος, ξιφος; a knife. Vide suprà.

Ο

Ὄρνις, avis, in genere, quævis. Interdum specialiùs, de gallinaceo genere, a hearue, Anglis, avis ardea: hen, gallina.

Ὄροφη, vel ὄροφος; tectum, culmen; a roofe.

Ὀδυρμα, & ὀδυρμὸς, lamentatio, ploratus, planctus; a dirge: scio vulgò ex solemni in his (ut aiunt) sacris verbo dirige originem repeti. Quàm probabiliter id dicatur, meliùs judicarem, si ante oculos illæ formulæ. Nam quòd ad Deum *dirigantur* istæ preces, nimis id dilutum est, cùm non illæ magis, quòd sciam, quàm quævis aliæ. Præterea movet me, quòd in nullâ aliâ linguâ his sacris inditum ab hoc *dirige* nomen reperiam.

Ὄρθρος, diluculum, tempus antelucanum, propriè; rath, rathest.

Ὀλκὴ, pondus, vis; **a bulcke**: de quo vide infrà, in ῥάμνῳ.

Ὀφρὺς, supercilium: τὰς ὀφρῦς συνάγειν, supercilia contrahere. Angli uno verbo, **to frowne**: sed & **brow**, frons, supercilium, ab eâdem origine, cùm & de monte quoque dicant Angli, **the brow of a hill**: ut Græci, ὀφρὺν ἢ ὄρους.

Οἰκογενὴς, domi natus, & educatus; verna, vernaculus. Πάνυ σφόδρα οἰκογενὴς, apud Platonem, genuinus Athenienſis, ſermone (de ſermone enim quæſtio ibi propoſita) & natalibus: peregrino & externo oppoſitus. Ita & vernaculus apud Latinos, non eum tantùm qui domi natus eſt ſignificat, ſed qui urbanam vitam totus colit, ruris & peregrinationis expers. Apud Senecam *vagus atque errro*, vernaculis opponitur: De Benef. VI. c. XI. Idem Epiſt. LI. vernam & urbanam conjungit, & montanis opponit. Anglis, **a corkny**; qui in urbe natus, raro aut nunquam foras extra natalitia pomœria pedem extulit, rerum omnium, præterquam urbanarum, planè expers, & ex merâ inſolentiâ ſtultus & incredulus admirator. Ut autem *verna*, (unde *vernilitas*) & *vernaculus*

apud

apud Latinos pro ἀρέσκω sæpè sumitur (ut ad Antoninum dicebamus) qui verborum blanditiis & quæsitioribus, sed & putidioribus officiis gratiam hominum captat; ita & Græcum οἰκοψύλης usurpatum olim videtur; quamvis hujus usus & notionis, nisi apud Antoninum Imperatorem, nulla nunc quod sciam, superstant exempla. Apud illum enim Primo *De seipso*, ἀεργάλεος & οἰκοψύλης in eam sententiam conjuncta: quanquam nos aliter quoque, quòd ejus usus deerant exempla, interpretari ibi conabamur. Sed jam puto me in Anglica lingua reperisse. Illis enim, **to cogge**, est adulari, blandè & verniliter alloqui: **a cogger**, ἀρεσκος, adulator: quæ quidem ex fonte Græco manasse nullus dubito.

Ὀπτάω, inspicio, inspecto: ὀπτάλης, visor, speculator; **to peep.**

Ὀρέσσω, porrigo, extendo: τὰς χεῖρας ὀρέγειν: manus porrigere, tendere. Item ὀρέσσω, porrigo, alio sensu, pro præbeo; seu porrectâ & tensâ manu præbeo. Angli, levi soni discrimine, sed ut idem verbum agnoscas, prius, **to streach**: posterius, **to reach**, dicunt. Sed & Græci

in quibusdam literas ϝ. præponunt; ut ϝόμβος, τεϝόμβος, &c.

Οὐλόω, vulnero; **to wound.**

Ὀργάζειν, simplex; ex quo compositum ἀνορχάζειν, quod exponit Hesychius, τὰ παιδία ἢ χερσὶν ἀναπάλλειν, infantes manibus certo ritu agitare, vel quatere: de quo ritu plura viri docti ad Persii, *Tunc manibus quatit*, &c. **to rock**, cunas agitare.

Οὖδος, solum, pavimentum, terra. Anglis, **threshold**, est limen domus: quod compositum reor, ex θύρα, (Anglicè, ex Græco, θοορε:) & οὖδος: q.d. *pavimentum januæ*. Est enim pars inferior januæ, solo proxima; superliminari opposita.

Οὖρος, (vox Homero familiaris; pro quâ posteriores ὁρευτὴς maluerunt:) custos: ὠρεῖν (ex alia tamen hoc origine:) curare, custodire. Anglis, **a ward**, **or warden**; custos, quod etiam, **gard**, &c. Olim **waren**, custodire, de quo Notæ ad Willeramum, p. 11. Item hodiernum **warie**, cautus, sedulus, sollicitus. Item, **to beware**, cavere, præcavere.

Οὖρος, stimulus, &c. (unde composita,

sita, ὀισεμανὴς, ὀισεπλὴξ, &c.) **to stirre:** incitare, irritare.

Οἴειν, putare; **to weene:** olim, **weanan:** οἴησις pro δοκησισοφία, **a weening, vel over-weening.**

Ὄλλω vel ὀλέω, ὀλέσαι: perdere, amittere: ὀλέσαι ϟ λαὸν, perdere vel pessundare populum: ὀλέσαι ϟ πατέρα, amittere patrem: id est, desiderare. Angli pariter: **to loose,** perdere, & amittere. Vide suprà in Λύω.

Ὁμιλία, colloquium, commercium, confabulatio. Veteribus Angl. **mallus,** colloquium, parliamentum, conventus. Sed & hodiernum **meale,** hinc quoque fortasse procedit, quòd ad capiendum statis horis cibum plures simul convenirent: unde & Græcum κοινὴ, cœna.

Ὀβελὸς, ex quo diminutivum ὀβελίσκος, quod à Polluce exponitur lamina ensis, (Galli vulgò, *lame d'espee:* est autem *lamina* quoque verbum Græcum, ἔλασμα, vel ἐλαμὶνη, ut docti norunt) & ita apud Polybium reperiri tradunt. Angli, **a blade.**

Ὄαρ, (& ἄορ) uxor: ὄαρες γυναῖκες; uxores, mulieres: Item confabulatio-

nes, colloquia, consilia : ὀαρίζω, confabulor, colloquor. Unde verbale ὀαριστὺς, confabulator: ὀαρισμὸς & ὀαριστὺς, confabulatio, colloquiũ : πολέμου ὀαριστὴς, apud Homerum, conversatio & commercium cum bello; id est, lex belli. & ὀαρισάνθη, apud Hesych. μάχη, pugna, exponitur. Ex his puto patet origo Anglici **warre**, pro bello. Quanquam enim dubium sit hoc Hesychii postremum, & fortasse mendosum sit: notum tamen est, uxores & mulieres præcipuam bellis occasionem fuisse. quod & Homerus tum alibi toto suo poëmate, tum his inter alia verbis paucis docet, Ἀνδράσι μαχαμένοις ὀάρων ἕνεκα σφετερέων. Rapi quoque uxores olim solitæ, nec aliæ fausiores, quàm quæ sic comparentur, creditæ. Ut monomachias & singularia certamina omittam, uxorum & mulierum caussâ, nullo non sæculo, frequentissima. Quid quod etiam *enses* ἄορες exponuntur ab Hesychio? Certè τὸ ἄορ, vel ut alii ἄορ, neutrum, ensem apud Homerum sæpè significare, nemo dubitat, & obvii loci, qui probent, plures. Cæterùm, etiam ab ἄρης, Mars, bellum, ferrum, † **warre**, non improbabilis

babilis origo: sed nos quod maximè probaremus, indicavimus.

Οὐδὲν, nullum, nihil; **ought.**

Ὄφις, serpens; **a feend**, Anglicè, (vel **fiend**) tum inimicus, in genere; tum speciatim, dæmon, diabolus. Harum autem duarum significationum quæ primaria, & verbi propria, non facilè dixerim. Utrumvis certè ad ὄφιν optimâ ratione referatur. De diabolo, nullus opinor Christianus monendus, cui lapsi seductique primi parentis historia nota. At illa non nota gentilibus. Dicemus igitur ita tum nuncupatum diabolum, cum primùm diaboli natura ex sacrâ historiâ illis innotuit. Posteà, ad quosvis inimicos per exaggerationem traductum verbum. Aut si primùm ita dicti quivis in genere inimici, quòd serpentis conspectum horrent naturâ plerique, (unde & proverbium Latinum, *angue pejus odisse:*) tum post compertam ab antiquis illis Anglis diaboli naturam, & erga genus humanum malitiam; probabile fuerit, ad illum κατ' ἐξοχὴν indigitandum traductum commune verbum, quòd nullum facilè occurreret, quod naturam ipsius

melius

meliùs exprimeret: unde & *Satan* Hebræis, tum inimicum in genere quemlibet & adversarium, tum propriè diabolum comprehendit.

Ὀργὴ, ira: vide suprà in ἄχος.

Ὅλος, totus, **whole**: ut suprà in Cambdenianis. τὸ ὅλον, interdum, (philosophis præcipuè, aut, τὰ ὅλα:) mundus: unde conjicio Anglicum **world** manasse.

Ὄλος, (ὄλημα) labor, calamitas: ὀλέω & ὀλδ́ω, laboro; miser, ærumnosus sum. Angli, **toyle**; **to toyle**. Vide suprà in μῶλος. Est etiam πύλη callus, qualis ex multo labore solet provenire: unde τὸ **toyle** possit aliquibus arridere, sed illud verius.

Ὄρχαλος, pomarium, **an orchard**. Habuimus in Camdenianis. Sunt sanè ὄρχος & ὄρχαλος Homerica verba, unde tantò probabilius ad Anglos transiisse. Dubito tamen an illa vera origo. Dubitandi causa, quòd Belgæ, **oeft-gaerd**, & **ooft-gaerd**; ut & **boom-gaerd**: & Germani, **baum-gart**: **obſ-gart**: (**luſt-garte**: paradisus:) dicunt. Unde probabile est, etiam Anglis esse verbum compositum: **or-chard**, vel

orch-

orch-yard: (ut **vine-yard**, & **win-gard**, de quo suprà :) ut τὸ ooft, & oz, sint ejusdem, ex Græco ὀπώρα, originis : cujus τὸ π. apud Belgas, in *f.* emollitum, remanserit; τὸ ρ. apud Anglos, q. d. ὀπωρφυλάκιον, vel ὀπωρεῖον. Vide in ὄρ☉, suprà.

Π

Πολεῖν, πολέσαι, i.e. ἀρόσαι, arare ; **to plow** : πόλ☉, terra aratro versa, terra prosciſſa : **plowed-ground.**

Πόλ☉, capitis vertex, cranium, calvaria : τὸ σύμπαν, integrum caput, **the pole.**

Πιθανὸς, diſertus, gratus, jucundus, aptus ad perſuadendum, (à πείθω nempe, id eſt, perſuadeo:) **pithy.**

Ποικίλ☉, varius, diſcolor, maculis diſtinctus ; **ſpeckled** : ποίκιλμα, a **ſpeck.** Hinc quoque ni fallor, & morbi illius maculoſi nomen, **pocks**, quo modo & Latini, ſed poſteriores, *variolas*, (Galli *varioles* :) ex macularum varietate indigitarunt.

Πτῆδιον, ſplenium, vel panniculus illitus : ut doctiſſimus Steph. ex Celſo docet, quamvis apud Græcos qui nunc extant,

extant, vix eo sensu reperias. Anglis, a **patch**.

Πέλ⊙, vel πέλλ⊙, niger, fuscus; **black**. Idem πέλ⊙, subniger quoque, subfuscus, lividus, exponitur. Unde seu Gallicum, seu Anglicum **blue** fluxit. Angli interdum conjungunt, ut cùm de suggillato dicunt, **black and blue**.

Πελιδνὸς vel πελίνὸς, sanguine suggillatus, lividus, ὕφαιμ⊙. Angl. **blood**, sanguis; **bloody**, sanguinolentus.

Πλαΐὺς, latus; **plate**. Item, **broad**. ἐπ πλαΐείας, **abroad**: πλάτη, i.e. ὠμοπλάτη, scapulæ; **shoulder-blade**.

Πλάδον, vel πλάδ⊙, humor superfluus: nimia humiditas: πλαδώδης & πλαδαρὸς, uliginosus, udus; a **plash**, **plashie**.

Παῖς, puer, a **boy**.

Πῦς, ποδὸς, pes, a **foot**.

Πέδον, vel πεδίον, (quod nescio quàm benè Aristoteles alicubi ducit ex πῦς:) solum, campus, planicies, a **field**.

Πέλλα, propriè, mulctra, seu vas in quod lac emulgebant. Interdum de aliis, ut catino, poculo, &c. Angl. a **pail**, a **milk-pail**.

Πάρθεν⊙, (quod etiam πάρθ⊙) virgo,

virgo, (διαπαρθενεύω, devirgino,) a **bryde**. Germanicè, **braut**. **brydegrome**: Germanicè, **brautigam**; q. d. παρθενοσύμος.

Περισσὸς vel περιττὸς, propriè, qui ultra cæteros aliquid habet in suo genere: eximius, præstans, insignis. **prætty**, insignis; sed de parvo propriè, aut in parvis rebus: in magnis, **proud**, superbus: Item **sprunce**, elegans, insignis: Item **pert**, acer, vegetus: **malapert** superbus, procax, confidens, protervus; μαλὰ περισσὸς vel περιττὸς: (**malapertnesse**, procacitas, protervia:) quod etiam apud Græcos in sequiorem partem haud raro positum reperire est. Frequentissimi inter Græcos usus vocabulum istud fuit, & latæ notionis; ut ex libris constat, qui supersunt: apud Atticos præcipuè: ut non mirum sit tam numerosâ sobole apud Anglos pullulasse.

Πυθμὴν, ένος, fundus, imum. Angli totidem ferè literis (neque enim literæ affines *b.* & *p.* Item *t.* & *th.* in hoc argumento pro diversis habendæ:) a **bottom**. Scribitur vulgò, **bottome**: sed e illud finale otiosum est.

Πύλος,

Πύελος, labrum balneatorium: vas quodvis majus, sed ligneum, propriè; a boale. Idem πύελος vel πυελὶς, σφυρὸν: pala annuli. Anglis, (ita reperio:) nescio unde, nisi hinc, a bezill.

Πηλὸς, lutum, cœnum; puddle.

Πυδαείζειν, Hesych. exponit, μὴ ἀνέχεσθαί τινος, ἀλλ' ἀποπηδᾶν: χαλεπαίνειν: id est, ex impatientia & indignatione resilire, molestè ferre. Angli de tumultuante dicunt, to keep a pudder. Affinis vox χονδοροδεῖς, quam Hesychius exponit, θυμοῦς: iratsci, indignari, to grunt.

Πεδᾶν, vel πεδεῖν, impedire, ligare; to binde: πέδη, pedica, vinculum, a bond.

Πλάσσω, formo, creo, compono, fingo, effingo; to plott.

Παίζω, ludo; to play.

Παίω, Græcus Aristophanis Scholiastes: τὸ παίειν λέγουσι, τὸ πᾶν ὁπᾶν σωλήνων πνεῖν, id est, τὸ παίειν, propriè, quidvis expeditè facere. Angli similiter, to ply. Suspicetur aliquis fortasse ex Latino, *applicare*. Sed longè alia syntaxis. Dicunt enim Latini, applicare animum ad aliquid: Angli, to applye the mind.

At

At hoc aliter, **to ply his booke**: ut Græci, παίειν σοφίαν; **to ply his meat**: quemadmodum illi, παίειν ἢ μάζαν, &c. Παίειν Græcis, speciatim quoque, ferire, cædere, malè mulctare; certè & Angli, **to pay**, similiter. Quòd si proprium est, non dubium quin hinc sit. Si metaphoricum, alia ratio. Cæterùm in verbis Scholiastæ, pro σωλόμως, rectum fortasse, σωλόνως: quod vim verbi Anglici, fortasse & Græci, meliùs exprimat.

Πάλλω, vibro, quatio, agito: παλτὸς, vibratus: παλτὸν, jaculum, telum, tragula: λίπαλτος, qui utrinque vibratur. **to pelt**. Sed & πέλλη, ab Hesychio exponitur, λίθος, lapis. Dicunt autem Angli, **to pelt with stones**; lapidibus densis impetere.

Πήγνυμι, πηγνύω, πήσσω, vel πήσω: compingo: figo, defigo, depango: πηκτὸς, fixus, defixus. **a pegg**: paxillus. An & **to pitch**, defigere? nisi potiùs ex πίτνω, jacio, projicio.

Πέσσω, πέσω, (Atticè & Æolicè, pro πέπτω) coquo, concoquo: πέψαι ἢ ὀργιὼ, concoquere iram. Cæterùm πέσῃ ἢ ὀργιὼ aut πὶς λύπας, (ut ex pluribus Homeri

Homeri locis, quas doctissimus Stephanus adducit, quale illud, Ἀλλ' αἰεὶ στενάχω, καὶ κήδεα μυεία πάσω:) dicuntur Græcis, non tantùm qui iram vel dolorem planè vincunt & profligant; sed & illi, qui intra se cohibentes, hactenus cohibent, ut foras non erumpat: qui non evomunt, sed ipsi secum, quicquid iræ aut doloris est, intus taciti versant & vorant. Unde est quòd Eustachius πὸ πίσσειν, vel πέσσειν, pro κρύπτειν, vel πίζειν, occultare, vel comprimere positum censet. Angli hoc dicunt; **to pett**, & **pettish.**

Πιέζω, premo, crucio, ango: πίζειν φθόνῳ, premere, onerare invidiâ: propriè de oneribus, aut luctatoribus dicitur, ut Stephanus docet: **to pesster.**

Πεσίκλης, verbum Homericum, pro mendico: ut, Ὡς πῦ θαρσαλέος καὶ ἀναιδὴς ἐσσὶ πεσίκλης: i. e. *Quam audax & impudens es mendicus?* Unde Ulysses πεσίκλης, cognominatus. Ex quo in Meridionalibus his Angliæ partibus agere me contigit, non semel miratus sum, cum identidem janua pulsaretur, respondisse famulos, aliósve indigenas, *proctorem* vel *proctores* esse (**proctors**) qui

quì pultarent. Ad hoc enim, *proctorem*, pro procuratore usurpatum audiveram; nunquam pro mendico: quod hîc familiare est. Fruſtra laboravi ut cauſam hujus appellationis intelligerem, donec ad Græcas origines me contuli. Placuit fateor conjectura, & parum abfuit, quin ſolemne illud *Ἔρρωσο, Ἔρρωσο*, præ nimio gaudio mihimet acclamarem. Ne tamen *φιλοξενία* meæ nimium confidam facit diverſa Somneri mei ſagaciſſimi conjectura; Habebant, inquiebat ille, olim Prochotrophia (quæ vulgò *Hoſpitalia*, q. d. *ξενοδοχεῖα*) in Anglia ſuos Procuratores, per quos tum reditus, tum eleemoſynas ſolebant colligere. Hinc factum, ut & mendici quicunque *procuratores* vulgi ſermone nuncupati ſint. Haud improbabiliter ſanè, ſi procuratores iſti oſtiatim mendicorum more domos obibant. Cogitet Lector.

Πρόξενος, hoſpes publicus, amicus; & qui alicujus ſeu boni ſeu mali author eſt alicui: προξενίτης, proxeneta, pararius, qui eſt veluti conciliator, interpres & internuntius ad paciſcendum, ſeu ſtipulandum; a parte: ſi

tamen antiquum est, & non recentioris ætatis verbum, quod aliis à veteribus libris & memoriis instructioribus indagandum relinquo. Ab eodem certè, quo **prouer**, cùm pro procuratore accipitur, fonte fluxisse non puto.

Πυρὸς, lignorum strues, sive accensa, sive non accensa, sed ad usum rogi propriè. Veteres Angli **peer** videntur vocasse struem lignorum & lapidum mari oppositam: Unde **Dover peer**, aliâque. Struem lignorum vocant hodiéque **a pile of wood**: & ligna struere, seu componere in acervos, **to pile up**; an ex isto πυρὸς, mutato *r* in *l*. ut in sexcentis aliis: an ex πλέω, seu πλόω, denso, (quod quidem de lanâ coactâ propriè dicitur; ad alia tamen interdum transfertur:) condenso: judicet Lector. Piræum, nobilem illum & famigeratissimum portum Athenarum consultò hîc prætereo, quòd alienam huic loco commemorationem ejus crederem. Longè enim aliam appellationis ejus rationem reddunt veteres Grammatici. Possit tamen aliquis suspicari ex tam nobili portu ad alios quoque qualescunque ab Anglis veteribus

tibus appellationem traductam fuisse. Sed nos non tam sumus audaces.

Περάω, cujus præter. act. πέπρακα: medium, πέπραγα, &c.) inter alia, *tracto, administro*, pararii seu proxenetæ munere fungor: transigo pro aliquo: ut πράξειν γάμων: πράξειν φιλίπωω, &c. Anglis, a **broker**, proxeneta, pararius. Est & πράσσω (pro πράω, vel πωρέχω) ex quo præterita, πέπρακα, *vendidi*: πεπράχειν, *vendidisse*, &c. quomodo & Anglicum **broker** etiam pro institore seu propolâ sumitur.

Πράττειν, agere: unde Angli, ni fallor, **to prate**, pro nugari, fabulari, garrire. In omnibus enim linguis ista confunduntur: facta cum verbis & sermone. Ut Lat. *res*, ex Græco ῥῆσις, &c. Sed nec ἔπω, *operor, ago*; & ἔπω, *dico*, aliter quàm solo differunt spiritu.

Πρᾶξις, actio, factum. Angl. **pranke**, actio, facinus; **a lewd pranke**, malum facinus. Hinc quoque **to prayse**, ut ego conjicio, quòd omnis, ut vulgò dicitur, virtutis laus in actione consistat. Certè, ut plurimùm, sua aut aliorum facta narrant, qui se aut alios laudant. Possimus alioquin ex προτρέπειν, admo-

nere, exhortari: (laudare autem & admonere quàm sint affinia, docet vulgatum illud distichum, *Qui monet ut facias, quod jam facis*, &c.) vel προσοπεῖν, *adulari, parasitare*: sed illud tamen ego magis probo, quod prius.

Πεῖνα, fames; πεινάω, esurio, careo, desidero, indigeo; **to pyne**. Apud Aristotel. dicitur quidam, πεινεῖν ὅτι μὴ τυραννεῖ. Anglicè, **to pyne after a kingdome.**

Παραβάλλομαι, audaciâ præcipiti projectáque periculum adeo; periclitor: παράβολος, audax, temerarius; παράβολον ἔργον, audax facinus. Hinc *parabolani*, in historia Ecclesiastica, alibique, de quibus tum Scaliger alicubi, si benè memini; tum b. m. parens fusè. Angli, contractè, **bold**, audax; **boldly**, audaciter. Veniebat in mentem & τὸ **parleſſe**; nec dubitarem si veram illam scripturam constaret, ac non **peerleſſe** potiùs scribendum esset.

Πλύνειν, lavare, eluere; **to plunge.**

Πάω, πάομαι, πάσασθαι: gustare, vesci, saturari. (Hinc ἄπαστος, jejunus: ἀπαστία, inedia: de quibus suprà, suo loco.) **to feed & fodder.** Nec oblitus sum tamen

tamen quid in ἀφῳδῶς dictum sit. Sed varia (cùm se offerunt) proponendo, id ago, ut alii ampliùs cogitent, & quod solidissimum judicabunt, amplectantur. Cæterùm, ex hoc πάω, est nomen πῶϋ, grex; πῶϋ & πώεα ὄιων, apud Homerum: & hinc fortasse, inserto (de quo jam suprà non semel) *l.* **a flock.**

Πέρδειν, pedere: **to f.**

Παρμιολίζειν, (ut & simplex ἀμολίζειν) decipere; fraudulenter & dolosè agere; **to parlovne.** Quòd si de laniis, ut asserunt quidam, id propriè dicatur, tunc alia ratio. Sed fortasse mera tantùm conjectura fuerit ista illorum assertio.

Περαλὴς, περπαλὴς, περχίρθ-, Hesychio: qui prompto aut præcipiti est ingenio: qui promptè aut præcipitanter aliquid agit, aut aggreditur. Hinc fortasse **to prole**, & **a proleur**, potiùs quàm ex ἐμπολέω.

Πίερον, (quasi πτερὸν, ut docet Etymologicum:) ala, penna, pluma; **a feather**: Item, πέρνον, volucris, apud Homerum, **a bird.** Eliditur τὸ τ. ut in πέρνα, *perna*, &c.

P

Ρήγνυμι, ῥηγνύω, ῥῆξαι : rumpere, lacerare; to rend.

Ῥῆγος, pannus tinctus : lodix : vestis stragula : Homero. a rugge.

Ῥώπ, virgultum, plurali (quod magis usitatum :) ῥῶπες, virgulta ; ἰμαντώδη φυτὰ ; ait Eustathius; plantæ ex quibus lora confici solita. Sæpiùs hoc inculcat Eustathius, quia apud Homerum (præter quem vix alius habet) eâ plerumque notione verbum occurrit, ut vel funem, vel materiam funis denotet. Adscribam unum de multis locum, cum Eustathii explicatione, ut tanto magis, quod satis inculcari non potest, appareat, quàm Homero multum debeat Anglica lingua ; sed & Homerus veteribus Anglis, qui tot ejus vocabula apud Græcos ipsos antiquata, sua faciendo conservaverint. Homerus igitur Odyss. κ. sive X. ubi inducit Ulyssem de cervo ingentis magnitudinis à se transfixo & occiso narrantem, inter alia de fune ab eo contexto, quo cervum ligatum gestare posset, hæc habet verba :

——αὐτὰρ

——— αὐλὰρ ἐγὼ πασσάμιν ῥῶπάς τε
λύγας τε
Πεῖσμα δ' ὅσην τ' ὄρσηαν ἐϋστρεφὲς ἀμφοῖν ἐρωδὸν
Πλεξάμενος, σμικρίνησα πόδας δεινοῖο πελώρου.

id est, *Cæterùm ego avulsi virgultáque vimináque, Funéque ad ulnæ longitudinem bene torto undique complicato colligavi pedes ingentis monstri:* ubi Eustathius, (cujus verba Stephanus etiam super hoc verbo citat) ῥῶπες inquit, φυλὰ ἱμαντώδη, καὶ ὅπως δὲ λύσεται, ὡς καὶ πεῖσμα (ὅ δὲ σχοινίον) ἐξ αὐλῶν στρέφεσθαι ἦσαν κλώθεσθαι: id est, ῥῶπες, plantæ, vel frutices instar lori tam flexibiles & sequaces (seu vitiles) ut etiam πεῖσμα (quod propriè funem majorem seu nauticum significat:) ex illis torqueri seu neri possit. Hactenus ille. Angli sine ulla mutatione hodiéque **ropes**, funes, vocant. De voce στρόφος, ex qua Anglicum verbum quibusdam placuit arcessere, vide suo loco, in στρόφος.

Ῥοικὸς, curvus, inflexus, retortus: ῥαιβὸς, idem. Anglis, **awry**, incurvum, inflexum. Dubito tamen, propter Belgicum **aver-recht**; vel **over-recht**; contrarius

trarius recto, præpositerus, finister. Angli scriberent **over-right**. Sed non videntur eadem esse verba.

Ῥαϑαῖος, præceps, impetuosus: ῥάϑυμνω, abruptè, præcipitanter; **rash, rashly.**

Ῥυῆρ; (& ῥυῆα plur. à ῥύω, traho:) habena, lorum fræni, frænū. Angl. clavus, seu gubernaculum navis, quòd navi habenæ usum præbet, **a rudder.** Jam pro ῥυῆρ, Æoles dixere βρυῆρ, (quod in aliis quoque illis solemne; sed de hoc peculiariter à Grammaticis notatum:) unde Anglicum, **a bridle**, frænum. De verbis **rhæda** (quod Germanicum, seu Gallicum fuisse notum est) & hodierno, **to ride**, ab hâc, an secùs, origine, aliàs quæremus.

Ῥῦμα, tractus, intervallum loci, distantia: ῥύμη, vicus; seu liberum illud inter ædificia spatium ad ultro citróq; commeantium usum, quod vulgò *Stratas* dicimus: ῥυμοτομέω, per vicos partior, aut seco. Anglicè, **roome**, spatium loci liberum: loca in ædificiis distincta.

Ῥύαξ, Æolicè, βρύαξ, rivus; **a brook.** Vide suprà in βρύω.

Ῥάκος, Æolicè βράκος, lacera vestis,

ſtis, &c. ſimili ratione, ex ῥήγνυμι, ῥῆξαι, ῥῆγμα, ῥῆξις, ῥαγὰς; rumpi, rumpere, ruptura, fiſſura, &c. fecerunt Angli, **to break, a break**, &c.

Ῥάμνος, rhamnus, ſpinoſus frutex. Spina alba, quibuſdam: rubus, ſecundum alios. Anglis, præpoſito ut in ſuperioribus, *b.* **a bramble**. Ita & βεάδιον, βρόδον, βείζη, pro ῥάδιον, ῥόδον, ῥίζα, & alia plurima, quæ à Grammaticis notata. Inde & ὀλκὴ, pondus, vis, **a bulk**: & Gall. *blanck*, ex λευκὸς, albus.

Ῥῆμα, dictum, ſententia, oraculum: ῥητὸς, de quo certis verbis convenit: certâ verborum formulâ comprehenſus: præfinitus, conſtitutus, certus: μισθῷ ὡρισμένῳ ῥητῷ, pactâ, conſtitutâ mercede: ὡρισμένοις ῥητοῖς, certis conditionibus: ῥητοὶ νόμοι, ſcriptæ leges: apud Philo. Judæum, ut ibi interpres. Philonis verba: Εἰσὶ γάρ τινες οἱ τοὺ ῥητοὺ νόμους συμβολα νοητῶν παραδειγμάτων ὑπολαμβάνοντες, &c. Interpres *Sunt enim quidam, qui dum putant ſcriptas leges eſſe figuras intelligibilium*, &c. Hinc igitur Angl. **to write**, ſcribere. Porrò, etſi aliud per ſe ſcribere, aliud dicere; quàm vulgò tamen iſta in diverſis idiomatibus confundantur,

dantur, fidem faciunt, λάσω, (dico:) Græcum; ex quo Latinum *lego*; alio sensu: **lesen**, Germ. legere; **liſten**, Anglicum, auscultare: **reden**, Belgicum, loqui: **read**, Anglicum, legere: & id genus alia.

Ῥέθος, membrum, quævis pars corporis. Sed peculiariter, & κατ' ἐξοχὴν, τὸ πρόσωπον, facies, vultus. Et hinc credibile est Anglicum **wrath**: (nam τὸ **w.** sæpe vacat initio: ut nunc **whore**, quod olim **hure**; nunc **whole**, quod olim **hole**, &c.) pro ira, manasse: ut & Hebræis אף & plurali, אפים, tum vultum (πρόσωπον) tum iram significant. Rationem docent Hebræi Lexicographi, nec cuiquam valdè difficilis ad divinandum.

Ῥάσσειν, (pro ἀράσσειν) illidere, collidere; **to wrack**: unde **ſhip wrack**; allisio navis, naufragium. Ut & ab ἀράσσειν, seu ἀρᾶσθαι, pro convitiis impetere, **to rate**: de quo suo loco.

Ῥέειν, ῥεῖν, currere: de aquæ cursu propriè. Unde & ῥέθος, ῥοὴ, ῥόος, fluxus, flumen, fluentum: **to run**, currere; **rep**, olim, flumen: unde **ſouthrep**, &c.

Ῥινὸς, pellis, cutis, corium. Anglis, **rine**,

rine, cortex. Est enim cortex, arboribus; quod corium, animalibus.

Ῥέπω, vergo, inclino. De maturis frugibus & segetibus propriè, quorum maturitatis indicium est cum vergunt & propendent. Hinc Anglicum, **ripe**, maturus. Vide suprà in ῥυπαλὶς.

Ῥέμβειν, & ῥόμβος: de his suprà.

Ῥάχις, ῥαχία, ῥαχίτης: de his etiam suprà.

Σ

Σπεῖρος, funiculus, è loro aut cannabe aliáve materiâ tortus, seu plexus. Ita Stephanus. Hesych. σωσεσμμένος λῶρος, ἢ χοινίον. ut non sine causa suspicatus sit vir ille doctus, quem Cambdenum plerique suspicantur, in collectione verborum, quam huic nostræ præmisimus, Anglicum, **rope**, ex Græco fluxisse. Nam literarum σ. initio labilium, aut ascititiarum exempla prius habuimus: quale ῥόμβος, σπεῖρος: aliáque. π. & φ. sunt cognatæ literæ, nec usu tantùm, sed proprio quodam jure & lege naturæ suæ permutabiles. Nobis tamen ex ῥῶπις origo probabilior visa est, ubi nulla omnino literarum

terarum mutatio intervenit, & significatio optimè conveniat, cùm in omnibus linguis sit receptissimum, ut opera qualiacunque ex suâ materiâ nominentur. Simillimum hoc, quod in mentem nunc venit. Οἶσυ, Græcis salix: φυλὸν ἱμαντῶδες, ait Eustathius, (cujus verba etiam apud Etymologicum:) ἐξ ἁπαλὸν, &c. planè ut antea in ῥῶπες. Hinc οἶσοι, vel οἰσοὶ, γένυ χοινίς (genus funis:) & οἶσα, funes nautici, retinaculæ. Judicet lector, & quod maluerit, amplectatur.

Σβόριον, στεγγύλον ζωνάριον, rotunda, seu teres Zona. sumitur etiam pro fasciis quibusdam tum capitalibus, tum pectoralibus. Hinc ducerem **ruffe**, pro colli qualicunque ornamento, quod ipsum cingat. Certè fasciis collum cingere, non nautis tantùm, sed populis multis hodiéque solemne. Sed de antiquitate verbi dubito; quod si recens est, illis assentior, ex Belgico **rupffelen** (à quo non multum abit Anglicum **ruffle**:) rugare, corrugare, repetentibus.

Σβυνὸς, asper, acutus: στενὸς βοᾶν, vel φωνὴν ζέω, asperè clamare. στενὸς βρί-

μειν,

μειν, immaniter, vel immani sono resonare: στρηνόφωνοι, qui asperâ voce. Apud Etymologicum τὸ στρηνὲς, exponitur τὸ ὀξὺ καὶ ἀναλέλαμμένον, (ut Stephanus rectè corrigit, pro ἀναπεπάμψον; quod apud Hesych. ἀναλέλασμένον:) acutum & contentum: seu nimiâ contentione peccans. Anglis, **a ſtrained voice**, & **to ſtraine his voice**; vox contenta; & vocem contendere. Ex nimia autem contentione, accidit τὸ βαρὺ καὶ πεζόλεπτες τῇ ἀκοῇ, asperitas illa vocis aures offendens, sive auribus odiosa; ut apud Etymologicum. A voce, ad alia apud Anglos, verbum transiit, ad indicandum seu animi vitium, seu corporis contentionem. At τὸ **ſtraine**, quod percolare significat, ab aliâ dubio procul origine. ex Gallico scil. *eſtraindre*, vel *eſtraigner*: quæ ex Latino, stringere: quibus quamvis insit aliqua contentionis, seu nixus significatio; in alio tamen illa contentio genere, & ab illâ longè diversa, quæ voci propriè competit.

Στύφω, adstringo, (de cibis ut plurimùm Græci:) Item spisso, condenso. Angl. **to ſtiffe**, adstringere ad suffocationem. Item **to ſtuffe**, densare, constipare.

Στυφελὸς,

Σκυφελὸς, durus, asper; **tuff.**

Σκυφελίζω, duriter, asperéque tracto, &c. Item ὑβρίζω, maledictis, aut convitiis incesso: ὀνείδεσι σκυφελίζειν: σκυφελισμὸς, contumelia, ὕβρις. Anglis **to flowt**, subsannare, deridere: **a flowt**, sarcasmus, convitium: de quo plura in φαῦλος. Iisdem **to scuffle**, rixari, verbis contendere. Idem σκυφελίζω, dispello, discutio, disjicio: deturbo, depello: σκυφελισμὸς, cùm quis injuriosè loco suo deturbatur: **to shuffle**, loco movere, miscere, deturbare: **shuffling**, verbale.

Σκείβω, calco: terram scil. vel viam, eundo, & ambulando: σκείβειν ὁδὸν dicitur, qui graditur, & viam pedibus calcat, seu terit: σκιπτὸς & σπιστὸς, calcatus, tritus: ἄσκιβὴς, non calcatus, ἄβατος: εὐσκιβὴς, bene calcatus, tritus. Σκίβος, via, callis, vestigium, signum pedis. **to step**, incedere: **a step**, vestigium pedis; synonymum, **to tread**, ex Latino, terere, calcare.

Σκείχω, eo, incedo; propriè, ut quidam volunt, ordine quasi militari procedo; **to stalke.**

Σκεδάω, σκεδάζω, (quod etiam κεδάω, κεδάζω) σκεδάννυμι, dissipo, dispergo.

De

De hominibus (sparsis, dispersis, dispalatis) ut plurimùm usurpatur: **to scatter.** Sed & **to shed**, effundere, ni fallor.

Σκῶρ, st. **to scorne.**

Σκάλδν, idem. **to - - -**

Σκαδάζω, de eo propriè dicitur, qui quacunque de caussâ, seu lætâ, sive tristi, stare nescius præ nimiâ impatientiâ, terram pulsat & ferit pedibus. De equis ut plurimùm usurpatur: sed & de hominibus cum morte colluctantibus, & jamjam expiraturis. Anglis, **to fade**, marcescere, occidere: de floribus, ut plurimùm: sed & ad alia quoque satis familiari translatione. De equis autem **foundered** cùm dicunt, vitium pedum intelligunt, quo qui laborant equi, præ ungularum teneritudine, sive mollitie, si per aspera & dura incedunt, frequenter impingunt.

Σφεγάω, turgeo; item vegetus sum, & corpore benè habito, ut qui in flore sunt ætatis: σφεγόωντες τ ἡλικίᾳ, florente & gestiente ætate. Anglicè, **to be frisk**, (quod etiam **brisk**:) quod etsi Gallicum quoque sit, non tamen omittendum putavi, partim quòd non constaret an ab illis acceptum sit; partim, quòd

quod cum στερεόζω conjunctum, alterum alterius confirmet originem.

Στέλεχος, truncus, caudex. Anglicè **stalke**, caulis, scapus, thyrsus. Caulis & caudex, si naturam spectes, eadem res; & una à Theophrasto definitione comprehenduntur; τὸ ὑπὲρ γῆς περυκὸς ὑφ' ἕν: (de caule loquitur:) ὃ δὴ τῇ δένδρων καλεῖ στέλεχος. *Quod ex radice supra terram eminet in uno continuo & singulari corpore:* (ita ego illud ὑφ' ἕν interpretor. Sed inspicient Theophrastum quibus licet, & vacat; nos enim ex Stephano ista transcribimus:) *quod in arboribus vocatur* στέλεχος.

Στῆμα, stamen. Sed & de plantâ dicitur, ᾗ ὅπερ φύλλα πάσχει, ait Hesychius. sed quo sensu, divinare oportet, cùm nulla quod sciam ullibi quæ doceant exempla. Succurrat Anglica lingua, quæ **stemme**, caulem hodiéque vulgò nuncupat.

Σπαθᾶν, texere. Angl. **to spin**, nere: quæ quamvis diversa, sunt tamen affinia, & muliebris utrumque muneris & artificii. Confundi interdum vel illud doceat, quòd aranea Latinis texere dicitur: unde & araneæ tela: Anglis, **to spin**;

ſpin; unde & **a ſpinner**, aranea. Præterea, cùm alia ſimilia artificiorum vocabula, **to weave, to knit, cloath**, &c. ſint Græca, probabile hoc quoque ejuſdem eſſe proſapiæ. Sed & σφόνδυλος (ſeu σφόνδυλος) pars fuſi, quam verticillum quidam nominant; Græcis: & Anglis, **ſpindel**, fuſus.

Σπαδάω, & σπαλαλάω, inter alia σκορπίζω, diſſipare: unde **to ſpatter**, ductum videri poſſit: ſed ego potiùs ex σπαλίκη, quod ὑγρὸν διαχώρημα, liquidum excrementum, exponitur: & ὅπερ τῆς διαῤῥοίας à medicis uſurpari notatur, ortum crediderim.

Σπάθη, rudes, rudicula: ſpatha, ſpathula: inſtrumentũ pharmacopolæ, &c. Hinc fortè, **ſpoone**, cochleare; non idem planè, ſed valdè affine inſtrumentum.

Σπαδμὴ, dodrans, ſpithama: **a ſpan.** Non dubito multis, ut propiorem, arriſuram Gallicam originem, ut *ſpan*, ſit ab *eſpan*; & *eſpan*, ab *eſpandre*, expandere. Sed aut ego valdè fallor, aut longè antiquior apud Germanos Anglóſve, vox **ſpan** (hodiernis Belgis, **ſpanne**: Germanis, ut apud Kylianum

reperio, ſpan) quàm eſt Gal. illud *eſpandre*, à Latino, pandere, vel expandere. Jam ϝ ϑ in medio abſorpti, vel inſerti, (ne quis imprudens hîc offendat) exempla ſatis obvia: ut καθέδρα, (cathedra) *une chaire*. ἕδρα, Doricè, ἕρα. ἅθμα, Ital. *aſma*. μαλακὸς, μαλθακὸς, &c. Et quantum quæſo *th*. diſtat à *d*. quod Galli in innumeris ferè Latinis abjiciunt, ut *fier*, *louer*, &c. fidere, laudare, &c. Sed & inſerunt in quibuſdam, ut generare, gener, tener, &c. *engendrer*, *gendre*, *tendre*, &c.

Σϊίζω, σίξω, pungere, figere, ſignare, notare; **to ſtick**. Eupolis apud Pollucem, Ἐγὼ σίξω σε βελόναις πρισί: **I will ſtick thee with three needles.**

Σϊίγμα, nota, quâ aliquis eſt compunctus, vel inuſtus, &c. Et στιγμαϊίζω, notas inuro, compungo. Angl. **a ſting**, ſtimulus, ſpiculum: **to ſting**, pungere. De apibus, ut plurimùm.

Σπεύδω, feſtino, propero; **to ſpeed**, (or, **make haſte**) & **ſpeed**: celeritas, feſtinatio.

Σπένδω, (pro quo olim σπείδω dicebant, unde remanſit futurũ σπείσω, &c. quomodo autem pro σπείδω primitivo factum

factum sit σπένδω, fusè docet Etymologicum in ἄρσην & ἄναλος:) libo, sacrifico. Hinc Anglicum, ni fallor, **to speed**, pro prosperari, eventu bono uti: quòd veteres illi Græci, nihil ferè quod alicujus esset momenti aggrederentur, quin Deos, ut fœliciter eveniret, aliquo priùs sacrificio placassent. Ex simili ratione, *litare*, Latinis; & *auspicari*, aliáque apud alios haud pauca. Sed & **to spend**, expendere, impendere, ex sacrificiorum consuetudine processit. Tunc enim tempus sumptuum, (& raro aliàs: quod etiam ex divinâ scripturâ, non uno loco, discimus:) cùm rem divinam facerent. Hinc illud Comici, *Festo die si quid prodegeris, profesto egere liceat, nisi peperceris.* Item, *Quos in divinis rebus sumptus sumptus, sapienti lucro est.* Hinc etiam ex ἑστιᾶν, quod est epulari, convivio excipere, Latinum *festum*, & *festus dies*, pro die sacro: & contrà, Anglicum, (vel Gallicum potiùs) **feast**, & **feasting**, pro convivio, ex Latino, festum, pro die sacro. Simili ratione, quia nulla ferè apud veteres illos fœdera, aut pacta, sine alicujus oblationis aut libationis solemnitate,

hinc factum ut ipsum σπένδω, quod propriè *libare* significat, pro paciſci & fœdus percutere non minùs raro usurparetur. Unde & Latinum *ſpondeo*. Sed & *delibare* Latinum, pro minuere (quod ab Anglici verbi ſignificatione non procul abit:) ex ſacrificiorum conſuetudine. Ex quibus & infinita alia, ut *Eximius*, *egregius*, &c. paulò attentioribus obvia. Hæc eò pluribus, ob viciniam Latini *pendo*, *expendo*, *impendo*: (unde & Italicum *ſpendere:*) ex quibus ſi quis malit Anglicum verbum repetere, ego non vehementiùs oblucabor. Mihi aliter videbatur: & quod olim de ſe magnus Hippocrates; Οἷσι δὲ λύσοισι ἐμανίδην ἔπισα, τέτοισι ἀυλέοισι χρῆτο ἀκέοντας πείσιν περιζόμαι: ita nos; quibus rationibus inducti ſumus ut aliter crederemus, eas lectori candidè impertiendas cenſuimus.

Σλιβὰς, (quod etiam ϛριβὰς) torus, culcitra, &c. etiam ramus ex arbore exciſus, ut Marci XI. 8. a ſtubb: ſtipes, truncus, &c. olim ſtybbe. Ex Latino *ſtipes* malint aliqui fortaſſe. Sed cur non tam hoc ex Græco (ex quo & Latinum verbum:) quàm proximum

ſtump:

ſtump: aut quod paulò ſuprà, **ſtalke**; & **ſtemme**?

Σλύμ⊖, στέλεχ⊖, κορμὸς, Heſychio, i.e. truncus; **a ſtump.**

Σμώϊλω, (vel σμίϊγω: de utroque conſulendus author Etymologici, in σμώδιξ: nam in Stephano non reperio:) παίλάσω, verbero, cædo; **to ſmight.**

Σλύω, tentigine laboro: unde & σλύμα, σλύικὸς, & ἄσλ⊖, quæ à b. m. parente in Animadverſ. in Athenæum explicantur: nam fruſtra alibi quæres. Anglis, **ſtewes**, lupanar: quod quidam ex **ſtew**, vel **ſtove**, quod thermas ſignificat, deducunt: quod aliàs quamvis non improbabile, eò magis mihi ſuſpectum eſt, quòd in nulla linguarum, quibus levi diſcrimine, poſterius hoc in uſu, (*eſtuve, ſtufa, eſtufa*, **ſtub**, **ſtove**,) prioris illius ſignificationis veſtigium ullum reperiam. Quòd autem **ſtewes** pro thermis, ex σαθ⊖ω, foveo, calefacio, tanquam verbo Græco repetunt; cum nullibi niſi apud Heſychium reperiatur, probabilius eſt ex Anglico natum, quàm Anglicum ex illo; nec ab Heſychio ut genuinum Græcum afferri, ſed ut verbum peregrinum explicari.

Est autem **to stew**, Anglis, carnem inter duas patinas lento igne elixare. Tanto magis id dicamus, si Hesychium ipsum adeamus, cujus hæc verba: Σταθεῦσαι, τὸ τῷ πνεὶ ἡσυχῇ χλιᾶναι κρέας, ἢ τὸ ὀπτῆσαι. Σταθμὸς, περιλοσμὸν & ῥῆμα. Quis non dicat Hesychium Anglica (**to stew**, & **stewed meat**) in animo habuisse cùm ista scriberet? Potest tamen aliter res habere, ut genuinum Græcum fuerit istud σταθμὸς, sed dudum antiquatum apud Græcos, quod apud Anglos cum plurimis aliis (ut Plutarchus in simili re loquitur,) exulaverit. Hoc addam, si analogia spectetur, probabilius esse **stewes**, ex σταθμὸν (absorpto, ut in pluribus aliis, de quibus suprà, medio θ.) per contractionem; quàm σταθμὸν ex **stewes** ortum esse.

Στρουθὸς, & στρουθὸς (quod usitatius) passer. Etiam struthio (aliàs στρουθοκάμηλος dictus) avis omnium maxima, & proceriſſima. Hinc Græcis στρουθόποδες, pedes habens amplos, & longos; ut vulgò interpretantur. Sed & illi fortasse sic dicti, qui incessu struthionem quasi imitantur. Hoc certum est, quæ majora solitis essent, στρούθια nuncupata;

ta : unde στόθια μῆλα, id est, majora. Anglis, **to strowt out**; inflari, turgere. Et de illis ut plurimùm usurpant, qui affectato cultu & incessu *longos*, ut Horatius ipse de se alicubi, id est, opulentiores, & beatiores, supra fortunæ suæ conditionisque modulum, libenter imitantur.

Σταὶ, porticus; & de variis locis usurpabatur: στοαὶ dicebantur etiam loca, in quibus frumentum recondebatur: τὰ ταμεῖα ἐν οἷς ὁ σῖτος, inquit Aristophanis, Stephano laudatus, Scholiastes: id est, horrea. Anglis veteribus, **stow**, locus: **stowung**, collocatio, dispositio, in loco: ut Versteganus observat. Hodie, **to be-stow**, collocare, (ut cum de collocatione liberorum, **He hath bestowed her or him**, &c. aut proprii temporis & otii collocatione, **how to bestow**, &c.) Item, largiri, q.d. de proprio penu, & peculio: **to bestow upon one**, &c.) **Stoadge**, pabulum reconditum propriè: sed ad alia sæpe, quæ recondita servantur, transfertur. **Steward**, fortasse, quasi **stoward**, dispensator, custos, vel (ut alicubi Plautus) procurator peni, promus condus,

ταμῶ χῳ. **Stoze**, vel ut alii, **ſtoare**, quamvis affinia; ab alia tamen origine.

Σλερέω, privo, &c. **to ſtarve**. Sed & **to ſteale**, furari; *r.* in *l.* mutato, de quo ſuprà.

Σλέλλω, comprimo; **to ſtill**.

Σληείζω, ſtatuo firmiter, figo: σηείζομαι, fulcior, ſtabilior, &c. Angl. **ſtarke**, rigidus, immotus: ut, **ſtarke-dead**. **Strong**, fortis, robuſtus, firmus, benè ſtabilitus & fultus: ἐσηεῖσμένῳ ἐν τῇ ἀληθείᾳ, (II. Pet. 1.) **ſtrong in the faith**. Si quis malit τὸ **ſtrong**, ex σερῥὸς, firmus, validus, &c. repetere, non valdè repugnabo: quanquam illud verius putem.

Σλιφὸς, firmus, validus, rigidus. Hinc **ſtiff**; niſi ex ἀσεμφὴς, de quo ſuprà.

Σλίβαρὸς, gravis, firmus, robuſtus, validus: σίβαροὶ βεγχίονες, & ἀνχλὼ σίβαρὸς apud Homerum. **ſtubborne**, contumax. **ſturdy**, robuſtus.

Σλοργὴ, naturalis amor, qualis parentum erga filios, aut filiorum erga parentes. **a ſtorck**, ciconia. Græcis, πίλαρ ῳ, (unde ἀνλιπελαρεῖν:) & Hebrais, חסידה à חסד miſericordia, ob eandem rationem: ut jam multis obſervatum.

Σκύβαλον,

Σκύβαλον, stercus; ut apud Apostolum Philip. III. veteres & recentiores interpretes. Nec malè. Sæpè enim ita usurpatur, ut τὸ διὰ τῶν ἐντέρων ἀποδιδόμενον, quod ex ventre excernitur, qualecunque sit, significet: ut & author Etymologici explicat. Est alioquin σκύβαλον (non enim abs re Christiani lectoris, aut à professione meâ alienum, verbi Apostolici quod se nobis obtulit, & ab aliis satis jejunè tractatum reperio, explicationi aliquamdiu immorari:) omne in genere rejectamentum, retrimentum, purgamentum: omne (ut apud Plutarchum, qui lanam, ungues, capillos, inter σκύβαλα enumerat) περίττωμα. Unde apud Etymologicum τὰ ἀποβεβασμένα (furfures tritici: vulgò bran: idque ex Græco, βεβασμα, ἀπόβεβασμα: sed ad Anglos, à Gallis an Græcis; vetus id est, an novum, non scio:) σκύβαλα τοῦ πυροῦ exponuntur. Cæterùm, si verbi etymologia spectetur, quicquid ob vilitatem canibus objicitur, aut canibus propriè competit, id est propriè σκύβαλον, quasi κυσὶ βαλλόμενον, ut ab eodem docemur Etymologici Magni authore. Hinc micæ, & alia quæcunq;

quæcunque epularum rejectanea quæ seu à canibus, seu ab aliis quibuscunque colliguntur, σκύβαλα quoque dicuntur. In collectione Græcorum Epigrammatum (quæ vulgò Ἀνθολογία, &c.) duo lepidissima sunt & venustissima, non eodem tantùm capite, sed & ordine proxima sibi, & cohærentia Epigrammata, in quibus vox ista eo sensu occurrit. In priore præparcus quidam alloquitur mures, quos jubet ex ædibus suis facessere, ut nihil quo tueri se possint inventuros. Se enim ἀυλάξιμον à parentibus doctum, frugi hominem esse, &c.

Τῷ τι μέλλεις τόπον μυχὸν, ὦ φιλόλιχνε,
Οὐδὲ ἀποδύσπνοις γδουπάμῳ σκυβάλου.

Proximum, ejusdem cujus prius argumenti; nisi quod de libris non arrodendis, ut qui etiam muribus devorati, ne dum hominibus lecti, nauseam movere possint, lepida cautio additur. Sed vox σκύβαλον in istis:

Οὔ τι πόνα τυρὸν ἀποδρέψεσθε τῆ ἄυλιν
Ἰχαθα, τῆ δεῖπνον συχνὸν ἀπὸ σκυ-
βάλων.

Phocylides

Phocylides, poëta disertissimus & purissimus: Μηδ' ἄλλης τράπεζης δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπίζης, id est, *Neque ex aliena mensa micas velut canis assecteris.* Ex hoc usu verbi σκύβαλον non dubito quin **to scamble** (quod alioquin etiam ex σκύμνος catulus, cujuscunque sit animalis, duci posset:) & **scamblingly**: quod de canibus propriè dicitur objectas offas avidè & cum mutuo conflictu diripientibus. Sed & **squimble squamble** quoque id dicunt. In accuratissimo & laudatissimo Gallico-Anglico Lexico, quod Cotgravii nomen præfert, ita reperio: [Griffe graffe. By booke or by crooke: squimble squamble: scamblingly: catch that catch may.] Hinc quoque fortasse & **to squable**, rixari, contendere cum clamore; quod escæ causâ pauperes inter & egenos sæpè contingit.

Σφάλλομαι, quasi σταγγάομαι, id est, (propriè) paulatim & veluti κατὰ σταγόνα, id est, guttatim deficio: tabesco, consumor: **to struggle.** Homerus, Ιλ. ο'.

Βέλτερον ἢ ἀπολέσθαι ἕνα χρόνον, ἠὲ βιῶναι,
Ἦ δηΐτῃ τρώσεως ἐν αἰνῇ δηϊότητι.

id est, *Melius aut perire uno tempore*

(at

(**at once**; vel **once for all**) *aut vivere,* (victores scilicet, si ita contingat, extra metum, & periculum:) *Quàm diu luctari,* (& paulatim consumi) *in gravi pugnâ.* Hoc Angli dicerent, **to struggle long.** Hinc etiam **to strive,** niti, eniti, propriè: & inde, contendere.

Σλίω, σλίομαι: promitto, firmo, præ me fero, jacto. Ita vulgatiora Lexica: nam apud Stephanum (quod mirum:) neque in Indice, nec alibi reperio. Est autem verbum Homero usitatissimum. Inter alios, locus hic notabilis:

Ἰφθιμ' Ἀργεῖοι, μὴ βάλλετε κῶες Ἀχαιῶν:
Σλεῦται γάρ τι ἔπος ἐρέειν κορυθαίολος Ἕκτωρ.

sunt Agamemnonis de Hectore Paridis ad Græcos mandata ferente, verba. Longâ opus est periphrasi, ut vis verbi σλεῦται exprimatur. Id enim vult, Hectorem præ se ferre speciem locuturi. Sed inest præterea huic verbo θρασύμαθος, (ita vocant Græci quandam præfidentis animi orísque pro re natâ præsentiam & audaciam: ex eodem quo σλύομαι illud fonte:) & confidentiæ significatio; ut si uno verbo utendum sit, non aliud Latinum melius respondeat huic loco, quàm *minatur:* (quomodo Horatius,

ratius, *Atqui vultus erat, pulchra & præclara minantis*; alibíque: unde & Gallicum *mine* pro vultu & exteriore ſpecie:) *Hector minatur*, (id eſt, ipſâ præfidentis oris ſpecie promittit) *ſe aliquid locuturum.* In aliis locis Homericis ubi idem verbum occurrit, non eadem difficultas, quòd manifeſtior in illis jactantiæ & confidentiæ indicatio: ut cum de eodem Hectore ait,

Σλεῦϑ γὸ νηῶν ἀποκύλϕν ἄκρα κόρυμβα
Αὐλὰς δ' ἐμπρήσϕν μαλερῷ πυρός, &c.

Et Ιλ. β'. Σλεῦτο γὸ δ' χόμϕ ϑ νικησέμϕ, εἴπερ ἂν αὐλαὶ
Μῶσαι ἀείδοιεν κῦδος Διὸς ἀγλιόχοιο.

Et Ιλ. φ'. Σλεῦτο δ' ὅγ' ἀμφοτέρων ἀποκοτέμϕ ἔαλα χαλκῷ.

In his & ſimilibus, de apertâ jactatione, & inſolentiore gloriatione verbum uſurpatur. Hinc Angli finxerunt ſuum **ſtout**, quo hominem audacem & præfidentem indicant.

Σβόμβϑ, turbo, trochus: Etiam συεφὴ ἀνέμων, vertex, turbo, procella, (aliter, σεβιλϑ) a **ſtorme**,

Σχισὸς,

Σχισὸς, inter alia, genus vestis interioris: χίλων χισὸς, & χισὸς χιλωνίσκος: & simpliciter, χισαὶ, interulæ, ex scissurâ vel incisurâ sic dictæ: **a shirt.**

Σάγαεις vel σάγγαεις, gladius Persicus, securis: σάγαεις λυσιφλεβὶς, scalprum chirurgicum (ut Celsus appellat:) quo venæ aperiuntur. Vox origine Scythica, sed Græcis satis familiaris. Cujus vestigia in Saxon. verbo **scares**; de quo verbo plura dicemus in postremâ parte.

Σίλος, columna, cui ædificium aliúdve innititur; **a stoole.**

Σλεῖρα, sterilis, βῶς σλεῖρα, apud Homerum, vacca. Anglis, **a steere**, juvencus: ob castrationem sterilis scil. & tauro oppositus.

Σπέρχω, σπέρχνω, urgeo, festino, &c. σπερχνὸς, festinans, pernix, studiosus, studioscè incumbens alicui rei. Nescio an hinc **spark**, de insignioris agilitatis & alacritatis puero; an potiùs metaphora sit à **spark**, scintilla. Sed est præterea σπερχνὸς, εἶδος (ut Hesychius) ἱέρακος, genus accipitris. Angl. **a sparhawke**, vel **sparrow-hawke**: ex Græco sine dubio: nisi hoc ipsum verbum

Anglicum

Anglicum (nullibi enim quod sciam alibi:) voluit Hesychius exponere, & in περχνὸς ita contraxit; aut contractum ab aliis exhibuit. Sed & Galli dicunt *espervier*: unde fortasse fluxit Anglicum.

Σκῆνος, tabernaculum, &c. item corpus humanum, non apud Platonem tantùm, & Pythagoræos, (ut in II. Cor. V. v. 1. doctis notatum:) sed apud medicos quoque aliósque. Τηκεδὼν ἢ σκήνεος, corporis tabes, apud Aretium medicum. Atque ita in Democriti sententiis à doctiss. Holstenio editis, bis unâ si bene memini paginâ: neq; enim nunc liber ad manum. Sed & in Fragmentis ejus, à Stephano editis, sæpius. Etiam apud Longinum περὶ ὕψους, ἀνθρώπινον σκῆνος, humanum corpus. Hodiernis Anglis, **skin**, pellis: Est autem pellis quoddam quasi corporis tabernaculum, quod omnibus ejus undique partibus ut tegmen & munimen obtenditur: quomodo & ipsum corpus animæ σύλακος etiam & ἕλυτρον ab eâdem aut simili ratione nuncupatum. Id enim reliquo corpori pellis, quod corpus animæ. Sed nec insolens metonymia,

mia, ut pellis, pro toto quod ambit corpore sumatur. Possit tamen & τὸ ſkin ab ἀσκὸς duci: ἀσκὸς βοὸς apud Homerum, pellis ovina: ἀσκὸς Μαρσύας, apud Herodot. *pellis Marsyæ*, i.e. exuviæ, ut Camerar. interpretatur.

Σῶμα, corpus: & ut anima (ψυχὴ Græcis) per synecdochen omnibus ferè linguis usitatam; ita & corpus (σῶμα) pro integro homine interdum ponitur. Anglis utrumque familiare: **no soule**: **no bodie**: pro, nemo. Sed posterius tamen usitatius. Non enim dicunt **some soule**, ut **some bodie**, pro aliquis. Suspicatus sum sæpe Anglicum illud **some**, (quod interdum absolutè, ut **some are of opinion**, &c. aliquando cum **bodie** jungitur, ut in prioribus exemplis:) ex Græco σῶμα fluxisse. Ridebunt, credo, imperiti; at non illi fortasse, qui quem usum habeant Hebraica בשׂר & שׁאר non in doctorum tantùm libris, sed in ipsâ quoque sacrâ Scripturâ non ignorant. Latinum *persona*, factum est, ut doctis placet, ex περὶ σῶμα: & Chaldaicum בשׂר (quod & Græco σῶμα fortasse dedit originem: nam ὀνόματα, pro σώμασι interdum poni satis constat:)

ſtat:) propriè, *nomen*; vulgò, pro *aliquis* uſurpatur. Sed & priſcos Latinos *ſum* pro *eum* dixiſſe, ex Feſto diſcimus: quod an huc aliquid faciat, neſcio. Sed nihil æquè auget ſuſpicionem meam ac docti viri de origine impersonalis, ſeu impersonalibus verbis ſervientis apud Gallos *on* particulæ origine obſervatio. Ita autem ille in Grãmaticâ ſuâ Gallicâ, quæ Latinè, & Gallicè ſeorſim An. Dom. 1569. typis Stephanicis excuſa eſt. Majores, inquit ille, noſtri frequenter ſcripſerunt *hom* in ſignificatione impersonali paſſiva: veluti ut Gallicè verterent Curritur, ſcribebant, *hom court*, vel *l'hom court:* tanquam ſi Latinè diceretur, *Homo currit:* unde factum eſt noſtrum, *On dit: on fait:* pro Latino, Dicitur, Fit: *h.* ablato, & *m.* verſo in *n.* Hactenus ille. Objiciat aliquis fortaſſe, quòd huic Anglico **ſome**, additur interdum **bodie**; vel **men**: ut **ſome bodie**: **ſome men**, &c. Sed hoc nihil eſt. Prius enim illud **ſome**, quamvis (ut nos quidem ſuſpicamur) origine idem, poſtquam tamen uſu (ut & Gallicum illud *on:*) nunc aliud eſt, & in pronominis naturam tranſiit, nihil vetat, quin no-

minibus ejusdem cujus & ipsum (si originem spectes) significationis, rectè jungi possit. Talia multa memini observare, quæ legentibus fortasse, mihi certè nunc ista scribenti in mentem non veniebant. Non omninò dissimilia, ἐννάνυχες (quod ex ἔννεα & νύκτες compositum:) νύκτες; & πολύπτερα πολλῶν; & βοῶν ὀπιβύκολος ἀνὴρ; & οἰνοχοῶν ὄινον, & id genus alia quæ apud Poëtam incomparabilem observarunt veteres Grammatici: in quibus cum ejusdem verbi manifesta sit repetitio, à tautologiâ tamen facilè excusantur.

Σείω, præter ἔσεικα, σεικάνω, quatere, concutere; **to shake.**

Σείω, cieo, agito, concito: Item persequor, incesso, fugo: ὀπισείω, impello; **to shove.** Fortasse & **to shun**, vitare.

Σήθω, cribro, as; excutio cribro, agito; **to sift.**

Σχῆμα, habitus, cultus. Item habitus oris & gestus: dignitas, decus: ἀσχημονεῖν, immodestè se gerere: inverecundum aliquid & homine pudico indignum patrare. Etiam latiùs, moribus & vita turpi coinquinari. Εὐσχήμων, decorus, modestus: ἀσχήμων, indecorus, immodestus;

immodestus. Quæ cum certa sint & obvia, nollem virum doctiss. in nupero opere asserere non tam corporis figuram, quàm habitum & vestis decus hoc verbo signari: & negare, *schematio*, mediæ ætatis verbum hinc esse. Verè ille quidem poterat dicere, *schematio*, ex Anglicò to shame; vel Germanico schamen immediatè factum: at illa, quæso, unde? Est & ἀσχημολογέω verbum, pro, modestè & honestè loquor; & ἀσχημοσύνη nomen, modestia: constans animi status, nullis aut doloris aut gaudii perturbationibus infracti; aut obnoxii: quò omnes alias virtutes interdum referunt philosophi. Interpretes Græci Bibliorum verenda corporis, quæ Hebræi pudicè עֶרְוָה vel עֶרְיָה (γύμνωσιν propriè) nuncupant, verbo non minùs pudico ἀσχημοσύνην solent exprimere. Idem verbum פּוֹת (unde Græci πόσθην, & vetus Latinum, de quo multa Scal. in Catalecta Virgilii, *puta*: sed & Italicum *potta*; ex quo, *puttana, putta, putaine*; recentiora; pro, meretrix: fortasse & Latinum, *pudor*, &c.) Es. III. 16. σχήμα verterunt: וּמְהוּמָה פֹּתֶת וְעֶרְיָה κύκλῳ ἀναγνώθητι τὸ σχῆμα (alii, ἀσχημοσύνα) ἀν-

σῶν: **The Lord will discover** (or, **make open**) **their** (αἰσχύνα) **shame**; (*vergogne*, Gall.) id est, ut ibi nuperi interpretes, **their secret parts.**

Σίσλαι, ἐνώπια: inaures. Hesychius: qui etiam *σίκλαι* scribit, & similiter exponit. Σισλοφόρων, σάσις (ut idem Hesychius) *δι' ἐνέχων τὰς καλαχλεῖδας τῶν ἐνωτίων, σίσλας φάσιν οἱ δ', δύλα τὰ ἐνώπια*: id est, ut ego interpretor, quia alibi non reperio: Σισλοφόρων, *officium* vel *munus ad Eunuchos pertinens. Aiunt enim σίγλας scrinia monilium esse: alii, monilia ipsa interpretantur.* Anglis olim, **sigle**, monile. Et ab illis, mediæ ætatis (ut probabile est) scriptores, *siglæ*: de quo in aliqua Somnerianarum lucubrationum plura legere memini. Potuerunt autem à Græcis (ut alia multa Græcis usitata, etsi non Græca genuina,) habuisse Germani, seu Saxones, * quamvis Hebraicam potiùs sapiat originem, quàm Græcam. Sed videamus tamen, numquid & Græca origo possit inveniri non incommoda. Σισλόφορος Homero verbum familiare, quod adjunctum nominibus substantivis summum earum seu pretium, seu artificium notat:

* סגלה peculium. res pretiosæ. De auro & argento, 1. Chron. ca. xxix. v. 3.

notat: tale utique, quod spectantes admiratione & silentio (unde & verbo secundum quosdam origo:) figere sit idoneum. Ita Ιλ. ε'. Αλλ' ἄγε νῦν μάστιξα καὶ ἵππια σπαλόεντα Δέξαι. & iterum eodem libro — ἀνίαρ ὄγ' ἵππως Ὧν ἵππων ὄπιβας ἔλαβ' ἵππια σπαλόεντα. Idem Οδ. ο'. χιτῶνα σπαλόεντα, de Telemachi tunicâ: & alibi pariter non semel. Consulent Eustathium, quibus ejus adeundi copia. Apud auctorem Etymologici, (quem post Eustathium commendatissimum omnibus linguæ Græcæ studiosis cupio:) sic reperio. Σπαλόεντα, σημαίνει τὰ ποικιλμένα: ἀφὸ τοῦ σίζω, σπαλόεντα, καὶ σπαλόεντα. Diversa hæc origo à priore: sed Græca tamen. At Hesychius; Σπάλοεν, ποικίλον τῇ γραφῇ, λαμπρὸν σπάλωμα καὶ οἱ Σκύθαι λέγουσιν, &c. cætera à libris & otio meliùs paratis relinquam. Sed ille facit Scythicam vocem. Nos autem Scytharum illorum linguam, qui Græcis notiores, & quibuscum frequentia illis ob vicinitatem commercia, non aliam remur fuisse, quàm Germanicam. Fuerit igitur (secundum Hesychium) vox pura puta Germanica, vel Saxonica; & ab illis, à Græcis accepta.

Sed hæc longiorem disquisitionem desiderant: nobis aliò festinandum.

Σπῆλος, macula, labes, &c. **a spot**, *l.* in *t.* migrat; ut σπολὴ, στολὴ, &c.

Σκώπτομαι, & σκώζομαι, irascor, &c. **to chide**: succensere, increpare: nisi potiùs ex κῶδος, opprobrium, maledictum, de quo suprà.

Σικχὸς, à Suidâ exponitur, ἀνόρεκτος, ἀδεκὴς, & (idque Plutarchi loco adducto:) νοσώδης: cibi fastidiosus, infirmus, æger; **sick**.

Σοφὴ, fraudulentum effugium, callida tergiversatio: ἀνθιλογίαι, Hesych: contentiones, contradictiones. **strife**, contentio. De **strive**, suprà in στρίφος: nisi & illud ipsum, ex στρέφειν.

Σάννας, fatuus: stultus. puto me legisse vel audivisse apud Angl. **a Zanie**, pro fatuo.

Σίνω, noceo, lædo: σίνης, & σίνωρ, nocuus, noxius, κακοῦργος: **to sin**, peccare: **a sinner**, peccator: Germanicè, **sund, sunder.**

Σκία, umbra, &c. de quo suprà: σκιὰς, σκιάδης, σκιάδιον, &c. unde **shade**, & **shadow**, umbra.

Σμύχω: Σμήχω, vide suprà.

Σίδηρος,

Σίδηρος, & σιδηροφορεῖν. vide suprà.

Σπειρὸς, flexilis, &c. σπεῖρα, armillæ, monilia, torques: funiculi, fibulæ, ut quidam apud Homerum exponunt; **a strap.**

Σκαιὸς, lævus, siniſter; ineptus, perverſus, σκόλιος. Anglis, **a squint,** & **a skew,** limus, obliquus.

Σχεδὸς, ἀκτὴ, διαλὸς: (Heſych.) i. portus, littus; **a shore.**

Σφυρὸς, acerbus, auſterus; de saporibus, propriè: & metaphoricè de hominibus; **ruffe:** ut vulgò pronuntiatur. Sed ſcribitur **rough.**

Σκέπη, carina, Anglis, **to steere,** clavo aſſidere, navim gubernare; **sterne,** gubernaculum.

Σεμίδαλες, ſimila, ſimilago: unde **simnel** ducunt vulgata quædam Lexica. nam alioquin ex Latino quoque fieri potuit. ut & **cracknell,** & κολλύρα, collyra.

T

Τρόχος, curſus: Item locus in quo curritur: Τροχὸς, rota. Angl. **a track,** ſemita; veſtigia. **to track, or trace,** veſtigare.

Τροχοπόδη, ſufflamen (quo impetus

rotæ in declivibus locis sustinetur & impeditur:) a **trigger**.

Τήκω, liquefacio; τήκομαι, liquefio, liquesco: **to taw.**

Τυθὸς, parvus, parvulus, pusillus, infans: τυθὸν βρέφος. **tit** de infantibus & puerulis, in quotidiano sermone puto me non semel audivisse. **titmouse**, aliàs **mistken**: parus, parvula avis. Quasi equo propriè competeret, in accuratissimo Lexico Anglico-Gallico: *Tit; godal, roce, rosse, haridelle.* Est etiam τίτθος, τιτθίον, qui ab uberibus adhuc pendet, & lacte nutricis alitur: unde etiam, quando de infante & lactente usurpatur, verbum manare possit.

Τέρπα, lusus puerilis genus, quod Stephanus describit; cui non absimilis, quem **trap** vocant Anglici pueri.

Τύπτω, verbero; **to thump.**

Τολύπη, glomus, lanæ propriè; sed de aliis quoque rebus dicitur: etiam de mazâ; (μάζη) ex quo *massa* Latinum; a **lump.** Ejusmodi, integrarum etiam initio syllabarum aphæreses, etsi passim multæ: simillimum tamen in mentem nunc veniebat, μῆλον, recentioris Græcis

ciæ vocabulum, ex *tumultus* Latino factum: de quo doctissimus Meursius in Glossario: μυλλάειοι, tumultuarii, seditiosi. Vide & suprà in μόλυβδ@.

Τρὺξ, τρυγὸς, fæx: **dregs.**

Τρυσπλὸς, vindemiæ tempus, quando omnes occupatissimi: unde puto fluxisse, **to drudge**: nisi quis malit ex τύχω, attero, vexo: τύχομαι, atteror, conficior, &c. repetere.

Τείρω, infesto, molestiâ afficio, conficio, &c. **to tyre.**

Τέλλω, ἐντέλλω, mando, faciendum injungo: **to tell.** אמר Hebraicum, dicere, & mandare, seu præcipere.

Τέλ@, vectigal; (unde τελῶ censeor, &c.) **toll, toll-monie.**

Τελέω, pendo, pensito. ἀργύριον τελεῖν, & τελέσαι, sæpe occurrit apud Græcos scriptores: **to tell**, id est, numerare, pendere. τελῶ, attribuor, contribuor: ἐναριθμῶμαι, ἐγκείνομαι, ut ἠρξάμην τελεῖν, cœpi numerari: εἰς ἕλληνας τελεῖν, Græcus censeri, &c. propriè (ut Grammatici loquuntur, ad Etymologiam spectantes) dicerent Angli, **I began to be told**: &, **to be told a Grecian**: atque ita veteres etiam Angli suo **tellan**, usi:

usi:ut, **And he us him to bearn teith**: i. e. & ille nos pro liberis habuit: vel, in liberorum loco. Sed consuetudo nunc obtinuit, ut loco **tell**, aliud synonymum ejus in his locutionibus usurpetur. Dicunt enim, **to be reckoned**, &c.

Τελῶ, sum sub ditione: sum sub imperio. Hinc, ni fallor, **to dwell**, habitare, agere.

Τωθάζω, dicteriis incesso, irrideo, mordeo opprobriis, &c. **to taunt**. Item **to twit**.

Τυλάζω, τυλαζί, id est, (ut Hesychius exponit) ἀυλὸ ϗ ἀυλὸ λέξι, blatero; **to twattle**.

Τάγγη, rancor: ταγγὲς, rancidus. de oleo propriè. In quibusdam Angliæ partibus, (ut Cantio, ni fallor) de rancidis, aut aliter vitiatis liquidis, dicunt, **It hath a tang**.

Τηλίκος, tantus: de corporea, propriè, magnitudine; **tall**, procerus.

Τρύπανον, veterator, vafer; **trupenie**, non semel audivi, vel, **an old trupenie**, de vafro & tenace. Obviæ sunt & aliæ rationes, scio: sed quæ mihi magis arrideat, aut tam probabilis videatur, nulla.

Τραπέζα,

Τράπεζα, mensa, pegma : a trap, decipulum : id est, ut Had. Junius in doctissimo Nomenclatore pluribus explicat, Laqueus quidam aut machina irretiendis aviculis, aut capiendis bestiis comparata.

Τρώκλης, comestor, (à τρώγω scilicet, arrodo, rodo, comedo :) vorator. Ita dicitur & Homero (ut viri doctiss. Camerarius & Steph. in suis uterque Thesauris:) qui ut habeat quod voret, quavis arte lucrum facit. Atque hæc est Eustathii & Hesychii, quorum verba Stephanus adducit, expositio. Est autem verbum Homericum. Homeri verba quæ ab illis afferuntur, sunt hæc : ex Odyss. ξ.

Αλλ' ὅτε δὴ ὄγδοός μοι ὀπιπλόμενος ἔτος ἦλθε,
Δὴ τότε φοῖνιξ ἦλθεν ἀνὴρ ἀπαλήλιτα εἰδώς,
Τρώκλης.

id est, *Sed cum octavus mihi rediens annus venit, jam tunc Phœnix vir fallacias sciens*, Τρώκλης, &c.

Item ex sequente libro,

Ἔνθα ἦ φοίνικες ναυσικλυτοι ἦλυθον ἄνδρες

Τρῶκ,

Τρῶκ), μυεῖ ἄσσλες ἀπείρμαλα νεὶ μελαίνη,

id est, *Illuc autem Phœnices navibus inclyti venerunt viri,* Τρῶκ), *infinitas ducentes res ludicras* (Gyphanianæ editionis hæc versio est) *nave nigrâ.* Mihi longè aliter videtur de hoc verbo, quàm vel Eustathio, vel Hesychio, aut qui ipsos sequuti sunt. Nec puto ullos eorum aliter de vero sensu quàm ego sentio, judicaturos fuisse, si linguam Anglicam intellexissent. Anglis hodiéque verbum notissimum & usitatissimum, **to truck**, pro mercari, vel merces alias pro aliis mutare. Unde secundum analogiam, quamvis non sit in usu, **truckter**, (βώκλης) fuerit, mercator, nundinator, negotiator. Nec mihi dubium, quin **truggs**, & **truggster** (vel **truggtster**) ab eâdem sint origine. βωκλὰ enim Græcis (quod & βωβέλια:) edulia, vesca quæcunque: sed propriè, quæ cruda (ut doctis placet) comedi solent, & secundis mensis apponi, ut raphani, pyra, poma, nuces, amygdalæ, & similia. Plura recensentur à Polluce: μυρίδες, μάσπιλα, κόκκοι, βόες, κάρυα Πέρσικα, &c. quæ pleraque ex transmarinis locis

locis navibus advehi solita. Talia autem pleraque quibus officinas suas instruere solent Pharmacopolæ: ut mirum non sit consuetudinem obtinuisse, ut druggs, de Pharmacis; & druggster, de Pharmacopolâ propriè diceretur. Porrò, Phœnices ex Canaanitis oriundos, constans doctorum sententia est: & veteres quoque apud Procopium in eam rem inscriptiones, tum aliis, tum summo viro in *De Diis Syris* opere commemoratæ. Cananæi autem in Sacrâ ut omnes norunt historiâ (ut & Phœnices apud Ethnicos) à mercatura tam noti & nobiles, ut ipsum nomen *Canaan*, (Hebraicè, כנען) in commune mercatoris nomen transierit. כנען mercator, negotiator. כנענה, merx. Judicet jam lector, quàm apposita sit verbis Homer. hæc expositio: ut Phœnices scil. (notissimo illo & vulgatissimo apud omnes nationes Epitheto) mercatores nuncupentur; & mercatores sive negotiatores, à fraudibus & fallaciis, quibus ferè constat ista vita, perstringantur. Vulgata autem illa explicatio, quàm coacta sit & longè petita, quis non videt? Dicerem potiùs

βωλίω (si quidem βώσω vera origo, & non est verbum peregrinum, quod magis probabile est;) cum primò qui ventri commeatum ex peregrinis locis adveheret, esse nuncupatum: postea, qui res alias quascunque; ἀδύρματα præcipuè: id est, curiosorum vel delicatorum oblectamenta, quæ graviores & sapientiores pro meris ἀδύρματα (talia autem sunt quæ ex peregrinis locis à multis magno studio conquiruntur:) ludicris & ludibriis habentur. Suspectam fuisse vulgatam illam doctis viris interpretationem, indicii est, quòd priore illo Homeri loco, in Gyphaniana editione, βώλης vertitur *veterator*: in secundo, *ingeniosus*. Ego verto, βώλιω, **a truckster**: i e. *Cananæum*, vel *Cananitam*: negotiatorem, &c. Literæ, *t*, in *d*. (in **druggster**, vel **druggister**, pro **truckster**:) mutationis, quanquam ut in literis affinibus nihil proclivius, exemplum tamen quod ultrò se suggerit, dabo; Græciæ recentioris illud δεγγιμάρω; Ital. *drogueman*; Gall. *truchement*; (id est, interpres:) ex Chaldaico, ut notum, תרגם.

Τάω, vel πίζω; præt. πέπικα: Aor. 2. Part.

Part. (quod apud Homerum & Apollon.) Poëtic. πλαγών. Exponunt quidam τείνας: alii, πνάξας: alii denique λαβὼν, accipiens, prehendens: quos Stephanus sequitur: cujus sententiam non parum confirmat Angl. **to take**: capere, prehendere. Certè τῆ Imperat. ex πάω (de quo tum alii, tum auctor Etymologici in ἄπτω alibique:) omnes exponunt λάβε: cape, accipe. Quanquam nec illa inepta Anglici verbi etymologia, quam suprà in δέχεσθαι attulimus.

Υ

Υθλος, nugæ: ὑθλέω, nugor; **idle**; **to be idle.**

Υδωρ, aqua; **water**: de quo suprà.

Υδρη, serpens, aquaticus propriè, **an adder**: si antiquum, ut puto. nam alioquo ex *hydra* Latino, non minùs.

Υδρία, vas aquaticum. situla, &c. **An ewer**, si antiquum. Nam & Latinum alioquin *hydria*. De *d.* medio absorpto, vel excidente, sæpius jam monuimus. Fortasse tamen ex neutro; & **ewer**, ex *urus*; (Græcè ὕρος:) ex cujus animalis cornibus pocula à Germanis olim fieri solita,

solita, ex Cæsaris commentariis, Plinio; notum, aliisque. *Verum* Hercyniæ sylvæ proprium animal fuisse tradunt illi veteres: unde & à Germanis sive Græcos; sive Romanos nomen accepisse, suadet ratio. Origo tamen erit Græca, si ab ὄρεσι (montibus) nomen illis inditum.

Ὑπὲρ, super; **ober**: ὑφορᾶν, **to oversee.**

Ὕλη, sylva; ligna, &c. **wald, weald, wold**: (tot enim modis scribebatur, ut Verstegan docet) sylva. Item, **wood**, lignum.

Ὑφὴ, textura, textus: ὕφος, textile, tapetum; rete: ὑφάω, & ὑφόω, texo: Anglis, **a webb**; & **to weave.**

Φ

Φηλόω, ἀπατάω, decipio. Notum satis & usitatum verbum. An hinc φιλήτης, fur, latro, &c. sit, ob diversam scripturam dubium est. Nam à φηλόω, φηλήτης potiùs scribendum fuerit: ut & φῦλος, impostor. Seneca docet apud Ægyptios vulgare verbum fuisse, qui tamen ad Græcam originem, quasi à φιλέω (ex quo φιλητὴς, sed alio sensu) non à φηλόω, alludit. Verba ejus sunt:

Voluptatem

Voluptates præcipuè exturba, & invisissimas habe: Latronum more, quos philetas Ægyptii vocant, in hoc nos amplectentes, ut strangulent. Atqui Hesiodus etiam, aliíque Græci scriptores habent. Ab illis igitur (quis dubitet?) Angli; **to filch**, (vel ut alii propiùs ad originem scribunt, **to filtch**) & **a filcher.**

Φῆρες, fauni, (de quibus inter alios ὁ μακρείτης parens in *De Satyr. Poëti:*) satyri; Anglis **fairies**, nymphæ: larvæ, lemures.

Φορμὸς, teges, storea. quæ pluribus olim, (de quo aliquid ad Theophrasti Characteres:) hodiéque vice scamni, aut cubilis. Hinc Anglis, **a fourmé**, scamnum: sedile.

Φλάω, contundo, &c. φλάσμα, pro θλάσμα, Hippocrati, &c. contusio; **a flaw**: ruptura.

Φλάζω, παφλάζω, ferveo, æstuo; **to flush.** nisi ex φλύζω, unde φλύσις, pustula. οἰνόφλυξ, quasi vino bulliens: ebrius. De vino quoque Angli.

Φλὸξ, γὸς, flamma; **a flash.**

Φέρειν, habere, agere; **to fare**: ut φέρειν κακῶς, φέρειν καλῶς; **to fare well: to fare ill.**

Φρέμπω, φρυάσσω, fremo, frendeo; **to frett.** Nisi potiùs, ex βορὰ, cibus: & βορὸς, vorax. Est enim vetus **frettan**, edere, propriè. Transferunt autem etiam Græci ad animum: ut in δυμοβορεῖν, & δυμοβόροι μελεδῶνες, &c.

Φλοιὸς, cortex; φλοίω, decortico; **to flea.** Item, **to flaw.**

Φάτνη, præsepe. Anglis, **fatt** pinguis. אבם Hebræis, saginare: אבום præsepe.

Φελλεῖς, silices; **flints.**

Φάσκωλος, φάσκωλον, & φασκώλιον: marsupium: arca, pera, cista. Anglis, a **flaskett**: sporta, calathus, canistrum majus.

Φυρᾶν, φύρειν, miscere: φύραμα, mistura. Anglis, **a fray**, pugna: ut Gallis *mesleé*, ex miscendo.

Φέριστος, optimus; excellentissimus: **first**, primus, princeps.

Φρύνη, φρῦνος, rubeta, rana venenosa; **a frogge**, rana: nisi ex βάτραχος, de quo suprà.

Φείδομαι, parco, do veniam, misereor: Hinc ergo possit esse **fond**, &c. de quibus suprà in Ἐμφῦναι.

Φθόγγος, vox, sonus: φθέγγομαι, loquor: ἄφθογγος, elinguis, mutus. Angl. **tongue**, lingua.

Φόσλος,

Φόρτος, onus; sed propriè, navis. Quæ navibus apportantur, ait Camerarius. φορτίζω, onero. Anglis, **fraught**, onus navis: **to fraught a ship**, navem onerare. Scribitur etiam **fratte**, vel **fraught**, quod ad Gallicum verbum propiùs accedit; & est fortasse ab aliâ origine.

Φαῦλος, (quod jam suprà in Cambdenianis habuimus, sed hîc repetitum, quia plura super eo addenda:) vilis, facilis: nullius pretii, aut negotii. Item, malus, improbus. Hæ vulgares & usitatæ significationes. Sed Dio: Laertius in vita Platonis alias commemorat, non ut Platonis proprias, sed tamen præterquam Platoni paucis usitatas aut notas. Inter eas hæc est, ut φαῦλος pro simplice & minimè fucato ponatur: quomodò etiam Euripidem usurpasse probat Laertius adducto ipsius in hanc sententiam loco. Ut minimè dubium videatur quin τὸ **foole**, inde manaverit. Quanquam aliam quoq; notionis istius rationem possimus reddere ex sententiâ philosophorum principis, & hominum, quibus sola ratio præivit ad sapientiam, unius omnium post homines natos sapientissimi; qui toties id inculcat,

cat,& non minùs solidè probat, ἀδύνατον φρόνιμον εἶ μὴ ἄνλε ἀγαθόν: i. *Fieri non posse, ut qui non est bonus, idem sit sapiens.* Sed à Græcis ad Anglos(quod hîc quærimus:) immediatè perveniſſe hoc verbum non præstem,cùm in veteribus libris hactenus mihi non occurrerit, sed ejus loco, **unwise, dysig**, &c. At si non hoc; certè non dubium quin **foule**, vel ut alii ad discrimen (est enim **foule**, etiam volucris) scribunt, **fowle**, pro turpi & impuro, hinc profectum sit. Sunt enim vilia,ex contemptu,sæpe sordida & squallida: & quæ mala & prava, eadem & naturâ suâ impura sunt, & ita quoq; vulgò nuncupantur. Ἀκάθαρτον πνεῦμα, **a fowle spirit**, i.e.impium, malum. In veteribus rythmicis ante 600. plus minùs annos Orationis Dominicæ versionibus, quod in uno exemplari, **Let us not in fonding fall, Mac fro evill thu syld us all**: in altero, eóque antiquiore, **Se let us fall into no fonnding, Ac thield ous fro the foule thing.** Φαυλότης, **filth.** Φαυλίζω, vilipendo, subsanno, (unde & φαῦλος apud Hesych. καταγέλαστος exponitur; & φαυλίσεια, ὑπαλαστώζα, subsannatrix) **to flowt.**

Φρενῖτις,

φρονεῖν, sapere, sentire: ἐῦ φρονεῖν, καλὰ φρονεῖν, φιλοφρονεῖν; & interdum absolutè, φρονεῖν τὰ, &c. pro, favere alicui, benevolo esse animo, &c. Anglis, absolutè, a frend, quasi ἐῦ φρονῶν, amicus. quemadmodum & Latini absolutè, *velle alicui, cupere alicui,* pro, benè velle; benè cupere.

X

Χήλη, forceps, seu forfex, quales cancrorum propriè. De avium quoque unguibus dicitur, ut apud Sophoclem. a claw. Sed & clutches.

Χύτλον, propriè, oleum aquâ mixtum, quo perfundi & in ungi balneantium corpora solebant. Hinc χύτλον, etiam pro ἀγγείῳ ἐλαιοδόχῳ, ἐν ᾧ εἶχον οἱ παλαιοὶ τὸ ἔλαιον, ᾧ μετὰ τὸ λέλαθς ἐχείουτο: i.e. vase, quod oleum continebat, quo post lavationem corpora veteres inungebant. Hanc interpretationem doctissimus Stephanus habet suspectam, quòd exemplorum quæ proferuntur incerta lectio sit: non habiturus opinor, si sciviſſet in Anglica lingua hodiéque vocari a kettle, haud dissimile vas, ad continenda, & calefa-

cienda liquida quæcunque comparatum. Quod tamen alioquin etiam ex χύβ☉ vel χύβα, olla, cacabus, (mutato pro more *r.* in *l.*) duci posſit; cùm in ejusmodi vase carnes quoque vulgò coquere soleant.

χώρα, locus, regio, provincia: **ground**: nisi ex ἄρρός. Sed & **countrey**, pro regione, provincia, hinc fuerit, nisi ex *conterraneus*, (quod satis antiquum) barbara vox *conterra*, sequioribus sæculis emersit, unde istud fluxerit. Quæ quidem vox quamvis apud nullos fortasse istorum temporum scriptores reperiatur, nec in usum recepta sit; potuit tamen ex ejus quasi ideâ vox ista formari; qualia in lingua Gallica innumera ferè observat doctissimus author Grammaticæ Gallicæ, cujus jam aliquoties mentionem fecimus. Haud parum etymologiam priorem confirmat, quòd ut Græci dicunt, χωρεῖν, ἐκχωρεῖν, ἀναχωρεῖν; pro, cedere, recedere, &c. ita Angli, **to give ground** q. d. χώραν διδόναι.

Χωρεῖν, ἐκχωρεῖν, Συγχωρεῖν, cedere, concedere, &c. **to grant**. Est & χωρεῖν, impressionem facere hostili modo; vel

in

in hostes. Et hinc fuerit, **to crond**: violenter trudere. Hoc malo quàm ex κρέω, pulso, quod aliis placuit.

Χλὼ, χηνὸς, anser: veteribus Germanis, Plinio teste, **ganze**: hodiernis Anglis, **a goose**: Item, **a gander**. Plinii verba, lib. X. c. 22. de anseribus, *Candidi ibi*, (in Germaniâ) *verùm minores, ganzæ vocantur.*

Χολὴ, bilis; **gall.**

Κάλαξ, vitis fulcrum, &c. **a crutch.**

Καλίζειν, ἀναχαλίζειν; de equo propriè dicitur indomito, vel aliàs effræni, & sternace. Angli pariter de equo, **skittish**: qualem quia Galli vocant *ombrageux*, suspicetur aliquis fortasse ex σκία potiùs manasse. Sed ego illud magis probo.

Χεῖλος, labium: veteribus Anglis, **wæleras. Dýgðten welerum mine thu unlyc**, &c. Domine labia mea aperies, &c. Psal. LI. v. 15.

Χρόνιος, diuturnus, longo durans tempore. Χρονιότης, & χρονία, diuturnitas, vetustas. Χρονιαῖος, vetus. Anglis, **crone**, propriè vetula ovis, ut docet Verstegeanus.

Χέρσος, χερσεία, locus sterilis, in-

cultus : solitudo ; de quo suprà.

Χαλάζα, grando ; **haile.**

Χαλάω, remitto, laxo, relaxo : de funibus,& id genus, propriè : sed ad mores passim transfertur ; unde χαλίφρων, & χαλιφρονέω, &c. **to slack** : Item, **slaggish.**

Χαράσσω, (vel χαράττω) sculpo, insculpo, imprimo : χάραγμα, nota insculpta, vel impressa ; **to cratch,** vel **scratch.**

Ω

Ωνέω, (sed frequentius, ὠνέομαι) emo, mercor ; comparo mihi, impetro, obtineo. ὦνος, pretium. ὁ δίδωσί τις, ἵνα λάβῃ τι τῶν πωλουμένων : quod quis dat ut aliquid quod vœnale est, auferat ; vel suum faciat. Hinc, τὸ **owne,** proprius : & **to owne,** ut proprium sibi vindicare, ac pro suo agnoscere.

Ὡς, sicut, velut ; **as.**

HÆC sunt, amice Lector, quibus nostram quam expositimus, de linguæ Saxonicæ cum Græcâ affinitate & propiore cognatione sententiam potissimùm niti agnoscimus. Quibus lectis diligenter ac perpensis si tu tamen aliter

ter censes, & abnuis: Hoc primò, (modò tamen conatus nostros candidè interpreteris) me solabor, *Non eadem* (quod Poëta nescio quis) *sentire bonis de rebus iisdem, Incolumi semper amicitiâ licuisse.* Proximo loco, ut candore tecum certem, lectionis hujus ut desinas, & aliud agas, amicè consulo. Quem enim proposita verba & exempla non moverunt, eum ullis aliis quæ à me speret argumentis, motum non iri planè prædico.

Sed ut ad alios nos convertamus, quos non minore numero fore confidimus; sciant illi quicunque sint, in hac adornandâ collectione non ambitiosè versatos esse, ut omnia undique congereremus; sed eorum quæ se nobis offerebant delectum habuisse; magisque ut judicium nostrum lectoribus, quàm diligentiam probaremus, studuisse. idque non unâ de causâ. Ac primò quidem, quia quid operis suscepti ratio postularet, quid ad assertionem nostram firmandam copiæ sufficeret, propositum nobis erat; non Etymologicum Anglicum conficere. Quamvis igitur plurima se nobis offerrent, de quorum,

quorum, nos quidem, non magis dubitamus origine, quàm de his quæ hactenus exhibuimus: quia tamen obscurior erat origo, & quæ minùs in his versatis suspectior fuisset, insignioribus & illustrioribus contenti fuimus: quod spero Lectorem, qui aliorum in hoc genere conatus ac labores publici juris factos cum nostris hisce contulerit, facilè percepturum. Ut dicam liberè, quod sentio: Pauca puto verè & genuinè Anglica, sive Saxonica, id est, vetera reperiri, quæ (iis exceptis quæ Latinæ sunt originis,) si ritè & diligenter expendantur, non possint ad Græcos fontes revocari. Sed ut quis dignè & solidè hoc opere defungatur, multis opus est, quæ non in uno aliquo facilè reperias. Nam primò, linguæ Græcæ, non vulgaris hæc, quâ multi passim se jactant; sed accurata pro linguæ Græcæ magnitudine (qualem alibi suo loco describimus:) peritia requiritur; à quâ nos longissimè abesse profitemur. Non enim sufficit ut Lexica quis, quod sibi quidam persuaserunt, diligenter evolvat; sed omne Græcorum scriptorum, Poëtarum, Historicorum, imò & Philosophorum

losophorum genus evolvendi; cùm inter legendum, quod sæpè experti sumus, multa in mentem veniant, quæ nulla Lexicorum quamvis accuratissima lectio suppeditet. Jam Dialectorum, Deus bonè! quanta apud Græcos varietas! quanta verborum aut eorundem, sed adeò per has dialectos immutatorum & distortorum, ut vix pro iisdem agnoscas: aut planè aliorum & singulis Dialectis propriorum varietas, ex quorum accuratâ cognitione infinitæ pendent origines. Ex una ferè Æolicâ Dialecto, totus penè fluxit, ut Quintilianus aliique observant, Latinus sermo. Hæc observatio quanti momenti sit in Latinis originibus indagandis, norunt omnes ejus linguæ non vulgariter periti. Jam veteris linguæ Anglicæ cùm pars tantùm ad nos pervenerit, supplendus hic defectus ex cognatarum linguarum, Danicæ, Suecicæ, Belgicæ, Germanicæ, (ut nunc loquimur) exacta cognitione; neque omnino potest, ut in hoc studio quisquam fœliciter versetur, aut aliquid dignum doctorum præstet approbatione, qui non sit omnium istarum linguarum callentissimus.

Quod

Quod mihi quidem, (tantam videor, ex mediocri usu in comparandis illis, affinitatem deprehendisse) non adeò difficile aut operosum videtur; modò qui sit Angliciſmi tum veteris, quantum ex libris hauriri potest; tum præſentis accuratè peritus. Ad hoc autem multum proderit tum Scoticæ linguæ, quæ Anglicâ hodiernâ purior, exacta cognitio; tum variorum verborum veterum, quæ pro locorum ac regionum in Angliâ varietate cuiq; ferè regioni aç loco propria multa reperiuntur, diligens obſervatio. Ego certè, ex quo ad Meridionales has oras, (quæ vulgò *Suſſexia* nuncupantur) diu jactatum publica me tempeſtas appulit, multas obſervavi voces antea penitùs inauditas, quas veteres eſſe veriſimile eſt: alias autem non inauditas quidem, ſed aliâ longè notione, quàm quâ mihi priùs auditæ fuerant. Ego quidem quantum potui id operam dedi, ut nullum verbum ex linguâ Græcâ peterem cujus veriorem aut veriſimiliorem originem cognatarum linguarum, Belgicæ puta, aut Germanicæ, aliqua ſuggereret. Quod qui non obſervant ſedulò,

&

& quicquid in linguâ Græcâ aut Hebraicâ assonat, arripiunt; non aliud quàm in arenâ multo molimine ædificant; aut quod Græci dicunt, τὰς νεφέλας ξαίνειν. Quæ causa fuit altera, quòd à multis congerendis, imperitiæ nostræ nobis conscii, libenter abstinuerimus; & hæc ipsa (si singularia verba spectentur; nam universæ collectionis, quantum ad præcipuum hujus operis scopum, alia ratio:) timidè proponeremus. Jam ut aliquis ab his omnibus quæ nobis desunt, sit instructissimus; nisi tamen propria quædam vis & δύναμις ingenii pari librata judicio accesserit, non ampliùs consequutus fuerit, quàm pusio aliquis, aut effœtus viribus, armis Achillæis indutus, cum robusto pugile congressurus.

Sed hæc obiter, & nihil ad nos, nisi quatenus hæc nostra collectio Etymologici operis aliquod esse specimen videri possit. Ad nostra igitur ut redeamus: Quanquam literas Alphabeti singulas ordine suo exhibuimus, non tamen in verbis quæ sub unaquaque literâ disponendis ordinem literarum observavimus: nec sanè observandum credi-

credidimus; quòd multa erant, quæ collata & apposita mutuam sibi lucem fœnerarentur. Non negamus tamen meliùs multa disponi potuisse, si hoc nobis tanti visum esset; aut verò otium nobis tantum, ut etiam tam minutæ rei vacare potuissemus. In Latinâ Græcorum expositione cùm consultum nobis, ne suspectiores essent nostræ interpretationes, videretur, aliorum potiùs uti verbis, quàm nostris; non diu cunctandum fuit quem potissimum sequeremur; ex quo & alios hausisse, & suos, plerosque, rivulos derivasse non dubitamus. Meâ tamen usus libertate, in quibusdam dissentire, sed redditâ ratione, ausus sum: in non paucis ab Hesychio & Etymologici auctore adjutus sum, ubi deficiebat Stephanus: alios quoque, nec sine fructu, credo, libenter consulturus, si copia eorum hæc scribenti fuisset.

ULTIMA jam pensi nostri pars nobis restat, historia: non illa quidem planè necessaria, ac potiùs auctarium, quàm pars, cùm istam quam

volumus

volumus affinitatem linguarum, quamvis nulla supereſſent hiſtoriarum monumenta, quæ ſuaderent, tam numeroſa (ut omnes agnoſcent harum rerum periti) verborum cognatio & ſimilitudo ſatis evincat. Videamus tamen ecquid hinc quoque, quod tantò magis opinionem noſtram confirmet, erui poſſit.

Gallorum veterum cum Græcis commercia, & mutuas ſive per victorias, ſive per colonias immigrationes; quæ de Galatis, de Gallo-Græcia, de Maſſilienſi colonia, & id genus quæ multis obſervata ſunt, commemorare non eſt hîc animus. Quæ quanquam ſi vera eſt, quæ doctiſſimis probatur ſententia, Gallos Germanorum progeniem fuiſſe, & eandem fuiſſe veteribus illis Gallis & Germanis linguam, non ἀνοσιόφωνα cuiquam meritò videantur, cùm ipſos etiam Saxones, ex illo Gallorum genere qui in Aſia ſedes variis temporibus fixerunt, ac variis locis ac temporibus varias (ut ſolet) nomenclaturas ſortiti ſunt, & in novas quaſi gentes coaluerunt, aut degenerarunt; ſuſpicari (cùm talia paſſim contingant)

non

non sine caussâ quis possit: quia *tâmen* partim longiùs petita, partim solâ nituntur conjecturâ, jámque à multis inculcata sunt, nos eò non confugiemus. *Græci se in Galliam immiserunt, in Græciam Galli*; ait Seneca.

Ad antiquissima si recurramus tempora, Scythas totâ ferè Asiâ potitos, ac ibi sedes fixisse, in Herodoto & vetustissimis historiis legere est; ex quo Scythas cum Græcis permixtos communes in multis locis sedes habuisse cuivis in promptu colligere est. Hinc *Scytho-Græci* de quibus Herodot. l. IV. Quanquam autem *Scytharum* nomen apud antiquissimos scriptores valdè generale nomen est, quod omnes septentrionales populos tam Asiaticos quàm Europæos complectitur: Europæos tamen sive Celto-Scythas qui & Germani posteà dicti, ab Herodoto aliisq; Scythicorum bellorum scriptoribus intelligi certissimis argumentis viri docti plures adstruxerunt. Sed & ipsum nomen *Scytha* Germanicam præ se fert, ut omnes ferè consentiunt, originem. Illos autem nominatim Scythas, qui alio nomine *Getæ* quoque nominati,

minati, per oram Ponticam latè sparsos, Græcis notissimos, Germanicæ fuisse prosapiæ; constans eruditissimorum virorum, antiquitatum Germanicarum illustratorum & indagatorum solertissimorum, est opinio. In eâdem autem orâ Græcorum coloniæ non minùs frequentes ac celebres: de quibus Strabo aliique sigillatim, & fusè. Seneca paucis: *Scythia & totus ille ferarum indomitarúmq; gentium tractus, civitates Achaiæ Ponticis impositas litoribus ostentat.* Inter has *Tomos* urbs, tum propriis cladibus non unis; tum Ovidii Nasonis, Poëtæ celeberrimi, exilio & morte (si quidem Eusebium sequimur: aliter enim quidam recentiores de morte & sepulchro ejus in superiore Pannoniâ reperto:) nobilis.

Ita quidem docti plerique Germanicarum rerum scriptores omnes; uno tamen non contemnendæ authoritatis viro dissentiente, qui Getas & Gothos pro diversis habet. Ratio quâ præcipuè nititur ipsius sententia hæc est, quòd nulli, ut ait ipse, veteres, Getas Germanis accensuerint. Quod mihi non adeò mirum videtur, quàm mi-

rum tam multos veteres (ut recentiores omittam) rerum antiquarum tam diligentes & studiosos, in hanc de Getis opinionem tam unanimiter consensisse, nisi vel antiquorum monumentis, quæ fortasse, ut alia infinita, exciderunt; aut pertinaci majorum traditione, quæ pro monumentis esse debeat, in eam inducti essent; nec hactenus repertum quenquam, unum si excipiamus Cluverium, qui contradiceret. Multa autem potuerunt accidere, cur Getæ à Germanis oriundi, aut ejusdem cum Germanis originis, alii tamen posterioribus temporibus crederentur; quos tanta nimirum locorum intercapedo; mores in multis immutati; lingua quoque, ut probabile, non parum adulterata, & cum aliis confusa; nova denique nomenclatura à notis & vulgatis Germanis discriminarent. Credibile est Germanos aut Germanorum parentes & αὐτόχθονες illas omnes olim oras insedisse, quas posteà ut Orientalium numerus augebatur, supervenientes (& ipsæ quoque quondam & linguâ & ortu eædem:) aliæ nationes, Græci aut Græcorum progenitores,

nitores, aliíve cognati populi, ad magis Septentrionales partes paulatim protuderint. Nec tamen omnes loco-cessisse. qui remanserint veteres incolæ, cum suis eos advenis in unam gentem coaluisse. in quibusdam locis, mutatam gentem; linguam, eandem remansisse: in aliis, mutatam linguam, non gentem, sed mixtam tamen: ex hac mixtura & rerum vicissitudine, nova nomina orta; veteribus, novas notiones accessisse; unde insecutæ in historiis confusiones multiplices. Huc facit & Plinii in Naturali Historiâ de Scythico nomine querela. Jam linguas, essentialiter quamvis, ut ita dicam, & originitùs easdem, ubi tamen multiplex ex confusione variarum accidit interpolatio & diversa pronunciatio, quis nisi peritissimus, easdem agnoverit? Imò vel affines; nisi qui utramque, aut alterutram saltem probè calluerit; & in scriptis potiùs, quàm sermone (ubi longè difficilior observatio) comparationem instituat?

Nam quòd Geta Thracum progenies (ut à Cluverio objicitur) ab antiquis nonnullis constituitur, parum hoc

me movet, qui sciam quàm facilè vicinitas illis imponere potuerit: sed & ipsos Thracas, Scythicam progeniem, ut & Germanos, à pluribus constitui, non ignorem. Cluverium autem miror, qui linguam non Gallis tantùm, Britannis ac Germanis; sed & Illyriis Hispaníque communem fuisse, contra disertissima, ni valdè fallor, antiquorum plurium testimonia, statuit: eundem silentium eorum tanti facere, ut contra tantum non contemnendorum testium (Hieronymum, Spartianum, Claudianum, Ausonium, aliósque ab ipso nominatos:) consensum, Getas & Gothos pro iisdem habentium, ipse diversos statuat, quòd nulli veteres, (ex vetustioribus illis scil.) Getas Germanos fuisse testentur.

Id igitur si obtinemus, quod præter Cluverium nemo negat, Getas non alios quàm qui posteà Gothi fuisse; quos omnes Germanicæ fatentur originis; Gethicam quoque linguam, non aliam quàm Germanicam agnoscentes: Gethicam linguam Græcâ permixtam fuisse locuples testis Ovidius. Nec verisimile est, quanquam id ipse alicubi

negat

negat Ovidius, nisi potior pars linguæ Geticæ, Græca fuisset, affinitatem illam tam facilè animadversurum fuisse Ovidium, cùm tantum possit (inter loquendum præcipuè) dialectorum varietas, ut vir Anglus in Belga, nisi attentior & sagacior, sermonis Anglici vestigia; nec magis Belga in Anglo loquente Belgici deprehendat; cùm tamen τὰ ἰσπαδ utriusque linguæ propiùs inspicienti sint propè eadem. Quid quòd Ovidius de se prædicat, librum se Getico sermone in laudes Augusti scripsisse? Quod si verum est, magna fuerit Getici cum Græco sermonis affinitas oportet, quem tam paucis annis tam grandis Ovidius addiscere potuerit.

Ultra Tomos in superiori parte Pontici litoris situm erat Borysthenes oppidum, fluvio celebratissimo cognomine, Græcorum vetustissima colonia: ab Herodoto descripta. Statum ejus Dionis Chrysostomi (qui sub Domitiano & Trajano Imperatoribus vixit) ætate, describit ipse ὑξ ἀυλοφίας. Narrat autem undique cinctos ac permixtos Barbaris (quos Scythas etiam sæpè ap-

pellat)quanquam ad eorum mores habitúmque aliàs compositos, Græcè tamen utcunque intellexisse, Homeri Poëtæ inprimis studiosos. Adeò quidem, ut studio illorum adductus, orationem apud illos, quæ Borysthenitica ex loco nuncupata, Dio habuerit. Quis autem dubitet, quin ut homines, ita & linguæ, Græca Scythicáque, in istis locis permixtæ confusæque: & quanto Græci ibi patrii sermonis studiosores & tenaciores, quàm qui Tomis, ubi Ovidius exulabat; tanto plus ejus in vulgarem Scythicam transfusum? Testatur ibi Dio Tauricam quoque Chersonesum, Mæotide palude celebrem, à Scythis & Græcis promiscuè habitatam fuisse. Ibi autem hodiéq; sermonem Germanicum, & quidem (quantum ex verbis à Busbequio prolatis colligere est) qui ad Anglicum proximè accedat, in usu esse vulgò notum est. Non ignoro Gothos posterioribus quoque sæculis istas terras occupasse: nihil tamen obstat, quin & ex prioribus illis multi, recentioribus illis permixti, sint superstites. Cæterùm de Borysthenienſium studio philosophiæ

quod

quod narrat Dio, non id abhorret ab ingenio cæterorum incolarum, quos eo nomine commendant aliqui veteres; Herodotus, ni fallor, & Aristoteles alicubi. Unde sunt qui verba Apostoli Coloss. III. v. 2. βάρβαρος & σκύθης; non per ἄυξησιν (ut ibi Grotius aliique) sed per ἀνίλιτσιν accipienda contendant.

Jam quæ hactenus diſſeruimus cùm ad Germanos in genere pertineant; an & ad Saxones ſpeciatim, & illos Ponticorum iſtorum Scytharum partem ſive progeniem fuiſſe, non improbabiliter colligi poſſit, porrò nobis videndum eſt.

De Saxonum origine inter doctos ambigitur, & multa à multis afferuntur, quæ contemnere facilius, quàm certiora, quæq; alii probaturi ſint, ſubſtituere. Cæterùm, de Saxonum origine aut ſedibus, poſtquam illo nomine Romanis innoteſcere cœperunt, nulla quod ſciam controverſia. Ptolemæus, qui primus aut inter primos illos memorat, in Cimbrica Cherſoneſo, (quæ nunc Dania) & Balthici maris oris conſtituit. Inde eos trajecto Rheno Auſtraliores oras ac terras infeſtaſſe &

occupasse, satis certum est. Sed cùm nomen tam recens sit, quo nomine priùs noti, & unde, si non indigenæ, eò delati, non tam facile est expedire. *Consentiens hodie omnium ferè eruditorum est opinio* (inquit eruditissimus Cisnerus) *Saxones à Sagis, vel Sacis originem ducere; de quibus Herodotus*, &c. Hos autem Sacas sub Scytharum (Asiaticorum sci.) genere ac nomine comprehendunt antiqui plures. ad Cappadoces autem Ponticos usque victoriis suis & incursionibus processisse Strabo author est. Eosdem ad Persas quoque progressos esse, alii tradunt: unde à Persis omnes universim Scythæ *Sacæ* nuncupati, ut qui ex omnibus illis notissimi. Οἱ δ' Πέρσαι πάντες τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας: quo loco etiam habitum Sacarum describit talem, qui Scytho-Germanis optimè conveniat.

Non defuerunt qui Saxones, Axones dictos assererent, ex Ponto Axeno qui postea Euxenus, Sed meritò hæc conjectura exploditur, quum certum sit non tam antiquum esse istud, (sive *Axenos* legas, sive *Saxones*) indigitamentum. Alii ex Cimbris originē repe-

tunt,

tunt, quos cum Cimmeriis nescio quàm rectè, (inter quos & veteres multi) confundunt: quorum opinionem multis exagitat Cluverius. Cimmerios certè extrema Ponti, sive Mæoticam paludem & vicina loca (sive ut indigenas, ut nonnulli: sive ut advenas, ut alii:) diu insedisse, unde & Bosphorus Cimmerius, qui aliis Mæoticus, satis constat.

In hac tantâ & rerum ipsarum obscuritate, & opinionum varietate, non meum, neque fortasse cujusquam vel diligentissimi, quicquam certò statuere. Ut autem maximè verisimile sit, Saxones ex Ponticis oris & ponticâ Chersoneso, ubi promiscuè Græcos & Scythas habitasse priùs ostendimus, in Cimbricam Chersonesum & Germanici maris oras illas Septentrionales profectos esse; hæc inducunt me ut credam. Primò quidem, disertum Ptolemæi testimonium, qui non illos tantùm, de quibus egimus, Sacas in Asiâ constituit; sed & *Sasones* nominat, Scythiæ populum, à Sacis oriundum. Cùm autem idem Ptolemæus Saxones in Europâ eodem tempore constituat,

probabile

probabile est, tam Asiaticos illos, quàm Europæos hos ex uno aliquo loco profectos, in diversas orbis partes expeditiones suscepisse; &, vel antiquum nomen, quamvis eo nomine ante Ptolemæi ætatem, aut paulò ante, Græcis Geographis non innotuerint, retinuisse: vel hoc novum, ab armis, & susceptæ profectionis consilio ipsos sibi indidisse. Eum autem locum, ex quo profecti sunt, cùm ex Ponticis oris & Ponticâ Chersoneso variis temporibus in varias terras ingens sese colluvies effuderit, Pontum fuisse, aut Ponto vicina loca, valdè probabile est. Sed ut ita credamus, præcipuè suadet propior ista quam docuimus affinitas linguarum.

Secundò, quòd mari assueti, & maritima loca consectati, ut plurimùm Saxones: quod Pontici litoris accolis, & nunc ἀποίκοις, optimè conveniat.

Tertiò, quòd in moribus Getarum, ut ab Ovidio, oculato teste, describuntur, haud pauca, quæ cum Saxonum moribus & institutis optimè conveniant. Saxones, ut notum, cæsariem alebant & ad humeros usq; demittebant.

Getæ

Getæ pariter. *Vox fera, trux vultus,* (truces *& cærulei oculi,* de Germanis Tacitus:) *verissima mortis imago: Non coma, non ullâ barba resecta manu.* Et Eleg. X. *Quos ut non timeas, possis odisse videndo, Pellibus,* (de Germanis idem Tacitus, *Gerunt & ferarum pelles,* &c.) *& longâ corpora tecta comâ.*

Saxones cultro accincti esse solebant, quem **Seare**, indigitabant, eóque ministro ad cædes prompti. Nota historia stragis Salisburiensis (in Anglia) ad quam nota illa verborum formula, velut tessera militaris, aut classicum præivit, **Nam eour seares.** (vel ut scribi debere monebat Somnerus meus, **nymath eower seares**:) stringite gladios. Simile eorum factum narrat (ut & aliis observatum) Wittikindus Monachus, atque à majoribus illis cultris, quos ipse **sachs** indigitatos tradit, quibus cædem illam Thuringorum perpetrarunt, Saxonibus nomen inditum contendit: quam nominis rationem probat & Butherus in suis ad Taciti Germaniam commentationibus. De quo mox plura. De Getis autem Ovidius,

Dextera

Dextera non segnis stricto dare vulnera ferro;
*Quem vinctum lateri, * Barbarus omnis habet.*

* id est, Geta omnis, ut alibi, *Barbara lingua*, id est, Getica.

Plura alius inveniet fortasse, cui omnia colligere, quæ de Getis sparsim passimque Poëta, vacaverit. Cæterùm de Etymologia verbi *Saxones*, quamvis Cisnero aliisque concedamus, falli Wittikindum, qui ab illâ Thuringorum cæde repetit, quod multò antiquius esse certum est: nihil obstat tamen, quin ita jam olim, cùm primùm Cimbricas oras appulerunt, vel etiam antè, appellati fuerint. Ut & Scythæ, à sagittando: & Longobardi, Germanorum & ipsi Cimbrorumque progenies, ex longis, non barbis, sed hastis. Nec minùs probabile est illud Etymum, quàm quod ex *Sacis* Cisnero aliisque probatur. Huc etiam facit fortasse quæ doctissimo Camerario de voce σκύθη in *Thesauro* suo observata. Docet enim ex Pausaniâ & Theognide, σκύθην vocatum propriè ferrum, quo caput tonderetur: unde manaverit vox ἀποσκυθίσαι: quod tamen aliter ab aliis exponi non nescimus. Sed sive Græca vox

est

est σκύθη primitùs, sive Scythica, quin altera ab alterâ (vel **scar**, à σκύθη; vel σκύθη, ex **sear**:) profluxerit, ego vix dubito: cùm π θ in medio verbi sæpe deperdi in σπείρω aliisque observaverimus; sed & hodiéque ferrum messorium sive falcem vocent Angli **a sythe**. Ne quis autem miretur armorum nomen ad rusticam supellectilem translatum; haud dissimili ratione vomerem aratri vocant hodie Angli cultrum, **a coulter**. De litera *c.* vel *x.* pereunte, aliquid in Hebraicis.

Jam quod Dio testatur apud Græco-Scythas illos Borysthenicos tantâ in veneratione Homerum Poëtam fuisse, ut propè pro Deo haberent, ac solum ex omnibus Poëtis agnoscerent; magnum hinc argumentum, Saxonicam linguam illic olim viguisse. Plurima certè Anglici sermonis in Homero; aut Homeri potiùs in Anglico sermone tum in verbis singularibus, tum phrasibus & idiotismis animadvertimus olim vestigia, quorum collectionem, si relegendi aliquando nunquam satis lecti aut laudati poëmatis illius otium & opportunitas suppetat, libenter promiserim;

miserim; quanquam libentiùs ab *alio* tum Anglici tum Græci peritiore sermonis expectaturus. Hujus generis est vox Anglica **tpde** de homine cui supra molem corporis robur aut ingenium superat: ex Homerico scilicet illo Tydeo, de quo Poëta;

Τυδεΐδης τοι μικρὸς ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής.

Hujus generis alia non pauca notavimus in verborum collectione: ut in ῥῶπες, & ἀρτίχλης, & βάκλης; aliisque, in quibus Homerus laudatus: interdum & illustratus. Jam Dionis, quia insignis est locus, verba hîc apponam, & desinam.

Dio Chrysost. Orat. XXXVI. *de studio Boryst henitarum erga Homerum.*

Σχεδὸν ὃ καὶ πάντες οἱ Βορυσθενῖται περὶ τὴν ποίησιν ἐπαιδεύθησαν, ἴσως διὰ τὸ πλεμμυροὶ εἶναι τὸν ἔπι νῦν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦτο τὸν Ἀχιλλέα εὔνοιαν τοῦτον μὲν γὰρ ἐπιφανῶς τιμῶσι, καὶ νεὼν ἱδρυσάμενοι μὲν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Ἀχιλλέως καλουμένῃ ἵδρυσαν· ἐν δὲ τῇ πόλει. ὥστε οὐδὲ ἀκούειν ἔστιν ἄλλου θέλουσιν, ἢ Ὁμήρου.

μήρυα. καὶ τἄλλα ἐκεῖνα σαφῶς ἑλληνίζοντες, διὰ τὸ ἐν μέσοις οἰκεῖν τοῖς βαρβάροις. ὅμως γοῦν γε Ἰλιάδα ὀλίγοι πάνυ ἴσασιν ἀπὸ σταλῆς.

Corollarium.

LIceret jam nobis per æquum lectorem fortaſſe deſinere; non eo tantùm ſenſu, quo Cicero alicubi de Æſopo hiſtrione; ſed ut jam perfunctis & fide præſtitâ. Corollarii tamen loco, quando de linguâ Anglicâ tota hæc diſſertatio fuit, erit brevis diſquiſitio, An illi benè de linguâ patriâ mereantur, qui verbis exoticis undique corraſis illam locupletare (ita enim obtendunt multi) ſatagunt. Paſſim enim occurrunt doctorum querelæ, corrumpi linguas hac loquendi farragine, non ornari. Quare quid nobis videatur, paucis hîc indicabimus. Ac primum illud ſtatuimus, copiam verborum multum ad eloquentiam conferre, quantóque quæque lingua amplior & locupletior eſt, tantò uberiores iſtius generis fructus ſperari poſſe. Nihil futilius Grammatici neſcio cujus in Æneidem primâ obſervatione, copulam,

&,

&, apud Latinos diversas res semper copulare, cùm ad exaggerandam orationem (quæ pars eloquentiæ potissima) sæpiùs adhibeatur. Quanquam etiam sine copula (quæ oratio vocatur ἀσύνδετον) plura eiusdem significationis verba eleganter conjungantur; quale illud Terentii, *Abiit, evasit, erupit:* &, *Vetus, vietus, veternosus, senex:* & in Cicerone, Gellio observata, *vastare, exinanire, spoliare;* &, *decepit, fefellit, induxit:* de quibus & similibus rectè idem judicat, *unam eandémque rem pluribus verbis vehementer atque atrociter dici: — quæ quanquam eadem ferè sint, & ex una sententia oriantur, plura tamen esse existimantur, quoniam aures & animum sæpiùs feriunt.* Sed legat lector quæ toto illo capite à doctissimo viro doctissimè disputantur, & allatis ex Homero aliisq; exemplis pluribus, illustrantur. Hoc magis miremur. Est quoddam genus dicendi concisum, ac vibrantibus & contortis sententiolis, quasi spiculis, inclusum: qualis Senecæ Philosophi oratio, ut plurimùm. Ab hoc genere cum copiam verborum brevitas sententiarum videatur excludere,

A. Gell. lib. XIII. cap. 23.

dere, nullum tamen genus, si propiùs introspicias, in quo verba magis luxuriant: ut bona pars eorum quæ in Senecâ maximè vulgò placent, perierit, si quæ per diversa verba sæpius repetuntur, ab illo dempseris. Sed hæc alii pluribus, neque nos id nunc agimus.

Ad versiones librorum aliâ linguâ scriptorum quàm necessaria sit verborum Synonymorũ copia, fidem faciant sacræ Testamenti utriusque literæ, ubi tam frequens eorum usus, ut vix interdum Latinæ linguæ sufficiant opes; & Anglicæ bonam copiam sine dedecore liceat ejurare. Sed hæc vulgaria. Illud haud adeò protritum fortasse, ad consummatissimam sive in Oratoribus sive Poëtis eloquentiæ laudem copiam verborum multum conferre; non quatenus est copia per se (quod alterius est laudis, de quâ jam diximus:) sed quatenus in copiâ delectus, quem cum arte (ubi opus est) adhibere, ut verba cum naturâ rerum congruant, pauci quidem qui norunt, sed qui norunt, laudem summorum ac divinorum ingeniorum meritò consequantur. Hac præcipuè laude excelluit & tantâ apud omnes,

quibus de meliore luto præcordia, in admiratione fuit Homerus: quem ideo dicebat Aristoteles μόνον κιν̃ε῀ν πὰ ὀνόματα, vitam verbis infundere, ut qui illum legerent, non scripta legere, sed res ipsas spectare crederent. De mirifico hoc verborum cum rebus consensu plura nobis alibi dicta. Quia autem pauci sunt, qui ista vel capiant, vel iis capiantur, quòd quantò ars est exquisitior, tantò peritiorem requirit judicem; exemplo uno aut altero rem illustrare non gravabor.

Multa sunt hujus generis quæ veteres Grammatici Rhetoréque in Homero observarunt, ac miris laudibus extulerunt: qui sanè unus plura in hoc genere suppeditat, quàm omnia omnium mortalium scripta qualiacunque. Post Homerum, secunda Virgilio laus meritò tribuatur. Sed nos illis omissis, ex sacri Codicis Versionibus exemplum sumemus. Sublimis & exquisitæ in suo genere orationis, Psalmus CVII. quo divina providentia à divino vate, exemplis ex quotidianâ petitis experientiâ, sed summo artificio asseritur. Ejus Psalmi versus 26. in vetere (ita vulgò vocant,

cant, quamvis sit hujus sæculi) Anglicâ versione ita habet: **They are carried up to the heaven, and downe againe to the deep,** &c. recentior autem, **They mount up to the heaven; they goe downe againe to the depths,** &c. Pauci fortasse discrimen observant, neq; ipsos qui mutarunt hoc spectasse præstare ausim: cæterùm si quis Aristotelicâ aure legat, mirum quantum discrimen ex unâ illâ peregrinâ & asciticiâ voculâ **mount**, quæ huic loco ad ἐνάργειαν, & rem ipsam de qua agitur ob oculos ponendam appositissima est, & ut ita dicam, φυσικώτατα. Non solùm enim vasti illi sævientis Oceani fluctus cum montibus jucundissimè comparantur (quod nec omisit Virgilius in tempestatis descriptione, qui istâ comparatione bis ibi, térve utitur; *montes volvuntur aquarum*, &c.) sed & in ipsa verbi **mount** compositione & pronuntiatione nescio quid arduum & præruptum, quod pronuntiantibus speciem nitentium quandam ac laborantium ingerit. Sed & hoc Virgilianæ fuit artis, ut in hac re versum monosyllabo terminaret, —— *præruptus aquæ mons.* Tanti erat hoc ver-

bum civitate Anglicâ donare, ut hîc legeretur: quanquam ut hunc usum præstaret, multum contulit pronuntiatio, quæ illi ex genio sermonis Anglici accessit.

Sed unde proprias possit opes Anglica lingua jactare aliud ibi specimen. Notum quas voces Grammatici naturales & ὀνομαλοποιημένας vocent. Ut igitur *balatus* ovium proprius, & *hinnitus* equorum, & æris *tinnitus*, & tubarum *clangor*; ita & vox *stridor*, ut catenarum propria à Sancto Augustino commemoratur. Quod autem propriè ac naturaliter catenæ dicantur *stridêre*, inde est opinor, ex sono illo caninæ literæ asperiore & horridiore cum sibilâ conjuncto. Confert aliquid & stridula vocalis *i*, ut in *tinnitu*; quod æris proprium. Talis vox mihi videtur & Latina *ferrum*, in quâ geminum *r* rigorem illum ferri proprium pulchrè imitatur: unde & Græcis τερρὸν, quod nos durum, & rigidum vocamus. Laudatur illud Lucretii,

—ferræ stridentis acerbum Horrorem:

quantò magis illud ejusdem versionis, de confractis æneis portis, & vectibus

seu

seu repagulis ferreis disruptis, ejusdem Psalmi versu 16. **For he hath broken the gates of brasse, and cut the barres of yron in sunder:** quibus tum confringentis ac summo quasi robore nitentis ac prævalentis actio; tum ferri ipsius quasi obluctantis & ἀντιλυπῆντος durities, ex singularum ferè literarum propriâ potestate, & appositâ collocatione ὡς ἐναργέστατα (ut mihi quidem videtur) ob oculos ponitur.

Hæc & ejusmodi alia legentibus, non minore (si non insipidum palatum) voluptate afficitur animus, quàm opera Apellis alicujus, aut Polycleti curiosè ac cum judicio spectantibus. Quod enim in illis placet, imitatio naturæ, non minùs hîc insigne est; & tantò fortasse major admiratio, quantò voces ad animum penetrare, quàm colores & figuræ naturâ suâ sunt idoneæ.

Hos igitur in usus si quis ampliando & locupletando sermoni studeat, haud ille malè de eo mereri, meâ sententiâ, censendus sit: hac tamen conditione, ut dum aliena mutuatur, propria non negligat aut fastidiat; & id sedulò caveatur, ne novorum introductio, vete-

rum sit abolitio. Quod contrà fit à plerisque, qui non ut locupletent linguam, peregrina mutuantur, sed quòd nota & communia fastidiant; pessimâ & ineptissimâ plerique; persuasione, quasi sapere eos supra vulgus necesse esset, qui vulgari sermone contenti non sunt.

Quantum ingenio valerent Angli, ut alia omittam, fidem faciant scripta, quæ funestissimis hisce temporibus utrinque in lucem prodierunt. Sed ita sunt à naturâ plerique comparati, ut quæ in medio posita sunt, insuper habeant, & aliena tam in sermone, quàm moribus & cultu consectentur: qui si ingenii sui vim, quo pollent, & industriam, ad patriæ linguæ thesauros eruendos potiùs conferrent, quàm ad legendos alieni soli flosculos; in majore apud exteros honore pridem fuisset Anglica lingua, & nobis hujus Dissertationis occasio dudum præcepta esset. Gaudebo certè, si alii nostro exemplo incitati, quod nos inchoavimus, melioribus ipsi auspiciis, & necessariis ad tantum opus præsidiis instructiores perfecerint.

FINIS.

Addenda, & suis locis inserenda.

PAg. 3. lin. 14. post, potest. Hinc illa Johannis Philoponi de Græcarum dialectorum ortu: Διαπαρέντων δὲ τόπων, inquit ille, εἰς πλείονας τόπους, καὶ τῷ ἀὐλῷ φωνῷ ἐκ ἔτι φυλαξάντων, ἀλλὰ τῇ τῶν τόπων μεταβολῇ ἅμα καὶ τῷ φωνῷ μεταβαλλόντων, συμέβη διαλέκτους λέγεσθαι. Ita editum: sed puto legendum, γενέσθαι: & verto; *In varia autem terrarum loca dispersis illis,* (Hellenis posteris scil.) *& eundem sermonem non amplius servantibus, sed pro locorum varietate sermonem quoque variantibus, ita extiterunt quæ vocantur dialecti.* Ab Orbe condito, &c. Joh. Grammaticus, in Τεχνικοῖς.

Pag. 9. l. 17. adde ibi ad oram adversam, Dan. II. 41.

Pag. 44. l. 6. post, impeteret. Quanquam autem satis caviſſe me puto, ne viro docto, vitâ pridem functo, in sententiâ ejus vel aliter accipiendâ vel referendâ ulla à me (quod vulgò fieri solet) fieret injuria; quia tamen magna

res agitur, & tantæ molis liber non est cuivis obvius aut parabilis, rem gratam Lectori non uni facturum me censui, si totum illum, contra quem pugnamus locum, bonâ fide hîc repræsentaremus.

Cluver. Germ. Ant. lib. I. c. 8. edit. Lugdun. Batav. Elzevirianæ. a. d. 1616. pag. 73, & 74. *Sed nec eorum judicium probandum, qui, ubi aliquod vocabulum in linguâ nostrâ Celticâ occurrit, quod vel Græco, vel Latino, vel Hebraico, vel Persico, vel alius cujuspiam gentis vocabulo sit par atque simile; protinus, id nos inde habere, exclamant. Unus quum fuerit initio rerum in terris sermo, quo omnes pariter inter se, ante Babylonis fundamenta, usi sunt mortales; quemque posteà ad urbis Babylonicæ ædificationem Deus, rerum omnium conditor ac moderator, non omnino è medio sustulit, novis exindè linguis creatis, sed tantùm in varia διάλεκτα, ut suprà dictum, variásque διαλέκτους, confudit, seu potiùs dissipavit: quid mirum, si diversissimæ longéque inter se remotissimæ per universum terræ orbem gentes multa communia habeant etiamnum rerum vocabula? Exempla eorum pauca quædam*

dam ob oculos posuisse, haud alienum fuerit. Ægyptii & Arabes, Germanique & Hispani ac Galli, supremum illud verúmque numen, omnium rerum principium, suâ quiq; linguâ dixêre Theuth, *Græci etiam* Θεὸς, Δεὺς *&* Ζεὺς, *& Latini* Deus : *Græci item aliâ dialecto, unà cum Germanis nostris* Dan ; *ut certissimis documentis infrà suo loco ostendetur. Græcis summa pars hominis dicitur* κεφαλὴ, *Sinis, Indicæ genti,* koppalah; *Germanis* kopf, *& aliâ dialecto* kop ; *Latinis* caput. *Latinis negandi particula est* non ; *Germanis, variis dialectis,* nein, neen, nee, nep *& na ; quorum hoc commune cum prædictis Sinis habent : Hispanis, Italis, & Anglis* no ; *Sarmatis, sive Slavis,* ne, *&* nie. *Adfirmandi particula Germanis, & Sinis est* ja. *Quæ particula Latinis est* apud, *Danis dicitur* hos, *& eodem Græcis nonnumquam vocabulo* ὡς. *Quod Græcis est* ὅτι, *Latinis dicitur* uti, *vel* ut ; *Danis* at. *Latinis qui est oculus, Germanis vocatur* auge, *&* oge ; *Sarmatis* oko. *Latinis quæ* auris ; *Germanis est* oor. *Qui Græcis* πῦς, *Latinis est* pes ; *Germanis* fuus, *quasi* pfuus, *& aliis dialectis* fuut, foot ;

foot; *ut Græcorum Latinorúmq;* pater, *Germanis* **fater**. *Quæ Græcis est* μήτηρ, *Latinis dicitur* mater; *Persis* mader; *Germanis* **mutter, muter, munder, & moder**: *Anglis* **mother**; *Sarmatis* mâterz, mâcz, *&* mâti; *Ægyptiis* muth. *Quæ Latinis est* sepes, *Pœnis atque Hebræis dicitur* gadir, *seu* gader; *nobis Germanis* **gadder**, *& aliâ dialecto* **gitter**. *Quod Lat. dicitur* est, *Græcis sonat* ἐστὶ, *Sarmatis* jest, *vel* gest, *Germanis* **ist, is, & es**: *neq; tamen hujus vocis vel indicativus, vel infinitivus modus in omnibus prædictarum gentium linguis idem vel similis est. pluralis nihilo minùs indicativi apud Latinos est* sunt, *apud Germanos* **sein, seind, & sind**, *apud Sarmatas Polonos*, sa; *quod penè idem sonat quod* son. *Germanis prima indicativi hujus verbi est* **ich bin**: *hunc modum Angli non agnoscunt: interim tamen imperativum & subjunctivum habent* **be**, *& infinitivum* **to be**; *quæ Germanicè scripseris* **bie**, *sive* **by**. *Sarmatæ item indicativi præteritum habent* byt, *& futurum* bede, *quasi* benden; *& imperativum* badz, *quasi* bontsch; *cum reliquis personis, ac numero: infinitivum*

quoque

quoq; bycz, *& participium* bedac, *quasi* bendontz. *Latinis idem infinitivus est* esse ; *Germanis* ſein, ſin, *&* ſyn ; *Græcis* εἶναι. *Iisdem his ab eo indicativus est* εἰμὶ, *cui eâdem ratione simile est Latinorum* sum, *ut illi* εἶναι, *Germanorum* ſein. *sed longè propiùs ad* εἰμὶ *accedit Anglorum* am. *Jam verò Latinorum* sum, *Sarmatis est* gſem, *&* jeſtem : *illorum* es, *his* ſy, *&* jeſtes'. *Subſtantivus Latinorum* sim, sis, sit, *Germanis est* ſeie ſeieſt, ſeie. *Horum atque talium, quæ innumera universo orbe, non modò in hanc noſtram inſulam, quam Europæ, Aſiæ, Africæque nominibus diſtinguimus, ſed in Americam etiam ſunt ſparſa, quum noſtri illi homines, qui de linguis diſſerunt, rationem reddere omnino nequeant, quando & quomodò à gentibus ad genteis, quàm longiſſimè inter ſe diſſitas, ſibique invicem maximè ignotas, pervenerint, caſu id accidiſſe, tandem ſtatuunt. Egregium ſanè judicium, in re tam ſeriâ, ac gravi ! De uno atque altero verbo, vel etiam tertio, ac quarto, imò de centeſimo, ſi ita lubeat, ego conceſſerim. ut de mille, vel etiam millibus, quis ſanæ mentis homo credat ? Oportet ſanè, eò*

recur-

recurramus, quò antè dixi. nempe hæc omnia ex primævâ illâ linguâ in variis dialectis atque idiomatibus, quæ inde apud Babylonem nata sunt, perpetuò in posterum mansisse. Quamquam non negaverim, etiam postmodò quædam vocabula à nationibus in nationes transisse. nempe ea, quorum res ipsas antè non habuerunt. exempli gratiâ; quis non credat verbum schreiben, *sive* schriven *nos habuisse à Romanorum* scribere? *quando rem ipsam ab eâdem gente primùm accepimus. Sic exoticarum avium, ferarum, piscium, plantarum, aromatum, & aliarum rerum vocabula, denique artium & actionum innumeræ adpellationes in nostram invectæ fuerunt posterioribus temporibus linguam. At earum rerum, & actionum, quæ jam inde à gentis primordio fuerunt in gente, quis temerè crediderit, vocabula Germanos non habuisse, donec ea ab exteris populis acceperint; aut, quum habuerint, posteà externis permutasse? Neque enim novarum rerum tam avidi fuerunt prisci illi Germani, quàm nunc sumus, in linguis pariter ac moribus. quod cuivis, Latinos simul Græcosque rerum scriptores*

res legenti, dispicere facillimum est.

Cæterùm, de primævâ illâ linguâ ut pauca quædam etiam heic dicam; minimè eorum proba mihi videtur sententia, qui Hebraicam hanc fuisse statuunt: à quâ illi, non modò omneis alias per totum terrarum orbem linguas, sed nostram quoque Germanicam, id est, Celticam, derivatam arbitrantur. Hoc si verum; certè plurima pars Hebraicæ linguæ jam multis abhinc sæculis interiit. quippe cùm illa, quæ modò retuli, tùm innumerabilia alia linguarum peritis colligere licet vocabula, quæ in diversarum longissiméque remotarum gentium sermone eamdem vim, eumdémque ferè sonum habent; nullo tamen pacto ad Hebraicam originem, vel etymologiam redigi possunt. Sententiæ suæ maximum omnium illis est argumentum, quòd hominum, qui ante terrarum inundationem, linguæque primævæ confusionem vixerunt, propria nomina Hebraicam habeant etymologiam. Ad hoc duplici modo iis responderi potest. aut ea quoque nomina ex antiquâ illâ ac primævâ linguâ Hebræis mansisse; aut, quod potiùs crediderim, Hebræos, post gentium dispersionem

sionem, ita ea suâ linguâ, seu dialecto nuper exortâ, interpretatos esse; quum alia ac longè diversa fuerint in linguâ primævâ. Nam idem usu venisse in reliquis gentium linguis, quis negaverit? Equidem ego, qui alioquin in rebus divinis temerè nugari, nefas duxerim, ita mecum ipse statuo; primam illam mortalium linguam nullibi adparere, nec umquam adparituram, donec, secundùm ipsius filii Dei Jesu Christi verba, quæ divus Joannes in Evangelio, c. X. v. 16. refert, μία fuerit omnium Dei electorum ποίμνη, ἐις ποιμὴν, *hoc est*, unus grex, unus pastor: *id est, in vitâ illâ futurâ, beatâ, atque æternâ.*

Pag. 202. l. 23. post **wiouiue**. Talia sunt & σκώπτειν, **to scoffe**: (ut τὸ γελᾶν, **to laugh**, omittamus:) μωκᾶσθαι, **to mock**: γωρᾶν, **to jeere**: πωδάζειν, **to twit**, & **to tawnt**: συρτλίζειν, vel φαυλίζειν, **to flout**: Item, ἐρεχθελεῖν, **to ratle**: ἀφάπτειν, **to rate**; &c. quæ qui collectionem à nobis exhibitam cum curâ legent, facilè per se obsevabunt. Multa enim studiosi Lectoris industriæ reliquimus.

Pag. 208. l. 17. post, **rtoge of an bill.** De literâ *d.* inserta, vide in verbo βε-

λόνη ;

κόνη ; & exempla passim in collectione, ut in λέγνον, κρῦμα, πιλὸς, &c. Plurima addi possent, ut sella, a saddle, &c. sed hoc semel dictum sit, nullam in toto Alphabeto literam aliam esse, quâ magis in formandis & transferendis ex aliâ linguâ verbis delectentur Angli. Hinc etiam in terminationibus verborum crebra, ut sonus, a sound, &c. Excidit tamen interdum, de quo plura in Ἔνδιον.

Pag. 225. l. 16. post *agrotus*. De verbis autem in eâdem linguâ à primævâ significatione quasi desciscentibus, & aliud alio tempore significantibus, incidi nuper in Choerobosci, Græci nescio cujus ætatis Grammatici, super eo observationem, quâ multa congeruntur istius generis verba Græca ; non indignam meo judicio, quæ hîc apponatur. Eos alloquitur τοὺ ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι κανόνας ζητοῦντας καὶ ὁμοιότητας : Ait autem inter alia : Εὕροι γὰρ ἄν τις σκοπῶν λέξεις πλείστας, αἷς ἄλλως μὲν οἱ πάλαι ἐχρῶντο ἄνθρωποι, ἄλλως δὲ οἱ νῦν. Καὶ αἱ τοῖς πάλαι ἔσαι ἐν χρήσει, παρεωράθησαν, καὶ ἀπῤῥίφθησαν ὕστερον. Ἰδοὺ γὰρ τὸ τύραννος βασιλικὸν ἦν ὄνομα πρότερον, βλασφημεῖται νῦν. Καὶ τὸ

χυδαῖοι,

χυδαίοις, οἱ πεπλησυσμένοι ἀπὸ τῆ χύδλιν λεγόμενον, νῦν ὅπ ὀνείδισμῶ λαμβάνε]· κὴ τὸ πανῦργ⊖ ὅπ φρονίμων λαμβανόμενον πρότερον, βλασφημεῖ] νῦν· κὴ τὸ ἐξαίσιον, κὴ ἔκδικον τὸ ἔξω τῆ ἀισίε κὴ δικαίε ἐλέγε]ο, νῦν]ὅπ καλῶ λαμβάνε]· κὴ τὸ ἀνόσι⊖, πάλαι μὲ τῆ ἄτοφον ἐδήλε, νῦν]ὅ τῆ ἀσεβῆ· κὴ τὸ καθοσιωμέν⊖, πάλαι μὲ τῆ ὅσιον ἐδήλε, νῦν]ὅ τῆ ἀφιερωμένον· κὴ τὸ κάθαρμα ἀπὸ τῆ καθαίρω, κὴ τὸ ἄγ⊖, κὴ τὸ ἐναγὴς ἀπὸ ἄζω τὸ σέβομαι γινόμενα, πάλαι μὲ ὅπ ἐπαινῶ ἐλαμβάνο]ο, νῦν]ὅπ ψόγε· τὸ]ὃ παναγὴς ὅπ ἐπαινῶ μόνον ἀπὸ τῆ ἁπῶ θεραγόμενον· κὴ μυεία ἕτερα εὕρε]ις ἂν τοιαῦτα ἐξελάζων, ἃ χρὴ χῆ τῆ πρεσβύτερα λόγον ἑκάσῳ ἀνάγειν ὡς εἰς λιμένα πνὰ εἰς τὸν πρεσβύτερας ἐκ τῆ τεσάρων τῆ ὀρθογραφίας κανόνων· ἀναλογίαν, φημὶ, διάλεκ]ον, ἐτυμολογίαν, κὴ ἱσ⊖ρίαν. Quanquam nihil in verbis obscurum, in eorum tamen qui Græca non intelligunt, gratiam, non pigebit Latinè vertere. *Porrò, si quis id sibi proponat, multas ille voces reperiet, quibus aliter usi sint veteres, quàm qui nunc sunt homines: ut eas omittam, quæ quæ cum olim essent in usu, posteà contemptæ penitùs exoleverunt. Ecce vox τύραννος, regium quondam nomen, nunc*

De his quatuor recti sermonis canonibus plura Grammatici veteres; auctor Etymologici, aliique.

contumelia

contumeliæ verbum. Ita & τὸ χυδαῖοι, propriè multiplicati, ex adverbio χύδην: nunc opprobriosum: quomodo & vox πανοῦργος, prudentem olim significans, nunc vitii nomen. Ut contrà τὸ δίκαιον, & τὸ ἔνδικον, propriè quod extra jus & fas innuentia; nunc in laude sunt. Vox ἀνόσιος quæ olim insepultum propriè significabat, nunc impium. Vox καθωσιωμένος, olim justum & sanctũ; nunc antistitem. Κάθαρμα, ex verbo καθαίρω; & vox ἄγος, & ἐναγὴς, ex verbo ἄζω, veneror, orta: quondam laudis, nunc improperii vocabula. Solum nunc πανάγης ejusdem originis verbum, quod in bonam partem accipitur. Talia sexcenta qui paulò diligentiùs ista scrutabitur, inveniet; quæ pro cujusque naturæ ratione ad unum aliquem qui propriè illi competit quatuor illorum recti sermonis canonum, tanquam ad tutum aliquem portum oportet singula perducere: analogiam dico; dialectum, etymologiam, & historiam.

Pag. 232. l. 26. lege, quæ facere, operari, minist.

Pag. 287. l. 18. post, to chat. Item κωλλύω, δολίως ἀπατᾶν, κολακεύειν, adulari, decipere, Hesychio: & κώπλος,

πανῦργος, & πολίτης, πόλις, &c. versutus, vafer, dolosus, impostor; **to cheat**, & **a cheater**. Sciat autem Lector hac additione non id agere nos, ut nostra collectio crescat, cum legenti plurima quotidie se offerant, quæ prudens prætereo: sed quòd illa præcipuè verba sint ad id quod volumus & hoc opere suscepimus observatione ante alia digniſſima, in quibus πολυσημία verbi Anglici, πολυσημία Græci respondet. Tale verbum χρίπτω, & χρίσμα; de quo pag. 211. &c. & 215. In collectione autem, multa. Vide in δύειν, & δδύειν· in λέγειν; λύειν; & ὄλλυμι: & in μανιάχης; ὀρέγω, &c. Dicam liberè, quod sentio. Vix ulla lingua, Italica, Hispanicáve, suæ traductionis indicia majora aut manifestiora suppeditat. Jam ubi de declinationibus & casuum Saxonicorum terminatione agimus, etiam de Accusativo Saxonico debuimus addere, quē more Græco in *n* ut plurimùm desinere certum est. Exempla satis obvia; nec nobis nunc immorari vacat.

FINIS.

In eorum gratiam qui Saxonicorum Lectioni non assueverint, Alphabetum Saxonicum hîc præmittendum duximus.

A b c ꝺ Ꮭ e ꝼ ʒ ꞓ ı ĸ l ᗰ n
A b c d E e f g h i k l M n

o p q ꝓ ꝺ ɾ ꚍ u ꝑ x ẏ ſ ſt x
o p q r S ſ t u w x y Æ æ œ

Ð ð þ ꝛ ꝥ ꝺ
Th th th and that .

GUILIELMI SOMNERI, *Cantuarienſis*, ad verba vetera Germanica, à V. Cl. Juſto Lipſio, Epiſt. Cent. III. *ad Belgas*, Epiſt. XLIV. collecta: *Notæ.

* De his, vide ſuprà, pag. 143. 144.

Nomina.

Abalgi, Ira. vide **Balgon**] Saxonum Æbylignyrre, aliàs Æbilhðe, quod ab eorum Æbilgian. i. exaſperare, irritare, fluens, irritationem, indignationem, notat.

Abirthu, Poſtea] Sax. Æfterþam.

Aruſin, Curis. ut Galli *Ruſes*.

Azo, Diluculo] Hodie nobis **Rath**.

After, Secundùm] Quâ acceptione vox iſta nobis Anglis vel hodie nota. Saxonibus Æfter.

After allo, Uſquequaque] Videtur eſſe **after all**.

Ahtugo, Numerum.

Alendi, Inſulæ] Rectiùs fortè **Alendi**,

cui vicinum Saxonum ealonꝺ, quaſi **waterland**; voce conflatâ ex ea, Sax. aqua,& lonꝺ,(nobis hodie **lanꝺ**) terra. Terra ſcil. aqua circumſepta, alio nomine ıʒoꝺe, (unde fortè noſtratium **eyght**, eo ſenſu) ut & ıʒlanꝺ,unde noſtrum **Flanꝺ**, g. extrito.

Aleſton, Reliquiæ] Eopſe ſenſu Saxonibus laſa, Vidua etiam hinc eis dicta laſe, quaſi quondam viri ſui Relicta. Hinc porro noſtratium **to leave**, pro relinquere.

Ambacytman, Miniſtri: quod Cæſar & Feſtus *Clientem* Gallis ſignificare notant] Sax. embeh ꝛman, ab eorum embeahꝛıan, miniſtrare.

Anagen, Principium: & **Annagennt**, Initio] Hoc Sax. anʒynn, cui vicinum Teutonicorum **angeben**: *ſic nos dicimus* (inquit Martinius in Etymol.) **angehen** pro inchoare. Nobis hoc **Beginning**.

Anbardon, Aſcia] Vide Martinii Etymologicum in voce *Martiobarbulus*.

Anfreſon, Interritus] Vide **Freſon**.

Ando, Zelus. Vide **Andoꝺa**, verbum] Sax. anꝺa, ab eorum anꝺıan, zelare.

Anliton,

Anliton, vultus] Saxon. anðlıtɛ, quandoque plıtɛ, quod etiam eis decorem signabat.

Anlucce, Facie. Vide **Anluccon**, verbum] Vultum alicujus nos dicimus **looke**, ut Speculum, a **Looking-glasse**, à Saxon. locian, videre, aspicere: Vultu sic dicto, quasi parte corporis visui magis obviâ: unde fortè Facies Saxonibus aliàs dicta anȝıne, à ȝeȝeon, videre.

Antomi, Frænum: nunc **Toom**] Ab eâdem forsan origine nostrum **Tame**, i. e. mansuetus; Saxonibus & priscis & modernis ðam, uti & Belgis, Germanis autem (Z. pro T. amantibus) **Zam**. Quæ omnia, unà cum Belg. **Tammen**, i.e. mansuefacere, ni fallor, veniunt à Latinorum *Domo*: quòd Fræno dometur, saltem cohibeatur, equus. Atque inde fortean aggerem fluminibus objectum, cum Belgis **Dam** vocamus.

Antt, Gratia: alibi, **Ent**.

Angust, Angustia] Sax. anȝnÿȝ, & anȝȝumneȝȝe. Teutonicis modernis **Angst**.

Anvarnunst, Intellectu.

At, Escas. Vide **Atoda**, verbum] E-

dere, manducare, Sax. *Æt*an, al. *e*tan, unde noſtrum **to eate**, illo ſenſu: Teutonicis **aet** & **aes.** Edax Saxonibus *Æt*ulman.

Aſca, Cinis] Saxonibus *Æ*xe; pluraliter *Æ*xan, aſcan. Hoc Belgis modernis **Aſche**; nobis hodie **Aſhes.** Unde Cineralia, **Aſhwednesday** dicimus; Belg. **Aſchenwoensdach.**

Andzan, vel **Andarn**, In vanum: nonne Italorum eſt *Indarno*?

Afgetalt, Oblivioni] Vocabulum (ut videtur) ejuſdem proſapiæ ac Sax. oferzýtolneſſe, quod eâdem venit acceptione; nobis hodie, **forgetfulneſſe.** Belg. **vergheteniſſe.** Germ. **vergeſſenheit.**

Ana, Extra vel Præter] Huic affine Sax. & noſtrum **An**, uti & Teutonicor. **On**, de quo vide Kilian. Etymolog. in **On.**

Arug, Perverſe: nos **Arg**] Hac de voce vide doctiſſ. Spelmanni Gloſſar. in **Arga.**

Amunendelikeu, Intolerabilem.

Verba.

Afterthunſan, Detrahebant. **Afterthunſandi**,

thunsundt, Detrahentes] Fortè à Sax. ſ̄ɐꝑꝺ, retro, & ꝺeon, trahere; quibus etiam oꝑꝺeon pro detrahere.

Abtidon, Persecuti sunt] Ejusdem originis vox ista ac Saxonum ehꝺan, persequi.

Alhutt, Illumina] Assonat Saxon. onlihꝺe, quod ab eorum onlihꝺan fluens, illuminare signat: unde nostrum **to lighten**, aliàs **enlighten**: quemadmodum etiam à Saxonum leohꝺe, (quod Belgis **light**, Germanis **lucht**) Lux, nostratium **light**. **Lightning** autem, i.e. Fulmen, ab eorum leȝ.

Anastandunt, Insurgunt. **Anastandandan**, Insurgentibus] Huic affine nostrum **gainstand**, quod opponere sonat, compositum à Sax. onȝen, aȝen, vel onȝean, nobis **against**, adversus, & ſ̄tandian, stare. Saxonibus autem, insurgere, onaꝛiſ̄an, quod Latino propius; cum **on** hîc, ut in istis vocibus **ans**, valeat **in**, i.e. adversus, & aꝛiſ̄an, (unde nostratium **arise**) surgere.

Anariepon, Irruerunt] Scribendum fortè **anarieſon**. Intellige **onarisan**, de quo jam dictum.

Andȝedit, Timet] Ab eâdem origine

ne hoc, cum tribus vocibus proximè sequentibus, viz. **Andzedandt**, **Andzadandozo**, **Andzadondt**, ac Saxonum ondpædian, timere. Hinc autem nostrum **Dzead**, (nomen) Timor; **to dzead**, (verbum) timere, & similia. Inter cætera **dzead**, & **dzad**, regibus nostris in partem tituli attributum, veluti ob sacram ipsorum majestatem tremendis. Hinc etiam fortè sylvæ illius Cantianis & Sussexianis communis, Ethelwerdo *immanis* dictæ, nomen apud Sax. **Andzed**, aliàs **Andzeswald**, q. d. Sylva terribilis; **wald** enim, sylva.

Anlucon, Aperuerunt: sicut **Belucon**, Concluserunt] Priori affine nostrum **to unlocke**, reserare: posterius autem Teutonicis priscis (ut videtur) cum Saxonibus commune; quibus concludere, belucan, Verstegano nostro belokken; seratum autem, & firmè clausum, belocud, unde nostrum **locked**. Vox hîc subsequens, **Antloc**, Revela, ab eâdem, ni fallor, est origine, ac **Anlucon**, hîc.

Antheban, Prohibebo, **Anthatta**, Prohibui.

B

Balon, Cicatrices] Huic affine, & nostrum, & Teutonic. vet. **Blowe**, i.e. Alapa, ictus.

Baldo, & alibi **Bolatico**, Fiducialiter] Audax, Saxon. bald, audaciter, baldlic, unde nostratium **bold**, & **boldly**. Hoc Teutonicis modernis **bowde**, priscis autem, uti Sax. **bald**. Kilian.

Begihte, Confessione: nos **bichte**. Vide **begigan** verbum, & **Giet**.

Behatne, Retrorsum.

Beslichelse, Scandalum] ſlyc, al. ȝeſlyc, & ſlycunȝe, Saxonibus scandalum, offendiculum: beſlyc autem eis pro fraude.

Bethiu, aliâs **bithiu**, Propterea.

Bilithires, Figuli: & **Gebilithe**, Imagine] Saxon. Imago bilipe, Belgis **beeld**, Teuton. **bilde**. Saxon. modernis *similiter. Hinc autem fortè nostrum **bly**, & **bill**, E. G. **to know one by his bly**, **or bill**, i. e. ex vultus sui formâ aliquem cognoscere.

* Gryphl. and. De Weichbild. Sax. c. 72.

Biwte, Quare?] Hoc Saxon. tohpy, uti & ſopþpy. Posterius integrè quidam nostratium hodiéque retinent; alii autem, brevitatis gratiâ posterio-

rem

rem tantùm ſyllabam, literis paululum inverſis, pro Sax. hpÿ, ſcribentes **whp**.

Biſmer, Opprobrium] Vocem uſurparunt Saxones, præcipuè verò, (ut nos **Blaſphemy**) pro contumeliâ in Deum, ſpphæc addito: calumniam tamen & contumeliam generatim ſignat.

Biſa, Turba: ut Gall. *Vent de Bize*] Vide Kilian. verb. **byſe**, & **byſen**. Turbatus Sax. abÿſzod.

Biſpilla, & alibi **Spella**, Parabola] Eâpſe notione Sax. bizſpelle. Poſterior hujus compoſiti ſyllaba (vox enim eſt compoſita) Hiſtoriam, Narrationem, imprimis notans, in pluribus aliis eorum vocibus reperitur, cujuſmodi ſunt [1] Lapſpelle, i.e. doctrina, à læpan, docere, (non leonen, ut Minſhæus noſter, pro more ſuo perperam:) [2] ÿdelſpelle, i. e. vana colloquia, ab ÿdel, vanus: [3] godſpelle, i.e. Evangelium.

Blaſma, Flamma] Nos **blaze** eodem ſenſu, fortè à Belg. **blaeſen**, i. e. flare, ſufflare, quòd ſufflatione venti flamma fovetur. Saxon. Funale, blaſa; Incendiarius, blÿſzepe.

Buokeſtaf, Literatura; vel potiùs ipſa

ipſa Litera] ꝩꝛaꝼ & bocꝩꝛaꝼ eodem ſenſu uſi Saxones, uti **boecſtaf**, & **boecſtave**, Teutonici. Vocis derivationem vide, ſi placet, in Wormii Literatura Runica, c. 1. Pſalmorum Anglicorum, cantandi gratiâ, in *metrum*, ut vulgò vocant, tranſlatorum ſectiones ſive partitiones, Italis *ſtanza*, Gallis *ſtanze*, hodie vocamus **ſtaves**: & ꝩꝛæꝼcnæꝼꝛ in Bedæ Hiſtoriâ Saxon. artem ſignat metricam, (al. Grammaticam.)

Burgſtl, Sepulchrum: quaſi tegmen hominum & operculum] Huic affine Saxonum bẏꝛȝen, eodem ſenſu: hinc autem ſic dictum, quòd aggeſto in collem ceſpite, olim tumulabant mortuos, ut per agros hodie cernimus. Nam Colles illi, quibuſdam **barrowes** dicti, antiquorum plerumque ſunt tumuli cum nondum bẏꝛȝenꝩꝛopa, i.e. cæmeteria in uſu eſſent.

Burthon, Oneribus] Saxonum bẏꝛþen, & bẏꝛþẏn, unde noſtrum **burden**, & **burthen**, pro onere. Belgis hoc **bozdene**, Teuton. **burd**. Kilian.

Buterſe, Uter: & **butrice**, Utrem] Hoc Sax. bẏttɛ, & bittɛ, unde fortè noſtratium, & **bottle**, & **butt**: poſte-

rius

rius vini, potúsque mensura œnopolis familiaris.

Verba.

Barida, Germinans] Parere, Sax. bæpan; unde þeþ-tmbæneno, fructifer: tpeop þæp-tmbæpu, Ligna fructifera: unbæneno, sterilis. Hinc Anglis aquilonaribus & Scotis, **barne**, pro sobole, quod Saxon. bæpne, Parere, vel hodie nobis **to beare.**

Befillidi, Prosterneret] Sax. afyllan, præcipitare, unde nostrum **to fall**, i. e. cadere; item **to fell**; dejicere, de quâ voce plura infrà in **fellon fal.**

Beko, Proba: alibi **bekunno**, Tenta] Probare, Saxon. acunnian. Atque hinc forsan nostrum **conning or a lesson, or part**, quando scil. quis id quod dicturus est, sibi recenset, experiundi gratiâ utrum id memoriter didicit, necne.

Begegunsta, Cœpi] Hoc Saxonibus, Verstegano teste, onzan: longè autem propius nostrum **begun.** Utriusque origo à Sax. onzinnan, Belg. **beginnen**, incipere.

Begian, & **besan**, Confiteri.

Behoscodon, Subsannaverunt: vide **Hosce.** **Belgi-**

Belgitutht, Irascêre] Quod ad hoc & duo proximè præcedentia verba, (**belgon**, & **belgon sal**) vide **Abalgt**, suprà.

Bescedtwit, Obscurabitur: quasi à **schaduwe**, Umbra] Ab eâdem origine nostrum **shadow**, Saxonibus ꝩceaꝺupe, Teutonicis hodie **beschaeduwen**, obumbrare, Sax. ꝩceaꝺian.

Bescurgt, Præcipita: & **bescurgingun**, Præcipitationis. vide **Biscurgtot**.

Besuebet, Soporatus] Somnus, sopor, somnium, Saxon. ꝩpeꝩn, & ꝩpeꝩene.

Besuick, supplanta. Suprà, **besvichelde**, Scandalum] Saxonico convenit beꝩican, supplantare.

Bethadon, Absconderunt, alibi **behaton**, idem] Saxonico respondet hýꝺan, behýꝺan, Belg. **hoeden**, abscondere, tegere; unde nostrum hodiernum **hide**, sive **to hide**, illo sensu.

Bethumendero, Deprimentium.

Biwollon, Infecta: **biwollona**, Inquinatæ: **biwellan**, Prophanabo] Quasi à **vuyl**, Teutonicis, turpis, sordidus, immundus, quod nobis hodie **sowle**, Sax. ꝩul. Inquinatum quid dicimus **besowllen**.

Bewildi,

Bewildi, Possedisti] Fortè à Sax: pealdan, regere, gubernare.

Bizzedon, fremuerunt: à **biza**, suprà] Quod vide.

C vel K.

Kellera, Promptuaria] Teutonici in hunc diem vocem retinent, cui respondet nostratium **Cellars**.

Kevera, Bruchus] Eodem sensu Sax. ceaꝛỳꝛ, Belg. **kever**.

Kimo, Germen: & **kunt**, semini. vide **Thiadekunnt**] Hoc, cum paullo infrà sequentibus, **kunnea**, & **kunnt**, ab eâdem (ni fallor) fluxerunt origine ac Sax. cỳn, & cỳnd. al. ȝecỳnd, & cỳnepỳne, cognatio scil. generatio, genus: unde nostratiũ **kyn**, **kind**, **kindred** &c.

Kippon, Compedibus: à Lat. *Cippo*] Compedes Sax. ꝓoꝺcoꝓꝛa.

Cocare, Pharetra] Saxon. cocepe, Belg. **koker**, nobis hodie **Quiver**. Pharetra autem Saxon. aliàs eaꝛhꝛepe, quasi sagittas ferens, ab eaꝛh, nobis **arrow**, sagitta, & Latin. fero.

Krepinda, Reptilia: quasi **cruppende**] Hoc Sax. cꝛipende, unde nostratium **creeping**, ut & vox illa nobis claudi-

pedem

pedem notans, **Cripple**; qui repere potiùs quàm ire videtur. Repere autem Saxonibus modernis (ut mihi author est Martinius in Etymologico) **krupen.**

Kunnea, & **kunni**, Generatio] Vide suprà, **kunni.**

Kuosmeer, Butyrum] Compositum existimo à **kuo**, Saxonibus priscis cu, modernis **koe**, Germanis **kuh**, nobis **cow**; & **smeer**, Sax. ꝛmẏpe, & ꝛmeꝑꝑe, unguen, ab ungo fluente. Ungere autem nobis hodie **to spread**, & **smeare**, Teuton. **smeeren**, ut butyrum, præsertim inter edendum, solet. Unde mangonizantes in Caseo & Butyro, Sax. ꝛmeꝑemanȝeꝛꝛẏe dicti. **Kuosmeer**, itaque est quasi unguen vaccinum, sive quod à vaccâ venit. Butyrum autem Saxon. buꝛeꝑa dictum.

Verba.

Kestegoda, Anxit: an à castigando?
Cozodos, Probasti.
Criedon, Cognoverunt.

D

Deaunt, Diabolus: quasi de **vpandt**]

Anglis **the Feind**. De quo Verſteg.

Dzohtin, & **dzuhtin**, & **Dzuhtin**, Dominus. **Dzuhtene**, Domino] Saxon. ðrihт, & ðrýhten, vox (ut Verſtegano monitum) non omni Domino communis, ſed Domino Dominorum, Deo ſcil. propria & peculiaris, de cujus etymo pluribus Martinius in Etymolog. verbo *Deus*.

Dzugina, Dolus: unde **Bedzegen**] Impoſtor, Sax. ðrý; Impoſtura ðrýcræft: **dzogh**, & **trogh**, Teutonicis, Fallacia, Impoſtura: ſed & noſtratium **tricke**, eodem ſenſu.

Dzumbon, Tubis: nunc **trompen**] Huc fortè referendum noſtrum **dzum**. Belg. **trommel**. German. **trummen**, i.e. Tympanum: niſi malis è Sax. ðrýman, al. ðremian, quod eis jubilare ſignat, ut & ðream, & ýnðream, jubilum, jubilatio.

Duirt, Januus] Sax. eâdem notione ðura, unde noſtratium **dooze**, quod Belgis **dure**, Teuton. **thur**, oſtium.

Dumba, Stultus: **dumpheide**, inſipientia] Mutus nobis **dumbe**. Stultus autem non incongruè ſic dicendus, propter hebetudinem & vecordiam, muto

muto meritò comparandus; bruto potiùs; unde Stultus, Germanis * **Thor**, quasi **Thier**, bruta pecus. Qui autem plus solito tacet, **in his dumps**, dicitur. * Martin.

Duom, Judicium: & **duoma**, judicia: & **duomot**, judicatis] His respondet, sono pariter & sensu, Saxon. dom, nostratium **doome**, Teuton. **doem** (nomen) item deman (verbum) Teuton. **doemen**.

Duomis, Templum] A Latin. Dominicum, & Dominus, de quo pluribus Spelmannus noster in voce *Dominicum*; nisi malis à *domus*, quòd templum domus sit per excellentiam, Dei scil. ipsius domus. Hîc etiam vide Kilian. verbo **Dom.** & Besold. de Nat. Pop. cap. 18. in voce **Dome**.

Verba.

Duelont, Errant: nunc **dolen**] Huic affine Sax. dpelian, errare, ȝedpylo, error, ȝedpola, & ȝedpolman, Hæreticus. Conveniunt Belg. **dwaelen**, & **dwaelinghe**, de quibus vid. Kilian.

E

Egiso, Pavor: **Egisn**, Horroris:

Egtlikts, Terribilis: & **Egtliko**, Terribiliter: nos **Etlelik**] Omnes istæ quatuor voces eandem, ut verisimile est, sapiunt originem cum Saxon. ɛᵹe, timor, & ɛᵹeꝛlic, terribilis, quibus etiam terriculamenta ɛᵹeꝛɛᵹnimma ? Inde fortè Larva eis hæᵹeꝛꝛe, hæᵹteꝛꝛe, vulgò hodie **a bagge.**

Edwit, Opprobrium] Eodem sensu Sax. eoꝑiꝛ, & Æoꝑiꝛ, quod ab eorum Æꝛꝑiꝛan fluens, imputare, exprobrare, sonat; unde nostrum **twitting**, ut alicui in aliquo exprobrare, vulgò dicimus, **to twit one with this or that.**

Eht, Verò.

Elt, Autem.

Elno, Solus] Hoc Sax. ana, de quo velim consulas Spelmanni nostri Glossar. in voce **An.**

Elnodis, Solitudinis: & **Elnodi**, Solitudine] Compositum reor à præcedenti **Elno**, & adjectitiâ particulâ, **hod**, ut olim scriptum, postea **heyd, heit, hat**; Sax. haꝺe, nobis **hood**, i.e. genus, conditio, qualitas, status, ut pluribus à me alibi ostensum, in Tractatu de **Gavelkind**, nondum edito, cap. 4. **Elnod** itaque

itaque statum solitarium signat.

Entisce, Antiquo : à Latino, ut videtur, ut nos **Antikische**, & **Entiscen**, Antiquis.

Ettir, Venenum : an **Etter** nostrum, id est Pus ?] Sax. eodem sensu ættor, & Ættene.

Elelendig, Extraneus : & **Ellendiga**, Advenam : & **Elelendis**, Peregrinationis] Videatur hîc Kilian. in vocib. **El-lendo**, **El-lendigh**, & **El-lendigheyd**.

Eldi, Senecta : & **Ureldi**, Senium. Nam **Ur** auget] Saxon. senecta, ylde. Senium autem yldene : unde nostratium **Old**, i. e. Senex ; **Elder**, Senior ; **Eldest**, Antiquissimus : Sax. yldesta, aliàs ealna eldest, (non **alder-eldest**, ut Versteganus, perperam) quasi omnium senior.

Erurt, Pavimento : quasi **Ert-urit**, quòd terram tueatur] Vide Kilian. in voce **Ere**.

Erebe, Hæreditas] Hoc Sax. yrfe, erfe, yrfeandnesse ; Belg. **Erf**, **Erf-goed**, **Erve**.

Ewa, Lex : & **Ewn**, Lege. vide **Witat Ewenlart**, Legislatorem] Sax.

Lex, Æ. de quo plura apud Spelmannum noſtrum, in voce **Ewa**. Videatur etiam Kilian. verb. **Ee**. & **Ewe**. Legiſlator autem Sax. Ælæpenðe; ab Æ, lex, & læðan, ferre.

Ewethon, Æternum] Vide Kilian. verbo **Eeuwe**.

Verba.

Ehton, Perſequi. **Ehton ſal**, Perſequar. **Ehtinden**, Perſequentibus] Sax. ehtan, quod perſequi ſignificat, de quo ſuprà in **Ahtiden**. **Sal** autem hîc, & in pluribus verbis tam præcedentibus quàm ſequentibus, nota eſt verbi futuri temporis, cui reſpondet & Sax. ſceal, & noſtrum **ſhall**, de quo vide Gryphiand. de Weichbild. Saxon. c. 38. num. 17.

F

Facinga, Dormitatio: nos **Vaeck**. vide **Facon**.

Farbrokanuſſi, Prævaricationes.

Fardrunken, Crapulatus] Sax. hoc oferdruncen, unde noſtrū **drunke**, & **drunken**, Belg. **dronken**; Teuton. **trunken**, eo ſenſu.

Farkuetha, Abominabilis. **Farwathena**,

Ihena, Maledicti. **Farwathannuſſi**, Abominatione. **Farwet**, Abominatus] ꝼopcuð & ꝼpacoð, Saxon. Nequam, Pravus, Vilis, Turpis.

Farſeggent, Excuſandos] Fortè à **far**, Sax. ꝼop, Teut. **Ver**, pro, & **ſeggen**, Sax. ꝼecgean, dicere.

Faſtira, Munita] Huic affine Sax. ꝼæꝼtene, ꝼæꝼtnyꝼꝼe, ꝼæꝼtnunge, quæ omnia munitionē, municipiū, &c. ſignant: unde noſtrum **faſt**, Teuton. **vaſt**, pro *firmus*; item **to faſten**, id eſt, firmare, & ſimil.

Farthroza, Tædio] Saxon. aþþoꝛenyꝼꝼe.

Felſa, Rupem] Saxonibus olim & nobis hodiéque **ſtints**, ſilices. Vide Kilian. in **velſ**.

Ferreno, Longè: nos **Verre**] Sax. ꝼeoꝼꝼ; nos **farre**, Germ. **ferr**.

Ferthe, Exceſſu] Huic affine noſtratium **forth**, quod à Sax. ꝼaꝼan, i. e. ire, venit, quibus ꝼoꝼþgangꝛ, pro proceſſus; item ꝼoꝼþꝼaꝼne, pro obitus, vel exitus.

Fetheracco, Alarum: nos **Vederen**] Nos **feathers**, à Saxon. ꝼyðeꝼa, id eſt, alæ, pennæ.

Flo, Pecora: nos **vee. Flu**, Pecuniam. nota sic à pecude, ut Latinis] Saxonibus, pecunia, bona, substantia, ꝑeoh: pecus autem iis ẏnꝑe, & nẏten? De voce ẏnꝑe, Freherus, notis in Decalogum, Anglo-Saxonicâ linguâ scriptum, præcepto ultimo; » **Ꝑyfes** (inquit) pecus omne comprehendit, in » quo bovem, asinum. Ethelstani lex, » cap. 2. **We thon the ꝑyfe beſpꝑigge**; » i. e. *De iis qui pecudem vestigiis per-* » *sequuntur*: **Ꝑyfe** autem nil aliud » quàm **Erbe**, hæreditas, pecunia, » opes. Nec de solis Germanis Ta- » citus; *Pecorum fœcunda, eaque solæ* » *& gratissimæ opes sunt*: sed & de » Hispanis Justinus: *Armenta Gery-* » *onis, quæ illis temporibus solæ opes ha-* » *bebantur.* Imò & Romanorum pe- » cunia, unde nisi à pecudibus?

Flioberth, Præclara] Quod præclarum, Sax. beoꝑht, & bꝑẏht, unde nostrum **bright**, eodem sensu. **Flo**, altera compositi pars, quemadmodum assonat Teutonic. **veel**, & Germanico **vil**, ita etiam Sax. ꝑul; unde nostrum **full**, plenus. **Flioberth**, igitur quasi **ful-bright**, h.e. exactè, vel exquisitè,

sitè, clarus, sive claritatis plenus. Vox sequens, **filubirthon**, ejusdem est originis.

Filoftire, Præclarus, in his talibus **filo**, est **veel**, sive Multum] Quid autem */scire*, vide infrà in */scieri*.

Filobardo, Vehementer] Quasi, ut nostrates vulgò, **full-bardir**.

Fillunga, Flagellum: an quia cutem radit, quasi **vtiller**?] Excoriare, nobis **to flep**.

Finiftre, Tenebræ: Germani hodie.

Forthoza, Dextra: & **forthozon**, dextris.

Freiſon, Interitu, & Interitionibus. alibi **frotſon**] **Vreſſen**, & **freſſen**, Ger. Sax. Sicamb. (inquit Kilian.) vorare. Anglo-Saxon. ꝼꝛeꝺen, aliàs ꝼꝛeꝺan.

Frithof, Atrium: & **frithovo**, Atria] Vide Kilian. in voce **vrꝺ-hof**, ubi Asylum, &c. vertit, quod Sax. ꝼꝛiꝺꝺꝛop, de quo multis Spelmann. noster in voce **fridſtol**. Sax. hof, domus.

Fremithoronr, Alienigenæ: quasi **vreemt geborne**] Saxon. eodem sensu ꝼꝛembo, & ꝼꝛemeo, alias Ælꝼꝛemeo: quod ad alteram compositi partem,

tem, **bozona**; hoc Saxonibus ȝeboꝛen, nobis **bozne**, à Sax. bæꝛan, parere.

Fruo, Mane: nos **Vroech.**

Fuetkippon, Compedibus: suprà in **Cippon.**

Fulitha, Putredo: quasi **vaylichept**, & **fulithon**, sordibus] Hoc nobis **filth**, & **filthineſſe**, aliàs **fowlneſſe**, à Sax. fýlðe, & fulneſſe, eodem sensu: item turpitudo, immunditia; quemadmodum, ful, id est, immundus, turpis, nobis hodie **fowle.**

Fullethon, Abundantia] Nobis hoc **fulneſſe**, à Sax. fullnýſſe, plenitudo, copia, abundantia.

Fuotſcamel, Scabellum] Hoc Sax. ſcamul, ſcæmol, ſcamel, & fotſcamul: à fot, nobis hodie **foot**, pes, & ſcamul, scamnum, scabellum. Hinc scabellum mercatorium, Sax. ceapſcamel; Publicanorum, tolſcamule; Campsorum, mýnetena ſceamelaſ; Pulpitum, neadinȝ ſceamle. Hinc etiam Lanionum, Piscatorum, & similium Scabella, nobis hodie **shambles** dicta. Plura vide apud Kilian. in voce **ſchaemel.**

Futhon, Austro] Annon rectiùs **ſuthon**? Sax. enim Auster, ſuþ, & ſuþ-

ðæle,

sæle, unde nostrum **South**. Belg. etiam Auster **Suyden-wind**: Germ. **Sud-wint.**

Fullaſt, Adjutorium: vide **follek-ten.**

Furſt, Princeps: & **furſtingo**, præpositione: nos **voꝛſt**] Ab eâdem origine nostratium **firſt**, (adjectivum) Primus, & adverb. **firſt**, primùm, vel imprimis. Plura vide apud Cl. Selden. nostr. Tit. Honor. par. 2. cap. 1. §. 53. & Versteg. cap. 10.

Furſtekin, Prodigium: nos **voꝛ-ſtecken**] Hoc Sax. ꝓoꝛetacn, & ꝓoꝛebeacn. A priori, nostrum **foꝛetoken**, voce compositâ à ꝓoꝛe, præ, & tacn, nobis **token**, signum.

Verba.

Facon-ſal, Dormitabit: **facodon**, dormitaverunt.

Farlithon, Transierunt: **farliet**, transeat] Transire, Sax. ꝼaꝛan: unde **fare** in nostratium **warre-fare**, Saxon. ꝼyꝛdꝼaꝛe, aliàs uꝛꝼaꝛe, id est, expeditio. Hinc etiam viatorem vocamus **Way-faring-man**, Sax. ꝓeꝛꝼeꝛend: Mari versatum, ut Nautam, **ſea-faring-man**:

man: ſed & maris transfretationem,& aquæ trajectum, cum naulo, (Germanis **fahrgelt**) **fare** dicimus. Iter autem Sax. ꝑæꝑ ; Itinerarium ꝑonboc : quaſi itineris codex. Sed & oꝑeꝑliꝑan,Sax. tranſire ſonat.

Farbelgeda,Exacerbavit. Vide **Belgan**, & **Irbelgiden**] Exacerbare, Sax. abilgian. Vide ſuprà **Abalgt.**

Farfiht, Expugna] Expugnare,Sax. oꝑeꝑꝑeohꝑan ; ab oꝑeꝑ,ſuper, nobis **ober**, & ꝑeohꝑan, German. **fechten**, Belg. **vechten**, pugnare, quaſi pugnando vincere, cui bene reſpondet verbum noſtrum **to overcome.**

Fardiligo, Dele : nos **verdilgen**] Hoc Saxon. ꝑonbilizan, & abilgian ; unde (fortè) eorum ðÿhle, ðizle, & ðizhle, pro ſecretus, ut & ðizolhnÿrre pro Latibulum.

Farwellant,Prophanaverunt. Vide **Biwellan.**

Farſchitan,Concîdet,mediâ longâ.

Farnozzan wurthan ſal, Conſumitur] Quaſi dicas, *nullius erit pretii*: **nozzan** enim, nullum, **wurthan**, pretium,ut opinor, ſignat. **ſal** autem, (ut antea monitum)nota verbi futuri temporis :

poris: niſi quis malit **wurthan** hîc idem ſonare ac Sax. ȝeporðen, id eſt, fieri: tunc autem verba ſonant, adnihilabitur, ſive, ad nihilum reducetur.

Fellon ſal, Deſtruet: nos **vellen** dejiciet] Eodem ſenſu (proſtrandi ſcil. ſive dejiciendi) nobis **to fell**, ut in arbore proſtrandâ, quod nobis **to fell a tree**, in bove malleo lanii proſtrato, quod nobis **felling an oxe**, & id genus aliis. Fluit autem à verbo ꝥaelan, cadere; quod enim ſic dejicitur aut deſtruitur, non ſine caſu deſtruitur.

Ferterron ſal, Perdes: nos **verderuen**: **fertherithu**, perdas.

Ferwerthan ſal, Peribit: **ferwerthet**, Pereatis] Perire Sax. ꝥoꝛꝓýꝛðan.

Folleſten, Opitulentur] Adjuvare, opem ferre, Sax. ꝥýlꝑtian, unde ꝥultum pro adjutorium.

Foꝛfuoꝛ, Prodiit] Huic affine noſtratium **foꝛth-fare**, quod (ortu Saxonicum) & obitum, & corporis de loco obitus exportationem, funeris ergô, olim ſignabat.

Framfoꝛithu, Receſſiſti] Compoſitum reor à **fram**, nobis hodie **from**, Sax. autem ꝥpaſm, i. e. à, ab, & **faran**, ire, tranſire,

transire, cedere, vide **farlithan** suprà.

Framgentan, Declinare] Compositum videtur à **fram**, de, vel à, & **gangen**, vadere, ire, proficisci : unde Ambarvalia Sax. ȝanȝoaȝaȝ.

Framgeletdon, Abduxerunt] Hæc etiam est vox composita ; cujus pars posterior, (prior enim ex præmissis patet) ejusdem videtur originis ac Saxon. lædan, unde nostrum **to lead** (verbum) ducere, & **Leader** (nomen) Dux, Ductor.

G.

Gajenwerde, Conspectu : & alibi **gajenwajerde**, & **genwert**] Adversus, contra, Sax. ꝺoȝeanep, unde ȝa hum ꝺoȝeanep, i.e. Ito ei obviam, vulgò, **goe meet him**. Eodem sensu eis onȝean? Altera compositi pars, **werd**, nobis hodie **ward**, ut in **toward**, id est, juxta, prope, &c.

Garo, Paratus : & **garu**, idem] Hoc Saxon. ȝeapꝑe, & ȝeapu, à ȝeappian, parare, ornare, præparare ; ȝeapcunȝ, præparatio. Teuton. etiam, præparare, **gaerwen** ; apparare, **gaer-maecken**.

Galendert, Incantantis] Talis, Sax. ȝalenꝺ, & onȝalenꝺ.

Galico,

Gallico, Subitò.

Garbon, Manipulus: nos **gerben**] Hoc Teuton. **gaerwe, garbe**, Gallis *gerbe*, Latino-barbaris *garba:* nec longè abit Sax. ȝpipe, unde noſtrum **gripe**, eâdem notione.

Gedruft, Turbata] Hoc Saxon. ȝedpeſed, & ȝedpeht.

Geberge, Cubilibus: ab occultando] Vide Cl. Spelman. in voce **Bergtam.**

Gegravanuſſi, Sculptilia] Sculptile, Sax. ȝpaſen, nobis hodie **graven**, quemadmodum ſtatua nobis vulgò **a graven image.**

Un-gefremit, Imperfectum] Hoc Sax. onȝeſpemed, & unȝeſpemed; voce compoſita à negandi ſive privandi particula, **on, un**, i.e. non, & ȝeſpemed, perfectus.

Gehnoȝda, Fornicati: alludit ad **hoere**, meretricem] Meretrix Saxon. hope, nobis (**w.** voci perperam præponentibus) **whore**: perperam dico; nam ab hýpan venit, i.e. precio conducere, quod vox etiam Latina ſat planè confirmat.

Gelavi, Conſenſu: an **gellbi?**] Sax. conſenſus,

consensus ȝeleaꝼe, & leaꝼniꝼ, unde nostrum, eodem sensu, **leave**, i.e. licentia, quod Belg. **Oꝛ-lof, ver-lof**. Germ. **Urlaub, Erlaubnus.**

Gelivoꝛe, Libera] Hoc, ut & nostrum **deliver**, latinizant.

Gelibedelic, Deprecabilis] Saxon. biddan, est orare, rogare, precari, cujus (ni fallor) in hac voce quale quale vestigium.

Gelende, Accola. Vide **Elelendiȝ.**

Gemerka, Terminus] Finis, terminus Sax. ȝemæꝛe. unde hodie agrorum fines sive limites **meires**, aliàs **meers**, vocamus. **Mark** aliàs **meare**, & **march**, eodem sensu utimur.

Givert, Libera. vide **gevere**] Hoc Sax. ȝeꝼꝼeo, ab eorum ȝeꝼꝼean Belg. **vryen**, Teut. **freyen**, liberare. quo sensu nostrum **to free**, vel **set free.**

Genuhte, Abundantia: ab eo quod nos **genoech**, satis. vide **genuhtegod. Genuht samoꝛt**, Uberi] Copia, abundantia, Sax. ȝenihtumnyꝼꝼe? Satis autem ȝenoh, unde nostrum **enough**. Hinc uber (adject.) Sax. ȝenihtum: casu ablat. ȝenihtumne?

Gequalhit, Coagulatus: vide **Getallit.**

Gerihti-

Gerihtnuttis, Refectionis] Non multum abit à Saxon. ȝeꝛeoꝛonyꝛꝛe, illo sensu accepto.

Gescendtot, Confusi] Hoc Saxon. ȝeꝛcyndȩ, ut & dedecus eis ꝛcondȩ. Hinc fortè nostratium **shent**, & **shending**, (ge, particulâ verborum præteritis, & participiis præteriti temporis apud Saxones & Germanos præpositâ, hîc omissâ) quæ propriè increpationem notat: ab increpatione autem oritur confusio. Vide Verstegan. verb. **scende**, & Kilian. in **schande**. Spelmanni in voce *Gamalia*.

Gesigenero. Inclinato.

Gesiste, Visione] Hoc Sax. ȝeꝛyȩ, ab eorum ȝeꝛeon fluens, quod videre sonat. Visio autem & Visus nobis hodie **sight**.

Gescathot, Condemnatus: an propriè Mulctatus?] Vide **Scathan** sal.

Getelt, Tentoria] Hoc Sax. ȝeꝛelȣ, unde nostrum **Tilt** pro Tentorio.

Getugel, Linguosus] Talis Sax. ȝeꝛinȝe, & ꝛunȝfull; quibus Eloquentia ȝeꝛinȝneꝛꝛe; Lingua, ꝛonȝa? ꝛunȝel autem iis, astrum, planeta, sydus: ꝛunȝelcꝛæꝛꝛ, Astronomia, &c.

Getawing, Disciplina] Mos, ritus,

Saxon. ȝeþeape, aliàs ȝeþẏpe.

Getunkt, Pactum] Conditio, Saxon. ȝetuncȝe, & ȝeðinȝ; paciſci, ȝeðinȝian.

Geverthe, Iter. vide **Uerthe.**

Gewede, Veſtimenta] Vide **Wat.**

Gewesanuſſt, Subſtantia: & **gewin**, poſſeſſio; **gewnſt** idem] Poſſeſſio, Sax. ȝepinn, ab eorum ȝepinnan fluens, Teuton. **ghewinnen**, nanciſci, acquirere, obtinere, &c. unde noſtrum **to winne**, (verbum) item **winning**, (nomen.)

Gewittſ, Scientia] Hoc Saxon. pit, & ȝepit, quorum prius nobis manſit.

Gewittſcopt, Teſtimonia] Hoc Sax. ȝepitnẏſſa, unde noſtrum **witneſſe**, pro teſtimonio. Sax. etiam, teſtium ſtipatio, ȝepitſcẏpe.

Gewiſſo, Etenim, Enim] Certus, Sax. ȝepiſ: porrò, ȝepiſlice.

Giverſunthedion, Opportunitatibus.

Gipondi, Patens: nos **gapende** fortè] Anglis **gaping**, à Saxon. ȝeopnian, aperire. Patens etiam eis opnienðe, & opniȝenðe, unde noſtratium **open**, & **opening**, illo ſenſu.

Gi-

Gihelta, Vota: alibi **gihelū**, vide **hettinga**] Hoc Sax. ȝehæt, & behæt, unde **behight** in Psalterio nostro metrico (ut vocant) sæpius obvium, eo sensu. Sax. behehtu.

Glawon, Prudentem] Prudens Sax. ȝleap. Legum etiam periti eis Æȝleapan dicti, ab eorum Æ, Lex, & eodem ȝleap, peritus.

Githwe, Disciplina: suprà **getuwing**] Mos, Ritus, Sax. ȝeðyne, aliàs ȝeðeap;

Githwepene, Arma: quasi **gewapene**] Sax. arma, pæpn, unde nostrum eodem sensu, **weapon**. Hoc Belg. **wapen**: Germ. **waffen**.

Gewittenon, Afflictus] Pœna, tortura, mulcta, Saxon. pitu; Tortores, pitenepeſ; punire, pitnan;

Glidir, Lubricum: & **glidert**, lapsu] Lubricum Sax. ȝlid, unde nostratium **to glide** & **gliding**, eo sensu. Hinc fortè Milvus, Sax. ȝlida dictus.

Gothehten, Cogitationibus: nos **gedachten**] Cogitatio, Saxon. ȝeðohtu, unde nostratium **thought**. illo sensu.

Grnova, Lacus: quasi **greave**, nobis fossa] Ejusdem (fortè) originis ac

noſtrum **grave**, Belg. **graf** & **grave**, ſepulchrum. Lucus etiam nobis **grove**, de quo Spelman. noſter, in voce **grava**.

Guolike, & **gullike**, Gloria : & alibi **guolicheide**. vide **guoltcan**] Sax. pulꝺoꝛ, & pulꝺe, gloria, pulꝺoꝛlic, glorioſus.

Verba.

Gebalthon, Irritaverunt. vide **Balgon**] **Belgon** potiùs, & **Abalgi**.

Gebzedwerthit, Fundatur.

Geberides, Coronaſti : Et alibi **gerwit**, coronat, itémque **geredostu**, coronaſti] Vide ſuprà **garo**.

Gebirmon, quieſcere : **gebirmeda**, quievit : **gebirme**, quieſcam. **Ungebirmlich**, Inceſſabilis.

Gelicoda, Complacui. vide **Licont**] Complacere, Sax. ȝelicean : nobis hodie **to like** : complacui autem, eis ic ȝelicoꝺe ; nobis hodie **I liked**.

Gefuogan, Adjicies] Saxon. ꝼoȝ, & ȝeꝼoȝ item ꝼooȝinȝ, Junctura, conjunctio.

Getobowithun, Obriguerunt] Priori vocis parti affine noſtratium **tough**, Sax. ꝺoh, id eſt, tenax, lentus, quibus lentum vimen, ꝺohȝæꝑ ?

Gemutos,

Gemutos, Mutabis.

Gemeint, Communicabo] Communis, Sax. ȝemæne, unde nostrum **Yeomen**, vulgus, Belg. **Volck ghemeynte**, Germ. **Das gemeyn volck**. Hinc etiam Pascuum commune, Cantianis nostris **Meynes**, & **Mints**, quasi ȝemænnyȝ, id est, Communitatis, vulgò **the Meanes**.

Givert, Libera, Imperandi] De hoc & duobus proximè sequentibus verbis, **givereds**, & **geveran sal**, vide **Givert**, suprà, inter Nomina.

Genuhtegod, Abundavit. Vide **genuhte**.

Geocodon, Abdiderunt] Rectiùs forsan Addiderunt. Addere autem Saxon. ȝeiccan, aliàs ȝeȝacan, unde nostrum **eeked**, additus, adjectus, uti & **eke**, pro etiam.

Gequicco, Vivifica] Vivus, Sax. cuc, unde nostrum **quick**, eopse sensu; ȝamcucene, eis semi-mortuus. Vivificare autem nobis hodie **to quicken**. Hinc autem verbum hîc sequens **gequicceds**, vivificet.

Gerwon, Parare: **thu gerwidos**, parasti: **gerwon sal**, parabit: **gerwidon**, paraverunt: **gerwindi**, præparans:

gerwido, paravi : **gegerwet**, præparabitur] Vide suprà **Gard.**

Gespureden, Investigasti] Investigare, Sax. **berpýman**; vestigium **ꝼpop.** Teuton. hodie, Investigatio **gheſpoor**, Kilian.

Getimbert, Ædificabitur] Ædificare, Sax. **ꝥetimbꝛian**, Belg. **timmeren**, German. **zimmeren** : unde nostratium **timber**. Belg. **timmerhout**. German. **zimmer**, i.e. tignum, lignum, voce autem Latino-barbarâ, *materiamen*, de quâ D. Watſius in Gloſſar.

Getrimbedes, Fabricatus] Formare, imò & stabilire, Sax. **ꝥetꝛimman** : à priori, nostrum **trim**, E. G. **trick and trim**, i. e. elegans & perpolitus, qualis qui sub manibus barbitonsoris fuerit, cujus opificium, nobis **trimming** dictum. Plura vide infrà in **Spencreft.**

Getoron, Adjiciam: supra **geknogan**] Vide **Geocodon** suprà.

Getweigit, Vexatus] Sax. **ꝥaþ**, nobis hodie **woh**, dolor, huic verbo inest, ut mihi persuasum.

Getwyt, Benedictus : & **getwyngea**, benedictio.

Gevinkes, Visitas] Sax. visitare **ꝥeneoꝛan**?

Gidolot,

Gidolof, aliàs **gittalof**, superbit.

Gemacoda, Concinnabat] Affine nostratium **to make**, à Sax. ȝemacian, facere.

Ginroda, Genuit.

Geminsoda, Diminuit] Diminutio, Saxonibus minȝunȝ, nobis **mincing**: ut cibus frustatim, & minutim concisus, nobis **minced-meat**, aliàs **mince-meat.**

Gegiroda, Paravit] Superiùs ad **Gazo** notatis, hîc adde, quòd vestimentum, amictus, Saxonibus ȝýnlan, ȝeȝýnlan; unde eis munùc ȝeȝýnelan, pro habitu, sive apparatu monachico, Bedæ, *Caracalla*: item vestimenta ecclesiastica, eis cýncean, ȝeȝýnela; **Geare**, etiam in Scotorum **Gudes & Geare**, pro bonis & supellectile, quemadmodum in nostratium **night-geare**, **head-geare**, id est, nocturnali, capitali, apparatu, huc, ni fallor, referendum.

Gimarsada, Mirificavit. Vide **Gomarda**] Magnificare, Saxonibus mæȝnian;

Gisuiundon, Acceleraverunt] Citò, confestim, Sax. ȝona, nobis **soone.**

Gimihiloda, Magnificabimur. Vide **Mikil.**

Gibreſti, Deſit.

Gierdun ſal, Hæreditabit] Hinc Teutonicis **Erben**, i.e. hæreditate accipere bona, quod Sax. ẏnꝛꝛeapdian; ut hæres eis ẏnꝛꝛenuma. Vide ſuprà **Ereve.**

Giſtatodon, Loçaverunt] Locus, ſedes, Sax. ꝛtẏde & ꝛted, quod nobis manet, cùm in villarum quamplurium denominationibus, ita terminantibus, cujuſmodi (in agro Cantiano) **Berſted**, **Milſted**, **Frenſted**, **Elmeſted**, **Linſted**, & ſimil. tum inter loquendum, ut cùm dicimus, **in the ſtead of another**, id eſt, loco alterius, quomodo etiam Teutonicis uſurpatur.

Giet, Confitetur. Vide **Begihte.**

Giſcurgidi, Expuliſti. Vide **Beſcurgi**] Et **Scurgi.**

Gomarda. Mirificavit, à **Mar**, Fama] Vide ſuprà **Gimarſada.**

Goumawirkint, Epulentur.

Guolican ſal, Glorificabo: & **guolican ſulint**, glorificabunt] Vide **guolike.**

H

Hafta, Captivitas. In Ubiis hodie, ita **Carcer**] Corrigendum fortè **hafta**, Sax.

Sax. enim, Captivitas hæftnunge, & hæftnýde. Captivus heaftling, **haft** etiam Teut. Vinculum: **hatten**, tenere, Kilian.

Hardo, Valde, Nimis] Nobis, eodem sensu, **hard**, & **hardly**: valde enim laborare, **to labour hard**, dicimus: seriò & ægrè contendere, sive decertare, nobis **hardly to strive or contend**. Eopse sensu, Belg. **hert**, **hard**; Germ. **hart**.

Harman, Calumniis] Quod Latin. Læsio, Damnum, nobis **harme**, à Sax. heapme: per translationem, fortè, Calumnia, quòd ex eâ fama læditur, & damnum datur. Sax. autem calumnia, heapmspæc.

Hategon, Æmulatione] Assonat Sax. hatian, odio habere, quod Teut. **haten**, & **haeten**.

Hatongon, Iracundiam] Quicquid fervens (quemadmodum Iracundia) Sax. hat, nobis **hot**.

Hiegero, Pellicano.

Helmodi, & **hellmodi**, furor] Quod quis, tanquam impos animi, furore actus facit, **in the hot mood** factum dicimus, uti etiam **in the mad mood**: **hot** autem, ut suprà in **hatongon**, à Sax.

Saxon. hæt veniens, ferventem signat; **meode**, Sax. mode, Teut. **moed**, mentem, animum. Furor autem Sax. hæt-heortnyrre, quasi cordis fervor: animositas, modinerre.

Hettinga, Vota. Hodie Galli *Souhaiter*, compositè. Vide **Gehetta**.

Hera, Cilicio: quasi **haera**, à pilis: & **heren**, cilicium] Cilicium, Saxon. hæpa, à pilis, ut Lipsius; nobis **hatrestoth**: Teut. **haere**, & **haerenkleed**, de quo apud Kilian.

Hereberga, Castra. Nos latiùs pro omni diversorio: sed illud propriè & primò: **heribergo**, castrorum] Quatenus universè Diversorium significat, vocem paululùm immutatam habemus: nobis enim, eodem sensu, **harbour**, de quo in Glossar. Spelman. noster, in voce **heribergare**.

Hevode, Possessio: suprà **Gewin**] Habere, Sax. hæbban, unde, ni fallor, vox ista **hevode**, possessio: sic dicta ab habendo; hinc inops Sax. hæfen leas.

Hero, Lutum: vide **hora**.

Hiera, Hic] Sax. hep; nobis **here**.

Hiret, Cervus] Sax. heort, nobis **hart**: Belg. **hert**, & **hirt**: Teut. **hirsch**, **hirtz**.

Hiwisce,

Hiwisce, Familiæ: quasi **huysche**, à domo: & **hiwiscis**, familias] Saxon. eodem sensu ꝼꝛꝛꝛce, ab eorum (ut opinor) ꝼuſ, Belg. **huys**, Teut. **hauss**, nobis **house**, domus.

Hlotha, Præda: an **lot** nostrum, quia sæpe sorte?] Præda Saxon. ꝼloþ, quod etiam eis Turmam & Cohortem signabat, de quo plura apud Spelman. nostr. in voce, quam ductam puto à ꝼelaꝼian, convenire, congregare, quod Turmæ proprium: unde aliàs Saxon. dict. ꝼlocꝼaþ, a ꝼloc, grex, & ꝼaþ, consilium.

Hohtuodi, Captivitas: suprà **hatta**.

Hoio, stercus: & **hoiowe**, stercore: & **hoiwe**, lutum] Sordidus, Sax. ꝼoꝛꝛꝛ, unde (fortè) panis vel caseus ex ætate mucidus, nobis hodie **hoary**, dictus.

Hoisce, Subsannatio: & **hoisc**] Huic affine nostrum **hisse**, & **hissing**; sed & **hissing stock**, quod Lat. Ludibrium, à Sax. aꝼꝛꝛcean, subsannare.

Hoiscodi, Illusiones: vide **Behoiscodon**.

Hoiscomo, Vehementi.

Hue, quis, nos **wie**? & **huo**, quanta] Quis, Sax. ꝼꝛa, nobis **who**: Quanta autem,

autem, ut *quanta fecit*, Sax. hu manezu, aliàs hu ꝑela?

Hundesliga, Cynoma] Hoc Saxon. hunoeꝑleoz, aliàs hunolic ꝑleoz, id est, musca canina; ab **hund**, nobis **hound**, canis (propriè venaticus, à Sax. huntan, nobis **to hunt**, venari) & ꝑleoz, nobis **fly**, musca.

Hulptlos, Inops: quasi **hulpeloos**] Hoc nobis **helpleſſe**, voce conflatâ ex **helpe**, & Sax. & nobis, auxilium, adjutorium; & **leſſe**, quod idem valet in verborum compositione, ac Belg. **loos**, Ger. **los**, vacuum, destitutum signans, de quo plura apud Kilian. in **loos**. Inops autem Sax. etiam haꝑenleaz, quasi non (sive nihil) habens.

I

Iagere, Fœnerator.

Ibewanda, Suspicatus] Nonne hîc inest Sax. penan, opinari, existimare? unde nostrum **to weene**, eodem sensu.

Iemer, Æternum.

Iewelcon, Æternus. Vide **Ewiſcon**.

Io, Semper] Non multum abludit nostratium **Ay**, eo sensu.

Io bin, Sum] Sax. ic eom, quibus bin,

bin, ut & nobis, verbum præteriti temporis.

Joh, Nonne, Nunquid?

Innethron, Viscеribus] Viscera, Sax. innoþe, nobis **inward**.

Innerontbingon, Inferioribus] Fortè Interioribus, Sax. inþan (aliàs innepan) þingum, nobis hodie **inner thinges**. Inferior autem Sax. nýþep, nobis hodie **nether**, & **neder**: similiter Teutonicis, dialecto paululum variatâ.

Verba.

Intlouc, Aperuit: vide **Anlacon**.

Irbelgedon, Exacerbarunt: vide **Farbelgeda**.

Irfangan sal, Increpabit: & **Irfienge**, increpasti.

Irferron sal, Obstupefacies.

Irquicke, Excita. **Irquicken sal tu**, Vivificabis] Vide **Gequicco**.

Irscal, Increpuit] Ira, Sax. ýrre; Irasci, ýrrian?

Irruort werthe, Commovear.

L

Lap, Oram vestis] Hoc nobis hodie **lap**, à Sax. læp; sic dictum fortè à Lat. Labium;

Labium; quasi vestis labium.

Legerstede, Cubilibus: vide **Geberge**] Vox est pura puta Saxonica, sed vix, hac notione, eis usurpata, cùm propriè apud eos, (posteriores saltem Saxones) ut hicvune, pro Cœmeterio accepta fuerit: composita interim ab eorum licgan, jacere, & ꝑtede, locus, quasi jacendi locus, ideóque satis accommodè ad cubilia extensa, cùm recubandi loca sint; quæ Monachis Dormitoria dicta, Anglicè **Dortors**.

Lepera, Labia: hodie **lippen**] Nobis hodie, cum Belg. **lipps**, à Latin. Labium, ni fallor, voce ductâ: Sax. enim Labia pælepaꝛ.

Letiston, Novissima: nunc **lesten**] Hinc, fortè, ultimus, nobis **last**, & **latest**.

Liva, Vita: & **lives**, vitæ: & **lif**, vitam. Nos **leve**: tamen & vulgò, **bylyve**, illo sensu] Vita, Sax. liꝼ, unde nostrum **life**, quod Belg. **lyf**, **liet**, Teut. **leben**.

Lifwara, Cibaria: quasi **lyf-waere**] Porcelli, & cætera animalia tenella à Rusticis domi nutrita hinc (fortè) nobis dicta **lyware**. Cibus etiam nobis **fare**; Sax. biꝛleoꝼa.

Lochis,

Lockis, Capilli: & **lockis**, capillis] Hæc nobis cum Germanis & superioribus & inferior. **locks**: eodem sensu Sax. loccaȝ

Losen, Dolosum: & **losin**, doloso: & **losonga**, dolos] His affine Saxon. læȝunȝe, unde nostrum **leasing**, mendacium.

Los, Sortem] Hoc nobis cum Belg. **lot** à Sax. hlot, & hlýt, sors. Æȝenhlýtta, consors.

Lucucamin, Paullominus: nos **luttelkemin**.

Luctika, Pusilla.

Luzzilon, Parvulis: & **lutticon**, idem] Parvuli Sax. hıttlinȝaȝ, nobis **little ones**, quod Germ. superiores, ȝ. pro t. amantes, habent **Luzzilon**.

Luoginda, Rugiens: & **luonde**, rugientes, alibi] Ejusdem originis, ac nostrum **low**, aliàs **bellow**. Vox fictitia, à sono bovis mugientis, cujus mugitus, Sax. ȝehlop. Mugire autem Belg. **loien**, Ger. **layen**.

Verba.

Licont, Placent: vide **Geliconda**: & **licon sal**, Placebit] Pro **geliconda** hîc, repone **gelicoda**, quod vide.

Ludon,

Ludon sal, Tonabit: nos de ære Campano] Sonorus nobis **loud**, Sax. hlude, Belg. luyd, Teut. **laut**.

Luwethu, Præstitisti.

M

Mancrefte, Majestas: ipsa vox tamen viri robur magis significat, **manscracht**. sed alibi, **megincraft**, majestas: & **megincrefti**, majestatis] Hoc Sax. mæzenðrymner, & mæzenþrimmer, quasi magnum firmamentum, à mæzen, magnum, & ðrymner, aliàs þrumner, firmamentum, à zeþrymman, stabilire: & propriè, utpote de Deo dictum.

Mangon, Maxillas: si recta scriptura: nos **wangen**] Similiter & Saxones, uti & nos, saltèm olim. Majoribus enim nostris maxilla, sive dentes maxillares, **wang-teeth** dicti, à **wang**, gena, maxilla: unde rythmus ille vetus: **And in witneſſe that this is sooth; I bite the war with my wang tooth**: id est, *In testimonium veritatis, hanc ceram mordeo dente meo maxillari.* De quo fusiùs alibi, in Glossar. nostro.

Melm Pulvis: nos **mulm**, & **gemul**] Hoc Sax. myl.

Meſſere,

Meistero, Maximo : nos **meest**] Nos Angli **most** : Sax. mæſta ſ

Mendisse, Lætitia : vide **Mendian**.

Mledon, Mercis] Merces Sax. meðe, nobis **meed**. Eis etiam Munera (**gyfbes**) meaðgceattaſ ſ

Mikel, Magnus, Multa, Copioſa : & **mikilon**, magnis : & **mikilo** magnificè : & **oimikilit**, magnificate. vide **Gimikiloda** : & **mikile**, magnificentia] Multus Saxon. mycel, hactenus in partibus Angliæ Borealibus retentum. Multitudo, mycelneſſe ; magnificare autem, ʒemiclian ; magnificentia, mycluns, & mycelnyſſ ſ

Muodis, Mentis : nos, **moet**] Vide ſuprà **Hetmodt**.

Mus, Eſca, cibi. Nos pro Olere] Huic, ſono ſaltem, affine, Sax. myſe, & meſe, pro Menſâ : iis etiam meðe pro cibo : nobis hodie **meſſe** pro ferculo.

Musca, Paſſer.

Verba.

Mendian ſal, Exſultabo : **mendis**, exſultabit : **mendit**, exſultate : **mendodun**, exſultaverunt : **mendon ſulon**, exſultabunt.

N.

Nabo, sed: & **Naso**, pænè] Pænè, nobis **nigh**, & **well-nigh**: g. in utrâq; voce superfluo, vel otioso, & inter pronuntiandum neglecto, quin & inter scribendum perperam usurpato: à Sax. enim vocem accepimus, quibus, nih & þul-nieh scripta.

Neock, Nec] Sax. nic ſ

Neriando, salutare: & **Neriando**, liberator] Refugium, Sax. ȝeneþ, quod ab eorum ȝeneþian fluens, eruere, eripere, signat: hinc Dominus & Redemptor noster, neþȝend uþþeþ Sax. dictus.

Newiht, Nequam: quasi dicas, nullius pretii aut ponderis] Nequitia, uti & Malitia, Sax. nẏþe, & niþe: Man etiam illo sensu usurparunt: unde Nequam, Malus, eis manþulle; ab homini naturali nequitiâ. A niþe autem, Nequam vocarunt niþinȝ; Unde illud apud Mat. Paris. & alios: *Rex* (inquit) *milites Anglos, ut ad obsidionem veniant, jubet: nisi velint sub nomine NITHING, quod Latinè Nequam sonat, recenseri, &c.* Vocabulum hoc, **Nithing**,

thing, à nocte venire conjecit Glossographus ibidem; quæ (inquit) *olim* **Nith**, *non ut nunc* (**night**) *scripta reperitur: Ita ut* **Nithing** *sit Lucifuga, &c.* Fugit interim doctum virum vera vocis scriptura. Nox enim perperam apud Anglos scribitur, sive **Nith** sive **Night**; rectè autem, & secundùm Sax. scribendi modum, niht. Utut sit, luce clarius est, **nithing**, cum Nequam notet, à Sax. nihe, nequitia, malitia, dimanasse.

Newicht, Pravum] Quemadmodum hoc præcedenti, sic & huic affine nostrum **naught**, & **naughty**, illo sensu, à nihe ortum.

Nonneht, Non, & **nohteht**, idem.

Nowhergen, & **nergin**, Usquequaque.

Northalvon, Aquilonis] A **North**, & **halfe**, eâpse apud Sax. significatione.

Novan, Sed: suprà **Navo**.

Novanthog, Veruntamen] A superiori **novan**, & **thog**, Sax. ðeah, nobis **though**, tamen.

Verba.

Neruklat, & **Neruokit**, Nolite: & **Neruokt**, Noli.

Ꝑief, Possîde: & **Ꝑiefon sal**, Possidebit: & **Ꝑiefun**, Possidere] Omnia à Sax. notian, uti, possidere, occupare.

Ꝑofada, Impedivit.

G.

Ꝺveranungtſcobt, Supervacuè] Ab **ober**, Teuton. Sax. Anglis, super; **un**, particulâ negativâ, sive privativâ; & **geſcobt**, proventus: **ungtſcobt** itaque q. d. sine fructu, fruſtrà, Sax. oferunnyt.

Ꝺvirhoziga, Prævaricantes: vel potiùs Mandatum spernentes] Conjectura placet; cum inde sit, quòd contemptus, despectio, contumacia, Saxonib. oferhyrnesse dicta. Mulctâ etiam, quâ talis contemptus luebatur, comprehendit, quæ Forensibus nostris *Forisfactura* dicta.

Ꝺvita, Pomorum. Nos **Ꝺoſt**] Sax. oft, aliàs oet. eodem sensu, scil. pro frugibus, &c.

Verba.

Ꝺigi, Ostende, ab oculis ductum. **Ꝺginon**, Ostendet: & **Ꝺugoda**, idem: & **Ꝺugon sal**, Ostendam] Ab oculis rectè

rectè conjicit; Sax. enim Oculus eaȝe: nobis, ȝ. in ẏ mutato, Ƿy. Saxonico autem propius Teut. Aug. uti & Belg. Oeghe.

Ꝺ̀don, Habitabat. Ho̊ꝺa Tartarorum] Habitare Sax. eaꝺian, & oneaꝺian. Habitatio hinc eis eaꝺunȝſtop; ſtop autem locus: alteram compoſiti partem mitto, ut omnibus, ex præmiſſis, ſatis obviam.

P.

Ƿ̀iſna, Uſura.

Q.

Quena, Uxor. Anglis hodie Regis uxor ἐξόχως, ſive Regina] Diſtinguimus Angli inter Queen, & Quean; poſteriore, ſcortum, meretricem; priore, Reginam, Regis uxorem, intelligentes. Ortu verò & Origine vox una & eadem, Quen ſcil. quod uxorem, ſive mulierem ſignat; ut ealoꝺcpene, Aniculam. Quamvis enim conſuetudine, Queane, in malam partem tranſierit apud neoȝericos, olim tamen ſecus, niſi Ho̊ præpoſito, quaſi uxor vel mulier pretio conducta: quâ de re vide plura ſuprà, in Oehuo̊ꝺa.

Quiccate, Animalia: quasi **Quic-bee**, vivæ pecudes] Vide suprà, **Ge-quicco**, & **Flo.**

Verba.

Quat, Dixit: & **Quethe**, Dicat: & **Quit**, Dic. Nobis mansit geminatione vitiosum, **Quetteren**] Sax. cpeþan, dicere, unde nostrum **quoth**, ut **quoth I**, dixi ego: **quoth he**, dixit ille, & simil. Vide plura apud Kilian. Etymolog. verbo **quetteren.**

Quezzedos, Allisisti. Nos **quetsen.**

R

Ratanalli, Irritatione. vide **Ratodon.**

Radtwagon, Currus: quasi **Radt-wagen**, à celeritate: an & **Riedtwaegen**, ab usu? Istinc **Reda**] Ejusmodi vehiculum, à currendo, Currum, Latini; þýne, Sax. vocabant. Hîc autem **Radtwagon** dicitur, eâdem de causâ ac nostrum **Rode-wagon**, à viâ publicâ scil. (ubi præcipuus curruum usus) nobis **Rode** dicta, majoribus uostris **Rade**, à Saxon. þaðe, equitatio: viâ publicâ sic dictâ, quia equitationibus,

&

& equis iter facientibus veluti propria.

Ref, Venter: & **Revis**, Ventris: & **Reve**, Ventre] Alvus & Uterus Sax. hpyfe, aliàs hpif. Hinc Diaphragma, quod dividit & separat ventrem & intestina à pulmone & corde, nobis **midriffe**, Belgis **middelrijte**.

Ripoton, Maturitate: nobis **Rijp** mansit] Anglis etiam, maturus, **ripe**: maturitas, **ripeneſſe**; Saxon. ripunga. Messis autem eis rip: metere, ripan: messor ripere, aliàs ripepe: falx, ripeten; unde nobis **ripping, reaping**, pro messione: **Ripper, Reaper**, pro messore, & simil.

Rithe, Torrens] Hoc Saxon. rip. Cambro-Britannis, Vadum **Rhyd**, & **Rhydle**. Vox autem reperitur in nonnullarum urbium, ut & oppidorum nostrorum, Gallicorúmque nominibus ad vada constructorum, ut apud Chorographum nostrum, præstantiss. Cambd. videre licet.

Verba.

Ratodon, Irritaverunt: & **Ratnot**, Irritat: & **Geratot iſt**, Concitatus est: & **Ratunuſſi**, Irritatione] Huic affine nostrum **wrath**, iram, iracundiam,

signans. **Nulli**, autem hîc, ut & in pluribus aliis vocibus, tum præcedentibus, tum subsequentibus, adjectitia est particula, idem valens ac apud nos & Sax. **nesse**, & **nysse**, Teut. **heit**, & **heyd**, in nominum substantivorum terminatione.

Ribaridos, Denudasti: sic nobis compositum, **Openbaeren**. **Rebarnussi**, Revelatione] Nudus, nobis Anglis, **bare**; denudare, **to make bare**.

Retangan, Arguam, & **Retagnussi**, Redargutiones.

Reiptas, Arguas. Nos componimus **Berispen**.

Rueconk, Fumigabant: quia **Rooc**, Fumus: sed & alio sensu, **Rtechon sulun**, Fumigabunt, ab odore] Fumus, Sax. pec: fumare, peocan, unde nostrum **reeke**, fumus: item **to reeke**, Belg. **Rooken**, fumare. Isthinc etiam (fortè) nubium ex vento motum, nos **racke** dicimus.

Rodwarthan, Movebitur] Hinc fortè Cœlum poðepe Sax. dictum, à movendo scil. quia semper movet: **Warthan** nihil aliud hîc nisi verbi passivi futuri temporis nota.

Rundon,

Rundon, Susurrabunt] Susurrare, mussitare, Sax. punian: Belg. **Runen**, **Roenen**, nobis hodie **to rowne**, & **round**, de quo plura per Spelman. noſtr. in Wormii *Literatura Runica*, cap. 1.

S

Saca, Rem] Sax. Causa, pac & pace: unde noſtrum **ſake**, ut Dei intuitu, vulgò dicimus, **for Gods ſake**. Propriè tamen Res, Saxon. ðinz, quod nobis manſit.

Salda, Salutare: & **Saldo**.

Saletha, Tabernaculo: & **Selthen**, Tabernacula, & **Selitha**, Tabernaculum. Nos **ſaletta**, paulo alio ſenſu] Hoc Sax. zerele. Belgis **ſale**, pro Aula, Atrium: olim autem pro univerſâ domo ſumptum fuit. De quo in *De variis Gloſſematis*, Cl. Voſſius, in voce *Sala*.

Sammung, Synagoga. Unde **verſaemen**, & **ſammungun**, Cleros, cauſâ collectionis] Synagoga Sax. zeſomnunza, ab eorum zeſomnian fluens, quod congregare notat.

Scalc, Servus. Unde *Maris-ſcalcus*, qui equis curator] Servus Sax. ſcealc;

Hac

Hac autem de voce, Cl. Lindenbrog. & Voſſ. in *Scalcus*, & *Adelſcalc*, aliique.

Scaehon, Pudore] Vide **Geſcendedt**.

Scaphon, Ovili] Hoc Sax. ſceapaſalo, unde noſtrum **sheepfold**: voce effictâ à ſceap, nobis **sheep**, & ſalo, nobis **fold**, Septum, Clauſtrum, quo ex cratibus facto, paſtores nocte includunt oves, tum ad ſtercorandum arva, tum ne in ſegetes ſpatientur.

Scama, Reverentia] Hoc Saxonibus ſceame, ſcame, & ſcamu, à ſceamian & ſcamian, id eſt, & erubeſcere, & revereri. Iſtinc autem noſtrum **shame**, eopſe ſenſu; quod Belg. **ſchaemte**, Teut. **ſcham**.

Scarſahs, Novacula. Nam **ſahs**, cultrum notat: unde Saxones Withikindo] Hoc Sax. ſceaſpæx. Vox eſt conflata ex Saxon. ſceapan, Belg. **ſcheren**, & **ſchaeren**, radere, tondere; (unde noſtratium **shears**, Forfex; **shearing**, Tonſura; **sherman**, Pannitonſor:) & ſæx, quod præter novaculam, cultrum ſignat. De quo Galfrid. noſter Monemuthen. lib. 4. cap. 3. fuſiùs autem

Verſtegan.

Verſtegan. Reſtitut. cap. 1. & Voſſ. in voce *Saxa.*

Sceſtti, vel **ſceptti**, ſagittæ] Hæc Sax. ſceaftaſ, nobis hodie **ſhafts**, fortè à **ſhave**, Teut. **ſchaben**, tondere, radere, ut Sagittæ radi ſolent ab Arcuariis: niſi à **ſceaf** malis, i. e. Faſcis: quòd ſagittæ in faſces ſolent colligari, unde nobis a **ſheaf of arrowes.**

Scepeno, Judex: hodie **ſcepenen**, ſcabini] De hoc plura apud ſæpius laudat. Lindenbrog. & Voſſ.

Scethtion, Verticem, & **ſcetlon**] ðcýtelealo Sax. præceps, item obliquus.

Scernt, Subſannatio; & **ſcern**, illuſio] **ſcorne** nobis, eodem ſenſu.

Sciert, Lucidum] Limpidus, clarus, nobis **ſheere**, & **ſhire**, unde aqua ejuſmodi, nobis **ſheer** (vel **ſhire**) **water.** Hinc oppidi & caſtri apud Dorſetenſes noſtros, **Shirborne** dicti, nominis origo: quòd ſcil. ad Fontem limpidum ſitum ſit. Cambden.

Scimo, Splendor: nos **ſchine**] Angli ſimiliter; voce ortâ à Sax. ſcinan, ſplendere, fulgere.

Sciumo, Citò] Nobis **to ſhime**, eodem

dem ſenſu: E.G. **to ſkime ober any thing**, id eſt, expeditè tranſire, vel tranſilire. Vide ſuprà **Oiſuſundon.**

Sclot, ſera] Sax. ſcýττelſ ?

Senſtte, Mitis. Germani: & **ſenſtti**, Manſueti, & **ſenſtbte**, Manſuetudinis.

Serin, Tribulato: ut **Zeer doen** Belgæ] Non multum abit à noſtratium **ſo;row**, quod à Sax. ſaſ3, dolor.

Sett, ſedes] Hoc nobis **ſeate**, & **ſettle**, Sax. ſeττ: utrumque ab eorum ſıττan, ſedere.

Sethelgangt, Occaſum] Hoc Sax. ſeττlȝonȝ, & ſeττellunȝ, à ſeττ, ſedes, & ȝanȝan, ire; quaſi Seſſum ire; unde noſtrum **ſunne go to**, eodem ſenſu.

Seravada, Cremium] Huic reſpondet noſtratium **ſcare wood**, pro Cremio, vel Ramale, à Sax. ſcaſan, arefacere, & puou, ſylva, lignum, vulgò **wood.**

Scrimbze, Protector: an à **ſcbirmen**? an **ſcrſmen**?] Nonne hinc noſtrum **ſkrine**, Diathyrum ſcil. item Umbella? Saxonibus autem, hoc ſenſu, ſcpimbne, ſcil. pro Protectore.

Sıdtn, Moris: nos **ſeede**] Mores Sax. ſıda ?

Sl-

Siwolvatdun, Septuplum: quasi **sevenwoudt**] Hoc nobis **sevenfold**, à Sax. seofonfealo ſ

Sien-egun, Pupilla oculi] Hoc Sax. seon-eagan, quasi Visus oculi, à seon, Sax. videre, & eag, oculus, aliàs æpl; unde nostratium **Apple of the Eye**.

Sigtmart, Victor. in Tacito, **Segtmerus**] Victoria, Sax. sige: victoriosus, sigæfest. **Mart** autem hîc in **Sigtmart**, à mæne ductum arbitror, quod magnum, celebrem, præstantem sonat.

Siu, Utquid?

Slaptgravt, Sepulcrum: suprà **Burgtilt**] Sepulcrum nobis hodie **a grave**, à Sax. græfe; Verstegano **slaptgrava**, q. **sleep-grave**, quia (inquit) sepultus tanquam dormiens habendus est. Conjecturam probo, cum dormire, nobis sit **to sleep**, à Sax. slapan. Sepulcrum hinc vocatur Dormitorium.

Slahta, Generatio: & **slahten**, semini. Nos compositè **Geslacht**.

Spietis, Hastæ. Nos **spiesse**. Nomen primogenium à mucrone, **spiets**] Hoc Belg. **spet**, **speet**, unde fortè nostrum **spit**, Veru. Hasta autem Sax. spere, quod nobis mansit.

Springo,

Sprinco, Locusta] A saltu (ni fallor) ductum: quia saltu se propellere solet Locusta. Salire autem nobis **to spring**. *Exultavit infans in utero ejus*: Luc. 1. ver. 41. id est, (ut vetustiores nostræ Translationes locum reddunt) **The Babe sprang in her belly**. Hinc Saxon. Locusta ȝæpſtapa, & ȝæpſhopp, à ȝæpſ nobis hodie **grasse**, gramen; & (ut in priori) ſtapa, nobis **stepp**, gressus; in posteriori, hopp, quod nobis mansit, saltatio, saltus, quasi per gramen gradiens, aut gramine saltans, saliénsve. Vulgò **Grashopper**.

Spel, Fabulatio: & **spelle**, parabola: vide **Wisptla**] Fabulatio Sax. etiam ſpell, vel potius ỳdelſpell. q. vana colloquia. Nam simpliciter, & propriè, ſpel, (ut Verstegano jam observatum) sermo mysticus, Oraculum, Parabola: quæ quidem explanare, sive exponere, (saltem metaphoricè) Saxon. ſpellian, Belg. **spellen**: quâ qui callet arte, **Spellman** meritò dicendus. Cognomen autem hoc Glossographo nostro, f. m. viro de his literis optimè meritò, non tam proprium quàm conveniens, & debitum.

Snitumo,

Sniumo, Velociter, Confestim: & alibi **stumo**] Vide **Gisbtundon.**

Solre, solium: an **solartum**?] Quod nobis **a sollar.**

Sowilican, & **sowelir**, Quacunq;] Hoc Sax. ꝑa ꝼylc.

Stowingon, Increpatione. Nos pro stimulatione] Stimulatio nobis **sting.** Quidam etiam nostratium dicunt **it stounes**, pro stimulat.

Staf-swert, Framea] Et gladius, & framea, Saxon. ꝑpeoꝼꝺ, quod nobis **swoꝛd.** Hoc autem Verstegano nostro **staffsweard.**

Stedinuelt, stabilitatem] Nobis eodem sensu, **steddinesse.**

Stros, strati: vide **Stoꝛe**] Sternere Sax. ꝑꝸꝺꝛian; stratum, ꝑꝸꝺꝛeꝼꝺ, & ꝑꝸꝺæꝺ; unde iis ꝑꝸꝺæꝸ, nobis **street**, pro via, platea.

Suetga, Armentum: & **suegon**, armento.

Soligon, salsuginem] Sal Saxon. ꝑealꝸ, nobis **salt.**

Swithe, Nimis] Hoc Sax. ꝑꝩþe?

Suero, Dolorem] Vide supra **Serin.**

Sulte, Pestilentia.

Suenat,

Snenot, Coagulatus: vide **Gequallit.**

Sule, Columna; & **sult**, columnas] Hoc Sax. ſylle, quod nobis manſit: **ſelle** enim, & **ground-ſelle**, nobis cujuſvis ſtructuræ baſis, vel fundamentum; magis autem ſpecificè, magna trabs ædificio ſuppoſita; Sax. aliàs ȝnoundpealle, h.e. ſubſtructio. Hinc noſtratium **ſelle**, Belg. **ſuyle**, aliàs **suele**, pro Limine. Limen autem Saxon. þeorſcolde, aliàs ðreſcold, unde noſtrum **threſhold**.

Smerenne, Adipe] Hoc Saxonibus ſmeppe, de quo plura in **Kuoſmer.**

Sneve, Nivis] Hoc Sax. ſnap, unde noſtrum **ſnow**, quod Belgis **ſneew**: Teut. **ſchnee.**

Verba.

Scathan ſal, Damnabit. Vide **Geſcathot**] Damnum Sax. ſceaðe: damnum faciens, ſceaþiȝ: innocens, unſceaþiȝ. Hinc Graſſator, eis ſceaþa: Piratici, ſæ-ſceaþaſ? Hoc Belg. **ſchaed**, nobis hodie **ſcath**, & **ſcade**: Unde Canem rapacem, a **ſcaddle** (id eſt, **ſcathfull**) **curre** dicimus. Saxonum ſceaþana ſcnæſe, Latinè ſonat, Spelunca latronum.

Scedewon,

Scedeiwon sal, Obumbrabit] Vide suprà **Bescediwit**.

Sculdon, Increpuerunt. Nos **schelden**, & compositè, **Beschulden**] Huic convenit nostrum **to scolde**, illo sensu.

Scurgi, Averte : vide **Bescurgi**] Avertere Sax. acyrpan, aliàs cyrpan ; aversio cyrpung : atque hinc, à viarum scil. & platearum diverticulis, ut in compitis, pluribus apud nostrates locis hoc nomen olim inditum, quod postea in **Cerring** mutatum, tandem transiit (ut nunc dierum) in **Charing** ; quomodo quadrivium sive compitum illud nuncupatur in suburbiis Londinensibus, ab occidente, prope Westmonasterium, **Charing-crosse**, vulgò dictum ; **Crosse** addito, ob crucem ibidem, ut in compitis solitum, olim erectam. Bercyrian etiam, ut & ayrcyrian, Sax. separare, item amputare, radere, resecare, &c. vulgò **to sheare**, &c.

Scutta, Excussit.

To-stoze, Destrues.

Stihtan, Ædificabis] Ædificare, Sax. ſtyhtan ?

Stincan, Odorabunt] Odorare Sax.

ȝeꝛtincȝan? **Stinke** autem nobis hodie vox eſt ſenſus ex diametro contrarii, cùm pro Fœtore ſumatur.

Stukida, Irritavit: ut nos Metaphoricè **ſtoken**] Pungere Sax. ꝛticiañ, ſtimulus ꝛticcelꝛ?

T

Teſewon, Dexteram: & **theſeuun**, dextera: Vide **Foꝛthoꝛa.**

Thegenliche, Viriliter. Nos **degenliſk**, paullò alio ſenſu] **Degben**, **Degben-man**, (inquit Kilian.) Athleta, Pugil; vir præſtans, ſtrenuus, fortis. Tales, Sax. noſtrorum olim Ðeȝneꝛ*, Latinè *Thani*, viri ſcil. honorati, ut qui gradu, virtute, fortunis, atque æſtimatione, cæteris præluxerunt: præſertim ſi de claſſe eorũ eſſent qui regii dicti, vulgò cynincȝeꝛ ðeȝneꝛ: alii enim inferioris erant claſſis, mediocres dicti, vulgò leꝛꝛe ðeȝneꝛ?

* Non tamen vi nominis, quod à þenian veniens, miniſtrare ſonat.

Thiat, Gens: & **thiade**, gente: & **theado**, gentium: & **thiadon**, nationes: & **thiede**, gentes] Sax. Gens, Populus, ðeoð: gentes ðeoða?

Thiadekunni, Generationes. Vide **Kunſ.** nam compoſitum eſt] Vide etiam **Thiat.**

Thin-

Thinnongun, Tempora capitis] Hoc Sax. priscis ðunpenzan; modernis autem, ut mihi author est Martinius, in Etymolog. **Duenninge**, & **Duenne**.

Thio, Femur. Nos **thi**] Sax. ðeoh; nos **thigh**.

Thurthic, Egenus: & **thurtegin**, egeno] Scribendum fortè **thurfhic**, & **thurfegin**. Teut. enim egenus, indigus, olim **dorftigh**, **durftigh**; hodie (literâ **r**. transpositâ) **dzoftigh**, **dzuftigh**, Sax. eodem sensu, ðeapf ƿ

Thuwe, Ancillæ: & **thuwon**, & **thiuwon**, idem] Hoc Sax. ðeopne, & ðeopne ƿ

Tothitt, & **toththi**, Apud.

Touferes, Venefici. Nos **toouerers**.

Trego, Dolor: & **tregon**, dolore: & **trege**, dolores: & **tregbaft**, dolens] Tribulare, Saxon. ƿpezian. Hinc (fortè) parturientis fœminæ dolores, nobis **thzowes**: nisi malis à ðpopian, quod Sax. pati sonat, unde Salvatoris nostri passio ðpopunze dicta.

Trilon, Fimbriis.

Trifelwozin, Thesauris.

Triumbon, Tubæ. Nos **trompen**] Vide suprà, **Dzumbon**.

Twifolda, Anceps: qui in duo distrahitur. unde & Latinis *Dubito*, quasi *Duito*, & Græcis Δισσάζω] Saxon. ᵹpiᵹealo: unde nostrum **twofold**, sensu tamen haud pari: nam Duplex utrumque signat. Dubitare autem Saxonibus ᵹpinan, & ᵹpeonan, unde anceps eis ᵹpeonende.

Verba.

Tefuor, Defecit, Periit: **tefarando**, deficientes] Deficere Sax. ᵹeᵹeopian, & aᵹeopian, unde nostrum **to tire**, illo sensu.

Thenit, Intendit: & **theneda**, tetendit: **thennon**, extendes: **thentu**, extendunt: **thenedos**, extendisti: **thenedon**, extenderunt] Extendere, Sax. aþenian?

Thineda, Servivit: & **thianintwi**, serviamus. Inde **Dienen** hodie] Ministrare, Sax. ðenian; servire, ðeopian? Opponuntur autem hæc, ut invicem contraria; cum prius Libero, posterius Servo proprium sit. **Wi**, hîc, in **Thianintwi**, idem valet ac nostrum **we**, nos.

Thion sullun, Abundabunt] Huic affine Saxon. ðeon, ðean, & ᵹeþean, crescere, ditescere.

Tholon,

Tholen, Patientur: & **tholindon**, patientibus: & **tholodit**, sustinuissem: **tholoda**, tribularer] Pati, Sax. ðolian; passus, ðoloð: patientia, ȝeþýlð: patiens, ðýlðiȝend. Teut. **dulden.**

Thunsi, Extraxisti] A ᵵeon fortè, quod Sax. trahere; quibus extrahere, þnam aᵵeon?

Thurofremidos, Perfeciſti: & **thurofremig**, perfecta: & **thurefremigero**, perfecto: & **thurofremingon**, consummati] Quod perfectũ, nobis **thorough-framed**: Sax. autem þulþnemeð: priore compositò à Saxon. ðurh, nobis **through**, & **thorow**, i. e. per, & þnemeð, nobis **framed**, i.e. factum: posteriore verò à þul, nobis **full**, plenus, & eodem þnemeð, quod à þnemian fluit: unde nobis **frame**, pro fabricâ; **to frame**, fabricare.

Thuroliton sal, Pertransibit. Nos **Doorlyden**] Vide **Farlithon**; ubi de posteriori compositi parte: de priore verò in verbo hîc præcedente.

Tian, Enutries. Nos **Tyen** & **Op-tyen**] Vide suprà **Thion sullun.**

Tilo, Accelera: & **tilont**, festinant.

Tilogon, Exercitationem: & **Ti-**

lon ſal, Exercebor: & **Getilot**, Exercitatus] Labor nobis **Tolle**; laborare, **to tolle**: Saxon. etiam ſtudia, quæſtus, conatus, tylunge; adnitens, tylgend.

V

Uerthe, Itineribus: ſuprà **Geverthe**] Ire, Iter facere, Sax. ꝼaꝑan; de quo ſuprà in **Farlithon.**

Ula, Olla. Siburgi hodie, **ulengaſſe**, Platea Figulorum.

Unera, Reverentia: & **uneron**, pudore] Revereri, Sax. unaꝑian; ignominia unaꝑe: ab un, Teut. hodie **on**, abſque, & aꝑe, honor, decus: quaſi ſine honore, decore.

Underthudig, Subjecta: & **Underthudiga**, Subditi. Nos **underdaedich**] Subditi, Sax. undeꝑþeod, ab eorum undeꝑ, (quod nobis manſit) ſubtus, & ðeod, populus, gens.

Ungeſceid, Vacuè] Vide **Oferanngeſcobt.**

Unſnott, Moleſti] Quaſi **unſneet**, i. e. haud ſuaves.

Un, Uſque: & **untes**, donec: & **unt**, idem] Nobis hodie **until.**

Umbewollan, Immaculatus] Forſan

san rectiùs **unbetwollan**, quasi ab **un** privante, & **betwollan**, maculatus, inquinatus, à **twyle** fluente, Sax. ꝑul, nobis **towle**, turpis, immundus, q. d. (ut nostrates vulgò) **unbetowllen.**

Ambwath, quare? quasi **omwat**?

Horton, Timore] Tremor, formido, Sax. ꝑýꝑꝑto. Unde nostr. **trigbt**, & **affrigbt**, illo sensu.

Urkundun, Testes: & **unkunt-scap**, testimonium. Est valde noscere: nobis mansit in formulis, **Oirkondt**] Fortè ab **ober-cun.**

Ursagon, Excusationes. Valde & multa dicere] q.d. **ober-sap.** Quatenus autem Excusationes notat, idem videtur ac **Farsagon**, de quo vide suprà, **Farseggent.**

Utriston, Extremis. Nos **uyterſten**] Hoc nobis **uttermost**, Sax. ýtemeꝑta, unde nostrum **utmost.**

Wala, Abyssus: **wal**, idem] Abyssus, profundum, Saxon. neopolneꝑꝑe? **Wala** autem, ut & nostratium **well**, puteus, à Sax. ꝓaellen, & ꝓellen, bullire, unde etiam **uttwalle**, infrà.

Walaliconde, Beneplacito] Hoc nobis **well-liking**, à Sax. ꝓellicunz; quod

compositum à **well**, bene, & **liefung**. placitum.

Wambon, Utero] Venter, Saxon. pamb, unde nostrum **wombe**.

Wan, spes.

Wands, Vestimentum: & **waf**, vestem, vestimenta] Quod ad prius; Involucrum sive lineum cadaverale, (quia cadaver eo involvitur) nos dicimus a **winding-sheet**: Quod ad posterius; vestis & vestimentum Saxon. ꝑæda, & ȝepeꝺe: unde vel hodie vestes sive habitus lugubres, nobis **mourning weeds**. Fœnum agri. Mat. 6. v. 30. Sax. *ſceꝑꝑeoꝺ*. q. agri vestitus.

Wathemo Fructus: à crescendo: & **waſmo**, idem] Fructus, Sax. ꝑæꝛ⊤m: Fructifer, ꝑæꝛ⊤m-bæꝛenꝺe?

Welimo, Singulos.

Weroit, Sæculum: & **wereld**, & **werildi wertildis**: sæculum sæculi] Sax. *peoꝑulꝺe*, unde nostrum **world**: quod Belg. **wereld**: Teut. **werld**.

Wether, Nunquid?] Hoc nobis cum aspiratione, **whether**.

Wige, Prælium, bellum: & **wigis**, belli: & **wiga**, prælia. Reperio & **wie**, bellum] Sax. ꝑiȝa, heros: ꝑiᵹ⊤oꝛ, castrum,

ſtrum, caſtellum: ꝓıȝhuſ, ſpecula: ꝓıȝꝛᵹeal, propugnaculum.

Wirte, Holera: & **wortt** herba. Inde **Wirteſpurgum**, Herbipolis] Eâdem notione Saxon. ꝓẏꝓᵹ: unde hortus eis ꝓẏꝓᵹun?

Wirſcapandis, Epulantis.

Witherſaeco, Adverſarius, quaſi **wederſaeki**, aut **wederſagger**] Eodem ſenſu Sax. ꝓıþeꝓꝛaca, quod etiam contradictorem notat, à ꝓıþeꝓꝛace, contradictio: voce compoſitâ à ꝓıþeꝓ, contra, adverſus, & ꝛecᵹan, (nobis **to ſay**) dicere, vulgò hodie **gainſay**.

Witti, Prudentia] Vide **Gewitti**.

Witut, Lex: & **witute**, lege: & **witutdꝛaghere** legiſlator. A promulgando, & longè latéque ſpargendo] Malim ego à **wtt**, Sax. ꝓıᵹ, & ᵹeꝓıᵹ, ſapientia, prudentia, quia leges ſunt prudentum conſulta, vel decreta. Unde prudentum in eam rem conſeſſus Sax. dictus ꝓıᵹenaᵹemoᵹ, quaſi ſapientum conventus, à ꝓıᵹena, & ᵹemoᵹ, ita ſignificantibus. **Dꝛaghere** autem hîc, in **wittut dꝛaghere**, à Teuton. **dꝛaegben**, quod ferre ſonat.

Wolango, Uſquequo?] Hoc Saxonibus

nibus ꝥu lanꝛe, nobis **how long.**

Woltgis, Utinam] Nos **would**, additis his, **to God**, plerunque. Sax. etiam ꝛc polꝺ, pro volui.

Wop, Fletus: & **wophis**, Genitivo: **wopindi**, lugens] Sax. etiam Fletus pop, Genitivo popeꝛ. Lugens autem eis peopenꝺ, unde noſtratium **to weepe, & weeping.**

Wurtſit, Gigas.

Wrreton, Iniquitatibus. Quaſi **onrecht**] Cui noſt. **unright** aſſonat.

Utferdi, Exitus] Expeditio, Saxon. uꝺfaꝛe, quod ab uꝺ fluit, h.e. ex, vel extra, & faꝛan, ire, proficiſci, de quo plura in **Farithon** ſuprà.

Utſtandilco, Deſolatoriis] Vocem puto compoſitam ab **ut**, nobis **out**, i. e. extra, foràs, & **ſtanden**, ſtare, quaſi ſolitarius, & per ſe, veluti in eremo, ſtans.

Verba.

Wardligodos, Deleſti] Vide **Fardiligo.**

Woꝛrewet, Compungimini, quaſi **berouwet**] Pœnitere, deplorare, Belgis **Berouwen**, Sax. peoꝛꝛian, & beꝛeoꝛꝛian?

Wp-

Uplagodə, Diſtulit: & **uplagodos**, diſtuliſti] Ab eâdem (ni fallor) origine ac noſtratium **ſlack**, & **ſlow**, id eſt, tardus, lentus: Sax. ſlac, & ſlape. Differre etiam nobis, **to ſlagger**.

Utwalle, Scateat: de fontibus] Vide ſuprà, **wala**.

Waldan ſal, Dominabitur] Dominari, Saxon. pealdan. Hinc dominatio, ditio, authoritas, præcipuè Regum & Principum, eis anpealo & ꝑỿloinʒ. Hinc etiam Sceptrum gubernare, nobis vulgò, **to weild the Scepter**, aliàs **to ſway the Scepter**.

Wandas, Exiſtimaſti] Exiſtimare, opinari, arbitrari, Sax. penan: unde noſtrum **to ween**, eopſe ſenſu: ut cum dicimus, **I weene**, id eſt, Ego exiſtimo. Qui ſui ipſius opinioni nimiùm fidit, nobis dicitur **to overween**, dum rem vocamus **over-weening**. Saxon. oꝑeꝑpennỿꝛꝛe?

Welida, Elegit] A pillan fortè, Sax. i.e. velle, unde voluntas eis, ut & nobis, **wille**; votum, pilla?

Wtepon, Flevimus: & **wopendi**, lugentes: & **wopan wir** ploremus. Vide **Wop**, ſuprà.

Wilid,

Wielde, Possedit: & **wielde**, possedisti] Eidem origini (fortè) referenda hæc, ac **waldan sal**, suprà, quod vide.

Wiltonodon, Tribulaverunt: & **wiltinunt**, tribulant: alibi **wiltzinunt**, & **wiltinunda**, tribulantes] Vide **Gewitteno**, suprà.

Weigoden, Vexaverunt] Vox (ni fallor) conflata ex Belg. **wee**, Sax. *paȝ*, nobis **woh**, dolor, miseria, (de quo suprà in **Geweigit**) & **gedon**, quod à **doen** fluens, facere sonat.

Wedan sal, Induam. suprà **Wat**] Quod vide.

FINIS.

Verborum Anglicorum, quorum rationes ex Græcis ostenduntur, INDEX.

MEminerit Lector Anglica nos hic vocare, quæ verè talia sunt: id est, quæ sexcentorum ad minimum annorum antiquitatem præferunt, & veteribus Anglis sive Saxonibus ante corruptionem linguæ, quæ posterioribus sæculis contigit, erant in usu. Horum, (quæ quidem hic repræsentantur) in usu sunt hodiéque, leviter immutata, pleraque: nonnulla, (quibus ferè interpretatio addita) exoleverunt. Alia quæ sunt alterius generis si quæ (de quibusdam enim dubitabamus) hic reperiantur, inscientibus id nobis & imprudentibus factum est. *Vide quæ diximus, p.* 190, 191, *&c.*

A

Abroad. p. 316
Ac. (quercus) 245
Ach. 234
Brozne. 245
Adder. 367
Adle. 247
After. 250
Againſt. 292
to Aile. 248
Aire. 199
to Ake. 246
Alike. 247
Aloft. 295
Am. 267
Ancle. 245
And. 269
Anger. 245
Angle. ibid.
Angry. ibid.
As. 376
to Aſke. 249
Aſkew. 359
to Attire. 266
Awry. 327

Ir. 234
Iy. 250
Iygreene. ibid.

B

Barren. 251
to Bawle. 253
Beke. (fons.) 254
to Belmear. 297
Belt. 194
to Bellow. 343
Better. 194
to Beware. 310
Bezill. 318
to Bind. ibid.
Bird. 325
Blacke. 316
Blade. (shoulder-blade) 316
Blade. (lamina) 208, 311
Blanke. 238
to Blast, blasted. 240
Blew. 316
Blighted. 255
to Blincke. 242
Blind. 252
Blood. 316
Blow. 254
Blowan (florere) 253
Blunt, 207, 240
Boale. 318
Boisterous. 253
Bold, boldly. 324
Bottome. 317
Bourne. 254
Bow. 252
to Bow. 225
Bracke. 329
Bramble. 329
Branne. 345
Bread. 252
to Breake. 329
to Bribe. 251
Bride. 317
Bridegroome. 218, 317
Bridge. 257
Briske. 335
Broad. 316
Broker. 323
Brooke. 254, 328
to Brooke. 254
Broth. 252
Brother. 201
Brow. 308
Bruite. 203
Buccan (buck) 241
to Budd. 253
Bulke. 329
By By. 253

C

to Call. 234
to Carve. 259, 268.
to Catch. 287
Ceapman, (Chapman) 286
Ceorl (Churle) 285
Ceorlian (nubere) 285
to Chafe. 287
to Chaffer. 286

to Chatt. 287
to Cheat, Cheater. 418
Cheeke. 255
Chicke. 285
to Chide. 293, 358
Chin. 255, 285
Chine. 242
to Chopp. 287
Church. 221, 234
Clasps. 279
to Claw. 287
Claw. 373
Cleane. 287
Climbing. 234
Clogge. 278
to Clogge. ibid.
Cloth. 293
Cloud. 241
to Cloy. 268
Clutches. 373
Clutter. 281
Cockney. 308
to Cogg: a Cogger. 309
Cold. 281
Collops. 279
Colt. 284
Comely. 285
to Conne. 288
Copp (caput) 286
Cornell. 268
Cote, Cottage. 293
Crabbe. 234
Cracknell. 359
Craft: Crafty. 287
to Cramme. 280
Crane. 278
to Creake. 234
Creeke: or Crooke. 278
Crew. 281
Cribb. 284
Crickett. 286
to Cripple. 280
Crock. 284
Crocks. 286
Croft. 287
Crone. 375
Crop (annona) 277
Crop (summitas) 278
Croud. 293
to Croud. 375
Crump-legg'd, &c. 280
Crutch. 375
to Cudgell. 289
Cunning. 288
to Curle. 280
Curre. 289
to Curse. 244, 293
Cuth (notus) 288
to Cutt. 234

D

Dainties. 259
to Dance. 272
to Dare. 273
Daughter. 261
to Daunt. 262
Death. 271

Deep

Deep. 255
a Deer. 234
Demure. 273
Dint. 207
to Dippe. 263
a Dipper. 263
a Dirge. 307
to Dire. 263
to Doe. 232
Docke. 263
Dooze. 234
Dowzy. 261
to Dread. 261
Dreame. 260
Dreggs. 361
to Drench. 244
to Drinke. ibid
Drone. 238
to Droope. 264
to Dropp. 263
to Drudge. 361
Druggs. 364
Drugster. ibid.
Dew. 263
Dull. 238, 260
Dumbe. 240
Dusky. 260
to Dwell. 362
to Dy (mori) 263
to Dy (tingere.) 263

E

Each 265
Eald, &c. 196
Earmnes (paupertas) 102
to Earne 249
Earnest 249
Earth 199
End 249
Errand 265
Ewer 267

F

to Fade 335
Fairies 369
to Fang (capere) 266
to Fare 369
to Fast 242
Father 200
Fatt 370
Feather 325
to Feed 244, 324
Feild 316
Feind 313
to Fell 254
to Filch 369
Filth 202, 372
to Find 244
Fingers 266
Fire 199
First 370
to Fitt 243
Flash 369
Flasket 370
to Flaw ibid.
Flaw 369
to Flea 370
Flints 370
Flock 325
to Flout 334, 371
to Flush 369

Foale

Foale 235
Fodder 324
Fond, &c. 226, 267, 370
Foole 371
Foot 316
Foul 372
to Founder 335
Fourme 369
Fraught 371
Fray 370
to Freeze 283
Freind 373
to Fret 370
to Frisk 335
Frogge 252, 370
Froth 241
to Frowne 308

G

Gall 375
Gallop 234
Game 257
Gander 375
Gast: Ghost 237
Gastly 237
to Gather 242
Gay 255
to Gaze 237
Gifre (avarus) 212
Gillofer. 282
Girle 292
to Give 269
Glad 237
to Glister 241
to Gloze 255
to Glut 268
Gnat 294
Goat 241
Goblins 281
God 236
Gold 241
Good 194
Goose 275
Gowne 304
to Gaffe 266
to Grant 374
to Grapple 277
Graffe 234
a Grave 259
to Grave ibid.
Griping 212
Gripings 215
Ground 374
to Growle 258
to Grudge ibid.
to Grumble ibid.
to Grunt 318
Guest 267
to Guil 256
Gutts 255

H

Haile 376
to Haile 267
Haire 290
Halig: holy 246
to Hallow 248
Haime 171
Halt 226
Hamme 289
Hand. ibid.

to Hang 234
Hapse 250
Hard 206
Harsh 290
Hart 205
Hasle 206
Helpe 267
Hemp 171
Henne 307
Herne ibid.
Hey 264
to Hide 289
to Hobble 292
Hobiers ibid.
Hobby 277,292
to Hold 265
a Hold ibid.
Hollow 290
Hone 242
Hood 299
to Hoord 299
Hope 267
Hose 304
Hound 289
to Huddle 290
Hulke 235
Hunger 287
Hurdle 290
Hure: whore 292

I

to Jangle 293
Jaw 271
Idle 367
Jeer 257
Impaired 247
to Impe 266
Incle 245
Inne 264
Irksome 265
to Itch 285
I trow 274

K

Keele 284
Keeles ibid.
to Kenne ibid.
Kennell 289
Kettle 373
to Kick 294
Kindred 285
to Kisse 234
Kite 274
Knife 208
to Knitt 306
Koning: King 288

L

to Lagge 295
Lalleby 253
Lane 295
Lanke ibid.
Lappe 234
Last ibid.
Latch 245
to Laugh 257
Lavish 295
to Lay 294
Lead 299
Lease: Leasung 239
to Leave 297
Lecherous 294
Ledge 295

Leese 195
Lest 195
Lewd 297
Licke 294
Lickrish 295
to Lie 294
Liegen: mendri. 239
Like: alike 247
to Linger 265
Linke 224, 234
to Lisp 296
to List 297
Little 195
Locks 295
Loft 295
to Looke 196
to Loose 296, 311
Loose strife 296
to Lose 296
Loynes 294
Lucke 296
Lucky ib.
Lumpe 360
to Lurke 243
to Lust 297
Lusty 297

M

Mad: madnesse 299
Mæstan: most 195
Maid 260
Maine 300
to Make 299
Malapert 317
Mall: mallus. 311
Man 300
Mane 301
Mantle: mantletree 275
Many 305
Mara: more 195
to Marre 242
Marrows 299
Mash 303
Match 258
Mate 258, 302
Mead 304
Meale: farina. 306
Meale: resectio. 311
Meane 305
Meate 304
to Meet 302
Meet 302
to Melt 298
Mid: cum. 301
Midwife 299
Mighty ib.
Mikel, Michel, &c. 194, 195
Mild 299
Milke 304
Mill 234
to Mince 299
to Mingle 298
Mith math 298
Moate 242
to Mocke 235, 257
to Moile 298
Moneth 208
Moone ibid.
Morgen 204

Morrow 203, 204
Most 195
Mother 200, 201
to Moulder 298
to Mourns 298
Mouth 302
Mudd: muddy 298
Murreine 298
Must: musty ibid.
Mustaches 234
to Muzzle 303

N

Naught: naughty 240
Need 201
Needle 284
Nettle 285
New 235

O

Oke 245
Oker 235
One 250
Orchard 235, 314
Other 265
Ought 313
Over 368
Owne 376

P

Paile: milk-pail 316
Palsy 282
Patch 316
Path 235
Patt 243
to Peep 309
Peer 322
Pegge 319
to Pelt ibid.
Pert 317
to Pester 320
to Pett: pettish 320
to Pickle 286
to Pine 324
to Pitch 319
Pithy 315
Plash: plashy 316
Plate ibid.
to Play 318
to Plott ibid.
to Plow 315
to Plundge 324
to Ply 318
Pole 315
Pott 235
Pox 315
Praise 323
Pranke ibid.
to Prate 323
Pretty 317
Procters: i.e. beggers 320
to Prole 266, 325
Proud 317
Prory 321
Pudder 318
Puddle ib.
to Purloine 325

Q

Qualme 279
Queane 288
Quena: Queene ib.

Quick 287
Quirke 278

R

Racke 208
Racket ib.
Ragge 235
to Raile 244,269
Raine 199,235
to Raise 235
to Ramble 202
to Rapp 235
Rash 234,328
Rath: rathest 307
to Reach 309
to Reape 264
Red 267
to Rend 326
Rest 235
Rey 330
Ridge 208
Rind 330
Ripe 331
to Rock 310
Rod 235
Rooke 307
Rope 235,327,331
Roome 328
Rough 359
to Row 264
Rudder 328
Ruffe 332
to Rue 244
Rugge 326
to Rumble 202
to Runne 230
Rust 265

S

to Scamble 347
Scantnesse 202
Scarcenesse 202
to Scatter 335
Scrap: sheep 241
to Scoffe 235,257
to Scorne 335
to Scranch 278
to Scratch 376
Scritch 286
to Scuffle 334
Scurfe 277
Scurvy ibid.
Scares 350
to Seeth 269
Shade 199,258,358
to Shake 354
to Shame 355
to Sheare 293
to Shed 335
Shipp 235
Shirt 350
Shore 359
to Shove 354
to Shuffle 334
to Shunne 354
Sicke 358
Sickle 271
to Sift 354
Sigle: monile, 356
Simnell 359
to Sindge 267
Sinne 358

Sister 201
Skie 199
Skirmish 230
Skinne 251
Skittish 375
Slacke 376
to Slinke 243
Sluggish 376
to Smeare 298
to Smite 341
Smugg. 207
to Smut, or smutch 207
Snoter: sapiens. 196
Some 352
Son 200
Span 337
Sparke 350
to Spatter 337
to Speake 265
Specke 315
to Speed: or succeed 339
to Speed: or hasten 338
to Spend 339
Spindle 237
to Spinne 336
a Spinner: aranea. 337
Spoone ib.
Sport 358
to Sprawle 243
to Spring 243
Spruce 317
Squeamish 279
Squimble 347
Squint 359
Staffe 276
Stalse 336
to Stalke 334
to Stare 274
Starke: rigidus. 344
Starre 234
to Starve 344
to Stay 276
to Steale 344
a Steer 350
to Steer 359
Stemme 336
Sterne: clavus. 359
to Stepp 334
Steward 343
Stewes 341
to Stew 342
to Sticke 338
Stiffe 240, 344
to Stifle 333
to Still 344
to Sting 338
to Stirre 311
Stove 341
Stoole 350
Stoake 344
Stoome 349
Stout ib.
Stow: locus. 343
Stowage ib.
to Straine 333
Strappe 359
to

to Stretch 309
Strife 358
to Strive 348, 358
Strong 344
to Strout 343
to Strow 335
to Struggle 347
Strumpet 364
Stubble 340
Stubborne 344
Sparrow-hawk 350
to Stuffe 333
Stumpe 341
Sturdy 344
Sweet 205
Sword 207
Sythe 397

T

to Take 262, 367
Tale 274
Talke 273
Tall 362
Tang ib.
Tart 238
Taunt 257, 362
to Teach 262
Teate 235
to Tell: dicere. 381
to Tell: numerare. ib.
to Thaw 360
Thegn: Thein: minister. 232
to Thinke 262
Threshold 310
Throng 274
Throwes 274
Throwigen: pari. ib.
to Thumpe 360
to Tie 263
to Tire 261
Tit 360
To (to eate, &c.) 197
Together 242
to Toile 314
Toile 361
Tongue 370
to Toste 372
Tough 374
Towne 241
to Trace 359
Tracke 259
Trappe: lusus. 360
Trappe: decipula. 363
Tree 260
Trick 265
Trigg ib.
Trigger. 360
Trimme 267
to Truck 364
True: truth 238
Trueperry 262
Trulle 304
Tubbe 272
Tumban ib.
to Tumble ib.
to Twattle 261
to Twitt 257, 362
Tydy 398

V

Udder 235

Vnderend 251
Vncuth 288
Vndaunted 262
W
Wallen: errare. 250
Wallen: bullire. ib.
Wald: Weald 368
Walnutt 251
to Ward: guard 310
Waren: Wary 310
Warme 283
Warre 311
Water 199
Weather ib.
to Weave 368
Webbe ib.
to Weene: putare. 311
Weight 246
to Weild 265
Well: puteus. 250
Well: bene. 293
Wellen, vide Wallen.
Wheele 265, 292
Whole 235
Whore, vide Hure.
Whorish 235
Wild 248
to Wish 269
Witt: Witty 267
Wood 368
Worke 265
World 314
Wote 267
to Wound 310
Wracke 330
to Wrangle 269
Wrath 330
Wretch 208
to Write 329
Y
to Yawle 276
to Yawne 276
Yeare 267
Yet 264
a Youth 271
Yzmth: paupertas. 202
Yvy 315
Z
Zany. 358

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google